

ŽUPAN

Številka: 9001-6/2022

Datum: 3. 6. 2022

23. SEJA OBČINSKEGA SVETA OBČINE BREŽICE, dne 20. 6. 2022

ZADEVA: STRATEGIJA REŠEVANJA ROMSKE TEMATIKE V OBČINI BREŽICE 2022-2030

PRIPRAVIL: OBČINSKA UPRAVA OBČINE BREŽICE; ODDELEK ZA
DRUŽBENE ZADEVE, GOPODARSTVO, KMETIJSTVO
IN RAZVOJ

PREDLAGATELJ: župan Ivan MOLAN

POTEK POSTOPKA: Redni postopek

NAČIN SPREJEMA: z večino opredeljenih prisotnih članov sveta

UVODNIČAR: Patricia ČULAR, direktorica občinske uprave

**PREDLOG SKLEPA: Sprejme se Strategija reševanja romske tematike v
občini Brežice 2022-2030.**

Ivan MOLAN
župan

Priloge:

- Strategija reševanja romske tematike v občini Brežice 2022-2030, z obrazložitvijo;
- Strategija reševanja romske tematike v občini Brežice 2022-2030

ŽUPAN

Številka: 095-1/2021
Datum: 3. 6. 2022

OBČINSKEMU SVETU OBČINE BREŽICE

ZADEVA: Strategija reševanja romske tematike v občini Brežice 2022-2030

Na podlagi 27. člena Statuta Občine Brežice (Uradni list RS, št. 100/21) predlagam v obravnavo in sprejem Strategijo reševanja romske tematike v občini Brežice 2022-2030.

Občinskemu svetu predlagam, da sprejme naslednji

SKLEP

Sprejme se Strategija reševanja romske tematike v občini Brežice 2022-2030.

OBRAZLOŽITEV:

Občina Brežice je v skladu z drugim odstavkom 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07) dolžna sprejeti podrobne področne programe in ukrepe, s katerimi se določijo obveznosti in naloge občine iz 4. in 5. člena tega zakona.

Občina Brežice se je zato odločila, da pristopi k pripravi Strategije reševanja romske tematike v občini Brežice 2022-2030 (v nadaljevanju: Strategija), in sicer za dobo 8 let.

Sredstva za uresničevanje strategije so zagotovljena z Zakonom financiranju občin (Uradni list RS, št. 123/06, 101/07 - odl. US, 57/08, 94/10 - ZIU, 36/11, 40/12 - ZUJF, 104/12 - ZIPRS1314, 101/13 - ZIPRS1415, 14/15 - ZIPRS1415-D, 14/15 - ZUUJFO, 96/15 - ZIPRS1617, 80/16 - ZIPRS1718, 71/17, 21/18 - popr., 61/20 - ZDLGPE, 80/20 - ZIUOOPE, 174/20 - ZIPRS2122, 189/20 - ZFRO, 187/21 - ZIPRS2223, 207/21, 44/22 - ZVO-2), ki v 20.a členu določa, da se občinam z evidentiranim romskim naseljem vsako leto zagotovijo sredstva za sofinanciranje uresničevanja ustavnih pravic stalno naseljene romske skupnosti v višini 3,5% primerne porabe občine.

Zakon o finančni razbremenitvi občin (Uradni list RS, št. 189/20) je namreč razširil krog upravičencev do dodatnega financiranja na občine, ki imajo evidentirano romsko naselje. Takšno določilo je omogočilo Vladi RS, da je s Sklepom št. 41001-6/2020/3 z dne 7. 1. 2021 Občino Brežice uvrstila na seznam upravičencev do dodatnega financiranja.

Pri oblikovanju Strategije, katere namen je zagotavljanje izvajanja ukrepov in aktivnosti na področju romske tematike, ki so v pristojnosti lokalne skupnosti, so sodelovali akterji, ki se dnevno srečujejo s ciljno populacijo in so s svojimi izkušnjami in predlogi sooblikovali ukrepe.

Eden teh ključnih akterjev je Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice (v nadaljevanju: Komisija), ki je na 3. seji z dne 28. 4. 2021 sprejela sklep, s katerim je občinski upravi predlagala, da v postopku priprave strategije pristopi k (1) izvedbi ankete med prebivalci KS Cerklje ob Krki, v kateri se nahaja evidentirano romsko naselje Krušče v bližini naselja Gazice ter (2) analizi stanja s pomočjo intervjujev med romsko populacijo.

V okviru analize in intervjujev smo zasledovali področja, ki jih obravnava večina strateških dokumentov s področja romske tematike in jih naslavlja tudi **Nacionalni program ukrepov 2021–2030**.

Tako so bila vprašanja usmerjena v pridobivanje podatkov, vezanih na demografske podatke, bivalne razmere, stanje na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zaposlovanja, zdravstvenega varstva, varnosti, kulture, sodelovanja z okolico ter splošne potrebe romskih prebivalcev.

Na podlagi ugotovitev analiz so se pripravili cilji in ukrepi, ki temeljijo na trenutnem stanju in zajemajo pogled inštitucij, krajanov in romske skupnosti. Predstavljajo kompromis med zakonskimi omejitvami, potrebami skupnosti, potrebami problematike same ter finančnimi zmožnostmi Občine Brežice.

Strategija je bila dana v javno obravnavo, in sicer je ta potekala od 17. - 31.3.2022. Informacija o javni razpravi je bila podana v Posavskem Obzorniku (št. 6 z dne 17.3.2022) in na spletni strani Občine Brežice z dne 17.3.2022.

Na osnutek strategije so bile podane pripombe oz. predlogi s strani Komisije, romskega društva in prebivalcev Gazic.

Strategija se bo izvrševala v skladu z akcijskim načrtom strategije, ki predvideva proces izvajanja strategije in razporeditev zadolžitev za izvajanje ukrepov.

Priprava akcijskega načrta bo potekala v sodelovanju med občinsko upravo, Komisijo in drugimi pristojnimi institucijami. Cilj je, da je načrt pripravljen v roku 6 mesecev po sprejetju strategije.

Reševanje romske tematike je kompleksno, saj zajema različna področja in zahteva sodelovanje številnih deležnikov na lokalni in nacionalni ravni. Prioriteta strategije je vsekakor na razreševanju lastniških razmerij in na vzpostavitvi električnega omrežja, ob tem pa se je potrebno zavedati, da so to dolgotrajni procesi. Zato je nujno, da vzporedno potekajo »mehke vsebine«, ki bodo na dolgi rok pokazale bistveno večje učinke, kot je pričakovati na prvi pogled.

Temelj za reševanje romske tematike je delo v skupnosti, pridobivanje zaupanja med romsko populacijo in kontinuirano izvajanje različnih delavnic z jasnim ciljem ozaveščanja in posledično opolnomočenja posameznikov. S tovrstnimi pristopi se bomo lažje soočali z izzivi, ki jih prinaša romsko vprašanje. Lažje bo tudi izvajati vsa pogajanja in usklajevanja, ki bodo potrebna za urejanje področja bivalnih razmer, razumevanje med skupnostima bo na višji ravni, možno bo sodelovanje, ki bo vplivalo na razvijanje strpnosti. Le na tak način lahko pričakujemo vzpostavitev stanja zdrave družbe, ki bo v korist tako romski populaciji kot tudi večinskemu prebivalstvu.

OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLAGANEGA AKTA:

S sprejemom navedenega akta bodo za Občino Brežice nastale finančne obveznosti v letih izvajanja strategije, in sicer v višini 20.000 EUR na letni ravni, glede na izvajanje postopkov povezanih z urejanjem lastništva, pa bodo stroški lahko ocenjeni šele po izvedbi cenitev in izdelavi prostorskega akta.

Pripravila:

Vesna KRŽAN

Svetovalka za gospodarstvo, kmetijstvo in razvoj

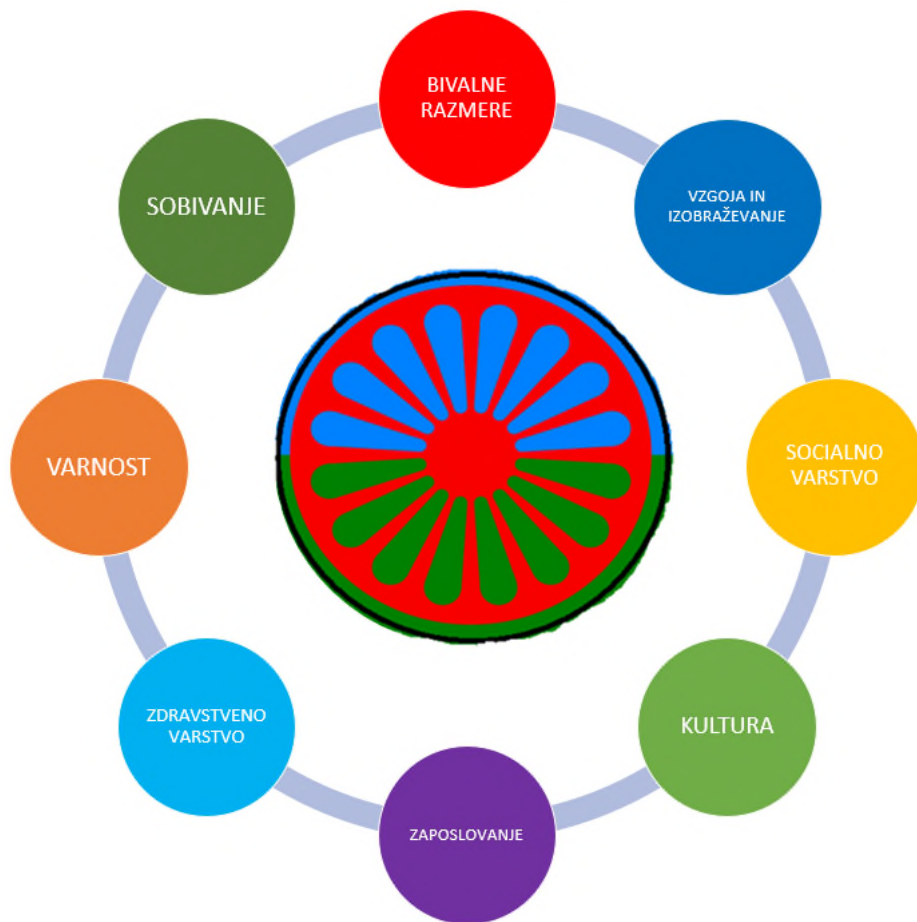
Patricia ČULAR

Direktorica občinske uprave

Ivan MOLAN

Župan

STRATEGIJA REŠEVANJA ROMSKE TEMATIKE V OBČINI BREŽICE 2022–2030

Maj 2022

KAZALO

1.	UVOD	4
2.	PRAVNI OKVIR	10
3.	ANALIZA STANJA.....	12
3.1	STATISTIČNI PREGLED.....	13
3.2	KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODLAGI INTERVJUJEV MED ROMSKIM PREBIVALSTVOM.....	14
3.3	KLJUČNE UGOTOVITVE ANKETE MED KRAJANI KS CERKLJE OB KRKI	15
3.4	ZAKLJUČKI NA PODLAGI ANALIZE STANJA.....	16
4.	PODROČJE 1: BIVALNE RAZMERE	17
4.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI.....	17
4.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	19
4.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ.....	19
4.3.1	Lastništvo.....	19
4.3.2	Cestna infrastruktura.....	21
4.3.3	Komunalna opremljenost (voda, elekrika).....	21
4.3.4	Urejenost in varstvo okolja.....	22
4.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	22
5.	PODROČJE 2: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	25
5.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI.....	25
5.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	25
5.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ.....	26
5.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	28
6.	PODROČJE 3: SOCIALNO VARSTVO.....	30
6.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI.....	30
6.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	31
6.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ.....	31
6.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	32
7.	PODROČJE 4: KULTURA	33
7.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI.....	33
7.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	33
7.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ.....	34
7.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	34

8.	PODROČJE 5: ZAPOSLOVANJE	35
8.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	35
8.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	35
8.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	35
8.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	36
9.	PODROČJE 6: ZDRAVSTVENO VARSTVO	38
9.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	39
9.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	39
9.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	39
9.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	40
10.	PODROČJE 7: ZAGOTAVLJANJE JAVNE VARNOSTI	41
10.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	42
10.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	43
10.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	43
10.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	44
11.	PODROČJE 8: SODELOVANJE PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI IN VEČINSKEGA PREBIVALSTVA	45
11.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	45
11.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	46
11.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	47
11.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	47
12.	POSTOPEK URESNIČEVANJA IN SPREMLJANJA STRATEGIJE	48
13.	ZAKLJUČEK	56
14.	VIRI IN LITERATURA	57
15.	PRILOGE	58

1. UVOD

K pripravi strategije reševanja romske tematike v občini Brežice (v nadaljevanju: strategija) je Občina Brežice pristopila, v skladu z *Zakonom o romski skupnosti*, ki v drugem odstavku 6. člena določa, da morajo samoupravne lokalne skupnosti sprejeti podrobne področne programe in ukrepe, s katerimi se določijo obveznosti in naloge občine iz 4. in 5. člena tega zakona.

Zakon o finančni razbremenitvi občin (v nadaljevanju: ZFRO) je razširil krog upravičencev do dodatnega financiranja na občine, ki imajo evidentirano romsko naselje. Takšno določilo je omogočilo Vladi RS, da je s Sklepom št. 41001-6/2020/3 z dne 7. 1. 2021 Občino Brežice uvrstila na seznam upravičencev do dodatnega financiranja.

S spremembo zakonodaje se Občini Brežice ne spremeni status, saj še vedno ostaja občina, ki nima priznane avtohtone romske skupnosti in zato v skladu s šestim odstavkom 39. člena Zakona o lokalni samoupravi ne voli predstavnika romske skupnosti v občinski svet, je pa le-ta sprememba omogočila dodatno financiranje občinam z evidentiranim romskim naseljem in posledično tudi zavezala občine k pripravi akcijskih načrtov reševanja problematike romskih naselij.

Sprejem strategije je nujen korak, saj z njo lokalna skupnost želi postaviti trdne temelje za reševanje romske tematike na lokalni ravni v obdobju prihodnjih 8 let.

Pri oblikovanju dokumenta, katerega namen je zagotavljanje izvajanja ukrepov in aktivnosti na področju romske tematike, so sodelovali akterji, ki se dnevno srečujejo s ciljno populacijo in so s svojimi izkušnjami in predlogi sooblikovali ukrepe, ki bodo izvedljivi in učinkoviti.

Eden teh ključnih akterjev je vsekakor *Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice* (v nadaljevanju: Komisija), ki je na 3. seji z dne 28. 4. 2021 sprejela sklep s katerim je občinski upravi predlagala, da v postopku priprave strategije pristopi k (1) izvedbi ankete med prebivalci KS Cerklje ob Krki, v kateri se nahaja evidentirano romsko naselje Krušče v bližini naselja Gazice, ter (2) analizi stanja s pomočjo intervjujev med romsko populacijo.

Na podlagi ugotovitev analiz so se pripravili cilji in ukrepi, ki temeljijo na trenutnem stanju in zajemajo pogled inštitucij, krajanov in romske skupnosti. Predstavljajo kompromis med zakonskimi omejitvami, potrebami skupnosti, potrebami problematike same ter finančnimi zmožnostmi Občine.

Osnutek strategije je bil dan v javno obravnavo, in sicer je ta potekala od 17. - 31.3.2022. Informacija o javni razpravi je bila podana v Posavskem Obzorniku (št. 6 z dne 17.3.2022) in na spletni strani Občine Brežice z dne 17.3.2022.

K podaji predlogov in pripomb pa so bili pozvani tudi Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice in ostale institucije, ki so sodelovale v postopku priprave osnutka.

Na osnutek strategije so bile s strani Komisije, romskega društva in prebivalcev Gazic podane sledeče pripombe oz. sklopi pripomb:

- **Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice**

Vsebina pripomb	Stališče
Komisija izpostavi, da prihaja do nejasnosti pri nazivu romsko naselje Krušče, zato se v Strategiji pojasni uporaba imena Krušče.	Naziv romsko naselje Krušče se pojavlja v dokumentih vezanih na romsko tematiko že vrsto let. Gre za poimenovanje dela naselja Gazice. Ime je med lokalnim prebivalstvom uveljavljeno (v anketi pohvala na točno uporabo imena). Izvor imena sicer ni jasen, sklepamo pa,

Vsebina pripomb	Stališče
Komisija zato predlaga, da se pri romski skupnosti se preveri stališče glede poimenovanja romskega naselja.	da izvira iz romskega imena Hrušče (vas), ki se je, verjetno, skozi uporabo preoblikovala v Krušče. V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje ukrepa 2.1, ki predvideva preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče. V postopku priprave akcijskega načrta se lahko pristopi k pridobitvi stališča romske skupnosti glede poimenovanja.
Strokovnim službam se predlaga, da se romsko naselje v postopku preimenovanja oblikuje kot samostojno naselje (in ne kot del naselja Gazice), saj se s tem razreši dilema poimenovanja, hkrati pa lahko samostojno naselje v okviru KS pridobiva dodatna sredstva za urejanje naselja, hkrati pa dobi pravico do svojega predstavnika v KS Cerklje ob Krki.	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje ukrep 2.1, ki predvideva preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče. Strokovne službe bodo preverile možnosti uresničevanja podanega predloga.
Komisija predlaga strokovnim službam, da preučijo možnost in smiselnost nakupa priobalnega zemljišča (št. parc. 3896 k.o. Cerklje).	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. V postopku bo predlog obravnavan.

– **Posamezni člani Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Brežice**

Vsebina pripomb	Odločitev
Načrti razselitve Romov iz romskega naselja	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. V postopku bo predlog obravnavan. Razselitve Strategija ne izključuje, je pa to stvar odločitve posameznika oz. družine in ne institucij.
Strategija predvideva odkup zemljišč, ureditev števecv, poplačilo dolgov itd.. To pomeni veliko dodatnih stroškov za družine, ki živijo od socialnih tranferjev. Kako se bo pristopilo k reševanju tega?	Strategija opozarja na dolgove Romov do javnih zavodov v občini Brežice. Problematika bo v okviru akcijskega načrta podrobneje razdelana in iskale se bodo rešitve, verjetno pa bo potreben kompromis. Dejstvo je, da je zaradi dolgoletnega nesistematičnega (ne) reševanja romske tematike na vseh nivojih privedlo do tega, da bo potreben koordiniran in enoten pristop k reševanju tematike, in posledično izvajanje kompromisov med pravicami in dolžnostmi.
Možnost skupnih prostorov za učenje, vadbo, igrišče v naselju	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. V postopku bo predlog obravnavan. Omenjenega predloga Strategija ne izključuje, vendar v tem trenutku ne

	moremo načrtovati takšen prostor, saj se mora urediti lastništvo.
<p>Prenizek kriterij Merila 4.1: Polovica domovanj v naselju Krušče je priklopljenih na el. omrežje. Moral bi biti 100%.</p> <p>Izpostavljena je zaskrbljenost izkoriščanja in prodaje elektrike med romskimi prebivalci.</p>	<p>Vzpostavitev elektrike ni v pristojnosti občine. Težko si je zadati cilj, da bo elektrika omogočena vsem v naselju, ker je to odvisno od postopkov in posameznikov, v kolikor bodo pristopili k prevzemu svojega dela obveznosti, zato težko postavljamo kazalnik na 100%.</p>
<p>Ne strinjanje z nabavo zaboju za BIO odpadke v spodnjem in zgornjem delu naselja, in sicer iz dveh razlogov. Prvi je vezan na dodaten strošek, ki bo glede na število članov v družini zelo povečal znesek na položnici, drugi pa je ta, da ker menim, da je boljše ideja, da Rome usmerimo v ureditev kompostnikov.</p>	<p>V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 5 – varstvo okolja. Predlog je bil vključen na pobudo Komunale Brežice. V kolikor se bo v okviru priprave akcijskega načrta izkazalo, da je drug pristop bolj smiseln, se bo seveda korigiral ukrep in kazalnik. Strategija je živ dokument, ki v osnovi podaja smernice, ki se pa glede na dano situacijo lahko prilagodi.</p>
<p>Nujnost zagotovitve stalne osebe za izvajanje mehkih vsebin (dodatne učne pomoči, promocijskih aktivnosti, izobraževanja odraslih itd).</p>	<p>Sklop vprašanj, ki se navezujejo na izvajanje mehkih vsebin, ki so predvidene v strategiji in s tem povezano predvsem vprašanje zagotavljanja stalne osebe je predmet akcijskega načrta. Vzpostavitev zaupanja med Romi je dolgotrajen proces, zato bo pomislek upoštevan pri načrtovanju aktivnosti.</p>
<p>Strategija ne ponuja odgovor, kaj bo s starejšimi od 40 let. Predlaga se vključitev predloga v zvezi s samooskrbo.</p>	<p>Strategija se dotika vprašanja starejših, saj jih v ukrepih, ki so fokusirani na mlade ne izključuje. Program Ljudske univerze v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje je že ustaljen in preverjen, ki bi ga bilo smiselno nadaljevati. Z akcijskim načrtom bo delovna komisija podrobneje določila izvajanje in seveda bodo zajeti tudi starejši posamezniki.</p>
<p>Pomislek o smiselnosti usposabljanj za prostovoljce in delavce, ki delajo z Romi, saj je za delo z Romi potrebno le široko srce.</p>	<p>Delo z Romi je specifično in zaradi okoliščin tudi zahtevno. Samo »široko srce« prostovoljca včasih ne bo dovolj. Zato je smiselno razmišljati o predpripravi prostovoljcev z vidika spoznavanja kulturnega ozadja romske populacije in razumeti stališča večinskega prebivalstva. Tovrstno delo zahteva veliko kompetenc in menimo, da je prav, da se jih nudi vsakomur, ki je pripravljen dati svoj doprinos romski skupnosti in posledično lokalni skupnosti.</p>
<p>Varnosti v prometu se ne bo zagotavljala samo zaradi kaznovanja in rednega postavljanja kontrol na posameznih točkah, vendar je potrebno</p>	<p>Glede na podatek, da je precej prekrškov ravno zaradi prehitre vožnje je bilo potrebno zaradi ogrožanja varnosti določiti bolj rigorozen ukrep. Seveda pa Strategija dopušča možnosti izvajanja</p>

pristopiti tudi k podpori za pridobitev vozniškega izpita.	mehkih vsebin, ki bi se navezovale na to področje (med njimi že predvideva delavnice varne vožnje).
Stališče, da je nerealno pričakovati, da bo KS Cerklje ob Krki povabila Rome na prireditev ali delavske akcije. Npr. želja, da Romi urejajo kopališča na Krki vpliva na to, da bodo Romi pričakovali, da se lahko kopajo, kar pa večinsko prebivalstvo ne želi.	Zavedamo se, da nastajajo resni konflikti med Romi in večinskim prebivalstvom, toliko bolj pogosto, ko gre za kopanje na Krki. Pravica vsakega je, da se poslužuje javnega dobra. Namen teh ukrepov je ravno to, da skušamo najti način/dogovor za sobivanje. Mogoče pa lahko naredimo pomembne premike.
Navajanje romskega društva iz Prekmurja in trditev, da ni lokalnega romskega društva, kljub temu, da od januarja 2022 obstaja društvo.	Občina Brežice je pridobila z januarjem 2022 romsko društvo, ki v strategiji ni omenjeno izključno zato, ker strategija bazira na podatkih iz leta 2021.
Potrebno urediti evidenco izvajanja aktivnosti in delal z Romi na podlagi te strategije (kdaj je delal z Romi, kje, s kom, koliko časa, kaj je bil namen in po določenem časovnem obdobju tudi rezultat dela, zraven pa naj bo za vsako tudi podpis Roma, s katerim se je delalo – kratko in jedrnato).	Predlog je delno zajet z ukrepom 12.3 – koordinacija med komisijo za spremljanje položaja romske skupnosti in institucijami, ki izvajajo aktivnosti na terenu. Menimo, da je nujno potrebno, da se reševanju tematike pristopa celostno in zato je nujno vzpostaviti koordinacijo in posledično nadzor nad izvajanjem.

– **Romsko društvo Novo življenje Brežice**

Vsebina pripomb	Odločitev
Vizija samooskrbe romskega naselja - pogoj: odkup zemljišča (parc. št. 3894, 3895, 3896 k.o Cerklje ob Krki). Odkup bi omogočal ureditev neizkoriščenih parcel, »zaposlitev« Romov, saj bi skrbeli za urejenost naselja in kmetijskih površin, reševal bi se problem kraje poljščin, motiviralo Rome k delu, lahko bi bil lep primer dobre prakse.	Projekt predstavlja inovativen pristop k opolnomočenju romske skupnosti, saj bi jim samooskrba pod mentorstvom društva bila lahko motivacija za delo, posledično bi se zmanjšala potreba po kriminalnih dejanjih, priučili bi se skupinskega dela, sodelovanja in skrbi za okolje. Strategija predvideva odkup zemljišč oz. ureditev lastništva, v okviru akcijskega načrta se bo predlog upošteval in v kolikor bodo zakonske in finančne podlage dopuščale, tudi upošteval.

– **Prebivalci naselja Gazice**

Vsebina pripomb	Odločitev
Večina Romov si, glede na anketo, želi iz naselja Krušče. Zakaj se jim ne omogoči naselitev v drugih krajih po občini?	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. Omenjenega predloga Strategija ne izključuje, je pa to stvar odločitve posameznika oz. družine, in ustavne pravice do domovanja, za kar bi bilo potrebno

	izvesti individualne razgovore s posamezniki in družinami. Razlog izselitve je namreč pri Romih pogojen z idejo, da bo drugje zagotovljena hiša z elektriko.
Urejanje stanovanjske problematike (elektrika, cesta) ni smiselno, saj glede na analizo stanja izpred 30 let, ki jo je opravilo podjetje Savaprojekt iz Krškega, vse to že imajo.	Dokument v naših arhivih in arhivih Sava projekta nismo našli. Romi imajo makadamsko cesto, svoje hiše, ki so na tuji parceli in dostop do elektrike izključno s pomočjo agregata na naftne derivate. Zato, da se zagotovijo dostojni pogoji bivanja (na kar opozarja tudi Varuh človekovih pravic) se bo v akcijskem načrtu opredelilo kako se bo pristopilo k reševanju lastništva in posledično dostopa do električnega omrežja.
Nezadovoljstvo z izvedbo avtobusne postaje ob glavni cesti v neposredni bližini romskega naselja, ki je dvojne velikosti.	Avtobusna postaja je bila izvajan v sodelovanju s KS Cerklje ob Krki. Pobuda za večjo postajo je prišla s strani lokalnega prebivalstva. Sklepamo, da je prišlo do nesporazuma v komunikaciji, zato bodo izpostavljeni pomisleki posredovani pristojnemu oddelku, ki bo preučil situacijo in saniral zadevo v kolikor bo lahko.
Po kakšnem ključu bo izvedena cenitev, ker naj bi Savaprojekt ugotovil, da je zemljišče komunalno opremljeno? Ali bodo cene enaka zazidalnim zemljiščem v Brežicah, na Čatežu...?	Občina bo postopala v skladu z zakonskimi podlagami za cenitev zemljišč, ki niso komunalno opremljena. Območje ima le en vodni števec iz katerega so si Romi sami napeljali vodo. To pa seveda ne pomeni, da so zemljišča avtomatsko tudi komunalno opremljena.
Reševanje eksponentne rasti romske populacije.	Odločitev o številu otrok, ki jih ima posameznik, je stvar posameznika. Občina lahko le podpre izvajanje preventivnih ukrepov, kot je ozaveščanje, in s tem vpliva na odločitve posameznika k racionalnemu številu otrok.
Zaposlovanje Romov, da ne bodo živeli od socialne podpore in otroških dodatkov.	Strategija v enem delu naslavlja vprašanje zaposlovanja in bo z akcijskim načrtom podala dodatno podporo programom, ki jih pristojne institucije že izvajajo.
Problematika priseljevanja novih Romov iz drugih naselij.	Vprašanje ni v pristojnosti Občine Brežice, temveč Upravne enote Brežice. V preteklem letu se je zato spremenila zakonodaja, ki deloma rešuje težavo (zahtevani pogoji za prijavo).
Ali bo zagotovljeno nadomestilo vaščanom Gazic in prebivalcem KS Cerklje za sobivanje z Romi?	Občina vsako leto namenja KS Cerklje ob Krki odškodnino za obnovo in izgradnjo infrastrukture s ciljem večanja sprejemljivosti

	romske populacije v krajevnem okolju v višini 8.346,00 EUR.
Sklop vprašanj vezan na: prisotnost romskih otrok v šoli, mladoletnim staršem brez izobrazbe, zavedanja odgovornosti in dolžnosti	Strategija predvideva vrsto mehkih vsebin, s poudarkom na usposabljanjih z namenom, da se Romi začnejo zavedati tudi svojih dolžnosti. Prisotnost otrok v šoli in pomoči mladim družinam je deloma že poskrbljeno (program romskega pomočnika, materinska šola).

Občina Brežice bo vse podane predloge podrobneje preučila in se do njih opredelila tudi iz stališča prihodnjih potrebnih oz. možnih aktivnosti znotraj akcijskega načrta.

Občina Brežice bo namreč po sprejeti strategiji zadolžena za koordinacijo priprave **akcijskega načrta**, ki ga bo sprejela v roku šestih mesecev po sprejemu strategije. Akcijski načrt bo podrobneje opredeljeval aktivnosti, izvedbene roke in nosilce aktivnosti za uresničevanje strategije.

Strategija v poglavjih, ki sledijo, povzema osnovno zakonodajo, po področjih predstavi ključne ugotovitve na podlagi opravljenih analiz in jedrnato zastavi cilje in ukrepe, ki so razdeljeni na osem ključnih področij.

2. PRAVNI OKVIR

Strategija reševanja romske tematike v občini Brežice temelji na zakonodaji in ključnih dokumentih na nacionalni ravni.

Ustava Republike Slovenije v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti ureja **Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji** (v nadaljevanju: ZRomS-1).

ZRomS-1 v 3. členu določa, da RS zagotavlja uresničevanje posebnih pravic pripadnikom romske skupnosti na področju izobraževanja, kulture, zaposlovanja, urejanja prostora in varstva okolja, zdravstvenega in socialnega varstva ter obveščanja in soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti. Občinam pa ZRomS-1 v 5. členu dodeljuje nalogo urejanja prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

ZRomS-1 v 6. členu določa, da za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti vlada v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in *Svetom romske skupnosti Republike Slovenije* iz 9. člena tega zakona sprejme program ukrepov, s katerim se skladno s tem zakonom in področno zakonodajo določijo obveznosti in naloge iz 4. in 5. člena tega zakona, ki jih izvajajo pristojna ministrstva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti.

V drugem odstavku organom iz prejšnjega odstavka nalaga, da sprejmejo podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih predvidijo za to potrebna sredstva.

Zato je pri oblikovanju ukrepov na lokalni ravni potrebno upoštevati tudi **Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade RS za obdobje 2021–2030**, ki je bil sprejet na 108. redni seji Vlade, 23. 12. 2021 (v nadaljevanju: NPUR 2021–2030).

Glavni dolgoročni strateški cilj NPUR 2021–2030 je omogočiti in prispevati k dejanski enakosti, vključevanju in udeležbi Romov do leta 2030, s čimer se zasledujejo tudi cilji novega strateškega okvirja EU za Rome *Unija enakosti: EU strateški okvir za enakost, vključenost in udeležbo Romov*.

Novi program tako z namenom prispevanja k temu dolgoročnemu strateškemu cilju zasleduje naslednje področne in horizontalne cilje:

- višja stopnja vključenosti romskih otrok v programe predšolske vzgoje;
- uspešno zaključevanje osnovnošolskega izobraževanja;
- vključevanje pripadnikov romske skupnosti v nadaljnje izobraževanje in pridobivanje znanj in izkušenj za uspešno vključevanje na trg dela;
- spodbujanje vključevanja socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva na trg dela (med njimi pripadnikov romske skupnosti);
- izboljšanje pripravljenosti pripadnikov socialno ogroženih in ranljivih skupin za vstop na trg dela ter okrepitev njihove opolnomočenosti (med njimi pripadnikov romske skupnosti);
- izboljšanje socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti v družbene procese in širše družbeno okolje;
- izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti socialnovarstvenih storitev in programov, namenjenih krepitevi socialnoekonomskega položaja vključenih;
- odpravljanje škodljivih praks v romski skupnosti, kot so begi mladoletnih oseb v škodljiva okolja (tako imenovane zgodnje poroke) in prisilne poroke ter ozaveščanje o škodljivosti teh pojavov in pomembnosti ukrepanja pristojnih ustanov;
- izboljšanje zdravja pripadnikov romske skupnosti;

- izboljšanje bivanjskih razmer pripadnikov romske skupnosti, pospešitev ureditve naselij, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo, in v skladu z nacionalnimi zakonskimi zahtevami zagotovitev dostopa do javnih dobrin ter spodbujanje odprave dejanskega prostorskega ločevanja, preprečevanje nadaljnje izoliranosti in getoizacije ob premagovanju razvojnih težav ciljnih območij regionalne politike za zagotovitev osnovnih možnosti za enakopravni razvoj romske skupnosti v Sloveniji;
- krepitev ukrepov pri izvajanju stanovanjske politike;
- spodbujanje specifičnega, aktivnega kulturnega delovanja in socialnega vključevanja pripadnikov romske skupnosti, v skladu z njihovimi izraženimi kulturnimi potrebami;
- izboljšanje varnosti in sobivanja v romskih naseljih, njihovi okolici oziroma na varnostno obremenjenih območjih;
- izboljšanje ozaveščenosti ustanov in javnosti o prisotnosti in negativnih učinkih anticiganizma in diskriminacije ter njuno odpravljanje;
- spodbujanje in krepitev udeležbe pripadnikov romske skupnosti z opolnomočenjem, sodelovanjem in zaupanjem;
- spodbujanje skupnega lokalnega razvoja in obravnavanje konkretnih lokalnih problematik;
- zagotavljanje učinkovitega uresničevanja nacionalnega programa ukrepov in doseganje čim večjih učinkov ukrepov ter njihovih sinergij na terenu;
- izboljšanje zmogljivosti in ozaveščenosti vseh pristojnih ustanov ter opolnomočenje predstavnikov romske skupnosti.

Seveda romsko vprašanje določa tudi druga zakonodaja, ki jo v strategiji posebej ne navajamo, saj je le-ta podrobneje opredeljena že v okviru NPUR 2021–2030.

3. ANALIZA STANJA

Romi, ki živijo na območju občine Brežice, spadajo v skupino dolenskih Romov. Romi niso enotna narodnost, samo v Sloveniji Rome lahko razdelimo na 3 velike skupine (dolenjske, prekmurske, in gorenjske Rome – Sinte). Večje skupnosti so tudi v večjih mestih, npr. v Mariboru.

Te skupine se kljub skupnemu izvoru v Indiji med seboj razlikujejo po jeziku, ki ga govorijo, veroizpovedi, predvsem pa po ekonomskem položaju in stopnji prilagoditve večinskemu prebivalstvu. Glede na življenjske razmere, zaposlenost in socialni položaj dolenskih Romov, kamor spadajo tudi Romi, ki živijo v občini Brežice, so potrebe te skupnosti bistveno drugačne kot pri ostalih skupinah.

Teh raznolikosti se je treba zavedati tudi pri pripravi in izvajanju ukrepov, zato sta bili v okviru strategije izvedeni analizi, in sicer:

- s pomočjo ankete med prebivalci KS Cerklje ob Krki, v kateri se nahaja evidentirano romsko naselje Krušče v bližini naselja Gazice, ter
- s pomočjo intervjujev med romsko populacijo v občini Brežice.

Anketa o odnosu prebivalcev in prebivalc KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče je bila namenjena vsem polnoletnim osebam s stalnim prebivališčem v Krajevni skupnosti Cerklje ob Krki. K izpolnjevanju so bili krajanji povabljeni z dopisom župana, ki ga je prejelo vsako gospodinjstvo. Dopis je vseboval QR kodo za spletni dostop ter kopijo anketnega vprašalnika v papirnati obliki, ki so ga lahko osebno prinesli na Občino ali ga poslali po pošti.

Spletna anketa je bila odprta v obdobju med 29. 11. 2021 in 17. 12. 2021, v papirnati obliki pa je bilo izpolnjeno anketo mogoče oddati do 13. 12. 2021.

V anketi je bilo zabeleženih 285 odzivov (klikov). Od teh je z izpolnjevanjem ankete pričelo 182 oseb, 147 pa je le-to tudi končalo. Ostali so anketo izpolnili delno.

Z anketo smo želeli:

- ugotoviti, kakšne izkušnje imajo prebivalci KS Cerklje ob Krki z Romi v naselju Krušče ter kaj si mislijo o njih,
- omogočiti prebivalcem artikulacijo njihovih občutkov v odnosu do Romov (npr. varnosti, doživljanja medsebojnih odnosov, ogroženosti, strahu ...),
- preveriti njihovo poznavanje sedanje ureditve in ukrepov na področju reševanja romske tematike,
- sestaviti nabor ukrepov, ki jih predlagajo lokalni prebivalci, ter
- izvedeti, kje prebivalci vidijo priložnosti, da bi lahko sami nekaj naredili za boljše sobivanje z Romi.

Z izvedbo intervjujev med romskimi prebivalci v KS Cerklje ob Krki in drugih naseljih po občini Brežice smo želeli ugotoviti, kakšen je njihov način življenja, kaj dojemajo kot najbolj pereče probleme, in spoznati morebitne ukrepe za izboljšanje situacije na področju romske tematike. Cilj analize je bil tudi pridobiti vpogled v razlike med romsko populacijo, ki živi v naselju, in med tistimi posameznimi družinami, ki živijo izven naselja.

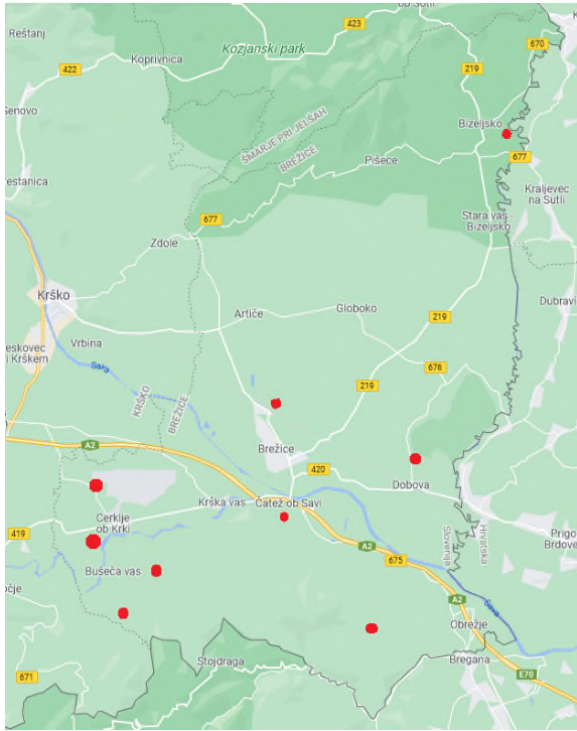
K sodelovanju pri intervjujih so bili povabljeni romski prebivalci, ki prebivajo v Krajevni skupnosti Cerklje ob Krki (romsko naselje Krušče in naselja Zasap, Vinji Vrh ter Brvi), in tisti, ki prebivajo na ostalih znanih lokacijah v občini Brežice (Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko ter Čatež ob Savi).

Intervjuji so bili opravljeni s pomočjo posebej za ta namen izdelanega vprašalnika. Vodeni intervjuji so potekali na domu intervjuvancev v obdobju od septembra do decembra 2021.

3.1 STATISTIČNI PREGLED

Na področju romske tematike je izredno težko opraviti statistični pregled, saj ni uradnih evidenc, na osnovi katerih bi lahko bazirali podatke. Razlog za to je, da se narodnostne pripadnosti ne evidentira, podatki iz *Centralnega registra prebivalcev* ne odražajo realnega stanja na terenu, saj se le-ti ne ažurirajo, ker se spremembe ne sporočajo pristojnim institucijam. Poleg tega pa tudi podatki raziskav, ki so bile opravljene v okviru priprave strategije, niso popolnoma točni (čeprav so še vedno najboljši približek realnega stanja). Potrebno je namreč upoštevati dejstvo, da so Romi nomadsko ljudstvo, ki se predvsem zaradi neurejenih bivalnih razmer pogosto seli in zato v romskih skupnostih prihaja do pogostega preseljevanja in posledično tudi do razhajanja podatkov.

V Občini Brežice je evidentirana romska skupnost v **naselju Krušče** v krajevni skupnosti Cerklje ob Krki v bližini naselja Gazice. Posamezni romski pripadniki so naseljeni tudi izven naselja, **v okoliških vaseh**, in sicer v naseljih Zasap, Brvi in Vinji vrh, ter v drugih naseljih v občini Brežice (izven krajevne skupnosti Cerklje ob Krki), ki so poznana Centru za socialno delo Brežice. To so Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko in Čatež ob Savi.

Slika 1: Pregled razpršenosti romskega prebivalstva v občini Brežice (izven krajevne skupnosti Cerklje ob Krki), ki so poznana Centru za socialno delo Brežice. To so Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko in Čatež ob Savi.

Na osnovi izvedenih analiz je struktura romskega prebivalstva po starosti in spolu sledeča:

Tabela 2: Pregled strukture prebivalcev po spolu.

Spol	Št. prebivalcev v naselju Krušče	Št. prebivalcev v okoliških vaseh v KS Cerklje ob Krki	Št. prebivalcev v drugih naseljih po občini Brežice	Skupaj
Moški	49	20	29	98
Ženski	49	17	17	83
Skupaj	98	37	46	181

Tabela 3: Pregled starostne strukture romskih prebivalcev.

Starost	Št. prebivalcev v naselju Krušče	Št. prebivalcev v okoliških vaseh v KS Cerklje ob Krki	Št. prebivalcev v drugih naseljih po občini Brežice	Skupaj	Delež (%)
0–5	24	8	7	39	21,55
6–14	22	6	18	46	25,41
15–30	33	14	12	59	32,60
31–40	8	2	6	16	8,84
41–60	10	7	3	20	11,05

Starost	Št. prebivalcev v naselju Krušče	Št. prebivalcev v okoliških vaseh v KS Cerklje ob Krki	Št. prebivalcev v drugih naseljih po občini Brežice	Skupaj	Delež (%)
60+	1	0	0	1	0,55
Skupaj	98	37	46	181	100,00

3.2 KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODLAGI INTERVJUJEV MED ROMSKIM PREBIVALSTVOM

Z izvedbo intervjujev med romskimi prebivalci v KS Cerklje ob Krki in drugih naseljih po občini Brežice smo ugotovili sledeče:

- Populacija je mlada z velikim številom otrok.
- Naselje Krušče je čisto in urejeno in večina prebivalcev živi v skromnih bivalnih razmerah, kjer imajo na voljo za bivanje le dele stavb. Preostali deli stavb so za bivanje neprimerni. To je tudi vzrok pogostih preseljevanj med letom glede na trenutni letni čas.
- Romi izven naselja pretežno bivajo v zidanih objektih, ki so komunalno opremljeni in imajo dostop do elektrike.
- Šolo obiskujejo dokaj redno do 16. leta starosti. Osnovno šolo prenehajo obiskovati praviloma po opravljeni osnovnošolski obveznosti, tj. po devetih (včasih osmih) letih šolanja. V tem času učenci navadno obiskujejo 6. ali 7. razred, kar je posledica ponavljanja posameznih razredov.
- Poznavanje jezika je med otroci slabo. Ob vključitvi v šolo otroci slabo govorijo slovenski jezik.
- Večina jih nima končane osnovnošolske izobrazbe in si le-te tudi ne želijo pridobiti. Med starejšo populacijo imajo osnovno šolo zaključeni tisti, ki so jo dokončali preko Ljudske univerze (2 osebi) ali redno (2 osebi). Med mlajšo populacijo jih ima devetletko zaključeno precej več (11 oseb), kar nakazuje na pozitivne premike na področju izobraževanja. Spodbudno je tudi dejstvo, da tri osebe obiskujejo srednjo šolo. Posamezniki sporočajo, da se jim osnovna šola ne zdi potrebna, so za dokončanje le-te prestari oziroma ne vidijo korelacije med šolo in zaposlitvijo.
- Redki posamezniki so redno zaposleni (5 oseb), medtem ko jih nekaj več dela ali so občasno delali na črno (7 oseb). Ženske poročajo, da zaposlitev ne želijo, saj skrbijo za otroke. Primeri, v katerih bi posameznice želele delati, so pogojeni z obiskom otrok v vrtcu. Ena posameznica je tudi sporočila, da bi raje delala na črno, kakor da bi bila zaposlena redno.
- V večini imajo urejene prihodke preko socialnih transferjev, in sicer prejemajo socialno pomoč, otroške dodatke, matere pa poleg tega še dodatek za starševsko varstvo.
- Večina prebivalcev se v naselju počuti dobro, varno. Ne občutijo strahu in se ne bojijo za življenje. Prebivalci sporočajo, da je življenje v naselju dobro, da pa kakovost življenja trpi najbolj zaradi odsotnosti električne napeljave. Matere sporočajo, da perilo perejo na roke. Družine se kopajo tako, da vodo grejejo v loncih. V zimskem času in ponoči si svetijo s svečami ali svetilkami. Pred leti je eni družini pogorelo domovanje ravno zaradi nesreče s svečo. Pravijo, da jim vse to otežuje skrb za otroke, čeprav pri le-teh ni zaznati, da bi bili nečisti ali neurejeni. Večina tistih, ki ima željo zapustiti naselje, bi to storila, če bi jim bilo dodeljeno bivališče drugje. Dve osebi, ki sta tudi zaposleni, sta med pogovori omenjali možnost odkupa zemljišč, na katerih stojijo njihova domovanja. Ostali prebivalci so pri reševanju vprašanja legalizacije omenjali prakso sosednje mestne občine Krško.
- Odnose v KS smatrajo za dobre. V sami krajevni skupnosti se ne počutijo ogroženo, izpostavljajo pa posameznike, ki s svojim odnosom kažejo nesprejemanje romske populacije. Najpogosteje čutijo, da jih okolica zavrača, ko se jim prepove kopanje na kopališčih ob Krki. Omenjajo tudi, da so v preteklosti pogosteje kot sedaj slišali zmerljivko »cigan«.

- Anketirani poročajo, da se ne udeležujejo kulturnih in drugih prireditev. Iz pogovorov je možno razbrati, da jim tovrstni dogodki ne predstavljajo neke vrednote. Želijo si dogodkov v naselju – bodisi praznovanj romskih praznikov bodisi delavnic za otroke in odrasle.
- Možno je zaznati razkol med severnim in južnim delom naselja. To je tudi poglobljeni razlog za oteženo komunikacijo s prebivalci naselja, za sprejemanje skupnih dogovorov ali za izvajanje skupnih akcij. Spori med obema deloma naselja se kažejo v sosedskih prepirih (moti jih glasna glasba, zabave, alkohol), ob katerih občasno pokličejo tudi policijo. Prepiri iz naselja se pogosto prenašajo v šolo, tako da otroci v šoli »dokončajo« prepire, ki so jih začeli starši v naselju.
- Vsi prebivalci naselja so mnenja, da potrebujejo priklop na električno omrežje. To tudi vidijo kot največjo prioriteto.
- Posamezniki sporočajo, da jim socialna podpora ne zadošča za kakovostno življenje predvsem zaradi zdravstvenih obolenj.

Pri analizi odgovorov prebivalcev naselja Krušče, romskih prebivalcev v okoliških vaseh in v drugih naseljih po občini Brežice pri ključnih odgovorih možno ni zaznati bistvenih razlik: ne prihaja do bistvenih razlik na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zaposlovanja, kulture in varnosti.

Največje razlike med posameznimi skupinami se kažejo na področju bivalnih razmer, stroškov ter potreb. Romi v naselju imajo pretežno neurejena lastništva, slabe bivalne razmere, so brez elektrike in imajo slabo opremljene bivalne prostore (določeni so brez kopalnice), medtem ko imajo Romi izven naselja hiše, ki so komunalno opremljene s priklopom na elektriko. Zaradi bivalnih razmer imajo Romi iz naselja drugačne stroške, saj namenjajo sredstva za gorivo za agregate. Posledično je njihova največja izražena potreba vezana na elektriko, medtem ko je pri Romih izven naselja izražena potreba vezana na pridobitev lastnega doma oziroma povišanja.

3.3 KLJUČNE UGOTOVITVE ANKETE MED KRAJANI KS CERKLJE OB KRKI

Anketa o odnosu prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče je bila namenjena vsem polnoletnim osebam s stalnim prebivališčem v Krajevni skupnosti Cerklje ob Krki.

Ključne ugotovitve so sledeče:

- Največ, 69 % anketirancev, srečuje Rome zunaj (na ulici, ob delu, na prehodu, ...), 27 % se z njimi srečuje preko šole, društev in podobnih institucij, prav tako se 27 % vprašanih o Romih pogovarja z drugimi. Mogoče je sklepati, da imajo ženske z Romi nekoliko več osebnih stikov kot moški. Mladi (0–30 let) imajo z njimi nadpovprečno količino posrednih stikov (se o njih le pogovarjajo), srednja generacija pa ima z njimi največjo količino neposrednih stikov.
- Kar pri 78 % vprašanih prevladujejo negativne izkušnje z Romi, 9 % jih ima uravnotežene in zgolj 4 % ima pozitivne izkušnje. Delež negativnih izkušenj je torej kar pribl. 20-krat višji od deleža pozitivnih izkušenj. Izkušnje moških so bolj negativne od izkušenj žensk, izkušnje mlajših pa so povprečno bolj negativne kot izkušnje starejših.
- Največje negativne izkušnje, ki jih anketiranci opisujejo, so kraje in vlomi, konflikti in verbalno nasilje, ustrahovanje in neprimerno vedenje, neupoštevanje prometnih predpisov in onesnaževanje okolja.
- Na vprašanje o pozitivnih izkušnjah z Romi je skoraj tri četrtine anketirancev odgovorilo, da takšnih ni. Preostali odgovori beležijo prijaznost in dobre odnose, pomoč pri delu in odvozu smeti ter medkulturno bogatitev.
- Ko govorimo o poznavanju Romov, so anketiranci v največji meri izrazili strinjanje s trditvami, da je stopnja kriminala med Romi višja od povprečja v občini, da so (pre)zgodnje zanositve

pomemben problem pri tej populaciji, da večina romskih staršev prejema visoke socialne transferje in da je večina Romov do nepremičnin prišla nelegalno. Delež odgovorov »ne vem« je najvišji pri dveh trditvah, ki se dotikata opremljenosti romskih bivališč: 37 % udeležencev ne ve, kašna je situacija v romskem naselju z vodo in elektriko (Q9c), 31 % pa jih ne ve, kako je z ogrevanjem.

- Večina krajanov (približno tri četrtine) meni, da Romi ne morejo doprinesiti nič pozitivnega k slovenski kulturi. Preostala četrtnina kot potencialne doprinose v največji meri prepoznava njihovo kulturo, umetnost in jezik, običaje ter kulinariko.
- Da bi se lahko v večji meri vključili v slovensko družbo, bi se morali Romi po najpogostejših odgovorih (odprto vprašanje) naučiti dela in delovnih navad, slovenske kulture in jezika ter pridobiti izobrazbo.
- Kot najbolj smiselne »politične« ukrepe so anketiranci ocenili preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami, odklop vode in elektrike za neplačnike, preverjanje in prijavo stalnega bivališča ter policijske akcije ozaveščanja Romov o (ne)zakonitostih. Kot najmanj smiselna ukrepa so označili obdarovanje predšolskih otrok in ureditev cest v romskem naselju. Ukrepi, ki so jih krajanji (dodatno) predlagali sami, se v daleč največji meri vežejo na izobraževanje in zaposlovanje Romov.
- Za izboljšanje razmer lahko nekaj storijo tako Romi kot lokalno prebivalstvo. Krajanji na strani Romov v največji meri prepoznava zaposlovanje in služenje denarja, spoštovanje pravil in spoštovanje prebivalcev. Pri sebi pa približno tretjina odgovorov, ki jih ocenjujemo kot pozitivne, prepoznava možnosti v razumevanju in tolerantnosti, pri vključevanju v skupne (kulturne in druge) aktivnosti, pri prijavi prekrškov in v zaposlovanju.

3.4 ZAKLJUČKI NA PODLAGI ANALIZE STANJA

Cilj analiz je bil pridobiti jasnejšo sliko stanja in usmeritve pri postavljanju ciljev in ukrepov z namenom, da bodo odražali napredek k izboljšavi stanja.

V okviru analize in intervjujev smo zasledovali področja, ki jih obravnava večina strateških dokumentov s področja romske tematike in jih naslavlja tudi NPUR 2021–2030.

Tako so bila vprašanja usmerjena v pridobivanje podatkov, vezanih na demografske podatke, bivalne razmere, stanje na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zaposlovanja, zdravstvenega varstva, varnosti, kulture, sodelovanja z okolico ter splošne potrebe romskih prebivalcev.

Struktura strategije je zato zastavljena na zgoraj omenjenih poglavjih, znotraj posameznega področja pa so predstavljeni:

1. povzetki raziskav (ugotovitve analiz med romskimi prebivalci in večinskim prebivalstvom),
2. pregled dejanskega stanja z vidika institucij ter
3. cilji in ukrepi.

4. PODROČJE 1: BIVALNE RAZMERE

Pri reševanju romskega vprašanja se največkrat pojavljajo izzivi, ki so vezani na bivalne razmere romske skupnosti. Romska naselja po Sloveniji praviloma nimajo urejenih lastniških razmerij ter urejenega dostopa do vode in elektrike. Zato je tudi z vidika človekovih pravic to področje največkrat izpostavljeno kot izziv, saj so življenjski standardi v romskih skupnostih večinoma pomanjkljivi.

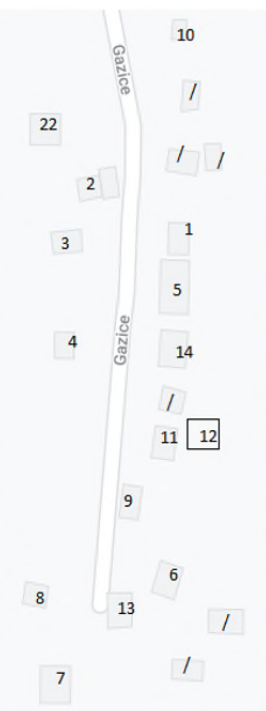
Poudarek pri tem področju je usmerjen le na romsko naselje Krušče, in sicer z vidika lastništva, komunalne in cestne infrastrukture ter urejenosti in varstva okolja.

Romska domovanja izven naselja (znotraj KS Cerklje ob Krki in drugod po občini) so umeščena znotraj že obstoječih naselij. Gre za zidana domovanja, ki so priključena na vodovodno in električno omrežje. Lastništvo objektov je urejeno, ena družina živi v najemu (vir dohodka je plača), preostale družine so v lastnih domovih (npr. odkup preko socialnih transferjev ali s strani druge osebe).

4.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Odlok o občinskem prostorskem načrtu za območje Občine Brežice v petem odstavku 44. člena omenja romsko naselje:

»V občini je locirano tudi romsko naselje med lokalnim središčem Cerklje ob Krki in Gazicami (GAZ-03 SSe). Romsko naselje je locirano izven naravne vrednote in ekološko pomembnega območja Krke. Obdaja ga gozd, ki je požarno ogrožen in iz tega vidika tudi varovan. Širše gozdnato območje je požarno

ogroženo zaradi skladiščnih prostorov Slovenske vojske v bližini Gazic. Romsko naselje ima urejen dostop do javnega prometnega omrežja in je priklopljeno na javni vodovodni sistem, ki je v upravljanju občine. Romsko naselje še ni priključeno na energetska infrastrukturo in nima urejenega odvajanja odpadnih voda. Za območje se predvideva priključevanje na individualne čistilne naprave. Ker lokacija še ni opredeljena kot območje stavbnih površin, se jo vključi v sanacijo razpršene gradnje.«

Slika 2: Romsko naselje Krušče (Legenda: objekt označen z »/« je prazen oz. gre za pomožni objekt.

Kot že rečeno, se v nekaterih dokumentih in splošni rabi romsko naselje imenuje Krušče. To poimenovanje verjetno izvira iz romske besede hrušče (vas). V splošni rabi se naziv Krušče uporablja za opis romskega naselja, ki spada pod naselje Gazice, zato tudi naslov Gazice 29.

V naselje Krušče vodi makadamska pot, ki jo je, po podatkih KS Cerklje ob Krki, potrebno vsako leto urediti (navoz gramoza), saj je območje močvirnato. Na podlagi podatkov iz *Prostorskega informacijskega sistema občin* (PISO) je možno razbrati 24 objektov. Cesta predstavlja ločnico med

levim delom naselja, ki stoji na stavbnem zemljišču, in desnim, ki stoji na kmetijskem zemljišču. Vsi objekti stojijo na tujih zasebnih parcelah in zato lastništvo ni urejeno.

V naselju se glede na odgovore in terenski ogled nahaja 15 domovanj: trije kontejnerji, sedem zidanih hiš, ena montažna hiša in štiri lesene hiše. Ostali objekti so prazni oziroma gre za pomožne objekte.

Vsa domovanja so priključena na vodovodni sistem, nobeno pa ni priključeno na električno, internetno ali TV omrežje. Električno energijo 14 domovanj zagotavlja z uporabo agregatov na bencin, eno od teh pa uporablja tudi solarne panele. Večina domovanj je dvosobnih, zidane stavbe so dvoetažne in večsobne, pri čemer je pri vseh primerna za bivanje le pritlična etaža.

Prebivalci se zavedajo, da niso lastniki parcel, na katerih so zgradili domovanje, same stavbe pa smatrajo za svojo lastnino.

Tabela 4: Pregled podatkov o bivalnih razmerah v naselju Krušče po gospodinjstvih.

Gospodinjstvo	Število oseb	Odrasli (nad 16 let)	Mladostniki (16–30 let)	Otroci (do 15 let)	Opis stanja
1	6	2	2	2	zidana, štiri spalnice, kuhinja, kopalnica
1a	5	0	2	3	*na lokaciji živijo le čez zimo
2	6	0	2	4	kontejner, oblečen v les, soba, kuhinja, kopalnica
3	5	1	1	3	brunarica, obnovljena, ena soba, kuhinja, kopalnica
4	6	1	1	4	brunarica, obnovljena, dve sobni, kuhinja, kopalnica
5	9	2	4	3	zidana, stara 30 let, uporabni dve sobi, kuhinja, kopalnica, garaža
6	3	2	1	0	montažna, dvosobna, kuhinja, kopalnica, vrt
7	6	2	1	3	zidana, stara 30 let, štiri spalnice, dve dnevni sobi, dve kopalnici, kuhinja
8	4	1	1	2	lesena in dozidana, dvosobna, kuhinja, kopalnica
9	6	3	0	3	zidana, v slabem stanju, dvosobno, kopalnica, zunanja kuhinja
9a	6	1	1	4	*družina občasno živi v gospodinjstvu št. 9
10	9	2	3	4	dva kontejnerja v izredno slabem stanju, brez vrat in oken
11	4	2	2	0	zidana, dvosobna, kuhinja kopalnica
12	7	0	2	5	lesena, enosobna, kuhinja, kopalnica
13	5	0	2	3	zidana, dve spalnici, dnevna, kuhinja, kopalnica

14	8	0	6	2	zidana, ena spalnica, kuhinja, kopalnica, v slabem stanju, živijo na relaciji Gazice–Kerinov grm
22	3	0	2	1	kontejner, dozidan, dve spalnici, kuhinja, kopalnica
Skupaj	98	19	33	46	

4.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete, izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Večina je mnenja, da so Romi do nepremičnin prišli nelegalno** (81% respondentov meni, da ta trditev zelo drži).
- **Večina je mnenja, da romske družine ne plačujejo davkov, prispevkov in položnic:** 78 % respondentov meni, da ta trditev zelo drži.
- **Večina ni seznanjena ali so gospodinjstva v romskem naselju opremljena z vodo in elektriko:** gre za trditev, pri kateri je največji delež vprašanih odgovoril z »ne vem« in tako ni podal mnenja, in sicer je to storilo kar 37 % udeležencev. To je indikator, da ni pravega poznavanja stanja v romskem naselju.
- **Večina je mnenja, da Romi niso lastniki parcel in nepremičnin, v katerih živijo:** 73 % respondentov meni, da ta trditev drži.
- **Le 42 % respondentov meni, da so romska prebivališča pozimi ogrevana.** Zanimivo je, da je pri tej trditvi delež odgovorov »ne vem« precej velik (31 % vseh odzivov), kar je zopet indikator, da je na splošno precej nepoznavanja glede bivalnih razmer.

Vprašani so kot za najbolj smiselne ukrepe, ki bi jih bilo potrebno izvajati, ocenili sledeče:

- preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami: 90 %,
- odklop vode in elektrike za neplačnike: 89 %,
- preverjanje in prijava stalnega prebivališča: 89 %,
- policijske akcije ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne: 83 %.

Vsem zgoraj naštetim ukrepom je skupno to, da naslavlja (temeljitejše) omejevanje in/ali kaznovanje Romov.

4.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

To področje se dotika vprašanj lastništva, cestne in komunalne infrastrukture ter urejenosti in varstva okolja.

4.3.1 Lastništvo

Kot že rečeno, je romsko naselje nelegalno zgrajeno na zasebnih zemljiščih. Le-ta so bila nekoč v družbeni lasti in so bila lastnikom vrnjena v postopku vračanja premoženja članom bivše agrarne skupnosti. Postopki zapuščin so ob nenehnem opominjanju in spodbujanju tekli več let, pri čemer tudi interes dedičev, ki so se zavedali težav in stroškov (v tem primeru povezanih z lastnino) ni bil prav pretiran.

Po vzpostavitvi lastniške strukture je razumljivo prišlo do pričakovanja lastnikov, da se jih z odkupom razbremeni lastništva, vendar pravni sistem ne omogoča zakonitega pristopa v takšni smeri. Samoupravna lokalna skupnost sme namreč skladno z *Zakonom o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti* pridobivati zgolj premoženje, ki ga potrebuje za opravljanje lastnih nalog, brez nepotrebnih zalog. Tudi če bi občina z odkupom zemljišč začela, dokončna izpeljava pravnih poslov ne bi bila izvedljiva zaradi določil *Gradbenega zakona*, ki prepovedujejo tako promet z zemljišči, na katerih so zgrajeni nelegalni objekti, kot tudi priključitev takšnih objektov na komunalno infrastrukturo. Zato je bil s strani Občine Brežice podan predlog spremembe področne zakonodaje, ki bi omogočala ureditev lastništva.

V NPUR 2021–2030 je *Ministrstvo za okolje in prostor* (MOP) zavzelo stališče, da poseben zakon za interventno urejanje romskih naselij ni potreben, saj bi nesistemske posegal na področje urejanja prostora in gradnje, njegovo izvajanje pa bi ostale državljanke postavilo v neenakopraven položaj. Po dostopnih podatkih tudi v nobeni drugi evropski državi ne poznajo takšnega načina ureditve. MOP se zavzema, da se legalizacija romskih naselij izvaja v okviru priprave občinskih prostorskih načrtov (OPN) in njihovih sprememb ter dopolnitev. Sočasno s pripravo OPN in občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN) morajo lokalne skupnosti pripraviti tudi programe opremljanja kot podlago za izvedbo komunalne infrastrukture v vseh naseljih. Za ta namen so na voljo sredstva evropske kohezijske politike, za katera se morajo potegovati lokalne skupnosti na razpisih, prav tako pa so že bila in še bodo na voljo finančna sredstva iz državnega proračuna na področju regionalnega razvoja.

Poudariti je potrebno, da **bi se zadeve vezane na problematiko lastništva lahko že začele reševati, saj lahko Romi sami od lastnikov odkupijo zemljišča in jih nato legalizirajo ter priključijo na ustrezno infrastrukturo**. Romi lahko torej sklenejo dogovore neposredno z lastniki, v kolikor torej obstaja resničen interes. Seveda pa je glede na številčnost solastnikov parcel na katerih stoji romsko naselje, težko pričakovati, da bodo posamezniki to lahko storili. K temu bi lahko pristopili tisti posamezniki, ki so si nelegalno izgradili objekt na parcelah, kjer je le en lastnik.

Stališče do tematike je podala tudi *Upravna enota Brežice*, ki je v dopisu št. 021-53/2021/23 z dne 15. 3. 2021 pojasnila, da je od leta 1997 do danes obravnavala skupaj 18 zadev za degradacijo in uzurpacijo na podlagi odločb gradbenega inšpektorja (Gazice 29 oz. naselje Krušče), saj na podlagi uradnih evidenc upravne enote noben od objektov v romskem naselju nima izdanega gradbenega dovoljenja.

Vendar problem legalizacije objektov ni edina težava v naselju Krušče. Problematika, ki so jo izpostavili tudi Romi sami, je preseljevanje Romov in s tem povezana prijavna obveznost vložitve vloge za prijavo prebivališča po določilih *Zakona o prijavi prebivališča* (ZPPreb-1).

Glede problematike **prijave prebivališča** izpostavlja *Upravna enota Brežice*, da je bistvenega pomena posameznikova naselitev na določenem naslovu. Naselju Krušče je namreč dodeljena le ena hišna številka oziroma naslov, in sicer Gazice 29. Glede razrešitve tega izziva so potekali razgovori z *Geodetsko upravo Republike Slovenije* (Geodetsko pisarno Brežice) glede možnosti določitve hišnih številok oziroma dodatkov k hišni številki Gazice 29.

Največji izziv, ki ga je predstavljal takratni *Zakon o prijavi prebivališča* (ZPPreb-1), kakor tudi predhodni *Zakon o prijavi prebivališča* (ZPPreb), je bil, da ni bilo določenih kriterijev oziroma meril za prijavo prebivališča posameznikov, kot je primernost objekta in njegova naselitvena zmogljivost. Tako v preteklosti Upravne enote niso imele pravne podlage za preverjanje oz. presojo navedenih podatkov glede prijave prebivališča.

Spremembe na tem področju so bile uvedene šele z 27. 6. 2021, ko se je pričel uporabljati *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o prijavi prebivališča* (ZPPreb-1A). Z ZPPreb-1A se je ponovno

avedla krajevna pristojnost za prijavo prebivališč, novost pa je tudi, da mora upravna enota ob novi prijavi osebe, ki vloži vlogo za prijavo prebivališča, z vpogledom v podatke *Registra stalnega prebivalstva* (povezave z evidencami GURS) preveriti podatek o dejanski rabi dela stavbe, uporabni površini dela stavbe, namenjene stanovanjski rabi oz. nastanitvi ter število prijavljenih oseb na naslovu, na katerega se prijavlja prebivališče (torej z ZPPreb-1A so določeni po novem standardi za prijavo prebivališča).

ZPPreb-1A določa tudi izjeme od predpisanih standardov, in sicer, da ne glede na navedene standarde upravna enota prijavi prebivališče, kadar gre za prijavo prebivališča otroka na naslov, ki je enak že prijavljenemu naslovu enega ali obeh staršev, kar velja tudi za polnoletnega otroka, ki so ga starši dolžni preživljati. Izjeme glede prijave določa tudi za prijavo ožjih družinskih članov, in sicer za ožje družinske člane predvideva postopek preverjanja resničnosti prijave (ugotovitveni postopek).

ZPPreb-1A ohranja tudi institut zakonskega prebivališča (prijava na naslov občine idr.) in še vedno določa, da je stalno prebivališče novorojenčka, rojenega v Republiki Sloveniji, enako stalnemu prebivališču matere oz. očeta, če mati v Republiki Sloveniji nima stalnega prebivališča.

4.3.2 Cestna infrastruktura

Do naselja Krušče vodi cesta, ki ga deli na dva dela. Makadamska cesta leži na močvirnatih tleh, zato je njen javni del vsako leto saniran. Slabo stanje ceste je v prvi vrsti ovira za otroke, ki so na poti do šolskega avtobusa premočeni in blatni.

S strani Komisije je bile podana pobuda o asfaltiranju javnega dela ceste. Pri ureditvi cestne infrastrukture je bila podana tudi pobuda za ureditev avtobusne postaje za otroke, ki čakajo na prevoz v šolo, ki se je že uredila v letu 2021.

4.3.3 Komunalna opremljenost (voda, elektrika)

Naselje Krušče ima omogočen dostop do vode, ni pa zagotovljene možnosti priklopa na električno omrežje. Priklopi niso mogoči zaradi prepovedi iz 1. in 6. točke 93. člena *Gradbenega zakona* (v nadaljevanju: GZ), saj lastniki nelegalno zgrajenih objektov niso lastniki nepremičnin, na katerih objekti stojijo.

GZ namreč navaja, da so za nedovoljen objekt in neskladno uporabo objekta, glede na **vrsto gradnje, prepovedana ravno izvedba komunalnih priključkov na gospodarsko javno infrastrukturo ter določitev hišne številke**, kar pa je predpogoj za določitev merilnega mesta.

Situacija tako ne omogoča priklopa na omrežje zato, ker ni urejeno lastništvo. Zaradi neurejenih lastniških razmerij prav tako niso izpolnjeni pogoji za določitev hišnih števil. Na tej točki moramo poudariti tudi, da je oskrba z električno energijo državna gospodarska javna služba in občina v osnovi nima pristojnosti, vsekakor pa lahko v postopkih priprave prostorskih aktov in izvrševanju strategije poskuša olajšati način pridobitve električne energije.

Situacija s priključitvijo naselja na vodovodni sistem je nekoliko drugačna, saj ima, po navedbah *Komunale Brežice* z dne 17. 3. 2021, romsko naselje Krušče (Gazice 29) izveden skupni vodovodni priključek za vse uporabnike. Uporabniki imajo sicer vgrajene lastne vodomere, ki pa niso obračunski vodomeri, zato ne odražajo pravilne porabe.

Voda se tako uporabnikom obračunava na podlagi povprečne porabe vode na osebo v Sloveniji, ki znaša 4,17 m³ na osebo na mesec oz. 50 m³ na osebo na leto, in na podlagi števila prijavljenih oseb v posameznem gospodinjstvu. Na naslovu Gazice 29 je prijavljenih 16 gospodinjstev, ki prejema račune za komunalne storitve.

Komunala ima tako za več kot 20.000,00 EUR odprtih terjatev, ki jim jih pri določenih uporabnikih uspeva zapirati zaradi dogovora za poplačilo dolgov med *Centrom za socialno delo Brežice* (CSD) in med prejemnikom socialnega transferja.

4.3.4 Urejenost in varstvo okolja

Komunala Brežice z dne 17. 3. 2021, navaja, da je v naselju 60 prebivalcev (16 odjemnih mest) za pobiranje smeti, ki jim za storitve zaračunavajo pavšal (3 kubike = mesečna poraba enega človeka). Oskrba z vodo in odvoz smeti se izvaja nemoteno, vendar pa so kante za smeti dotrajane.

Poleg tega je zavedanje prebivalcev o pomembnosti ločevanja odpadkov še vedno na nizki ravni. V letu 2020 je zato inšpektor zaradi izjemno slabega ločevanja ustavil odvoz odpadkov iz Gazic 29. V mešanih komunalnih odpadkih so bili namreč prisotni biološki in gradbeni odpadki.

Izvedene so bile preventivne akcije (vodja zbiranja in odvoza komunalnih odpadkov je osebno obiskal vse hiše v naselju in jih spodbudil k ločevanju odpadkov ter plačilu tekočih in zapadlih obveznosti do Komunale Brežice, jim svetoval, da si uredijo plačilo položnic preko CSD (direktni odtegljaj od socialnih prispevkov), ter jim v znak vzpodbude k vestnemu ločevanju podaril eno rolo rumenih vreč za zbiranje mešane komunalne odpadne embalaže (MKOE).

Zaradi zagotovitve starešin iz romskega naselja, da bodo pričeli redno plačevati stroške odvoza smeti in vode je Komunala Brežice ponovno pričela s hišnim odvozom odpadkov (MKO in MKOE). Žal se situacija kljub vsemu ni izboljšala.

Problematika odpadkov ni vezana le na naselje, temveč tudi na reciklažni center Boršt. Komunala poudarja, da Romi ne upoštevajo opozorilnih tabel na nakladalni rampi in opozoril zaposlenih. Večkrat ne upoštevajo tudi varnostne službe, ki so jo v centru primorani plačevati izključno zaradi agresivnega obnašanja Romov.

Opažajo, da prihajajo v RC Boršt tudi Romi iz Krške občine. Letno se zgodita povprečno dve kraji (do 10 akumulatorjev, do 1000 litrov dizelskega goriva), kjer so iz posnetkov varnostnih kamer razbrali, da je šlo za Rome.

4.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Na področju bivalnih razmer so cilji zastavljeni po sklopih: lastništvo, cestna infrastruktura, komunalna opremljenost (voda in elektrika) ter urejenost in varstvo okolja.

Cilj 1	Ureditev lastniških razmerij	
Področje	Bivalne razmere – lastništvo	
Začetno stanje	Vse parcele v naselju Krušče, na katerih stojijo domovanja Romov, imajo neurejeno lastništvo.	
Cilj	Ureditev lastniških razmerij in statusa zemljišč v naselju Krušče.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 1.1: Priprava Občinskega podrobnega prostorskega načrta.	Merilo 1.1: Sprejet OPPN.	
Ukrep 1.2:	Merilo 1.2: Urejena lastniška razmerja v naselju Krušče.	

Odkup zemljišč, ko bo to omogočala zakonodaja.	
Ukrep 1.3: Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Merilo 1.3: Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.

Cilj 2	Preimenovanje naselja	
Področje	Bivalne razmere – lastništvo	
Začetno stanje	Neustrezna uporaba imena za romsko naselje, ki izvira iz naziva naselja (Krušče) in naslova (Gazice 29)	
Cilj	Nedvoumna uporaba poimenovanja romskega naselja Krušče in naselja Gazice	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 2.1: Preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče.	Merilo 2.1: Odlok o preimenovanju dela naselja.	

Cilj 3	Ureditev javne poti do naselja	
Področje	Bivalne razmere – cestna infrastruktura	
Začetno stanje	Slabo stanje javne poti do naselja Krušče, ki jo je potrebno vsako leto vzdrževati in ki šoloobveznim romskim otrokom otežuje dostopnost do šolskega avtobusa.	
Cilj	Urediti javni del poti do naselja Krušče in s tem zagotoviti šoloobveznim otrokom lažjo dostopnost do šolskega javnega prevoza, posledično pa zmanjšati diskriminacijo romskih otrok (večja verjetnost za obiskovanje šole v suhih in čistih oblačilih).	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 3.1: Asfaltiranje javnega dela ceste JP 524121 Gazice-romsko naselje	Merilo 3.1: Asfaltirana cesta JP 524121 Gazice-romsko naselje.	

Cilj 4	Ureditev komunalne infrastrukture	
Področje	Bivalne razmere – komunalna infrastruktura	
Začetno stanje	Vsa domovanja v romskem naselju so priključena na vodovod, ki pa ni reguliran s števci, vsa domovanja so brez priklopa na elektriko.	
Cilj	Zagotoviti dostop do javnih dobrin (voda in električna energija) v romskem naselju Krušče z namenom izboljšanja življenjskega standarda.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 4.1: Izvedba postopka za priključitev na el. omrežje, ko bodo urejena lastništva oz. ko bo to omogočala zakonodaja.	Merilo 4.1: Polovica domovanj v naselju Krušče je priključenih na električno omrežje.	
Ukrep 4.2:	Merilo 4.2:	

Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.
Ukrep 4.3: Analiza stanja vodovodnih števcov z namenom vzpostavitve obračuna po dejanski porabi, kar bo posledično vplivalo na ureditev dolgov.	Merilo 4.3: Urejena evidenca porabe vode v naselju Krušče.
Ukrep 4.4: Vzpostavitev partnerstva med Komunalo Brežice in CSD Brežice z namenom vzpostavitve sistema odplačevanja preteklih dolgov in zagotoviti sistem rednega plačevanja stroškov.	Merilo 4.4: Dolgovi prebivalcev romskega naselja so odplačani. Od vzpostavitve naprej do konca trajanja strategije prebivalci redno plačujejo komunalne storitve.

Cilj 5		Varstvo okolja
Področje	Bivalne razmere – varstvo okolja	
Začetno stanje	Okolice naselja je v osnovi urejena, vendar je v bližini možno zaznati črna odlagališča (npr. Zasap, ob letališču ...). Prebivalci romskega naselja ne izvajajo ločevanja odpadkov. Gospodinjstva imajo dotrajane zabojnike za smeti. Kraje v Zbirnem centru Boršt in neupoštevanje pravil zbirnega centra s strani romskega prebivalstva.	
Cilj	Povečati skrb in odgovornost romskih prebivalcev za čisto okolje v naselju in okolici naselja Krušče ter posledično zmanjšati onesnaženost okolja.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 5.1: Redno izvajanje delavnic in usposabljanj s strani Komunale Brežice z namenom ozaveščanja o ločevanju odpadkov.	Merilo 5.1: Večje zavedanje o skrbi za okolje in uspešno izvajanje ločevanja odpadkov med romskim prebivalstvom.	
Ukrep 5.2: Zamenjava dotrajanih zabojnikov za smeti.	Merilo 5.2: Zamenjani vsi dotrajani zabojniki za smeti.	
Ukrep 5.3: Ograditev celotnega zbirnega centra Boršt (fizična omejitev dostopa) in s tem vzpostavljena kontrola nad odvozom surovin (kovine, oblačila...).	Merilo 5.3: Zmanjšanje št. kraj na Zbirnem centru Boršt.	
Ukrep 5.4: Postavitev vsaj enega 660 l zabojnika za MKO in MKOE ter 240 l zabojnika za BIO v spodnjem in zgornjem delu naselja Krušče, ki bi jih Komunala Brežice praznila ob rednem odvozu.	Merilo 5.4: Zmanjšanje količine odpadkov po gozdovih in na poljih (črna odlagališča Zasap, ob letališču ...).	

5. PODROČJE 2: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

NPUR 2021–2030 navaja, da je *Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport* na področju vzgoje in izobraževanja pri romski populaciji (najbolj na Dolenjskem, kamor spadajo tudi Romi iz občine Brežice) zaznalo naslednje ovire:

- še vedno nezadostna vključenost romskih otrok v vrtce in neredno obiskovanje že vpisanih otrok v vrtce,
- prevelik delež odsotnosti od pouka v osnovnih šolah,
- izjemno nizek delež otrok, ki zaključijo osnovno šolo (predvsem na Dolenjskem, v Posavju in v Beli krajini),
- nezadostno znanje slovenskega jezika,
- podvrženost stereotipom večinske skupnosti,
- veliko število otrok s posebnimi potrebami,
- nezaupanje romskih staršev v vzgojno-izobraževalne institucije,
- nizka stopnja izobraženosti romskih staršev,
- beg otrok od doma v škodljiva okolja,
- (včasih) premajhna senzibilnost strokovnega osebja v šolah,
- premajhna vključenost šolskega kadra v izpopolnjevanje in izobraževanje strokovnih delavcev za delo v večkulturnem okolju,
- premajhna podpora srednje in višješolskemu izobraževanju,
- premajhna samoaktivacija in participacija predstavnikov romske skupnosti.

5.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Raziskava je pokazala, da večina romskih prebivalcev nima končane osnovne šole oziroma ima opravljeno osnovnošolsko obveznost.

Iz pogovorov je razvidno, da si od 60 oseb, ki v času svojega šolanja niso zaključile OŠ, samo dve osebi želita pridobiti osnovnošolsko izobrazbo. Največja ovira jima predstavlja pomanjkanje prevoza. Ostali menijo, da osnovnošolske izobrazbe ne potrebujejo, da so za došolanje prestari oziroma da se ga ne morejo udeležiti, saj skrbijo za otroke. Samo dve osebi sta preko Ljudske univerze končali OŠ, dve pa sta se udeležili delavnic, ki jih pripravlja ZRSZ.

Poročajo, da so, oziroma da so bili, njihovi otroci vključeni v OŠ in sodelovanje z OŠ označujejo kot dobro. Le trije otroci so vključeni v program predšolske vzgoje, dva osebi pa želita otroke vključiti v programe predšolske vzgoje.

Kot glavni razlog, da so njihovi otroci prenehali z obiskovanjem osnovne šole, starši navajajo predvsem nezainteresiranost otrok za obiskovanje pouka. Ključen trenutek za vključitev otrok v vrtec bi bila zaposlitev matere, saj bi bila odsotna in bi bilo zato predšolsko varstvo potrebno.

5.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Šole se preveč prilagajajo potrebam Romov:** 63 % respondentov meni, da ta trditev zelo drži oz. pretežno drži (27 %).
- **Večina šoloobveznih romskih otrok hodi v šolo:** 56 % respondentov se s to trditvijo ne strinja, (sploh ne drži 33 % in pretežno ne drži 26 %). Zanimivo pa je, da je več kot petina vprašanih (21 %) anketirancev bilo neopredeljenih.

Ukrep, ki je bil prepoznan kot smiseln, je **dodatna učna pomoč šoloobveznim otrokom**, in sicer ga za smiselnega ocenjuje 65 % respondentov (18 % meni, da gre za popolnoma smiseln ukrep, 47 % pa, da je smiseln).

5.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

V občini Brežice imamo pet osnovnih šol, ki imajo vključene tudi romske otroke (OŠ Brežice, OŠ Bizeljsko, OŠ Velika Dolina, OŠ Dobova in OŠ Cerklje ob Krki). Po lanskoletnih podatkih je bilo vanje vključenih 48 šoloobveznih romskih otrok.

Šole pri romskih otrocih izpostavljajo slabše znanje slovenskega jezika, občasne izostanke od pouka oz. prenehanje obiskovanja OŠ v 7. razredu, saj takrat večinoma zaključijo osnovnošolsko obveznost (9 do 11 let).

V času epidemije so tako šole kot tudi Občina dodatno pozornost namenile otrokom romske populacije. Pri osnovnih šolah, javnih zavodih katerih ustanoviteljica je občina in je kot taka pristojna za izvajanje procesa izobraževanja, so posebej za ranljive skupine prilagodili potek izvajanja učnega procesa, in sicer za socialno ogrožene, ki nimajo ustreznih pogojev za delo na daljavo, in ločeno tudi za romsko populacijo.

V šoli, kjer je zastopanost otrok iz romskega naselja največja, jih je v romskem naselju obiskovala svetovalna delavka. Preverila je njihovo informiranost in podajala usmeritve. Otrokom je bila za izposojno zagotovljena tudi šolska računalniška oprema. Informacije so se večkrat tedensko podajale s klici na telefonske številke, ki so jih sporočili za ta namen. Učitelji so pripravljali diferencirane izročke (jasna navodila, primeri rabe, raznolikost gradiv), ki so jih kopirane dostavili učencem osebno ali pa so jih poslali po navadni pošti. Svetovalna delavka in razrednik so stopili v stik z učenci in preverili njihovo delo ter razumevanje snovi. Hkrati so pridobili tudi povratno informacijo glede opravljenega dela, ki so jo ob koncu tedna pošiljali svetovalni delavki in ravnateljici. Odziv pri vseh romskih učencih je bil med 30 % in 100 %.

Na drugih šolah imajo le po nekaj romskih družin, katerih otroci obiskujejo pouk in ne živijo v romskem naselju, temveč se integrirajo v okolje. Naloge so tako ali prevzemali njihovi starši pred šolo ali pa so se jim posredovale po navadni ali elektronski pošti (če so jo uporabljali), po dogovoru pa so naloge fizično dostavili tudi zaposleni na šoli. Svetovalne delavke so jim bile preko telefonskih klicev vedno na voljo in jim podajale vse potrebne informacije. Naloge, ki so jih prejeli, so bile prilagojene minimalnim standardom, da so jih lahko v čim večji možni meri opravili s pomočjo staršev (ki v večini nimajo dokončane osnovnošolske izobrazbe).

Posebna skrb je bila namenjena tudi dostavi toplih obrokov v naselje in k družinam.

Vzpostavilo se je dobro sodelovanje med Centrom za socialno delo Brežice in šolami. Občina Brežice namreč v okviru svojega proračuna zagotavlja sredstva:

- *Centru za socialno delo Posavje, enota Brežice* v obliki programa »Pomoč Romom pri socializaciji«, kjer sta vključeni 2 osebi, ki skrbita za ozaveščenost in vzdrževanje osnovnih higienskih navad osnovnošolske populacije otrok;
- *Centru za socialno delo Posavje, enota Brežice* v obliki programa »Pomoč pri učenju in druga pomoč otrokom, učencem, dijakom in drugim udeležencem izobraževanja« s katerim smo zagotovili učno pomoč romskim učencem v osnovnih šolah, kjer te, ker ni zadostne populacije, nimajo priznanega dodatnega kadra (OŠ Velika Dolina in OŠ Dobova).

Javne delavke, ki romskim družinam nudijo pomoč, spodbujajo otroke k rednemu obiskovanju šole in

jim nudijo pomoč pri učenju.

Šole izpostavljajo, da bi potrebovale dodatna sredstva za nabavo šolskih in drugih potrebščin, priznavajo pa tudi, da je angažiranost CSD Brežice pri nabavi šolskih potrebščin romskim otrokom dobrodošla.

Šole so tudi mnenja, da bi bilo za uspešno socializacijo romskih otrok nujno potrebno, da so otroci v zgodnjem otroškem obdobju vključeni v vrtec. Stopnja vključenosti otrok v vrtec je pri romski populaciji izredno nizka, kar je potrdila tudi analiza na terenu.

Najvišjo zastopanost romskih otrok ima *OŠ Cerklje ob Krki*, ki v dopisu št. 095-1/2021-1 z dne 11.3.2021 podaja podatke, da šolo obiskuje okvirno 29 učencev romskega porekla. Aktivnosti, ki jih izvajajo na tej šoli, so:

a) Dejavnosti, ki izhajajo iz zakonskih podlag za OŠ

Na podlagi vpisanega števila romskih učencev šoli pripada zmanjšan normativ pri oblikovanju oddelkov. Poleg tega šola pridobiva sistemizirane ure dodatne strokovne pomoči za učence Rome, kar je vezano na število vpisanih. Na šoli je ta delež po navadi 0,75 deleža delovnega mesta.

b) Dejavnosti, ki izhajajo iz letnega delovnega načrta šole, individualiziranih programov izobraževanja za posameznega učenca Roma ter vizije šole

V okviru dela z učenci Romi za vsakega učenca izdela izvirni individualizirani načrt dela. Ta vključuje urnik ur dodatne strokovne pomoči, močna področja, šibka področja, načrt ocenjevanja, prilagoditve pri pouku, prilagoditve pri ocenjevanju, sodelovanje s starši.

Glede na letni delovni načrt šole skrbijo za aktivno udeležbo učencev Romov v vseh šolskih in obšolskih dejavnostih (plavanje, ekskurzije ipd.). Šola učencem prav tako zagotovi pripomočke za delo ob začetku šolskega leta in med njim.

V šoli je zaposlena romska pomočnica, preko sistema javnih del pa tudi dve delavki, od katerih je ena Rominja.

Občina Brežice v okviru svojega proračuna zagotavlja sredstva:

- Osnovni šoli Cerklje ob Krki v obliki programa »Pomoč pri učenju in druga pomoč otrokom, učencem, dijakom in drugim udeležencem izobraževanja«, kjer je vključena ena oseba iz romskega naselja, ki skrbi za redno vključevanje učencev v izobraževalni proces, večjo vključenost otrok v program vrtca in izvajanje aktivnosti za lažje sledenje učnemu procesu;
- za vzpostavitev delovnega mesta in redno zaposlitev romske spremljevalke na OŠ Cerklje ob Krki. Na to delovno mesto je zaposlena Rominja, ki opravlja povezovalno vlogo med otroci, starši in šolo.
- za nakup šolskih potrebščin za romske učence in za pokrivanje materialnih stroškov za dodatno delo z romskimi učenci.

Na področju sodelovanja s starši na šoli opažajo pozitiven premik, ki je predvsem rezultat obiskov v naselju Krušče. Tako se šola v naselje odpravi približno vsak drugi mesec, poskrbi za obdarovanje predšolski otrok in starše seznanji z relevantnimi informacijami (npr. s protikoronskimi ukrepi ter s potekom šolanja). Na šoli so izvedli tudi dve srečanja z mladimi mamicami, da bi jim na ta način približali idejo vrtca.

Terensko delo se je izkazalo za učinkovito tudi pri izvajanju prostovoljne dodatne pomoči romskim otrokom med epidemijo, ki jo je izvajala Monika Ferenčak. V naselju se je dvakrat tedensko izvajala prostovoljna učna pomoč, prostovoljcem so se zagotovile poučne dvojezične knjige za otroke

(slovenščina – romščina). S pomočjo prostovoljnega dela se je vzpostavilo zaupanje romskega prebivalstva do prostovoljcev.

5.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Ukrepi s področja vzgoje in izobraževanja so vezani na zagotavljanje sredstev za izvajanje preventivnih delavnic, saj je 65 % respondentov ocenilo kot najbolj smiselni ukrep **dodatna učna pomoč šoloobveznim otrokom**.

Cilj 6	Dvig izobrazbe med romsko populacijo
Področje	Vzgoja in izobraževanje
Začetno stanje	Romska populacija ima nizko stopnjo izobrazbe (manj kot 20% ima končano OŠ oz. šolsko obveznost), večina predšolskih otrok ni vključenih v predšolsko vzgojo (le 10% otrok je vključenih v vrtec), posledično je znanje slovenskega jezika slabo, zato otroci težje usvajajo učno snov.
Cilj	Izboljšati izobrazbeno strukturo Romov, udeležbo romskih otrok v programih predšolske vzgoje in udeležbo šoloobveznih romskih otrok v rednem izobraževanju.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 6.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje dodatne učne pomoči v romskem naselju s poudarkom na učenju slovenskega jezika.	Merilo 6.1: Vsaj 10 šoloobveznih otrok bo na letni ravni vključenih v dodatno učno pomoč, ki bo prispevala k izboljšanju njihovega znanja slovenskega jezika.
Ukrep 6.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje promocijskih aktivnosti za spodbujanje vključevanja predšolskih otrok v vrtec.	Merilo 6.2: Na letni ravni izvedba vsaj 3 promocijskih akcij in povečati vključitev romskih otrok v vrtec OŠ Cerklje ob Krki na 30% do konca izvedbe strategije.
Ukrep 6.3: Kontinuirano zagotavljanje sredstev za program romski pomočnik za eno romsko osebo na OŠ Cerklje ob Krki, ki ima najštevilčnejši vpis romskih otrok.	Merilo 6.3: Za časa izvajanja strategije zagotovljena sredstva za nadstandard – romski pomočnik na OŠ Cerklje ob Krki, ki je romskega porekla.
Ukrep 6.4: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje programov, ki bodo pripomogli k dvigu prisotnosti romskih otrok v šoli in posledično ozaveščanje, da je izobrazba vrednota (npr. športni dnevi , naravoslovni dnevi – živ.vrt, plavanje, izlet z vlakom, obiski gasilcev, dnevi kulture – obisk muzeja, bralne urice itd.). Delo se izvaja na terenu v romskem naselju in na organiziranih lokacijah z namenom ozaveščanja staršev o nujnosti pošiljanja otrok k pouku, kjer tovrstne izkušnje pridobijo po	Merilo 6.4: Dvig deleža romskih otrok s končano osnovno šolo na 40%.

predpisanem kurikulumu šole, otrokom pa v varnem okolju nudenje novih izkušenj, ki si jih bodo želeli doživeti večkrat).	
<p>Ukrep 6.5: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti vključitev mladih Romov (16 – 30 let) v programe za pridobitev izobrazbe.</p>	<p>Merilo 6.5: Vključitev vsaj 5 oseb v program dokončanja osnovne šole za odrasle.</p>

6. PODROČJE 3: SOCIALNO VARSTVO

NPUR 2021–2030 ugotavlja, da so številni pripadniki romske skupnosti, zlasti kadar živijo strnjeno v delih naselja in še posebej v primerih, ko živijo v romskih naseljih, v večini primerov dokaj slabo vključeni v širše družbeno okolje. Posledično znotraj svojih skupnosti oblikujejo in delujejo skladno z lastnimi sistemi norm in vrednot ter praks in vedenj, ki se lahko razlikujejo od sistema norm in vrednot v večinski družbi.

V teh sistemih izobrazba in zaposlitev pogosto nista posebej cenjeni, zaradi česar sta (ob upoštevanju težav z razumevanjem uradnega jezika) osipništvo in prekinitev izobraževanja že pred zaključkom osnovne šole ter opustitev izobraževanja pogosta pojava. Manko izobrazbe zelo zmanjša možnosti njihove zaposlitve, zaradi česar postane njihovo preživetje in preživljanje družin odvisno od alternativnih oblik zaslužka ter v največji meri od pravic iz javnih sredstev (tj. socialnih transferjev). Taki vzorci življenja imajo navadno za posledico zelo nizek socialno-ekonomski položaj posameznikov in družin, visoko stopnjo tveganja revščine ter veliko nevarnost za medgeneracijski prenos revščine.

Romske ženske znotraj romske skupnosti (poleg romskih otrok) predstavljajo najbolj ranljivo podskupino znotraj ranljive družbene skupine. V večinoma patriarhalni družbeno-družinski strukturi so romske ženske večinoma omejene na socialni vlogi matere in gospodinje. Glede na navedeni družbeni vlogi, ki sta jim pripisani in ki naj bi ju (mlade) Rominje začele prevzemati že zelo zgodaj v življenju, redke zaključijo osnovo šolo.

S prekinitvijo šolanja in prevzemom vlog gospodinj in mater (in ne tudi zaposlenih oseb), padejo v močno podrejen položaj v skupnosti, ki jim zelo omeji možnosti samostojnega življenja ali bega iz nevdržnih razmer, saj zaradi omejenih stikov z zunanjim svetom niti ne poznajo svojih možnosti in pravic.

Dodatno pozornost znotraj socialno-aktivacijskih ukrepov je treba tako posvetiti prav opolnomočenju romskih žensk, saj so le-te v zelo ranljivem položaju, hkrati pa so zaradi svojih vlog najpomembnejši dejavnik primarne socializacije otrok.

6.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Zgoraj navedene ugotovitve NPUR 2021–2030 veljajo tudi za Rome v občini Brežice. Analiza med romskimi prebivalci je namreč potrdila dejstvo, da:

- je večina posameznikov odvisna od socialne pomoči,
- da so ženske večinoma v vlogi matere in gospodinje (22 družin od 25 gospodinjstev prejema otroške dodatke, 7 mater prejema starševski dodatek) in
- da je med Romi nizka stopnja zaposlenosti.

Tabela 5: Pregled podatkov o deležu in vrsti prejemka med romsko populacijo

Prihodki	Starost 16+	Socialna pomoč	%	Starševski dodatek	%	Plača/pokojnina	%	Število gospodinjstev	Otroški dodatek	%
KS Cerklje	74	60	81,08	6	8,11	4	5,41	19	17	89,47
Druga naselja	21	11	52,38	1	4,76	2	9,52	6	5	83,33
Skupaj	95	71	74,74	7	7,37	6	6,32	25	22	88,00

V javnosti se pogosto postavlja teza, da imajo romski prebivalci izredno visoke prejemke (kar je potrdila tudi analiza med večinskim prebivalstvom), pa kljub vsemu je med populacijo moč prepoznati revščino.

Zato je bilo romskim prebivalcem postavljeno tudi vprašanje, čemu namenjajo sredstva iz socialnih transferjev. Na vprašanje »Kaj ste lansko leto kupili oz. za katere stvari porabite denar?« so običajno odgovorili, da denar namenijo za osnovne življenjske potrebščine, največkrat je izpostavljen strošek bencina, ki ga potrebujejo za delovanje agregata (zaradi ogrevanja in elektrike), nato pa so omenjali tudi hrano, obleke in plenice.

6.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Večina (98 % respondentov) meni, da so (pre)zgodne zanositve pomemben problem pri romski populaciji.** 85 % jih meni, da trditev zelo drži (85 %) ali pretežno drži (13 %).
- **Večina (97 % respondentov) je mnenja, da romskih starši prejemajo visoke socialne transferje.** 91 % jih meni, da ta trditev zelo drži, 6 % pa, da pretežno drži.
- **Večina (71 % respondentov) je mnenja, da Romi ne živijo v revščini.** Na tem mestu je potrebno poudariti, da je kar petina vprašanih (20 %) neopredeljenih, kar zopet nakazuje na nepoznavanje situacije oz. realnega stanja, kar seveda otežuje anketirancem izražanje stališča.

6.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Center za socialno delo, enota Brežice v dopisu št. 095-1/2021-31852 z dne 22. 3. 2021 pojasnjuje, da je romska skupnost izrazito nezaupljiva, še vedno močno marginalizirana in v večji meri izključena iz družbe. Imajo nizko izobrazbeno strukturo, visoko stopnjo brezposelnosti, večini pripadnikov romske skupnosti predstavlja osnovni vir preživetja denarna socialna pomoč.

Romski starši pogosto ne prepoznajo pomena izobraževanja in predšolske vzgoje za zdrav psihosocialni razvoj otrok in za njihovo vključenost v aktivno družbeno dogajanje, prav tako pa pri mnogih starših opažajo neučinkovito starševstvo. Ker v večini opuščajo izobraževanje, ostajajo doma, brez prave možnosti zaposlovanja, ne zmorejo vključevanja v družbo, pogosto zaidejo v kazniva dejanja ali v prezgodnje starševstvo.

Pojasnjujejo tudi, da v več primerih romske družine sodelujejo pri porabi javnih sredstev (funkcionalna oblika pomoči) – namenska poraba sredstev za nakupe v trgovini, za plačilo vode ipd.

Trenutno se izvaja program Pomoč pri socializaciji Romov, kjer je preko javnih del vključena ena delavka, ki trenutno obiskuje štiri družine, ki bivajo izven naselja Gazice in potrebujejo dodatno pomoč.

Statistike o romskih prejemnikih otroškega dodatka, denarne socialne pomoči in drugih prejemkov iz javnih sredstev na CSD nimajo, tudi se ne vodi kakšna posebna evidenca. Posamezne družine spremljajo v okviru del in nalog Centra za socialno delo – javnih pooblastil in storitev.

Vzpostavilo se je sodelovanje s Policijsko postajo Brežice, zato se praviloma enkrat mesečno skupaj s policistom obiskuje romske družine, in sicer z namenom osveščanja, obveščanja, pomoči članom romske skupnosti in zaznavanja aktualne problematike.

Občina Brežice vsako leto namenja sredstva za letovanje socialno ogroženih otrok in otrok z zdravstvenimi indikacijami preko Zveze prijateljev mladine Krško. V preteklih letih so se udeleževali letovanja tudi romski otroci, in sicer trije (vsi dvakrat zapored) na osnovi zdravstvene indikacije. Vsi trije živijo izven naselja, dva od njih sta v rejništvu. Razlog za neudeležbo romskih otrok na letovanjih jim ni znan. Menijo, da je razlog predvsem v močni navezanosti na družino.

6.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Področje socialnega varstva predvideva specifične ukrepe za zmanjšanje izključenosti Romov, seveda pa to vlogo prevzemajo tudi nekateri ukrepi iz drugih področij, saj so vsa področja med seboj tesno povezana.

Cilj 7		Zmanjšanje izključenosti Romov
Področje	Socialno varstvo	
Začetno stanje	Izključenost Romov (predvsem žensk in predšolskih otrok) iz družbenih sfer, s čimer je vzpostavljan ozek socialni krog. Ženske so načeloma le v vlogi matere oz. gospodinje. Takšno stanje povečuje nezaupanje Romov v institucije in večinsko prebivalstvo. Še vedno je visoka stopnja stigmatizacije romskega prebivalstva, k čemur ne pripomorejo konfliktni odnosi med Romi in večinskim prebivalstvom, ki izvirajo iz nespoštovanja družbenih pravil, nasilja in slabe socializacije otrok.	
Cilj	Preprečevanje in odpravljanje izključenosti Romov, še posebej žensk in otrok ter spodbujanje izvajanja programov socialnega varstva.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 7.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje delavnic strpnosti in solidarnosti za učence 3., 5. in 7. razreda osnovnih šol, ki vključujejo romske otroke.	Merilo 7.1: Izvedba ene delavnice za ciljno populacijo letno/šolo.	
Ukrep 7.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost izvesti usposabljanje delavcev, prostovoljcev za delo z romsko populacijo in drugih posameznikov, ki prihajajo v stik z njimi.	Merilo 7.2: Vsakoletna izvedba enodnevnega usposabljanja v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.	
Ukrep 7.3: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje izvajanja programov vseživljenjskega učenja, prilagojenega za romsko populacijo (npr. Ljudska univerza – program za ženske, program za moške).	Merilo 7.3: Letna izvedba programa za ženske in moške, v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.	

7. PODROČJE 4: KULTURA

NPUR 2021–2030 med načela kulturne politike uvršča tudi pravico do kulture in kulturne raznolikosti, ki se obravnava kot bogastvo v različnosti in omogoča ustvarjalno prepletanje kulturnih vzorcev.

Področje kulture je v občini Brežice izredno razvito, kljub vsemu pa ni zaznati posebnega poudarka na romski kulturi oziroma na prepoznavanju njenega doprinosa.

Področje, ki je sistemsko rešeno, je knjižnična dejavnost. Splošne knjižnice, ki delujejo na območjih, kjer živi romska populacija, so namreč po *Zakonu o knjižničarstvu* dolžne izvajati knjižnično dejavnost za Rome kot posebno interesno skupino uporabnikov. Gre za načelo večkulturnosti delovanja splošnih knjižnic. Programi in projekti splošnih knjižnic, namenjeni Romom, so financirani pretežno iz lokalnih virov (v okviru redne dejavnosti), nekateri pa tudi iz drugih.

Knjižnicam žal še ne uspeva enako uspešno organizirati knjižnične dejavnosti za Rome kot za večinsko populacijo. Ovire predstavljajo objektivni in subjektivni razlogi, zlasti pa različni romski jeziki, ki po vsej verjetnosti še poglobljajo slabo pismenost oziroma nepismenost, zato morajo knjižnice svoje delo za to etnično skupino prilagoditi z drugačnimi načini dela. Tako mora vsaka knjižnica sama zase identificirati različne specifikke svojega okolja in nato najti model, po katerem bo delovala.

Po pojasnilu *Knjižnice Brežice* z dne 8. 3. 2022, potekajo aktivnosti ozaveščanja splošne javnosti o romski kulturi na svetovni dan Romov (8. aprila) in na svetovni dan romskega jezika (5. novembra). Aktivnosti vključujejo predstavitev knjig z romsko tematiko, avtorjev romskega porekla ter dvojezičnih knjig (romščina in slovenščina).

Izvajanje aktivnosti za Rome v enoti Cerklje ob Krki je težko, saj se premična zbirka nahaja v vojašnici. Zaradi tega je potrebno uporabnike vnaprej vpisati na seznam, ti pa morajo pri vходу pokazati tudi osebni dokument.

7.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

V sklopu analize s področja kulture nas je predvsem zanimalo družbeno in kulturno udejstvovanje.

Na podlagi podatkov iz področja »Varnost« lahko zaključimo, da imajo Romi radi glasbo in zabave, vendar tovrstnih dogodkov ne smatrajo za kulturne vsebine in zato vsi vprašani v naselju trdijo, da pri njih ni nikakršnih kulturnih vsebin, so pa vsi vprašani izrazili željo po tovrstnih dogodkih.

Dve družini iz naselja se občasno udeležujeta glasbenih koncertov v KS Cerklje ob Krki, ostali navajajo, da se ne udeležujejo kulturnih vsebin, ki potekajo v šoli ali KS.

Pohvalili so obiske predstavnikov Romske zveze Slovenije v naselju avgusta 2021 in si v naselju želijo več tovrstnih vsebin.

Na vprašanje »Kakšnih kulturnih vsebin si želite?« so običajno odgovorili: proslava ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika, zdravstvene vsebine ter ustvarjalne delavnice za otroke.

7.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Na odprto vprašanje »Kaj lahko Romi doprinesejo k slovenski kulturi?« je odgovorilo 132 anketiranih, velika večina odzivov pa je bila negativna.

Pozitivni odzivi so se večinoma navezovali na romsko kulturo in jezik, romsko glasbo in ples, romske običaje, različnost in raznolikost ter na kulinariko. Navedeni so tudi posamezni primeri romskih

običajev oz. tradicij, kot so npr.: odnos do pokojnih (daljše slovo); več otrok – več življenja ter večine preživetja.

7.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Občina Brežice je v preteklosti imela prakso, da je obeležila svetovni dan Romov (8. april).

Občina je ta dan obeležila tako, da je na spletni strani objavila čestitko in na Radio Brežice EU zagotovila pogovorno oddajo ob svetovnem dnevu Romov z Natašo Brajdič Žagar (posnetek pogovorne oddaje je dosegljiv na: <https://www.youtube.com/watch?v=1S2T8Aq0-OU>), kjer je bil poudarek na romski kulturi.

Občina meni, da bi bilo na področju kulture smiselno oživeti romsko društvo, ki bi lahko izvajalo kulturne in druge vsebine, ki bi jih sofinancirali preko mehanizma javnega razpisa.

7.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Splošno stališče do Romov je precej negativno, kar je možno potrditi tudi iz mnenja večinskega prebivalstva, ki je v anketi izrazilo mnenje, da Romi slovenski kulturi ne morejo doprinesti ničesar. Ker moramo sobivati, moramo imeti za cilj izboljševanje odnosov, kar lahko izvajamo tudi s pomočjo ozaveščanja o kulturni raznolikosti. Ponovno prihaja do prepletanja učinkov ukrepov iz drugih področij, ki tako celostno pristopajo k večji integraciji Romov.

Cilj 8		Kultura v vlogi odpravljanja stigmatizacije Romov
Področje	Kultura	
Začetno stanje	Slaba ozaveščenost večinskega prebivalstva o romski kulturi, negativen odnos in stigmatiziranje romske populacije.	
Cilj	Spodbujanje kulturne raznolikosti s poudarkom na ozaveščanju in posledično preprečevanje oz. odpravljanje stigmatizacije oz. izključenosti Romov iz družbe.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 8.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika (npr. pogovorna oddaja, prireditve, predstavitve dvojezičnih knjig).	Merilo 8.1: Vsakoletna izvedba enega dogodka ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika.	
Ukrep 8.2: V medijih (npr. Posavski Obzornik) izvesti prilogo o romski kulturi s ciljem ozaveščanja in višanja tolerantnosti, ki jo aktivno pripravljajo Romi. V primeru objav v regijskem časopisu je smiselno pristopati k pripravi vsebin v sodelovanju z mestno občino Krško.	Merilo 8.2: Izdaja dveh prilog na leto v Posavskem obzorniku oz. spletnih medijih.	
Ukrep 8.3: Izvedba razstav ali drugih kulturnih dogodkov s strani romske populacije v povezavi z javnimi zavodi (npr. razstava likovnih del ustvarjalcev romskega porekla).	Merilo 8.3: Izvedba vsaj enega dogodka s področja kulture letno.	

8. PODROČJE 5: ZAPOSLOVANJE

NPUR 2021–2030 navaja, da so Romi prepoznani kot ena izmed ranljivih skupin prebivalstva, za katero je še posebno značilna dolgotrajna brezposelnost.

Večina pripadnikov romske skupnosti prekine svoje izobraževanje še pred zaključkom osnovne šole. Posledično imajo zelo majhne možnosti učinkovitega vstopa na trg dela. Ta prezgodnji izstop iz izobraževanja poleg specifičnega načina življenja in internih vrednostnih sistemov, ki so uveljavljeni znotraj večjega dela romske skupnosti, prispeva k temu, da si po koncu šolanja Romi v glavnem ne iščejo zaposlitve oziroma drugih oblik usposabljanja.

Okolje, v katerem pripadniki romske skupnosti prebivajo, ni spodbudno za razvoj osebne rasti in za krepitev kompetenc, kar posledično vodi v posameznikovo občo pasivizacijo in neaktivnost. Njihov specifičen način življenja (preživetje, vezano na odvisnost od denarnih socialnih pomoči) in vrednostni sistem jim ne omogočata seznanjanja z zaposlitvenimi in izobraževalnimi možnostmi, ki jih ponujajo izobraževalne ustanove in trg dela.

8.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Pri področju socialnega varstva in zaposlovanja ugotavljamo, da je stopnja zaposlitve med romskimi prebivalci nizka, saj je le 5 oseb zaposlenih, dodatni dve pa sta izrazili željo po zaposlitvi. Zaposlitve so pretežno v komunalni, avtomobilski industriji, proizvodnji, navajajo pa tudi javna dela.

Preostali intervjuvanci so brezposelni in ne želijo zaposlitve, ena oseba, ki je bila po poklicu voznik, je invalidsko upokojena. Poročajo, da delajo tudi občasno oziroma na črno, ampak to zgolj moški. Dela, ki jih opravljajo, vključujejo dela na zemlji, košnja, vzdrževanje vinogradov in podobna fizična dela.

8.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Večina je mnenja (93% respondentov), da si odraslih romski moški ne želijo redne zaposlitve.** 78 % jih meni, da ta trditev zelo drži ali pretežno drži (16 %).

8.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Pripadniki romske skupnosti so ena najbolj ranljivih skupin na trgu dela z izrazito specifičnimi značilnostmi. Njihova integracija v družbo oz. stopnja prilagoditve večinskemu prebivalstvu je po območjih Slovenije različna, razlike so tudi v njihovi izobraženosti, socialnem in ekonomskem položaju.

Po lanskoletnih podatkih *Zavoda za zaposlovanje Slovenije, Območne služba Sevnica* (dopis št. 092-217/2021-2 z dne 24.5.2021) je med 3.273 brezposelnimi osebami v Območni službi Sevnica 243 oseb, ki so se izrekle, da pripadajo etnični skupini Romov.

Med brezposelnimi na našem območju predstavljajo Romi 7,4 % brezposelnih oseb, na območjih z višjim deležem romskega prebivalstva pa je ta delež bistveno višji (v OS Novo mesto 23,1 %, v OS Murska Sobota pa 12,6 %).

Največ Romov je prijavljenih v evidencah krškega urada za delo, in sicer 193, na brežiškem pa jih je prijavljenih 41. Med vsemi brezposelnimi v Brežicah predstavljajo 3,7 %.

Nekaj strukturnih značilnosti Romov, prijavljenih na brežiškem Uradu za delo:

- 59 % brezposelnih Romov predstavljajo moški.
- 80 % je starih do 40 let (večina do 29 let).

- Povprečna starost je 31 let.
- 83 % prijavljenih Romov nima dokončane osnovnošolske izobrazbe.
- Dve tretjini prijavljenih Romov je dolgotrajno brezposelnih, številni so v evidenci že 3 leta in več.
- Povprečno trajanje brezposelnosti je 4 leta in pol.

Kot je razvidno, je izobrazbena struktura Romov zelo nizka. To je tudi eden poglobitnih razlogov njihove dolgotrajne brezposelnosti, kljub temu, da gre za mlajšo populacijo ter za moške, za katere je sicer v okolju tudi precej povpraševanja s strani delodajalcev.

Nedokončana osnovnošolska izobrazba omejuje možnosti njihovega vključevanja v programe za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij in ostalih programov usposabljanja in pridobivanja dodatnih znanj in kompetenc.

Vključevanje Romov v programe osnovne šole za odrasle je dokaj neuspešno, ker gre za dolgotrajen program, izkušnje z udeležbo Romov in dokončanjem posameznih razredov so zelo slabe, kljub temu, da jim je bila izvedba v celoti prilagojena.

V letu 2019 se je izvajal posebni program za etnično skupino Romov, pri katerem je bil poudarek na socialnih veščinah in na soočanju s trgom dela, z zahtevami in s pričakovanji delodajalcev. Udeleženci so bili aktivni, nekateri motivirani za delo in zaposlitev, do katere pa kasneje ni prišlo, saj pri delodajalcih ni interesa in pripravljenosti za njihovo zaposlovanje. Stereotipi in predsodki o romski populaciji so v okolju še vedno močno zasidrani. Te dodatno krepijo tudi negativne izkušnje nekaterih posameznikov pri sodelovanju z Romi.

Program za etnično skupino Romov je izvajala [Ljudska univerza Krško](#) (dopis z dne 23.3.2021). Program v obsegu 105 ur se je izvedel v sodelovanju z ZRSZ OS Sevnica, ki je Rome napotil na izobraževanje in kril stroške le-tega.

Program je obsegal naslednje vsebine: osnove pisanja in branja, osnovno računstvo, komunikacija, motivacija za izobraževanje in urejanje bivalnega okolja. Program so izvajali v prostorih Krajevne skupnosti Cerklje ob Krki, vključenih pa je bilo 10 Romov. Izkušnje z uvedbo programa so pozitivne, potrebno pa je zavedanje, da je ciljna skupina zelo specifična in najprej zahteva pridobivanje zaupanja, da bi se Romi lažje odločili za vključitev v izobraževanje.

Programov javnih del za Rome, ki bi spodbujali delovno in socialno vključenost brezposelnih oseb, v občini ni veliko. Že več let zapored potekata dva programa, katerih izvajalca sta Osnovna šola Cerklje in CSD.

Prvi program je namenjen premagovanju socialnih in učnih primanjkljajev, socialnemu vključevanju, integraciji, vključevanju v vrtec in šolo, nudenju pomoči na gibalnem in zdravstvenem področju, pomoči pri učenju, razumevanju, medsebojni komunikaciji (prevajanje iz romskega jezika) ter razvoju socialnih veščin. Program poteka v sodelovanju vključenega Roma in ne-Roma.

Drugi program pa zajema administrativno tehnično pomoč Romom pri njihovem urejanju zadev z inštitucijami v lokalnem okolju, pomoč pri delu s starši (učenje starševske vloge) ter pri učenju socialnih veščin in komunikacije. Vanj se Romi ne vključujejo.

8.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Ukrepi s področja zaposlovanja so vezani na zagotavljanje sredstev za izvajanje preventivnih delavnic in zaposlitev v okviru javnih del, saj je 65 % respondentov ocenilo financiranje zaposlitev Romov iz javnih del, kot smiselni ukrep.

Izražena pa je tudi močna podpora izobraževalnim in kulturnim dogodkom za odrasle Rome, in sicer 55 % tistih, ki so podali svoje mnenje, ocenjujejo, da je ukrep smiseln.

Ker se področje zaposlovanja močno povezuje z izobraževanjem, je razumljivo, da ukrepi s področja izobraževanja na dolgi rok vplivajo tudi na zaposlovanje.

Cilj 9		Znižanje brezposelnosti Romov
Področje	Zaposlovanje	
Začetno stanje	Izredno visoka stopnja brezposelnosti (le 7,4% Romov je zaposlenih), odklonilen odnos do dela in nadaljevanja šolanja v romski populaciji, nizka izobrazba.	
Cilj	Dvig zavedanja pomembnosti zaposlitve med romsko populacijo in dvig stopnje zaposlenosti med Romi.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 9.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti za razvijanje razumevanja pomena izobrazbe in dela kot vrednote (poudarek na razvijanju socialnih kompetenc, izboljšanje komunikacijskih kompetenc, krepitev vzdržljivosti in vztrajnosti pri učnem in delovnem procesu, pridobivanje delovnih izkušen v varnem in prilagojenem okolju ter spoznavanje pričakovanih delodajalcev na trgu dela).	Merilo 9.1: Letno izvedeni vsaj 2 aktivnosti in vključiti vsaj 10 oseb, s poudarkom na mladih Romih (16-30 let).	
Ukrep 9.2: Spodbujati vključevanje Romov v javna dela. Možna področja javnih del: urejanje romskih naselij, urejanje in vzdrževanje javnih površin (tudi odstranjevanje invazivnih tujerodnih rastlin,...), urejanje, vzdrževanje, obnova javnih poljskih in gozdnih poti, programi socializacije in učne pomoči, programi in aktivnosti dnevnih centrov za otroke in mladostnike,...	Merilo 9.2: Preko javnih del vsako leto zaposliti vsaj eno romsko osebo.	

9. PODROČJE 6: ZDRAVSTVENO VARSTVO

NPUR 2021–2030 pojasnjuje, da je življenjski slog Romov pogosto nezdrav – veliko kadijo, premalo se gibljejo, uživajo hrano, ki je visokoenergetska, ima slabšo vsebnost hranljivih snovi in je vitaminsko osiromašena, pijejo veliko kave.

Med ključnimi zdravstvenimi težavami so zato pogosto bolezni dihal, sladkorna bolezen tipa II, srčno-žilne bolezni, debelost (posebej pri otrocih), rakava obolenja, slabo duševno zdravje (depresije, stres, psihoze) in porast različnih odvisnosti (alkohol, igre na srečo, pomirjevala).

Ker je socialno-ekonomski položaj večine romskega prebivalstva v Sloveniji slab, saj jih velik delež živi pod pragom revščine, v neustreznih življenjskih razmerah in z neurejeno infrastrukturo bivanja, je razumljivo, da se vse to posledično odraža na slabšem zdravstvenem stanju.

Ključni izzivi, ki jih predvideva NPUR 2021–2030 so:

- kontracepcija, pogovori o načrtovanju družine, rojstvu otrok – s tem povezanimi odgovornostmi, informiranje deklet pred prvo zanositvijo, pomoč dekletom, ki so že večkrat postale matere, redni pregledi pri ginekologih za ženske in mladostnice (veliko žensk predstavnic romske skupnosti nima izbranega ginekologa in se ne udeležuje preventivnih pregledov; prav tako se v zelo majhni meri (glede na pogosto prepoved partnerja) smejo odločati za uporabo katerikoli metod za preprečevanje neželene nosečnosti);
- pomen vnosa raznolike prehrane v vsakdanje življenje (veliko romskih družin se prehranjuje izrazito nezdravo, v prehrano vključujejo v veliki meri izključno osnovne ogljikove hidrate, nezdrave maščobe, velike količine soli; v svoji prehrani uporabljajo v veliki meri osnovne sladkorje, ki se pojavljajo v keksih, bonbonih in drugih sladkih prigrizkih, redkeje uživajo sadje in zelenjavo, otroci večkrat povedo, da še nikoli niso jedli npr. brokolija, cvetače in da doma nimajo sadja);
- pomen pitja vode (že dojenčkom se ponujajo sladke pijače, zelo zgodaj pijejo energijske napitke, gazirane sladke pijače idr.);
- osveščanja o pomenu dojenja na razvoj otroka;
- osveščanje ob rednih in zgodnjih obiskih pediatra in drugih specialistov z namenom preprečevanja motenj v duševnem in telesnem razvoju otrok;
- osveščanje o škodljivosti kajenja (osveščanje o škodljivosti kajenja in posledicah, ki jih ima kajenje, tako za aktivne kot za pasivne kadilce. Velika večina odraslih Romov kadi v notranjih prostorih, v prisotnosti otrok in drugih nekadilcev);
- škodljivost kajenja v obdobju nosečnosti in posledice na plod;
- večja dovzetnost za različne zdravstvene težave in nastanek kroničnih nenalezljivih bolezni (rak, sladkorna bolezen, povišan holesterol) kot posledica prepoznega prepoznavanja znakov bolezni in nezdravega načina življenja;
- težave v duševnem zdravju (osveščanje o pomenu stabilnega duševnega zdravja, informiranje o rednem jemanju terapije in obiskovanju izbranega psihiatra, tolmačenje zdravstvene dokumentacije, informiranje širše romske skupnosti o samem konceptu težav na področju duševnega zdravja (npr. o resnosti psihoz, depresije ipd.) in sodelovanje z zdravstvenimi domovi, skupnostnimi službami ter psihiatričnimi bolnišnicami; zagovorništvo in svetovanje);
- telesna vadba za ženske (zlasti ženske so praviloma izvzete iz kakršne koli telesne vadbe, ki ne vključuje gospodinjskih opravil oz. neposrednega dela z otroki, kar se odraža kot slaba telesna pripravljenost, mišična oslabelost, kot tudi pojav različnih zdravstvenih težav; vnašanje rednih oblik organizirane in vodene vadbe za ženske);

- približati romsko kulturo zdravstvenemu osebju (Velikokrat je odnos med zdravstvenim osebjem in uporabnikom (Rominja/Rom) enostranski; prihaja do nerazumevanja, oz. napačnega razumevanja, tako z ene kot z druge strani; prav tako so pogosto zdravstveni delavci neinformirani o dejanskem stanju v družinah in pogosto enoznačno ocenjujejo in (ne)diagnosticirajo stanja pri Romih; potrebno bi bilo opraviti več terenskega dela in približati koncept zdravja romski populaciji);
- seminarji/posveti na temo dialoga med Romi in zdravstvenimi delavci ter predstavitve stanja iz terena.

9.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

V okviru področja zdravstvenega varstva nas je predvsem zanimalo, ali imajo izbranega osebnega zdravnika, pediatra, ali imajo zdravstveno kartico ter kako ravnajo, ko potrebujejo zdravniško pomoč.

Od vprašanih samo osem posameznikov nima osebnega zdravnika, en otrok pa še nima izbranega pediatra. Vsi, razen ene osebe, imajo kartico zdravstvenega zavarovanja in pomoč poiščejo na urgenci ali pa se naročijo na pregled pri osebnem zdravniku v Zdravstvenem domu. Iz pogovorov je mogoče razbrati, da intervjuvanci nimajo težav z zdravstveno oskrbo.

Na vprašanje »Ali ste se udeležili preventivnih delavnic in kaj ste pridobili?« so vsi odgovorili, da se niso udeleževali preventivnih delavnic (npr. šole za starše). Matere so poročale, da šole za starše ali pomoči patronažne sestre načeloma ne potrebujejo, saj znanje o oskrbi otroka pridobijo od starejših sorodnic.

9.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Stališče krajanov s področja zdravstvenega varstva ni bilo izrecno izpostavljeno, je pa v odzivih bilo moč razbrati odgovore, ki potrjujejo že ugotovljeno stanje: veliko število otrok, prezgodnje nosečnosti, slaba higiena, slabe razvade (kajenje, alkohol).

9.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

V občini Brežice imamo dve instituciji s področja zdravstva, ki se redno srečujeta z romsko populacijo: Zdravstveni dom Brežice in Splošna bolnišnica Brežice.

Zdravstveni dom Brežice v dopisu št. 4-40-15/2021 z dne 23.3.2021 navaja, da:

- Romsko naselje v Gazicah obiskuje diplomirana medicinska sestra v patronažnem zdravstvenem varstvu – koncesionarka, ki v naselju obiskuje novorojenčke in otročnice ter otroke in odrasle po naročilu osebnega zdravnika, ki izda delovni nalog.
- So v okviru Centra za krepitev zdravja Brežice vabili Rome k udeležbi na delavnice in v program Priprave na porod in starševstvo, vendar z njihove strani ni bilo izkazanega interesa za ponujene programe.
- So se povezali s Centrom za socialno delo Brežice in se dogovorili za obisk v romskem naselju Gazice, ki pa ga zaradi epidemije niso realizirali.
- Ocenjujejo, da se Romi na preventivne preglede in cepljenja v otroško šolskem dispanzerju relativno dobro odzivajo. Prav tako tudi prihajajo na vabljenе preglede v preventivni zobozdravstveni kabinet, odzivajo pa se tudi na preventivne programe v ginekološkem dispanzerju.
- V okviru zdravstvene vzgoje, ki jo izvajajo v osnovnih šolah, še zlasti v Osnovni šoli Cerklje ob Krki, ki jo obiskujejo otroci iz romskega naselja Krušče, so pri izvajanju zdravstveno-vzgojnih vsebin

zaznali, da so otroci lepo sprejeti med svojimi vrstniki in da tudi dobro sodelujejo v procesu zdravstveno vzgojnega izobraževanja.

Splošna bolnišnica Brežice v dopisu št. 00-10/21-1 z dne 10.3.2021 pojasnjuje, da:

- Nimajo posebne evidence o romskih pacientih, izkustveno pa lahko povedo, da so v letu 2020 obravnavali okvirno od skupno 748 bolnišnično obravnavanih otrok približno 25 % Romov, od 1938 sprejetih na interni oddelek in 2000 sprejetih na kirurški oddelek približno 10 % Romov in od 1130 sprejetih bolnic na ginekološko-porodnem oddelku približno 20 % Rominja.
- Preventivnih programov v bolnišnici ne opravljajo, materinsko šolo pa izvajajo v sodelovanju z ZD Brežice – sodelovanje bolnišničnih predavateljic. Niso zasledili, da bi se nosečnice udeleževale programa materinske šole, čeprav so nanjo povabljene, ko prihajajo na preglede v času nosečnosti.
- Občasno motijo delo v bolnišnici, ko hočejo na vse možne načine vstopiti v bolnišnico zaradi obiska bližnjih. V tem primeru se ne ozirajo dosti na pravila, ki veljajo. Nekateri ne upoštevajo navodil zdravnikov in drugega medicinskega osebja. Pri tem bolj upoštevajo navodila glede jemanja zdravil, bistveno manj pa priporočila za zdrav življenjski slog. Hišni red pogosto motijo, saj želijo množično obiskovati svojce v bolnišnici. V času epidemije tovrstnih težav nismo imeli.
- Ko prihajajo po pomoč v Urgentni center, praviloma ni težav. Običajno so vljudni in počakajo.

9.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Cilj 10	Izboljšati zdravstveno stanje Romov	
Področje	Zdravstveno varstvo	
Začetno stanje	Romska populacija se zaradi slabših življenjskih razmer sooča s slabšo higieno, različnimi razvadami (kajenje, alkoholizem) in pa prezgodnjimi zanositvami.	
Cilj	Izboljšati zdravstveno stanje Romov ter povečati njihovo ozaveščenost o vprašanjih v zvezi z zdravjem in zdravstvenim varstvom.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 10.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti v romskem naselju - izvajanje preventivnih akcij: kajenje, alkoholizem, kontracepcija, skrb za zobe (npr. Center za krepitev zdravja, Romsko društvo Romani Union).	Merilo 10.1: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb s poudarkom na ženskah in mladih moških.	
Ukrep 10.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje akcije »ŠPORT – steber zdravega življenja« (NPR. Zavod za šport – delavnice športa za otroke in mladostnike).	Merilo 10.2: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb za otroke in mladostnike.	

10. PODROČJE 7: ZAGOTAVLJANJE JAVNE VARNOSTI

NPUR 2021–2030 izpostavlja, da je delo v in z romsko skupnostjo zelo specifično, zahteva stalno prisotnost in da je potreben odziv tako policije kot drugih organov in lokalnih skupnosti, ki so predvsem odgovorne za stanje na območjih, kjer živi romska skupnost. Da bi bili na tem področju bolj uspešni, je zelo pomemben multidisciplinaren pristop.

Policija zagotavlja tako učinkovito policijsko intervencijo ob prijavah občanov in oškodovancev, kot tudi dosledne obravnave vseh prijavljenih ali lastno zaznanih prekrškov in sumov kaznivih dejanj.

Predvsem v JV Sloveniji gre povečini za spodaj naštete prekrške in kazniva dejanja, ki so najpogostejša na območjih z romskimi naselji in po vsebini in številu glede na obravnavo s strani Policije na teh območjih izstopajo. Gre za:

- **Kršitve javnega reda in miru s predvajanjem glasne glasbe** (romske zabave – rojstni dnevi, krsti otrok in druga praznovanja, kjer se z živo ali mehansko glasbo motita mir in počitek ljudi). Te kršitve so najpogostejši moteči dejavnik okoliškega prebivalstva, ki vpliva na slabši občutek varnosti.
- **Meddružinske spore.** Velikokrat na javnih krajih (bencinski servisi, trgovski kompleksi, zdravstvene ustanove, ...), ki imajo za posledico tudi hujše kršitve javnega reda in miru ter kazniva dejanja (tudi s posledicami telesnih poškodb in v nekaj primerih tudi smrt oseb – od leta 2012 je bilo v JV Sloveniji več kot 8 takih primerov). Policija v teh primerih poleg vseh aktivnosti izvaja tudi mediacijo med sprtimi stranmi. Odsotnost ustrezne kaznovalne politike ima izrazito negativen vpliv na preprečevanje in ponavljanje nasilnih kaznivih dejanj.
- **Streljanje z orožjem v romskih naseljih** ob najrazličnejših praznovanjih (tudi z elementi ogrožanja splošne varnosti ljudi in premoženja). Tukaj policija dosledno izvaja hišne preiskave in vse aktivnosti s ciljem najdbe nelegalnega orožja in streliva. Prav tako izvajajo tudi preventivne delavnice s svetovanjem in opozarjanjem na nevarnost. Učinek preventivnih aktivnosti je slabši, tudi zaradi primerov zavržb kazenskih ovadb na Okrožnih državnih tožilstvih in oprostilnih sodbah za kazniva dejanja po 314. členu KZ-1 (Povzročitev splošne nevarnosti ljudi in premoženja).
- **Begi oziroma odhodi otrok in mladoletnic od doma** v druga naselja (v letih 2014 in 2017 po neuradnih podatkih drugih pristojnih institucij okoli 80 primerov). Glede omenjene problematike se policija aktivno udeležuje različnih sestankov na strokovni ravni in izvaja številne aktivnosti z nosilcem aktivnosti in ukrepa v NPUR 2017–2021. Policija aktivno ozavešča tudi romsko skupnost in vključuje predstavnike romskih organizacij.
- **Pojav oziroma porast nasilja v družini.** Kljub temu, da se zoper kršitelje in storilce ustrezno ukrepa (plačilni nalogi, kazenske ovadbe, ukrepi prepovedi približevanja določeni osebi in kraju itd.), so primeri v porastu, saj storilci izvršujejo ta kazniva dejanja pod vplivom alkohola in prepovedanih drog.
- **Kazniva dejanja oderuštva.** V romski skupnosti je zelo prisotno in akutno posojanje denarja za oderuške obresti in izkoriščanje socialnega položaja tistih, ki imajo manj. Tukaj je taka kazniva dejanja težko odkrivati, saj je težko identificirati oškodovance, ki bi zadeve prijavljali in kasneje tudi pričali na sodišču. Policija meni, da so tovrstna kazniva dejanja zelo škodljiva za predvsem socialno šibke Rome, saj jih prisiljujejo k izvrševanju novih kaznivih dejanj in imajo zelo slabe posledice za skupnost. Na drugi strani gre za »bogatenje« Romov – »posojilodajalcev« na račun šibkejših. Tu se predvsem pogreša tudi ustrezen odziv pristojnih služb (CSD, Finančne uprave Republike Slovenije, lokalne skupnosti idr.).
- **Različne oblike ustrahovanj in izsiljevanj** (v zdravstvenih domovih, CSD-jih, izobraževalnih ustanovah, občinah itd.). Največ teh kršitev je prisotnih zaradi medsebojnih sporov ter

pričakovanja po takojšnji oskrbi, po posamezni storitvi in zaradi drugih vzrokov za dosego koristi posameznikov.

- **Pojav lažnih klicev na 112 in 113.** Gre za kazniva dejanja Zloraba znamenj za pomoč. Kar nekaj primerov je zabeleženih, ko posamezniki lažno naznanjajo različne dogodke in povzročajo nepotrebno interveniranje interventnih služb. Znani so primeri kaznivih dejanj Poškodovanj tuje stvari (poškodbe gasilskih in reševalnih vozil).
- **Problematika uživanja in preprodaje prepovedanih drog v romskih naseljih.** V zadnjem času je zaznati očitni porast problematike uživanja in preprodaje prepovedanih drog ter drugih psihoaktivnih snovi, kamor prihajajo uživalci prepovedanih drog, bodisi so uživalci teh substanc posamezni pripadniki romske skupnosti. Obstaja bojazen in splošna nevarnost za ljudi in premoženje, na primer v primerih streljanj z orožjem posameznih Romov ob uživanju trdih prepovedanih drog v kombinaciji s čezmernim uživanjem alkohola.
- **Problematika črnih gradenj in uzurpacije zemljišča.** Zoper storilce so bile, po zaznavi kaznivih dejanj Protipravno zavzetje nepremičnine, podane kazenske ovadbe, v posameznih ugotovljenih primerih pa tudi poročila pristojni inšpekciji. Slednje je pomemben očitek predstavnikov večinske skupnosti, ki ne morejo izvrševati svoje lastninske pravice. Ker se nelegalna romska naselja večajo, slednje pomeni sociološko-varnostno vprašanje in težavo pri delu policije in drugih institucij (leta 1984 je bilo v romskem naselju Žabjek – Brezje pribl. 220 Romov, danes jih na istem območju živi okoli 900).
- **Okoljevarstvena problematika** (kurjenje ovojev električnih vodnikov ter najrazličnejših odpadkov, nelegalno zbiranje in skladiščenje odpadnih surovin itd.). Policija najpogosteje ukrepa s podajo predlogov drugim prekrškovnim organom. Gre za pomembno vprašanje splošne varnosti, saj so določena naselja na vodovarstvenih območjih (npr. Roje) in zato nevarnost predstavlja morebitno pronicanje odpadnih olj v podtalnico.
- **Problematika potepuških živali,** zlasti nelastniški in zapuščeni psi, ki predstavljajo nevarnost za zdravje prebivalcev in vseh, ki izvajajo aktivnosti v romskih naseljih. Odlovi potepuških in nelastniških psov, cepljenja in čipiranja se izvajajo redko, saj to predstavlja velik strošek za lokalne skupnosti (samo v romskem naselju Žabjek – Brezje je več kot 300 psov).
- **Ne-obiskovanje šolskega pouka.** Veliko otrok, ki ne obiskuje šolskega pouka, izvaja beračenje ali kakšne druge oblike kršitev. Policija sodeluje z osnovnimi šolami in podaja predloge drugim prekrškovnim organom za kršitve Zakona o osnovni šoli, kar pa nima učinka, saj šolski inšpektorat zaradi smotrnosti večinoma ne uvaja prekrškovnih postopkov;
- **»Nelegalno« preseljevanje** je zelo razširjeno, saj se iz različnih vzrokov Romi preseljujejo iz svojih naselij v druga naselja. Problem je tudi pri prijavljanju sprememb bivališč na upravne enote (na sedežu državnega organa CSD Novo mesto je za bivanje prijavljenih približno 180 oseb).

10.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Vsi vprašani se v svojem okolju počuti varno, med najpogostejše težave, ki se pojavljajo v naselju Krušče, sodijo zabave, glasna glasba, prepiri z romskimi sosedi, alkohol in motenje miru. Omenjene težave najpogosteje rešujejo s pogovorom ali pokličejo policijo.

Na vprašanje »Kako bi se v naselju počutili bolj varne?« niso podajali konkretnih predlogov, saj navajajo, da nimajo pripomb na varnost v naselju, da se v naselju dobro počutijo, saj je to njihov dom, da pa bi naselje zapustili, v kolikor bi jim bilo dodeljeno prebivališče z elektriko. To trditev so podprli člani devetih gospodinjstev (od skupaj 15-ih).

Stališče v drugih naseljih, kjer načeloma živijo posamezne manjše romske skupine, je, da se počutijo varne, da ni težav, nimajo pretiranega stika s krajani, nekateri pa izražajo, da si želijo, da bi bili sprejeti med občani.

10.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Kar pri 78 % vprašanih prevladujejo negativne izkušnje. Delež negativnih izkušenj je torej kar približno dvajsetkrat višji od deleža pozitivnih izkušenj.

Predstavniki prvega življenjskega obdobja (do 30 let) svoje izkušnje opisujejo kot najbolj negativne, predstavniki drugega (30–60let) so na sredini, predstavniki tretjega življenjskega obdobja (nad 60 let) pa kot relativno najmanj negativne.

Na vprašanje odprtega tipa **Katere so največje težave, ki ste jih imeli vi ali člani vašega gospodinjstva v odnosu do Romov?** je odgovorilo 147 respondentov.

Odgovori so razvrščeni glede na njihov pomen (13 kategorij):

- **ni konfliktov (14) oz. ni odgovora (6) – skupno 20 odzivov;**
- **konflikti, ki omenjajo odtujevanje tuje lastnine – skupno 82 odzivov, večkrat se pojavlja odgovor »kraja«;**
- verbalno nasilje, ustrahovanje in neprimerno vedenje – **64 odzivov;**
- neupoštevanje prometnih predpisov – **23 odzivov;**
- smetenje in onesnaževanje okolja – **20 odzivov;**
- konflikti in nasilje v šoli – **15 odzivov;**
- glasna glasba in motenje reda in miru – **devet odzivov;**
- nespoštovanje zasebnega zemljišča in osebnega prostora – **osem odzivov;**
- fizično nasilje – **pet odzivov;**
- uničevanje javne in zasebne lastnine – **štirje odzivi;**
- spolno nasilje – **štirje odzivi;**
- zloraba alkohola in drog – **trije odzivi;**
- uporaba orožja – **dva odziva.**

Na vprašanje »Kateri so najbolj pozitivni vidiki odnosov z Romi za vas ali člane vašega gospodinjstva?« je odgovorilo 123 respondentov. Večina odgovorov kljub vsebini vprašanja ne govori o pozitivnih izkušnjah, kar je za pričakovati, saj večina meni, **da je stopnja kriminala med Romi višja od povprečja v občini** (98 % respondentov).

Zanimivo je, da romski prebivalci menijo, da ni večjih konfliktov v njihovi skupnosti, večinsko prebivalstvo pa je mnenja, **da imajo prebivalci naselja Krušče veliko konfliktov, oziroma da ne živijo složno** (79 % respondentov).

10.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Policijska postaja Brežice (dopis št. 095-1 /2021 /41 (3J697-04) z dne 15.3.2021) ugotavlja, da precej težav povzročajo novo nastanjeni Romi, ki pridejo začasno in ostanejo. Največkrat jih obstoječa romska skupnost ne sprejme, zato prihaja do agresivnih vedenj. Policija zato v romskem naselju izvaja najrazličnejše oblike in metode preventivnih aktivnosti usmerjene v romsko skupnost, ki se nanašajo na izvajanje sestankov, neformalnih razgovorov, svetovanj in opozarjanj, ozaveščanj o posameznih problemskih situacijah ter izobraževanj predstavnikov romske skupnosti. Policija v preventivnih aktivnostih sodelovanje tudi z najrazličnejšimi subjekti, ki pripomorejo k izboljšanju varnostnih pojavov.

Na policijo ob tem izpostavijo težavo, da krajani oz. oškodovanci največkrat ne prijavljajo kaznivih dejanj, saj se ne želijo izpostaviti in zato posledično ne pride do začetka postopka.

10.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Ukrepi s področja zagotavljanja javne varnosti so vezani na izvajanje preventivnih delavnic (medresorsko sodelovanje), saj kar 83% respondentov meni, da je izvajanje policijskih akcij ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne, najbolj učinkovit pristop.

Cilj 11		Aktivno partnerstvo pri zagotavljanju javne varnosti
Področje	Zagotavljanje javne varnosti	
Začetno stanje	Po podatkih ankete in policije so med romsko populacijo prisotni prekrški vezani na odtujitve lastnine, prehitre vožnje in nedovoljena uporaba orožja. Stopnja nezadovoljstva med večinskim prebivalstvom je visoka, saj večinoma ne pride do kaznovanosti storilca in je zato zaupanje v organe pregona oz. sodstva nizko.	
Cilj	Vzpostaviti aktivno partnerstvo med lokalno in državno ravno in romsko skupnostjo z namenom izboljšanja varnosti za vse prebivalce.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 11.1: Soglasje za vzpostavitev varnostnega sosveta Policije in redno sodelovanje pri njegovem zasedanju.	Merilo 11.1: Vzpostavitev varnostnega sosveta in redna udeležba na sejah, sklicanih s strani Policije.	
Ukrep 11.2: Zagotoviti kontinuirano izvajanje preventivnih delavnice po dogovorjenem, objavljenem urniku, z usklajenimi temami med institucijami: varnost v prometu, spoštovanje pravil, glasba v naselju, pirotehnika, orožje, kazniva dejanja, delavnice varne vožnje in ozaveščanja o požarih in škodi na pridelku.	Merilo 11.2: Sklenjen dogovor med institucijami o izvajanju preventivnih delavnic na letni ravni.	
Ukrep 11.3: Redno preverjanje ključnih točk v prometu (predvsem na relaciji Kerinov Grm – Krušče).	Merilo 11.3: Dogovor s Policijo o izvajanju kontrole prometa na relaciji Kerinov Grm – Krušče.	

11. PODROČJE 8: SODELOVANJE PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI IN VEČINSKEGA PREBIVALSTVA

NPUR 2021–2030 na področju sodelovanja romske skupnosti in večinskega prebivalstva izpostavlja predvsem anticiganizem, ki ga opredeljuje kot:

»Anticiganizem se izkazuje skozi izraze in dejanja posameznikov ter skozi institucionalne politike in prakse, ki spodbujajo marginalizacijo, izključevanje, fizično nasilje, omalovaževanje romskih kultur in življenjskih slogov ter sovražni govor, uperjen proti Romom in drugim posameznikom in skupinam, ki so bili v času nacizma in so še danes označeni za »cigane« ter zaradi tega stigmatizirani ali preganjani. To vodi v obravnavanje Romov kot domnevno družbi tuje skupine in povezovanje njenih pripadnikov z nizom slabšalnih stereotipov in izkrivljenih podob, ki predstavljajo posebno obliko rasizma.«

Anticiganizem je večplasten pojav, ki ga družba in politika na široko sprejemata. Je ključna ovira, ki onemogoča vključevanje Romov v širšo družbo in jim preprečuje, da bi uživali enake pravice, imeli enake priložnosti in enakopravno sodelovali v pridobitnih gospodarskih dejavnostih.

Za ponazoritev anticiganizma je mogoče navesti več primerov. Ob upoštevanju celovitih okoliščin se lahko anticiganizem danes lahko kaže v eni izmed oblik, naštetih spodaj, čeprav seznam ni dokončen:

- izkrivljanje ali zanikanje preganjanja Romov ali genocida nad Romi;
- povečevanje genocida nad Romi;
- podžiganje, opravičevanje in izvajanje nasilja nad romskimi skupnostmi, njihovo lastnino in posameznimi Romi;
- vsiljene ali prisilne sterilizacije ter druge telesne in psihološke zlorabe Romov;
- ohranjanje in utrjevanje diskriminatornih stereotipov o Romih;
- zvrčanje krivde na Rome za resnične ali domnevne družbene, politične, kulturne, gospodarske in javnozdravstvene težave z uporabo sovražnega govora;
- stereotipno označevanje Romov za ljudi, ki se ukvarjajo s kriminalom;
- uporaba izraza »cigan« kot zmerljivke;
- potrjevanje ali spodbujanje izključevalnih mehanizmov, uperjenih proti Romom, na podlagi rasno diskriminatornih podmen, na primer izključevanje iz rednega šolanja in institucionalnih postopkov ali politik, kar vodi v segregacijo romskih skupnosti;
- sprejemanje politik brez pravne podlage ali vzpostavljanje pogojev, ki omogočajo svojevoljno ali diskriminatorno preseljevanje romskih skupnosti in posameznikov;
- nalaganje kolektivne odgovornosti Romom za resnična ali domnevna dejanja posameznih članov romskih skupnosti;
- razširjanje sovražnega govora proti romskim skupnostim v kakršni koli obliki, na primer v medijih, vključno s spletom in družbenimi omrežji.

11.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Romi sami so v analizi izpostavili, da imajo dobre odnose s prebivalci KS Cerklje ob Krki. Razlogi za to izhajajo iz dejstev, da so člani lokalnih društev (lovska zveza), imajo neromske prijatelje, poznajo druge ljudi ter da tudi ljudje poznajo njih.

Kot najpogostejše težave v KS izpostavljajo negativen odnos posameznikov do Romov (op.: izpostavljajo tri posameznike). Tovrstno prepričanje je možno zaslediti v šestih od 19-ih gospodinjestev (31,5 %). Navajajo, da se te težave zmanjšujejo in da so bile v preteklosti bolj pogoste.

Vsi vprašani so izpostavili, da jim je pogosto onemogočeno kopanje na Krki. Težave običajno rešujejo tako, da pokličejo policijo.

Iz odgovorov na vprašanje »Kako bi se v KS počutili bolj sprejete?« je možno zaključiti, da Romi ne zaznavajo težav s sprejetostjo v krajevni skupnosti.

Stališče v drugih naseljih, kjer načeloma živijo posamezne manjše romske skupine, je, da se počutijo varne, da nimajo težav, vendar pa so izpostavili, da so bolj izolirani oz. se ne vključujejo toliko v okolico. Nekateri navajajo, da si želijo biti sprejeti med krajanji, nihče pa nima predloga, na kakšen način to doseči. Njihovo sodelovanje s CSD in šolami je dobro, z ostalimi institucijami skorajda nimajo opravka.

11.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Romi in večinsko prebivalstvo se srečujejo oz. prihajajo v stik najpogosteje na ulicah oz. na sprehodih (69 % anketirancev), medtem ko se 27 % z njimi srečuje preko šole, društev in podobnih institucij. To je indikator, da tesnih kontaktov med skupnostmi ni oziroma da se načeloma ne mešajo.

V okviru ankete je bilo podani 84 odzivov glede doprinosov Romov skupnosti, a so ti imeli pretežno negativno konotacijo (ne morejo doprinesiti ničesar, doprinos je lahko samo kriminal, doprinos bo možen šele, ko se bodo civilizirali, ko bodo spoštovati zakone in druge predpise, ko bodo zaposleni in izobraženi).

Na vprašanje »Česa bi se morali Romi za večjo vključenost v slovensko družbo še naučiti?« so anketiranci podali 135 odzivov. Večina odgovorov je sestavljena iz naštevanja različnih lastnosti, drž in kompetenc, ki jih lahko združimo v kategorije: (1) zaposlitve, dela in delovnih navad, (2) slovenskega jezika in kulture, (3) izobrazbe ter (4) primerne obnašanja in spoštovanja pravil.

Podanih je bilo tudi 124 **predlogov**, ki bi po mnenju krajanov **pripomogli k vključevanju Romov in boljšemu sobivanju z njimi**. Najpogostejši odgovori so vezani na sledeče kategorije: (1) izobraževanje in zaposlovanje, (2) sankcije in nadzor, (3) zmanjšanje / ukinitve socialnih transferjev.

Na vprašanje »Kaj bi lahko Romi sami storili za izboljšanje razmer?« se je z odgovorom odzvalo 117 anketirancev. Najpogostejši odgovori so vezani na področje: (1) zaposlovanje in služenje denarja, (2) spoštovanje pravil in prenehanje s kriminalom, (3) spoštovanje prebivalcev in vključevanje v družbo ter (4) izobraževanje.

Na vprašanje »Kaj pa bi za izboljšanje razmer lahko storilo lokalno prebivalstvo?« so se respondenti odzvali s 111 odgovori, od tega 37 odgovorov ocenjujemo kot konstruktivne in so razdeljeni v 5 kategorij, in sicer:

- **Razumevanje in tolerantnost:** predlogi navajajo, da je potrebna večja strpnost z obeh strani, ter da je potrebno graditi zaupanje.
- **Vključevanje v skupne (kulturne in druge) aktivnosti:** predlogi govorijo o vključevanju romskih pripadnikov v skupne projekte (npr. delovne akcije, čistilne akcije) in da bi mogoče zmanjšali napete medsebojne odnose, če bi skupaj organizirali dogodke, prireditve, izobraževanja (učenje o predsodkih in o strpnosti).
- **Prijava prekrškov policiji in večji nadzor:** predlogi se navezujejo na dosledne prijave ob vsakem nezakonitem dogodku, obveščanje inspekcij glede nezakonitih gradenj, vztrajno prijavljanje policiji prekrškov v prometu, kontrolo porabe socialnih transferjev.
- **Zaposlovanje:** predlogi se navezujejo na ukrepe, kot so prekinitev socialnih transferjev v kolikor oseba odkloni ponujeno delo (priložnostna dela, pomoč na kmetijah, košnja trave, sezonska dela), izvajanje programov socialnega podjetništva.
- **Sprejemanje v primeru sprememb njihovega vedenja ali zaradi pozitivnih učinkov ukrepov:**

govora je predvsem, da bi lokalno prebivalstvo enakovredno sprejelo Rome v družbo, če jih ne bi materialno in fizično ogrožali oz. če bi pokazali, da spoštujejo slovensko kulturo in pravila.

- **Enakopravnost:** govora je predvsem, da je potrebno Rome obravnava enako kot preostalo prebivalstvo, da se ne sme vse Rome »metati v isti koš«, da »getoiziranje« poslabšuje položaj Romov in da posledično vpliva tudi na lokalno prebivalstvo.

11.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Komisija je mnenja, da je potrebno nadaljevati dialog, tako z romsko skupnostjo kot tudi z večinskim prebivalstvom v obliki vključevanja v kulturno in družabno življenje, tako na nivoju krajevne skupnosti kot tudi občine.

11.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Cilj 12		Krepitev sobivanja	
Področje	Sodelovanje pripadnikov romske skupnosti in večinskega prebivalstva		
Začetno stanje	Reševanje romske tematike je zaradi svoje kompleksnosti dolgotrajen proces. Dejstvo je, da se je zvišala diskriminacija romske populacije in povečal strah večinskega prebivalstva zaradi nasilnega in kriminalnega vedenja posameznih romskih predstavnikov in se zato zvišala stopnja nezadovoljstva na obeh straneh. K nastali situaciji so pripomogli predvsem posamezni romski prebivalci, ki so pogosto akterji kriminalnih dejanj, kot tudi nesistematični pristop vseh institucij, ki vstopajo v stik z romsko populacijo.		
Cilj	Krepitev sobivanja med pripadniki romske skupnosti in večinskega prebivalstva s poudarkom na izboljšanju odnosov in zmanjšanju sovražnega govora, stereotipov in predsodkov.		
Ukrepi in merila uspešnosti			
Ukrep		Merilo uspešnosti	
Ukrep 12.1: Izvedba dogodka, na katerega KS povabi romsko skupnost k sodelovanju (npr. čistilna akcija, ureditev kopališč na Krki, prireditve ob Krajevnem prazniku – izvedba glasbene točke itd.)		Merilo 12.1: Vzpostavljeno sodelovanje pri vsaj eni aktivnosti letno.	
Ukrep 12.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje akcij po principu »Daj – dam za Skupnost« (Romi izvedejo nekaj za skupnost - urejanje okolice ob Krki - zbiranje dobrega pohištva, oblek itd. v zameno skupnost podari Romom oblačila, potrebščine itd.		Merilo 12.2: Na letni ravni izvedeni vsaj 2 akciji »Daj – dam za Skupnost«.	
Ukrep 12.3: Vzpostavitev koordinacijskih sestankov med Komisijo in institucijami, ki delujejo na področju romske tematike s ciljem zagotavljanja enotnega pristopa k delu in sledenju ciljev strategije.		Merilo 12.3: Izvajanje koordinacijskih sestankov na kvartalno obdobja .	

12. POSTOPEK URESNIČEVANJA IN SPREMLJANJA STRATEGIJE

Strategijo bo izvrševala Občina Brežice v sodelovanju z drugimi institucijami, kar bo podrobneje opredeljeno v akcijskem načrtu.

Glavni organ, ki bo bdel nad uresničevanjem strategije, bo Komisija, ki je bila ustanovljena s sklepom Občinskega sveta občine Brežice na 6. seji z dne 21. 4. 2011, in sicer kot občasno telo občinskega sveta občine Brežice. Komisija deluje v okviru svojega delovnega področja v skladu s pristojnostmi, ki ji daje veljavna zakonodaja, in pooblastili, katere ji podeljuje občinski svet.

Mandat sestave komisije je vezan na mandatno dobo občinskega sveta. Komisija je sestavljena iz štirih predstavnikov občinskega sveta, predstavnika KS Cerklje ob Krki, predstavnika občinske uprave občine Brežice in iz dveh predstavnikov romske skupnosti.

Komisija se bo srečevala minimalno enkrat letno z namenom pregleda realizacije ukrepov strategije. Poročilo o izvajanju bo pripravila občinska uprava. Po potrjenem poročilu s strani Komisije pa bo obveščena tudi splošna javnost.

Sredstva za uresničevanje strategije so zagotovljena z *Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin*, ki v 20.a členu določa, da se občinam z evidentiranim romskim naseljem vsako leto zagotovijo sredstva za sofinanciranje uresničevanja ustavnih pravic stalno naseljene romske skupnosti v višini 3,5% primerne porabe občine.

Strategija se bo izvrševala v skladu z **akcijskim načrtom strategije** in predvideva proces izvajanja strategije in razporeditev zadolžitev za izvajanje ukrepov.

Priprava akcijskega načrta bo potekala v sodelovanju med občinsko upravo, Komisijo in drugimi pristojnimi institucijami. Načrt bo pripravljen v roku šestih mesecev od sprejema Strategije in posredovan Uradu Vlade Republike Slovenije za narodnosti.

Akcijski načrt strategije bo opredeljeval podrobnejšo izvedbo, finančno opredelitev in časovno komponento za cilje strategije, ki so:

Cilj 1	Ureditev lastniških razmerij
Področje	Bivalne razmere – lastništvo
Začetno stanje	Vse parcele v naselju Krušče, na katerih stojijo domovanja Romov, imajo neurejeno lastništvo.
Cilj	Ureditev lastniških razmerij in statusa zemljišč v naselju Krušče.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 1.1: Priprava Občinskega podrobnega prostorskega načrta.	Merilo 1.1: Sprejet OPPN.
Ukrep 1.2: Odkup zemljišč, ko bo to omogočala zakonodaja.	Merilo 1.2: Urejena lastniška razmerja v naselju Krušče.
Ukrep 1.3: Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Merilo 1.3: Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.

Cilj 2	Preimenovanje naselja	
Področje	Bivalne razmere – lastništvo	
Začetno stanje	Neustrezna uporaba imena za romsko naselje, ki izvira iz naziva naselja (Krušče) in naslova (Gazice 29)	
Cilj	Nedvoumna uporaba poimenovanja romskega naselja Krušče in naselja Gazice	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 2.1: Preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče.	Merilo 2.1: Odlok o preimenovanju dela naselja.	

Cilj 3	Ureditev javne poti do naselja	
Področje	Bivalne razmere – cestna infrastruktura	
Začetno stanje	Slabo stanje javne poti do naselja Krušče, ki jo je potrebno vsako leto vzdrževati in ki šoloobveznim romskim otrokom otežuje dostopnost do šolskega avtobusa.	
Cilj	Urediti javni del poti do naselja Krušče in s tem zagotoviti šoloobveznim otrokom lažjo dostopnost do šolskega javnega prevoza, posledično pa zmanjšati diskriminacijo romskih otrok (večja verjetnost za obiskovanje šole v suhih in čistih oblačilih).	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 3.1: Asfaltiranje javnega dela ceste JP 524121 Gazice-romsko naselje	Merilo 3.1: Asfaltirana cesta JP 524121 Gazice-romsko naselje.	

Cilj 4	Ureditev komunalne infrastrukture	
Področje	Bivalne razmere – komunalna infrastruktura	
Začetno stanje	Vsa domovanja v romskem naselju so priključena na vodovod, ki pa ni reguliran s števci, vsa domovanja so brez priklopa na elektriko.	
Cilj	Zagotoviti dostop do javnih dobrin (voda in električna energija) v romskem naselju Krušče z namenom izboljšanja življenjskega standarda.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 4.1: Izvedba postopka za priključitev na el. omrežje, ko bodo urejena lastništva oz. ko bo to omogočala zakonodaja.	Merilo 4.1: Polovica domovanj v naselju Krušče je priključenih na električno omrežje.	
Ukrep 4.2: Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Merilo 4.2: Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	
Ukrep 4.3: Analiza stanja vodovodnih števcov z namenom vzpostavitve obračuna po dejanski porabi, kar bo posledično vplivalo na ureditev dolgov.	Merilo 4.3: Urejena evidenca porabe vode v naselju Krušče.	

Ukrep 4.4: Vzpostavitev partnerstva med Komunalo Brežice in CSD Brežice z namenom vzpostavitve sistema odplačevanja preteklih dolgov in zagotoviti sistem rednega plačevanja stroškov.	Merilo 4.4: Dolgovi prebivalcev romskega naselja so odplačani. Od vzpostavitve naprej do konca trajanja strategije prebivalci redno plačujejo komunalne storitve.
---	--

Cilj 5	Varstvo okolja
Področje	Bivalne razmere – varstvo okolja
Začetno stanje	Okolica naselja je v osnovi urejena, vendar je v bližini možno zaznati črna odlagališča (npr. Zasap, ob letališču ...). Prebivalci romskega naselja ne izvajajo ločevanje odpadkov. Gospodinjstva imajo dotrajane zabojnike za smeti. Kraje v Zbirnem centru Boršt in neupoštevanje pravil zbirnega centra s strani romskega prebivalstva.
Cilj	Povečati skrb in odgovornost romskih prebivalcev za čisto okolje v naselju in okolici naselja Krušče ter posledično zmanjšati onesnaženost okolja.

Ukrepi in merila uspešnosti

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 5.1: Redno izvajanje delavnic in usposabljanj s strani Komunale Brežice z namenom ozaveščanja o ločevanju odpadkov.	Merilo 5.1: Večje zavedanje o skrbi za okolje in uspešno izvajanje ločevanja odpadkov med romskim prebivalstvom.
Ukrep 5.2: Zamenjava dotrajanih zabojnikov za smeti.	Merilo 5.2: Zamenjani vsi dotrajani zabojniki za smeti.
Ukrep 5.3: Ograditev celotnega zbirnega centra Boršt (fizična omejitev dostopa) in s tem vzpostavljena kontrola nad odvozom surovin (kovine, oblačila...).	Merilo 5.3: Zmanjšanje št. kraj na Zbirnem centru Boršt.
Ukrep 5.4: Postavitev vsaj enega 660 l zabojnika za MKO in MKOE ter 240 l zabojnika za BIO v spodnjem in zgornjem delu naselja Krušče, ki bi jih Komunala Brežice praznila ob rednem odvozu.	Merilo 5.4: Zmanjšanje količine odpadkov po gozdovih in na poljih (črna odlagališča Zasap, ob letališču ...).

Cilj 6	Dvig izobrazbe med romsko populacijo
Področje	Vzgoja in izobraževanje
Začetno stanje	Romska populacija ima nizko stopnjo izobrazbe (manj kot 20% ima končano OŠ oz. šolsko obveznost), večina predšolskih otrok ni vključenih v predšolsko vzgojo (le 10% otrok je vključenih v vrtec), posledično je znanje slovenskega jezika slabo, zato otroci težje usvajajo učno snov.
Cilj	Izboljšati izobrazbeno strukturo Romov, udeležbo romskih otrok v programih predšolske vzgoje in udeležbo šoloobveznih romskih otrok v rednem izobraževanju.

Ukrepi in merila uspešnosti

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 6.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje dodatne učne pomoči v romskem naselju s poudarkom na učenju slovenskega jezika.	Merilo 6.1: Vsaj 10 šoloobveznih otrok bo na letni ravni vključenih v dodatno učno pomoč, ki bo prispevala k izboljšanju njihovega znanja slovenskega jezika.
Ukrep 6.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje promocijskih aktivnosti za spodbujanje vključevanja predšolskih otrok v vrtec.	Merilo 6.2: Na letni ravni izvedba vsaj 3 promocijskih akcij in povečati vključitev romskih otrok v vrtec OŠ Cerklje ob Krki na 30% do konca izvedbe strategije.
Ukrep 6.3: Kontinuirano zagotavljanje sredstev za program romski pomočnik za eno romsko osebo na OŠ Cerklje ob Krki, ki ima najštevilčnejši vpis romskih otrok.	Merilo 6.3: Za časa izvajanja strategije zagotovljena sredstva za nadstandard – romski pomočnik na OŠ Cerklje ob Krki, ki je romskega porekla.
Ukrep 6.4: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje programov, ki bodo pripomogli k dvigu prisotnosti romskih otrok v šoli in posledično ozaveščanje, da je izobrazba vrednota (npr. športni dnevi , naravoslovni dnevi – živ.vrt, plavanje, izlet z vlakom, obiski gasilcev, dnevi kulture – obisk muzeja, bralne urice itd.). Delo se izvaja na terenu v romskem naselju in na organiziranih lokacijah z namenom ozaveščanja staršev o nujnosti pošiljanja otrok k pouku, kjer tovrstne izkušnje pridobijo po predpisanem kurikulumu šole, otrokom pa v varnem okolju nudenje novih izkušenj, ki si jih bodo želeli doživeti večkrat).	Merilo 6.4: Dvig deleža romskih otrok s končano osnovno šolo na 40%.
Ukrep 6.5: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti vključitev mladih Romov (16 – 30 let) v programe za pridobitev izobrazbe.	Merilo 6.5: Vključitev vsaj 5 oseb v program dokončanja osnovne šole za odrasle.

Cilj 7	Zmanjšanje izključenosti Romov
Področje	Socialno varstvo
Začetno stanje	Izključenost Romov (predvsem žensk in predšolskih otrok) iz družbenih sfer, s čimer je vzpostavljan ozek socialni krog. Ženske so načeloma le v vlogi matere oz. gospodinje. Takšno stanje povečuje nezaupanje Romov v institucije in večinsko prebivalstvo. Še vedno je visoka stopnja stigmatizacije romskega prebivalstva, k čemur ne pripomorejo konfliktni odnosi med Romi in večinskim prebivalstvom, ki izvirajo iz nespoštovanja družbenih pravil, nasilja in slabe socializacije otrok.
Cilj	Preprečevanje in odpravljanje izključenosti Romov, še posebej žensk in otrok ter spodbujanje izvajanja programov socialnega varstva.
Ukrepi in merila uspešnosti	

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 7.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje delavnic strpnosti in solidarnosti za učence 3., 5. in 7. razreda osnovnih šol, ki vključujejo romske otroke.	Merilo 7.1: Izvedba ene delavnice za ciljno populacijo letno/šolo.
Ukrep 7.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost izvesti usposabljanje delavcev, prostovoljcev za delo z romsko populacijo in drugih posameznikov, ki prihajajo v stik z njimi.	Merilo 7.2: Vsakoletna izvedba enodnevnega usposabljanja v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.
Ukrep 7.3: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje izvajanja programov vseživljenjskega učenja, prilagojenega za romsko populacijo (npr. Ljudska univerza – program za ženske, program za moške).	Merilo 7.3: Letna izvedba programa za ženske in moške, v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.

Cilj 8	Kultura v vlogi odpravljanja stigmatizacije Romov
Področje	Kultura
Začetno stanje	Slaba ozaveščenost večinskega prebivalstva o romski kulturi, negativen odnos in stigmatiziranje romske populacije.
Cilj	Spodbujanje kulturne raznolikosti s poudarkom na ozaveščanju in posledično preprečevanje oz. odpravljanje stigmatizacije oz. izključenosti Romov iz družbe.

Ukrepi in merila uspešnosti

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 8.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika (npr. pogovorna oddaja, prireditve, predstavitve dvojezičnih knjig).	Merilo 8.1: Vsakoletna izvedba enega dogodka ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika.
Ukrep 8.2: V medijih (npr. Posavski Obzornik) izvesti prilogo o romski kulturi s ciljem ozaveščanja in višanja tolerantnosti, ki jo aktivno pripravljajo Romi. V primeru objav v regijskem časopisu je smiselno pristopiti k pripravi vsebin v sodelovanju z mestno občino Krško.	Merilo 8.2: Izdaja dveh prilog na leto v Posavskem obzorniku oz. spletnih medijih.
Ukrep 8.3: Izvedba razstav ali drugih kulturnih dogodkov s strani romske populacije v povezavi z javnimi zavodi (npr. razstava likovnih del ustvarjalcev romskega porekla).	Merilo 8.3: Izvedba vsaj enega dogodka s področja kulture letno.

Cilj 9	Znižanje brezposelnosti Romov
Področje	Zaposlovanje

Začetno stanje	Izredno visoka stopnja brezposelnosti (le 7,4% Romov je zaposlenih), odklonilen odnos do dela in nadaljevanja šolanja v romski populaciji, nizka izobrazba.
Cilj	Dvig zavedanja pomembnosti zaposlitve med romsko populacijo in dvig stopnje zaposlenosti med Romi.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 9.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti za razvijanje razumevanja pomena izobrazbe in dela kot vrednote (poudarek na razvijanju socialnih kompetenc, izboljšanje komunikacijskih kompetenc, krepitev vzdržljivosti in vztrajnosti pri učnem in delovnem procesu, pridobivanje delovnih izkušen v varnem in prilagojenem okolju ter spoznavanje pričakovanih delodajalcev na trgu dela).	Merilo 9.1: Letno izvedeni vsaj 2 aktivnosti in vključiti vsaj 10 oseb, s poudarkom na mladih Romih (16-30 let).
Ukrep 9.2: Spodbujati vključevanje Romov v javna dela. Možna področja javnih del: urejanje romskih naselij, urejanje in vzdrževanje javnih površin (tudi odstranjevanje invazivnih tujerodnih rastlin,...), urejanje, vzdrževanje, obnova javnih poljskih in gozdnih poti, programi socializacije in učne pomoči, programi in aktivnosti dnevnih centrov za otroke in mladostnike,...	Merilo 9.2: Preko javnih del vsako leto zaposliti vsaj eno romsko osebo.

Cilj 10	Izboljšati zdravstveno stanje Romov
Področje	Zdravstveno varstvo
Začetno stanje	Romska populacija se zaradi slabših življenjskih razmer sooča s slabšo higieno, različnimi razvadami (kajenje, alkoholizem) in pa prezgodnjimi zanositvami.
Cilj	Izboljšati zdravstveno stanje Romov ter povečati njihovo ozaveščenost o vprašanjih v zvezi z zdravjem in zdravstvenim varstvom.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 10.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti v romskem naselju - izvajanje preventivnih akcij: kajenje, alkoholizem, kontracepcija, skrb za zobe (npr. Center za krepitev zdravja, Romsko društvo Romani Union).	Merilo 10.1: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb s poudarkom na ženskah in mladih moških.
Ukrep 10.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje akcije »ŠPORT – steber zdravega življenja« (NPR. Zavod za šport – delavnice športa za otroke in mladostnike).	Merilo 10.2: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb za otroke in mladostnike.

Cilj 11	Aktivno partnerstvo pri zagotavljanju javne varnosti
Področje	Zagotavljanje javne varnosti

Začetno stanje	Po podatkih ankete in policije so med romsko populacijo prisotni prekrški vezani na odtujitve lastnine, prehitre vožnje in nedovoljena uporaba orožja. Stopnja nezadovoljstva med večinskim prebivalstvom je visoka, saj večinoma ne pride do kaznovanosti storilca in je zato zaupanje v organe pregona oz. sodstva nizko.
Cilj	Vzpostaviti aktivno partnerstvo med lokalno in državno ravno in romsko skupnostjo z namenom izboljšanja varnosti za vse prebivalce.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 11.1: Soglasje za vzpostavitev varnostnega sosveta Policije in redno sodelovanje pri njegovem zasedanju.	Merilo 11.1: Vzpostavitev varnostnega sosveta in redna udeležba na sejah, sklicanih s strani Policije.
Ukrep 11.2: Zagotoviti kontinuirano izvajanje preventivnih delavnice po dogovorjenem, objavljenem urniku, z usklajenimi temami med institucijami: varnost v prometu, spoštovanje pravil, glasba v naselju, pirotehnika, orožje, kazniva dejanja, delavnice varne vožnje in ozaveščanja o požarih in škodi na pridelku.	Merilo 11.2: Sklenjen dogovor med institucijami o izvajanju preventivnih delavnic na letni ravni.
Ukrep 11.3: Redno preverjanje ključnih točk v prometu (predvsem na relaciji Kerinov Grm – Krušče).	Merilo 11.3: Dogovor s Policijo o izvajanju kontrole prometa na relaciji Kerinov Grm – Krušče.

Cilj 12	Krepitev sobivanja
Področje	Sodelovanje pripadnikov romske skupnosti in večinskega prebivalstva
Začetno stanje	Reševanje romske tematike je zaradi svoje kompleksnosti dolgotrajen proces. Dejstvo je, da se je zvišala diskriminacija romske populacije in povečal strah večinskega prebivalstva zaradi nasilnega in kriminalnega vedenja posameznih romskih predstavnikov in se zato zvišala stopnja nezadovoljstva na obeh straneh. K nastali situaciji so pripomogli predvsem posamezni romski prebivalci, ki so pogosto akterji kriminalnih dejanj, kot tudi nesistematični pristop vseh institucij, ki vstopajo v stik z romsko populacijo.
Cilj	Krepitev sobivanja med pripadniki romske skupnosti in večinskega prebivalstva s poudarkom na izboljšanju odnosov in zmanjšanju sovražnega govora, stereotipov in predsodkov.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 12.1: Izvedba dogodka, na katerega KS povabi romsko skupnost k sodelovanju (npr. čistilna akcija, ureditev kopališč na Krki, prireditve ob Krajevnem prazniku – izvedba glasbene točke itd.)	Merilo 12.1: Vzpostavljeno sodelovanje pri vsaj eni aktivnosti letno.
Ukrep 12.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje akcij po principu »Daj – dam za	Merilo 12.2:

<p>Skupnost« (Romi izvedejo nekaj za skupnost - urejanje okolice ob Krki - zbiranje dobrega pohištva, oblek itd. v zameno skupnost podari Romom oblačila, potrebščine itd.</p>	<p>Na letni ravni izvedeni vsaj 2 akciji »Daj – dam za Skupnost«.</p>
<p>Ukrep 12.3: Vzpostavitev koordinacijskih sestankov med Komisijo in institucijami, ki delujejo na področju romske tematike s ciljem zagotavljanja enotnega pristopa k delu in sledenju ciljev strategije.</p>	<p>Merilo 12.3: Izvajanje koordinacijskih sestankov na kvartalna obdobja .</p>

13. ZAKLJUČEK

Romsko vprašanje zahteva celostni pristop. Za večje spremembe in premike na tem področju je bistvenega pomena sodelovanje med vsemi deležniki, ki lahko prispevajo k večji integraciji Romov (lokalna skupnost, institucije s področja vzgoje, formalnega in neformalnega izobraževanja, socialnega varstva, zaposlovanja, delodajalci, izvajalci programov usposabljanja, nevladne organizacije, zdravstvene institucije, policija, ...).

Potrebno bo okrepiti partnerstvo med zgoraj omenjenimi institucijami v občini Brežice, hkrati pa tudi celostno graditi na odnosih z ostalimi občinami z romskimi skupnostmi, predvsem z mestno občino Krško, saj je romska skupnost prepletena in se zato ne more deliti na krajevno pristojnost. Zavedati se moramo, da so skupnosti ločene, a kljub vsemu močno povezane, in da bomo izzive lažje in predvsem pa bolje reševali, če bomo k izvajanju ukrepov pristopili skupaj.

Vizija strategije je tudi, da Romi prepoznajo pomen izobrazbe in dela kot vrednoti, ki vodita do njihove ekonomske neodvisnosti.

K temu prispeva intenzivno delo z romskimi družinami in vključevanje otrok v sistem vzgoje in izobraževanja z motiviranjem za dokončanje osnovne šole, to pa odpira tudi možnosti vključevanja v srednješolsko izobraževanje.

Priliv bolj izobraženih Romov na trg dela z zaključeno najmanj OŠ izobrazbo bi nedvomno pripomogel k razširitvi njihovih možnosti za nadaljnje usposabljanje za delo in jih spodbudil k zaposlovanju.

Kot že rečeno, je reševanje romske tematike kompleksno, saj zajema različna področja in zahteva sodelovanje številnih deležnikov na lokalni in nacionalni ravni. Gre za populacijo s specifičnimi značilnostmi, ki jih je potrebno upoštevati pri oblikovanju ukrepov za izboljšanje kakovosti njihovega življenja in napredka.

Urejanje področja bivalnih razmer je za doseganje izboljšanja kakovosti življenja Romov osnovnega pomena. Prioriteta strategije je vsekakor na razreševanju lastniških razmerij in na vzpostavitvi električnega omrežja, ob tem pa se je potrebno zavedati, da gre za dolgotrajne procese. Seveda pa to ne pomeni, da vzporedno ne morejo potekati »mehke vsebine«, ki bodo na dolgi rok pokazale bistveno večje učinke, kot je pričakovati na prvi pogled.

Delo v skupnosti, pridobivanje zaupanja med romsko populacijo in kontinuirano izvajanje različnih delavnic z jasnim ciljem ozaveščanja in posledično opolnomočenja posameznikov, je temelj za reševanje romske tematike. S tovrstnimi pristopi se bomo lažje soočali z izzivi, ki jih prinaša romsko vprašanje. Lažje bo tudi izvajati vsa pogajanja in usklajevanja, ki bodo potrebna za urejanje področja bivalnih razmer, razumevanje med skupnostma bo na višji ravni, možno bo sodelovanje, ki bo vplivalo na razvijanje strpnosti. Le na tak način lahko pričakujemo vzpostavitev stanja zdrave družbe, ki bo v korist tako romski populaciji kot tudi večinskemu prebivalstvu.

14. VIRI IN LITERATURA

Zakonodaja:

- Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91, 42/97 - UZS68, 66/00 - UZ80, 24/03 - UZ3a, 47, 68, 69/04 - UZ14, 69/04 - UZ43, 69/04 - UZ50, 68/06 - UZ121,140,143, 47/13, 47/13, 75/16 - UZ70a, 92/21 - UZ62a)
- Zakon o finančni razbremenitvi občin (Uradni list RS, št. 189/20)
- Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSL-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE)
- Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07)
- Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 - popr., 61/20, 65/20)
- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 - ZUJIK, 92/15)
- Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 207/21)
- Zakon o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16, 36/21, 3/22 - ZDeb)
- Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 11/18, 79/18, 61/20 - ZDLGPE, 175/20)
- Odlok o občinskem prostorskem načrtu za območje Občine Brežice (Uradni list RS. Št.: 41/19)

Dokumenti in raziskave:

- Nacionalni programa ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2021–2030 (108NPRomi.docx (live.com))
- Pravna fakulteta » Ovire za dostojno življenje prebivalcev v romskih naseljih na področjih, ki so definirana v Okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020 (uni-lj.si)
- Druga raziskava o manjšinah in diskriminaciji v Evropski uniji https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-eu-minorities-survey-roma-selected-findings_sl.pdf

Pojasnila institucij:

- Upravna enota Brežice: dopis št. 021-53/2021/23 z dne 15. 3. 2021
- Komunala Brežice: elektronski odgovor z dne 17.3.2021
- Center za socialno delo, enota Brežice: dopis št. 095-1/2021-31852 z dne 22. 3. 2021
- OŠ Cerklje ob Krki: dopis št. 095-1/2021-1 z dne 11.3.2021
- OŠ Dobova: dopis št. 122-2/2021-11 z dne 17.3.2021
- OŠ Velika Dolina: dopis št. 095-1/2021-2 z dne 17.3.2021
- Knjižnica Brežice: elektronski odgovor z dne 8.3.2022
- Policijska postaja Brežice: dopis št. 095-1 /2021 /41 (3J697-04) z dne 15.3.2021
- Zdravstveni dom Brežice: dopis št. 4-40-15/2021 z dne 23.3.2021
- Splošna bolnišnica Brežice: dopis št. 00-10/21-1 z dne 10.3.2021
- Ljudska univerza Krško: dopis z dne 23.3.2021
- Zavod za zaposlovanje Slovenije, Območna služba Sevnica: dopis št. 092-217/2021-2 z dne 24.5.2021

Spletni viri:

- Zveza Romov Slovenije (http://zveza-romov.si/o_nas/)
- Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti (<https://www.gov.si teme/romska-skupnost/>)
- Prostorski informacijski sistem občin (PISO)
- Centralni register prebivalcev

15. PRILOGE

1.1. Analiza intervjujev romskih prebivalcev v občini Brežice

1.2. Odnos prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče

ANALIZA INTERVJUJEV ROMSKIH PREBIVALCEV V OBČINI BREŽICE

Brežice, 2021

KAZALO

1	UVOD	3
2	ŽIVLJENJE ROMOV V OBČINI BREŽICE	4
2.1	DEMOGRAFIJA	4
2.2	BIVALNE RAZMERE	6
2.3	VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	9
2.4	SOCIALNO VARSTVO IN ZAPOSLOVANJE	10
2.5	ZDRAVSTVENO VARSTVO	10
2.6	VARNOST	11
2.7	KULTURA	11
2.8	SODELOVANJE Z OKOLICO	11
2.9	SPLOŠNE POTREBE	12
3	ZAKLJUČEK	12
4	VIRI	14
PRILOGE		
	<i>Priloga A: Vprašalnik za izvajanje vodenega intervjuja</i>	15

1 UVOD

Pred vami so rezultati raziskave o življenju Romov v občini Brežice. Podatki zbrani v okviru intervjujev bodo služili kot podpora pri oblikovanju Strategije o romski tematiki v občini Brežice.

K sodelovanju pri intervjujih so bili povabljeni romski prebivalci, ki prebivajo v Krajevni skupnosti Cerklje ob Krki (romsko naselje Krušče in naselja Zasap, Vinji Vrh, Brvi) in ki prebivajo na ostalih znanih lokacijah po občini Brežice (Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko, Čatež ob Savi).

Intervjuji so bili opravljeni s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je bil izdelan posebej za ta namen. Intervjuji so potekali na domu intervjuvancev v obdobju september - december 2021.

Odgovori so anonimni in zaupni, zato analiza ne zajema osebnih podatkov. Vključenih je bilo 94 oseb v starostnem razponu 16 – 66 let. V analizo so vštete tudi mladoletne osebe, saj ti v romski kulturi že predstavljajo »odraslo osebo« in s svojim načinom razmišljanja pomembno vplivajo na stanje romske tematike v lokalni skupnosti. Med temi mladoletnimi sta že dve osebi materi in zato prejemnici socialne pomoči ter otroškega dodatka.

V okviru analize oz. intervjujev smo zasledovali področja, ki jih obravnava večina strateških dokumentov s področja romske tematike oziroma prednostnih nalog Nacionalnega programa ukrepov vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017–2021. Tako so bila vprašanja usmerjena v pridobivanje podatkov vezanih na demografske podatke, bivalne razmere, stanje na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zaposlovanja, zdravstvenega varstva, varnosti, kulture, sodelovanja z okolico ter splošne potrebe romskih prebivalcev skupnosti KS Cerklje ob Krki.

Opomniti je potrebno, da smo pri določenih sklopih podatke analizirali ločeno po naselju Krušče in okoliških vaseh, ter drugih naseljih po občini. V kolikor ni bilo bistvenega odstopanja oz. je bilo mogoče podatke smiselno združevati, se v posameznih poglavjih ni ločevalo podatkov glede na lokacijo bivanja.

2 ŽIVLJENJE ROMOV V OBČINI BREŽICE

V Občini Brežice je evidentirana romska skupnost v **naselju Krušče** v krajevni skupnosti Cerklje ob Krki, posamezni romski pripadniki pa so naseljeni tudi izven naselja, v **okoliških vaseh**, in sicer v naseljih Zasap, Brvi in Vinji vrh. V analizi pa so zajeti tudi romski prebivalci iz **drugih naselij** po občini Brežice, ki so znana Centru za socialno delo Brežice (Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko, Čatež ob Savi).

2.1 DEMOGRAFIJA

V prvem delu poročila predstavljamo demografijo romske populacije v KS Cerklje ob Krki, ki je tudi najbolj številčna romska skupnost v občini Brežice in romske populacije iz drugih naselij.

❖ Naselje Krušče

Na podlagi centralnega registra prebivalcev je v naselju Krušče prijavljenih na naslovu Gazice 29, 8263 Cerklje ob Krki (o.p.: edini registrirani naslov v naselju Krušče) 79 prebivalcev, od tega 44 moških in 35 žensk.

Tabela: Pregled strukture prebivalcev naselja Krušče po spolu (CRP)

Spol	Št.
M	44
Ž	35
SK	79

Tabela: Pregled starostne strukture prebivalcev naselja Krušče (CRP)

Starost	Št.
0-5	15
6-14	22
15-30	25
31-40	7
41-60	9
60+	1
SK	79

Starostna struktura naselja nakazuje, da je največ prebivalcev otrok oz. mladostnikov. Le 21,5 % je starejših od 30 let. Podatek nakazuje na kulturno značilnost romskega prebivalstva, to je da so njihove skupnosti po starosti precej mlade, predvsem na račun večjega števila otrok.

Omenjeno dejstvo je možno potrditi tudi na podlagi analize podatkov glede na status evidentiranih v naselju in pa letu prijave. Iz podatkov je razvidno, da je kar 44,3% prebivalcev v naselju pridobilo status prebivalca na osnovi rojstva (avtomatska prijava otroka na naslov staršev) in da se je v zadnjih 10 letih kar 53,2% prebivalec prijavilo na naslovu Gazice 29. Glede na status »priseljen« je možno zaključiti, da so te prijave pretežno na račun rojstva.

Tabela: Pregled prebivalcev naselja Krušče po statusu (CRP)

Status	Št.
Evidence	32
preselitev	12
Rojstvo	35
SK	79

Tabela: Pregled prebivalcev naselja Krušče po letu prijave (CRP)

Leto prijave	Št
pred 1990	7
1991-2000	10
2001-2010	20
2010-2020	42
SK	79

Po opravljeni raziskavi ugotavljamo, da je dejansko stanje drugačno od registra. Pri analizi podatkov je potrebno upoštevati dejstvo, da so Romi nomadsko ljudstvo in zato v romskih skupnostih prihaja do pogostega preseljevanja in posledično do razhajanja podatkov.

Po podatkih pridobljenih na osnovi intervjujev v naselju živi 98 oseb, od tega 50% moških in 50% žensk.

Tabela: Pregled strukture prebivalcev naselja Krušče po spolu

Spol	Št.
M	49
Ž	49
SK	98

Tabela: Pregled starostne strukture romskih prebivalcev naselja Krušče

Starost	Št.
0-5	24
6-14	22
15-30	33
31-40	8
41-60	10
60+	1
SK	98

Starostna struktura naselja nakazuje, da je največ prebivalcev otrok oz. mladostnikov. Le 21,5 % je starejših od 30 let, kar potrjuje že ugotovljeno dejstvo, da je starostna struktura prebivalcev pretežno mlada.

❖ Okoliške vasi

Pojem »okoliške vasi« zajema naselja Zasap, Vinji vrh in Brvi v Krajevni skupnosti Cerklje ob Kkri. Podatki bazirajo izključno na opravljenih intervjujih oziroma na osnovi terenskega dela in niso bili primerjani s Centralnim registrom prebivalstva. Ugotavljamo, da v okoliških naseljih živi 37 pripadnikov romske skupnosti, od tega 54% moških in 45% žensk.

Tabela: Pregled strukture romskih prebivalcev v okoliških naseljih po spolu

Spol	Št.
M	20
Ž	17
SK	37

Tabela: Pregled starostne strukture romskih prebivalcev v okoliških naseljih

Starost	Št.
0-5	8
6-14	6
15-30	14
31-40	2
41-60	7
60+	0
SK	37

Starostna struktura romskega prebivalstva v okoliških naseljih ravno tako nakazuje, da je skupnost precej mlada, saj je le 24,3% starejših od 30 let.

❖ Druga naselja po občini Brežice

Pojem »druga naselja« zajema naselja Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko, Čatež ob Savi.

Podatki bazirajo izključno na opravljenih intervjujih oziroma na osnovi terenskega dela in niso bili primerjani s Centralnim registrom prebivalstva. Ugotavljamo, da v okoliških naseljih živi 37 pripadnikov romske skupnosti, od tega 54% moških in 45% žensk.

Tabela: Pregled strukture romskih prebivalcev v okoliških naseljih po spolu

Spol	Št.
M	29
Ž	17
SK	46

Tabela: Pregled starostne strukture romskih prebivalcev v okoliških naseljih

Starost	Št.
0-5	7
6-14	18
15-30	12
31-40	6
41-60	3
60+	0
SK	46

Starostna struktura romskega prebivalstva v okoliških naseljih ravno tako nakazuje, da je skupnost precej mlada, saj je le 24,3% starejših od 30 let.

2.2 BIVALNE RAZMERE

Odlok o občinskem prostorskem načrtu za območje Občine Brežice (Uradni list RS. Št.: 41/19, uradno prečiščeno besedilo – UPB), v petem odstavku 44. člena omenja romsko naselje: » V občini je locirano tudi romsko naselje med lokalnim središčem Cerklje ob Krki in Gazicami (GAZ-03 SSe). Romsko naselje je locirano izven naravne vrednote in ekološko pomembnega območja Krke. Obdaja ga gozd, ki je požarno ogrožen in iz tega vidika tudi varovan. Širše gozdnato območje je požarno ogroženo zaradi skladiščnih prostorov Slovenske vojske v bližini Gazic. Romsko naselje ima urejen dostop do javnega prometnega omrežja in je priklopljeno na javni vodovodni sistem, ki je v upravljanju občine. Romsko naselje še ni priključeno na energetska infrastrukturo in nima urejenega odvajanja odpadnih voda. Za območje se predvideva priključevanje na individualne čistilne naprave. Ker lokacija še ni opredeljena kot območje stavbnih površin, se jo vključi v sanacijo razpršene gradnje.«

Opis naselja Krušče

V naselje Krušče vodi makedamska pot, ki jo je po podatkih KS Cerklje ob Krki potrebno vsako leto urediti (navoz gramoza), saj je območje močvirnato. Na podlagi javno dostopne satelitske fotografije iz sistema PISO je možno razbrati 24 objektov. Cesta predstavlja ločnico med levim delom naselja, ki stoji na stavbnem zemljišču in desnim, ki stoji na kmetijskem zemljišču. Vsi objekti stojijo na zasebnih parcelah in zato lastništvo ni urejeno.

❖ Analiza sklopov vprašanj glede bivalnih razmer v naselju Krušče

V prvem sklopu vprašanj so intervjuvanci odgovarjali na vprašanja glede bivalnih razmer. Glede na odgovore in terenski ogled se v naselju nahaja 15 domovanj: 3x kontejner, 7x zidana hiša, 1x montažna hiša, 4x lesena hiša. Ostali objekti so prazni oz. so pomožni objekti. Vsi stanovalci gospodinjstev so se izjasnili za lastnike teh domovanj. Vsa domovanja so priključena na vodovodni sistem, nobeno pa ni priključeno na električno, internetno ali TV omrežje. Električno energijo 14 domovanj zagotavlja z uporabo agregatov na bencin, eno od teh pa uporablja tudi solarne panele. Večina domovanj je dvosobnih, zidane stavbe so dvoetažne in večsobne, pri vseh je le pritlična etaža primerna za bivanje.

Prebivalci se zavedajo, da niso lastniki parcel na katerih so zgradili domovanje, same stavbe pa smatrajo za svojo lastnino.

Tabela: Pregled podatkov o bivalnih razmerah v naselju Krušče po gospodinjstvih

Gospodinjstvo	Št. oseb	odrasli (nad 31 let)	mladostniki (16-30 let)	otroci (do 15 let)	Opis stanja
1	6	2	2	2	zidana, štiri spalnice, kuhinja, kopalnica
1a	5	0	2	3	*na lokaciji živijo le čez zimo
2	6	0	2	4	kontejner, oblečen v les, soba, kuhinja, kopalnica
3	5	1	1	3	brunarica, obnovljena, ena soba, kuhinja, kopalnica
4	6	1	1	4	brunarica, obnovljena, dve sobni, kuhinja, kopalnica
5	9	2	4	3	zidana, stara 30 let, uporabni dve sobi, kuhinja, kopalnica, garaža
6	3	2	1	0	montažna, dvosobna, kuhinja, kopalnica, vrt
7	6	2	1	3	zidana, stara 30 let, štiri spalnice, dve dnevni sobi, dve kopalnici, kuhinja
8	4	1	1	2	lesena in dozidana, dvosobna, kuhinja, kopalnica
9	6	3	0	3	zidana, v slabem stanju, dvosobno, kopalnica, zunanja kuhinja
9a	6	1	1	4	* družina občasno živi v gospodinjstvu št. 9
10	9	2	3	4	dva kontejnerja v izredno slabem stanju, brez vrat in oken
11	4	2	2	0	zidana, dvosobna, kuhinja kopalnica
12	7	0	2	5	lesena, enosobna, kuhinja, kopalnica
13	5	0	2	3	zidana, dve spalnici, dnevna, kuhinja, kopalnica
14	8	0	6	2	zidana, ena spalnica, kuhinja, kopalnica, v slabem stanju, živijo na relaciji Gazice - Kerinov grm
22	3	0	2	1	kontejner, dozidan, dve spalnici, kuhinja, kopalnica
Skupaj	98	19	33	46	

Slika: Posnetek naselja (levo in sredina: Google zemljevid, desno: PISO)

Legenda: objekt označen z »/« pomeni, da nihče ne biva v njemu oz. je pomožni objekt.

Na osnovi primerjave fotografij, ki sta datumsko različni je razvidno, da se stanje v naselju hitro menjava (npr. streha stavbe 4 ima na levem satelitskem posnetku že novejšo streho).

Na vprašanje »Ali želijo ostati v naselju oz. bi želeli živeti izven naselja?« je večina odgovorila, da se v naselju dobro počutijo, saj je to njihov dom, da pa bi naselje zapustili v kolikor bi jim bilo dodeljeno prebivališče z elektriko. To trditev so podprli člani 9 gospodinjstev od 15-ih (60%).

❖ Bivalne razmere v gospodinjstvih iz okoliških vasi

Vsi romski prebivalci, ki živijo v okoliških vaseh živijo zidanih domovanjih. Priključeni so na vodovodno in električno omrežje, ter imajo po pričanjih urejeno lastništvo objektov.

Tabela: Pregled podatkov o bivalnih razmerah po okoliških vaseh po gospodinjstvih

Gospodinjstvo	Št. oseb	odrasli (nad 31 let)	mladostniki (16-30 let)	otroci (do 15 let)	Opis stanja
17	6	2	2	2	zidana, tri spalnice, kuhinja, kopalnica, dnevna soba
18	7	3	0	4	zidana, tri spalnice, kuhinja, kopalnica, dnevna soba
20	10	2	4	4	lepo urejena, zidana, dve spalnici, kuhinja, dve kopalnici, dnevna soba
21	14	2	7	5	lesena, dozidana, dvosobna, kuhinja, dnevna soba, zunanje stranišče
Skupaj	37	9	13	15	

V pogovorih so navajali, da so do nepremičnine prišli tako, da so si jo kupili ali jim je nepremičnino kupila druga oseba ali pa so jo podedovali (primer neromskega partnerja).

❖ **Bivalne razmere v gospodinjstvih iz drugih naselij**

Vsi romski prebivalci, ki živijo v drugih naseljih živijo v zidanih domovanjih. Priključeni so na vodovodno in električno omrežje, ter imajo po pričanjih urejeno lastništvo objektov.

Tabela: Pregled podatkov o bivalnih razmerah po okoliških vaseh po gospodinjstvih

Gospodinjstvo	Št. oseb	odrasli (nad 31 let)	mladostniki (16-30 let)	otroci (do 15 let)	Opis stanja
22	4	0	2	2	zidana hiša, v najemu, 4 prostori, polna opremljenost, el, voda, wifi, TV
15	7	2	2	3	zidana, lastnik hiše, 4sobe, 7 oseb, el, voda, TV
16	6	1		5	zidana, lastnik bivši mož, 6prostorov, 6oseb, el, voda
23	10	2	2	6	zidana, 6 prostorov, el, voda, TV, odkup s soc.transferji
24	2	2			zidana, lastnik hiše, 8 prostorov, el.voda
24a	8	1	1	6	sin z družino
24b	3		2	1	hči z družino
25	6	1	2	3	zidana, vsi solastniki, 6 prostorov, el.voda
Skupaj	46	9	11	26	

Lastništvo objektov je urejeno, ena družina živi v najemu, preostale družine so v lastnih domovih (npr. odkup preko soc.transferjev) ali so jih pridobili pri ločitvi ali drugih okoliščin.

2.3 VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Pri vprašanih vezanih na področje vzgoje in izobraževanja ugotavljamo, da je večina intervjuvancev bila vključena v osnovnošolsko izobraževanje, vendar so ga zaključili na različnih stopnjah, kar je razvidno iz sledeče tabele.

Tabela: dosežena stopnja izobrazbe

Starost	Št.oseb	vrtec	0r	1r-3r	4r-6r	7r	8r-9r	SŠ
0-5	39	4						
6-14	46		1	18	22	2	3	
15-30	59			2	18	27	9	3
31-40	16			2	9	2	3	
41-60	20		4	8	3	1	4	
60+	1		1					
SK	181	4	6	30	52	32	19	3

Po pogovorih si samo dve osebi želita pridobiti OŠ izobrazbo od 60 oseb, ki v času svojega šolanja niso zaključile OŠ. Največja ovira za pridobitev izobrazbe predstavlja tema dvema osebama pomanjkanje prevoza. Ostali menijo, da ne potrebujejo osnovnošolske izobrazbe in so za došolanje prestari oziroma se ga ne morejo udeležiti, saj skrbijo za otroke. Samo dve osebi sta preko Ljudske univerze končali OŠ, dve pa sta se udeližili delavnic ZRSZ.

Poročajo, da so oz. so bili njihovi otroci vključeni v OŠ in sodelovanje z OŠ označujejo kot dobro. Le 3 otroci so vključeni v program predšolske vzgoje, dva osebi pa bi otroke vključili v programe predšolske vzgoje. Glavni razlog za prenehanje obiskovanja OŠ svojih otrok starši navajajo predvsem nezainteresiranost otrok za obiskovanje pouka, ključen moment za vključitev otrok v vrtec pa bi bila zaposlitev matere, saj bi zato mati bila odsotna in bi bilo predšolsko varstvo potrebno.

2.4 SOCIALNO VARSTVO IN ZAPOSLOVANJE

Pri področju soc. varstva in zaposlovanja ugotavljamo, da je stopnja zaposlitve med romskimi prebivalci nizka, saj je le 6 oseb zaposlenih, dva pa sta izrazili željo po zaposlitvi. Zaposlitve so pretežno v komunalni, avtomobilski industrij, proizvodnji, navajajo pa tudi javna dela. Preostali intervjuvanci so brezposelni in ne želijo zaposlitve, 1 oseba je invalidsko upokojena, ki je bila po poklicu voznik. Poročajo, da delajo tudi občasno oz. na črno, med temi so samo moški. Dela, ki jih opravljajo pa vključujejo dela na zemlji, košnja, vzdrževanje vinogradov in podobna fizična dela.

Med intervjuvanimi je 71 prejemnikov socialne pomoči od 95 posameznikov nad 16 let starosti, 22 družin od 25 gospodinjstev prejema otroške dodatke, 7 mater prejema starševski dodatek, 6 oseb je zaposlenih ter 1 oseba invalidsko upokojena.

Prihodki	starost 16+	socialna pomoč	%	starševski dodatek	%	plača/pokojnina	%	število gospodinjstev	otroški dodatek	%
KS Cerklje	74	60	81,08	6	8,11	5	6,76	19	17	89,47
Druga naselja	21	11	52,38	1	4,76	2	9,52	6	5	83,33
Skupaj	95	71	74,74	7	7,37	7	7,37	25	22	88,00

Na vprašanje »Kaj ste lansko leto kupili oz. za katere stvari porabite denar?« so običajno odgovori za osnovne življenjske potrebščine, največji strošek, ki je izpostavljen je tudi bencin, ki ga potrebujejo za delovanje agregata, nato so omenjali hrano, obleke, plenice.

2.5 ZDRAVSTVENO VARSTVO

V sklopu zdravstvenega varstva nas je predvsem zanimalo ali imajo izbranega osebnega zdravnika, pediatra, imajo zdravstveno kartico, kako ravnajo, ko potrebujejo zdravniško pomoč.

Od vprašanih samo 8 nima osebnega zdravnika, en otrok pa še nima izbranega pediatra. Vsi, razen ene osebe, imajo kartico zdravstvenega zavarovanja in pomoč poiščejo na urgenci ali pa se naročijo na pregled pri osebnem zdravniku v Zdravstvenem domu. Iz pogovora je moč razbrati, da intervjuvanci nimajo težav z zdravstveno oskrbo.

Na vprašanje »Ali ste se udeležili preventivnih delavnic in kaj ste pridobili?« so vsi odgovorili, da se niso udeleževali preventivnih delavnic (npr. šole za starše), matere so poročale, da šole za starše ali pomoči patronažne sestre načeloma ne potrebujejo, saj znanje o oskrbi otroka pridobijo od starejših sorodnic.

2.6 VARNOST

Vsi vprašani se v svojem okolju počuti varno, med najpogostejše težave, ki se pojavljajo v naselju Krušče sodijo zabave, glasna glasba, prepiri z romskimi sosedi, alkohol in motenje miru. Omenjene težave najpogosteje rešujejo s pogovorom ali pokličejo policijo.

Na vprašanje »Kako bi se v naselju počutili bolj varne?« niso podajali konkretnih predlogov, saj navajajo, da nimajo pripomb na varnost v naselju, da se v naselju dobro počutijo, saj je to njihov dom, da pa bi naselje zapustili v kolikor bi jim bilo dodeljeno prebivališče z elektriko. To trditev so podprli člani 9 gospodinjstev (od 15).

Stališče v drugih naseljih, kjer načeloma živijo posamezne manjše romske skupine, je, da se počutijo varne, da ni težav, nimajo pretiranega stika s krajani, nekateri pa izražajo, da si želijo, da bi bili sprejeti med občani.

2.7 KULTURA

V sklopu kulture nas je predvsem zanimalo družbeno in kulturno udejstvovanje. Na podlagi podatkov iz sklopa »varnost« lahko zaključimo, da imajo radi glasbo in zabave, vendar tovrstne dogodke ne smatrajo za kulturne vsebine in zato vsi vprašani v naselju trdijo, da ne potekajo nikakršne kulturne vsebine, so pa vsi vprašani izrazili željo po tovrstnih dogodkih v naselju. Dve družini iz naselja se občasno udeležujeta glasbenih koncertov v KS Cerklje ob Krki, ostali navajajo, da se ne udeležujejo kulturnih vsebin v šoli ali KS.

Pohvalili so obiske predstavnikov Romske zveze Slovenije v naselju avgusta 2021 in si želijo več tovrstnih vsebin v naselju.

Na vprašanje »Kakšnih kulturnih vsebin si želite?« so običajno odgovorili: proslava ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika, zdravstvene vsebine, ustvarjalne delavnice za otroke.

Stanje po drugih naseljih je malenkost drugačno, saj navajajo, da organizirajo le lastne roj.dnevne zabave, da se ne udeležujejo kulturnih dogodkov, da nimajo potrebe po tovrstni dejavnosti in zato tudi ne podajo predlogov.

2.8 SODELOVANJE Z OKOLICO

Vsi vprašani menijo, da imajo dobre odnose s prebivalci KS Cerklje ob Krki. Razlogi za to so: so člani lokalnih društev (lovska zveza), imajo neromske prijatelje, poznajo ljudi ter ljudje poznajo njih. Kot napogostejše težave v KS izpostavljajo negativen odnos posameznikov do Romov (o.p. izpostavljajo tri posameznike). Tovrstno prepričanje je možno zaslediti v 6 gospodinjstvih od 19-ih (31,5%). Navjajo, da se te težave zmanjšujejo oz. da so bile v preteklosti bolj pogoste. Vsi vprašani so izpostavili, da jim je pogosto onemogočeno kopanje na Krki. Težave običajno rešujejo tako, da pokličejo policijo.

Na vprašanje »Kako bi se v KS počutili bolj sprejete?« je iz odgovorov možno zaključiti, da Romi ne zaznavajo težav s sprejetostjo v krajevni skupnosti.

Stališče v drugih naseljih, kjer načeloma živijo posamezne manjše romske skupine, je, da se počutijo varne, da nimajo težav, vendar pa, da so bolj izolirani oz. se ne vključujejo toliko v okolico. Nekateri navajajo, da si želijo biti sprejeti med krajanji, nihče pa nima predloga na kakšen način to doseči. Sodelovanje s CSD in šolami je dobro, z ostalimi institucijami skorajda nimajo opravka.

2.9 SPLOŠNE POTREBE

Ob koncu intervjuja so imeli udeleženci možnost odprto spregovoriti o potrebah, ki jih potrebujejo za kakovostno življenje. Odgovori so se pretežno navezovali na željo, da imajo v naselju urejen priklop na elektriko (vsi iz naselja Krušče), saj bi jim to omogočilo priklop bele tehnike in s tem lažje vsakodnevno življenje (npr. v preteklosti so že bili požari zaradi prižiganja sveč).

Dva vprašana sta pojasnila, da bi zaradi svojega zdravstvenega stanja (doplačevanje zdravil) potrebovala več finančnih sredstev. Več finančnih sredstev pa bi potrebovali tudi za pohištvo oz. opremo bivališč (npr. nimajo postelj, spijo na jogijih), dve osebi bi bili pripravljene odkupiti zemljišče na katerem stoji njihovo domovanje. Ti dve osebi sta iz naselja Krušče in iz različnih gospodinjstev ter sta redno zaposleni.

Stališče v drugih naseljih, je usmerjeno v pridobitev pohištva, da ne spijo na tleh na jogijih, saj imajo v domovih urejen priklop na elektriko, ena družina, ki živi v najemu in živijo izključno na račun plače, si želi imeti lasten doma.

3 ZAKLJUČEK

Z izvedbo intervjuja med romskimi prebivalci v KS Cerklje ob Krki in drugih naseljih smo želeli ugotoviti kakšen je njihov način življenja, kaj dojemajo kot najbolj pereče probleme in spoznati morebitne ukrepe za izboljšanje situacije na področju romske tematike. Cilj analize je bil tudi pridobiti vpogled v razlike med romsko populacijo, ki živi v naselju in tistimi posameznimi družinami, ki živijo izven naselja.

Ključne ugotovitve so:

- Populacija je mlada z velikim številom otrok;
- Naselje Krušče je čisto in urejeno in večina jih živi v skromnih bivalnih razmerah, kjer imajo na voljo za bivanje le dele stavbe. Preostali deli stavbe so za bivanje neprimerni. To je tudi vzrok pogostih preseljevanj med letom glede na letni čas;
- Romi izven naselja pretežno bivajo v zidanih objektih, ki so komunalno opremljeni in imajo dostop do elektrike;
- Šolo obiskujejo dokaj redno do 16. leta starosti. Osnovno šolo prenehajo obiskovati praviloma po opravljeni osnovnošolski obveznosti, t. j. po devetih (včasih osmih) letih šolanja. V tem času učenci navadno obiskujejo 6. ali 7. razred, kar je posledica ponavljanja posameznih razredov;
- Poznavanje jezika je med otroci slabo. Ob vključitvi v šolo otroci slabo govorijo slovenski jezik;

- Večina jih nima končane osnovnošolske izobrazbe in si je tudi ne želijo pridobiti. Med starejšo populacijo imajo osnovno šolo zaključeni, tisti, ki so jo dokončali preko Ljudske univerze (2 osebi) ali redno (2 osebi). Med mlajšo populacijo ima devetletko zaključeno precej več oseb (11 oseb), kar nakazuje na pozitivne premike na področju izobraževanja. Spodbudno je tudi dejstvo, da tri osebe obiskujejo srednjo šolo. Posamezniki sporočajo, da se jim osnovna šola ne zdi potrebna, so za dokončanje prestari oziroma ne vidijo korelacije med šolo in zaposlitvijo.
- Redki posamezniki so redno zaposleni (5 oseb), medtem ko jih nekaj več dela ali so občasno delali na črno (7 oseb). Ženske poročajo, da zaposlitev ne želijo, saj skrbijo za otroke. Primeri, v katerih bi posameznice želele delati so pogojeni z obiskom otrok v vrtcu. Ena posameznica je tudi sporočila, da bi raje delala na črno, kakor bila zaposlena redno.
- V večini imajo urejene prihodke preko socialnih transferjev, in sicer prejema socialno pomoč, otroške dodatke, matere pa še dodatek za starševsko varstvo.
- Večina prebivalcev se v naselju počuti dobro, varno. Ne občutijo strahu in se ne bojijo za življenje. Prebivalci sporočajo, da je življenje v naselju dobro, da pa kakovost življenja trpi najbolj zaradi odsotnosti električne napeljave. Matere sporočajo, da perejo na roke. Družine se kopajo tako, da vodo grejejo v loncih. V zimskem času in ponoči svetijo s svečami ali svetilkami. Pred leti je ravno zaradi nesreče s svečo pogorelo domovanje eni družini. To, pravijo, da jim otežuje skrb za otroke, čeprav na njih ni zaznati, da bi bili načisti ali neurejeni. Večina tistih, ki bi imela željo zapustiti naselje, bi to storila, če bi jim bilo dodeljeno bivališče drugje. Dve osebi, ki sta tudi zaposleni, sta med pogovori omenjali možnost odkupa zemljišč, na katerih stojijo njihova domovanja. Ostali prebivalci so omenjali prakso sosednje občine Krško, pri reševanju vprašanja legalizacije.
- Odnose v KS smatrajo za dobre. V sami krajevni skupnosti se ne počutijo ogroženi, izpostavljajo pa posameznike, ki s svojim odnosom kažejo nesprejemanje romske populacije. Najpogosteje čutijo, da jih okolica zavrača, kadar se jim prepove kopanje na kopališčih ob Krki. Omenjajo tudi, da so v preteklosti pogosteje slišali zmerljivko »cigan«, kakor sedaj.
- Anketirani poročajo, da se ne udeležujejo kulturnih in drugih prireditev. Po pogovorih je možno razbrati, da jim tovrstni dogodki ne predstavljajo vrednote. Želijo pa si dogodkov v naselju, bodisi praznovanj od romskih praznikov, bodisi delavnic za otroke in odrasle.
- Možno je zaznati razkol med S in J delom naselja. To je tudi poglobitni razlog za oteženo komunikacijo s prebivalci naselja, za sprejemanje skupnih dogovorov ali izvajanje skupnih akcij. Spori med deloma naselja se kažejo v sosedskih prepirih (moti jih glasna glasba, zabave, alkohol), ob katerih občasno pokličejo tudi policijo. Prepiri iz naselja se pogosto prenašajo v šolo, tako otroci v šoli dokončajo prepire, začete med starši v naselju.
- Vsi prebivalci naselja so mnenja, da potrebujejo priklop na električno omrežje, to tudi vidijo kod največjo prioriteto. Posamezniki sporočajo, da jim socialna podpora ne zadošča za kakovostno življenje predvsem zaradi zdravstvenih obolenj.
- Pri analizi med prebivalci naselja Krušče in romskimi prebivalci po okoliških vaseh oziroma drugih naseljih po občini Brežice ni možno zaznati razlike pri ključnih odgovorih. Opažamo, da ne prihaja do bistvenih razlik na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zaposlovanja, kulture in varnosti. Največje razlike se kažejo na področju:

Področje	Romi v naselju	Romi izven naselja
Bivalne razmere	Neurejena lastništva, slabe bivalne razmere, ni priklopa na elektriko, slaba opremljenost bivalnih prostorov, določeni brez kopalnice	Zidane hiše, ki so komunalno opremljene s priklopom na elektriko
Stroški	Bencin za agregat, obleke, os.življ.potrebščine	položnice, os.življ.potrebščine
Potrebe	Elektrika	Lasten dom, pohoštvo

4 VIRI

- Nacionalni program ukrepov vlade Republike Slovenije za Rome za obdobje 2017-2021

https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/UN/Dokumenti-Romi/65d892da3a/NPUR_2017_2021.pdf

- Urad Vlade RS za narodnosti

<https://www.gov.si/drzavni-organi/vladne-sluzbe/urad-vlade-za-narodnosti teme-in-projekti-urada-vlade-za-narodnosti/>

- Centralni register prebivalstva (podatki pridobljeni od naročnika)
- Google zemljevid
- PISO – Prostorski informacijski sistem občin

PRILOGA A: VPRAŠALNIK ZA IZVAJANJE VODENEGA INTERVJUJA

Ime in Priimek	
Datum rojstva	
Datum in ura intervjuja	
DEMOGRAFSKI PODATKI ENEGA GOSTINJSTVA	
Koliko je moških/žensk/otrok	
Starost otrok	
BIVALNE RAZMERE	
Kdo je lastnik stavbe	
Iz kakšnega materiala je stavba	
Kolko prostorov je v stavbi	
Koliko oseb prebiva v stavbi	
Ali je stavba opremljena z:	a) Električno b) Vodo c) Internet d) TV
Ali želijo ostati v naselju ali bi želeli živeti izven naselja	Da/ne Zakaj?
VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	
Dosežena izobrazba	
Ali želite nadaljevati izobraževanje (v primeru nedokončane; pojasni)	
Ali se udeležujete programov Ljudske univerze, ZRSZ, itd. (pojasni)	
Ali vaši otroci obiskujejo šolo (pojasni)	

Kako sodelujete s šolo (roditeljski, govorilne, potrebščine, izostanki)	
Ali vaši otroci obiskujejo vrtec (pojasni)	
Kako sodelujete z vrtcem	
SOC. VARSTVO IN ZAPOSLOVANJE	
Ste zaposleni	
Ali bi želeli biti zaposleni (če niso, vprašaj področje)	
Ali delate občasno (na črno)	
Ali ste prejemnik denarne socialne pomoči	
Ali prejimate otroški dodatek	
Ali prejimate starševski dodatek (mame)	
Kaj ste lansko leto kupili, za katere stvari je šel lansko leto denar.	
ZDRAVSTVENO VARSTVO	
Ali imate izbranega osebnega zdravnika	
Ali imate izbranega pediatra	
Ali imate kartico zdravstvenega zavarovanja	
Kam greste k zdravniku, ko potrebujete pomoč? Kako ste reševali situacijo?	
A ste že bili na kakšni preventivni delavnici (npr. Šola za starše), kako je bilo, kaj ste pridobili?	
VARNOST	
Ali se v naselju počutite varni	
Katere težave se najpogosteje pojavljajo v naselju	

Kako rešujete težave	
Kako bi se bi naselju počutili bolj varne	
KULTURA oz. SKUPNOSTNO	
Ali v naselju organizirate dogodke (kakšne)	
Ali se udeležujete kulturnih dogodkov (katerih, kje, veselice, koncerti, šolske prireditve, ipd.)	
Kakšnih kulturnih vsebin si želite (v naselju, izven, delavnice, ipd)	
Kako je na splošno živeti v naselju?	
SODELOVANJE Z OKOLICO	
Kakšen odnos imate s prebivalci KS CoK (opiši)	
Zakaj tu radi živite oz. zakaj ne	
Katere težave se najpogosteje pojavljajo v KS	
Kako rešujete težave	
Kako bi se v KS počutili bolj varne/sprejete	
Kakšne odnose imate z institucijami (npr. Policija, CSD....)	
POTREBE	
Kakšne so vaše potrebe? Kaj potrebujete za kakovostno življenje? Česa si želite?	

Odnos prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče

Poročilo o raziskavi

Matej Cepin in Eva Gajšek,
Socialna akademija

Januar 2022

Kazalo vsebine

1	Povzetek	3
2	Uvod	5
3	Metodologija raziskave	6
4	Ciljna skupina.....	7
4.1	Demografski podatki o anketiranih	7
4.2	Način izpolnjevanja ankete.....	8
5	Osebne izkušnje krajanov KS Cerklje ob Krki.....	9
5.1	Kje prihaja do stikov med krajanji in Romi?	9
5.2	Kakšne izkušnje imajo krajanji z Romi?	11
5.3	Največje težave krajanov z Romi	13
5.4	Pozitivne izkušnje krajanov z Romi.....	14
6	Poznavanje romske problematike	15
6.1	S katerimi trditvami se anketiranci v največji meri strinjajo?	17
6.2	S katerimi trditvami se anketiranci v največji meri ne strinjajo?	18
6.3	Odgovor »Ne vem.« kot pokazatelj zavedanja nepoznavanja romske problematike.....	19
7	Prepoznavanje potencialov za boljšo vključenost in sodelovanje.....	20
8	Ocena smiselnosti posameznih ukrepov	23
8.1	Ocena smiselnosti ukrepov glede na starost in spol udeležencev	24
8.2	Pregled ocene smiselnosti posameznih ukrepov	24
8.3	Predlogi ukrepov s strani občanov	29
8.4	Kaj lahko za izboljšanje razmer storijo Romi in kaj lokalno prebivalstvo?	30
9	Zaključne misli anketirancev	33
10	Dodatek: zbirnik odgovorov na odprta vprašanja	34
10.1	Katere so največje težave, ki ste jih imeli vi ali člani vašega gospodinjstva v odnosu do Romov? (Q6).....	34
10.2	Česa bi se morali Romi za večjo vključenost v slovensko družbo še naučiti? (Q11)	40
10.3	Najbolj pozitivni vidiki odnosov z Romi za vas ali člane vašega gospodinjstva (Q7)	43
10.4	Kakšni pa so vaši predlogi ukrepov, ki bi pripomogli k vključevanju Romov in vašemu boljšemu sobivanju z njimi? (Q13)	44
10.5	Kaj bi lahko Romi sami storili za izboljšanje razmer? (Q14)	50
10.6	Kaj pa bi za izboljšanje razmer lahko storilo lokalno prebivalstvo? (Q15)	55
10.7	Nam želite še kaj sporočiti? (Q16).....	57

1 Povzetek

Anketa o odnosu prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče je bila opravljena po naročilu občine Brežice z namenom pridobiti podatke za boljšo pripravo občinske strategije na tem področju.

Spletna anketa je bila odprta v obdobju med 29. 11. 2021 in 17. 12. 2021. Izpolnjeno anketo v papirnati obliki pa je bilo mogoče oddati do 13. 12. 2021.

V anketi je bilo zabeleženih 285 odzivov (klikov). Od teh je z izpolnjevanjem ankete pričelo 182 oseb, 147 pa jih je tudi končalo. Ostali so anketo izpolnili delno.

Največ, 69 % anketirancev, srečuje Rome zunaj (na ulici, ob delu, na sprehodu,...), 27 % se z njimi srečuje preko šole, društev in podobnih institucij, prav tako se 27 % vprašanih o Romih pogovarja z drugimi. Mogoče je sklepati, da imajo ženske z Romi nekoliko več osebnih stikov kot moški. Mladi (0-30 let) imajo z njimi nadpovprečno količino posrednih stikov (se o njih le pogovarjajo), srednja generacija pa ima z njimi največjo količino neposrednih stikov.

Kar pri 78% vprašanih torej prevladujejo negativne izkušnje z Romi, 9% jih ima uravnotežene in zgolj 4% ima pozitivne izkušnje. Delež negativnih izkušenj je torej kar pribl. 20x višji od deleža pozitivnih izkušenj. Izkušnje moških so bolj negativne od izkušenj žensk, izkušnje mlajših pa so povprečno bolj negativne kot izkušnje starejših.

Največje negativne izkušnje, ki jih anketiranci opisujejo, so kraje in vlomi, konflikti in verbalno nasilje, ustrahovanje in neprimerno vedenje, neupoštevanje prometnih predpisov in onesnaževanje okolja.

Na vprašanje o pozitivnih izkušnjah z Romi je skoraj tri četrtine anketirancev odgovorilo, da takšnih ni. Preostali odgovori pa beležijo prijaznost in dobre odnose, pomoč pri delu in odvozu smeti ter medkulturno bogatitev.

Ko govorimo o poznavanju Romov, so anketiranci v največji meri izrazili strinjanje s trditvami, da je stopnja kriminala med Romi višja od povprečja v občini, da so (pre)zgodnje zanositve pomemben problem pri tej populaciji, da večina romskih staršev prejema visoke socialne transferje in da je večina Romov do nepremičnin prišla nelegalno. Delež odgovorov »Ne vem« je najvišji pri dveh trditvah, ki se dotikata opremljenosti romskih bivališč. 37 % udeležencev ne ve, kašna je situacija v romskem naselju z vodo in elektriko (Q9c), 31 % pa ne ve, kako je z ogrevanjem.

Večina krajanov (približno tri četrtine) meni, da Romi ne morejo ničesar pozitivnega doprinesti k slovenski kulturi. Preostala četrtina pa kot potencialne doprinose v največji meri prepoznava njihovo kulturo, umetnost in jezik, običaje in kulinariko.

Da bi se lahko v večji meri vključili v slovensko družbo, bi se morali Romi po najpogostejših odgovorih (odprto vprašanje) naučiti dela in delovnih navad, slovenske kulture in jezika ter pridobiti izobrazbo.

Kot najbolj smiselne »politične« ukrepe so anketiranci ocenili preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami, odklop vode in elektrike za neplačnike, preverjanje in prijavo stalnega bivališča ter policijske akcije ozaveščanja Romov o (ne)zakonitostih. Kot najmanj smiselna ukrepa so označili obdarovanje predšolskih otrok in ureditev cest v romskem naselju. Ukrepi, ki so jih (dodatno) krajan predlagali sami, se v daleč največji meri vežejo na izobraževanje in zaposlovanje Romov.

Za izboljšanje razmer lahko nekaj storijo tako Romi kot lokalno prebivalstvo. Krajan na strani Romov v največji meri prepoznava zaposlovanje in služenje denarja, spoštovanje pravil in spoštovanje

prebivalcev. Pri sebi pa približno tretjina odgovorov, ki jih ocenjujemo kot pozitivne, prepoznava možnosti v razumevanju in tolerantnosti, vključevanju v skupne (kulturne in druge) aktivnosti, prijavi prekrškov in zaposlovanju.

2 Uvod

Anketa o odnosu prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče je bila opravljena po naročilu občine Brežice z namenom pridobiti podatke za boljšo pripravo občinske strategije na tem področju.

Z anketo smo želeli:

- ugotoviti, kakšne izkušnje imajo prebivalci KS Cerklje ob Krki z Romi v naselju Krušče ter kaj si mislijo o njih,
- omogočiti prebivalcem artikulacijo njihovih občutkov v odnosu do Romov (npr. varnosti, doživljanja medsebojnih odnosov, ogroženosti, strahu ...),
- preveriti njihovo poznavanje sedanje ureditve in ukrepov na področju reševanja romske tematike,
- sestaviti nabor ukrepov, ki jih predlagajo lokalni prebivalci ter
- izvedeti, kje prebivalci vidijo priložnosti, da bi lahko sami nekaj naredili za boljše sobivanje z Romi.

3 Metodologija raziskave

Metodologija raziskave je bila razvita v tesnem sodelovanju s predstavnicami Občine Brežice, ki so v posvetovanje vključevale tudi različne druge deležnike.

Kot orodje za pridobivanje podatkov je bila izbrana anketa v spletni in papirnati obliki.

Kot ciljna skupina so bili izbrani prebivalke in prebivalci KS Cerklje ob Krki, ki so bili naprošeni, da na anketo odgovorijo vsak posebej, ne glede na to, koliko članov je v njihovem gospodinjstvu.

K izpolnjevanju so bili povabljeni z dopisom župana, ki ga je prejelo vsako gospodinjstvo. Dopis je vseboval QR kodo za spletni dostop ter kopijo anketnega vprašalnika v papirnati obliki, ki so ga lahko prinesli na Občino osebno ali ga poslali po pošti.

Spletna anketa je bila odprta v obdobju med 29. 11. 2021 in 17. 12. 2021. Izpolnjeno anketo v papirnati obliki pa je bilo mogoče oddati do 13. 12. 2021.

Za anketiranje je bilo uporabljeno orodje 1ka.

Dopis in anketni vprašalnik se nahajata v prilogah tega poročila.

4 Ciljna skupina

V anketi (spletna in papirnata) je bilo zabeleženih 285 odzivov.

103 odzivi so bili neustrezni:

- klik na anketo (11),
- klik na nagovor (92)

Tem odzivom ni sledilo izpolnjevanje anketnega vprašalnika.

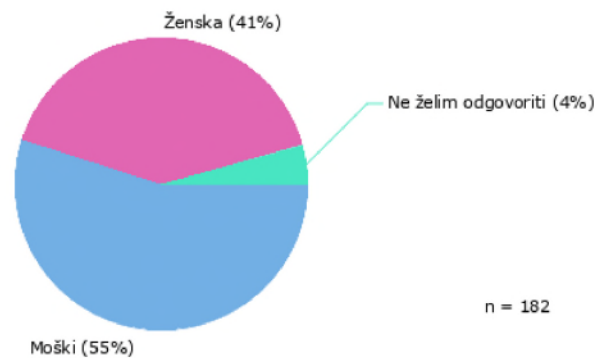
Z izpolnjevanjem ankete je pričelo 182 oseb, 147 pa jih je z izpolnjevanjem tudi končalo. 35 oseb je tako anketo izpolnilo le delno.

Na sedež Občine je v papirnati obliki prispelo 34 izpolnjenih anketnih obrazcev, 31 polno izpolnjenih in 3 delno izpolnjene, ki jih ni bilo mogoče obdelati.

Za analizo tako uporabljamo 182 ustreznih rezultatov.

4.1 Demografski podatki o anketiranih

Od 182 prejetih odgovorov, je bilo 100 oseb (55 %) moškega spola, 74 oseb (41 %) ženskega spola, 8 oseb (4 %) pa na vprašanje o spolu ni želelo odgovoriti.

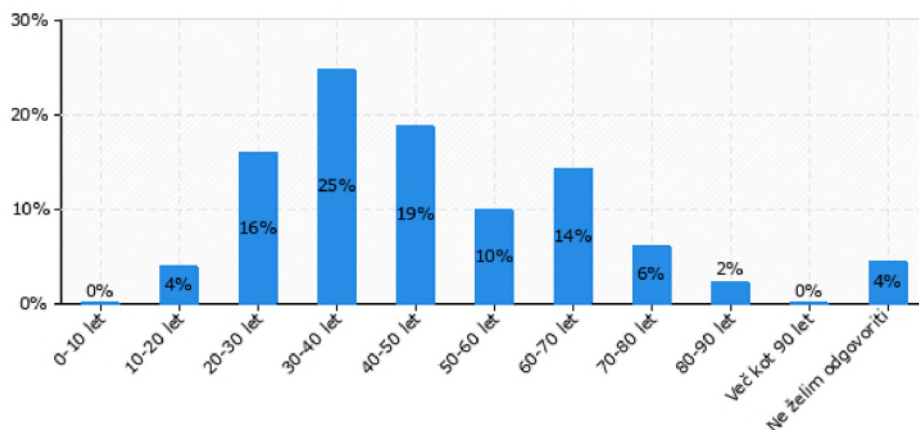

Graf 1: Prosimo vas, da nam zaupate svoj spol. (n = 182)

Glede na starost je bilo največ, kar 25 % anketiranih, v starostni skupini 30-40 let (45 oseb), 19 % jih spada v starostno skupino 40-50 let (34 oseb), 16 % v skupino 20-30 let (29 oseb), 14 % pa v skupino 60 -70 let.

Nekoliko manj zastopane so starostne skupine 50-60 let z 10 % (18 oseb) in 70-80 let z 6 % (11 oseb). Zelo malo anketirancev spada v starostno skupino 10-20 let (4 %, 7 oseb) in 80 -90 let (2/ oz. 4 osebe).

Noben anketiranec ni starejši od 90 let ali mlajši od 10 let. 7 anketirancev (4 %) na vprašanje ni želelo odgovoriti.

Graf 2: Vaša starostna skupina. (n = 181)

Glede na prejete odgovore smo se odločili, da bomo po starosti respondente delili v tri starostne skupine: prvo starostno obdobje oz. mladi (0 – 30 let), drugo starostno obdobje oz. srednja generacija (30 – 60 let) in tretje starostno obdobje oz. starejša generacija (od 60 let naprej).

4.2 Način izpolnjevanja ankete

Do ankete, ki je bila izpolnjena prek spleta, je večina (149 oseb) dostopala prek spletne strani www.brezice.si, sledil ji je neposredni klik na anketo (90 oseb), dostop prek www.1ka.si (37, kar vključuje ročni vnosi podatkov, prejetih po navadni pošti), nekaj pa jih je do ankete dostopalo preko Facebooka (5) ter preko G-mail aplikacije za android naprave (4).

124 oseb je do ankete dostopalo prek računalnika, 160 pa prek pametnega telefona. Nihče ankete ni izpolnjeval preko tablice.

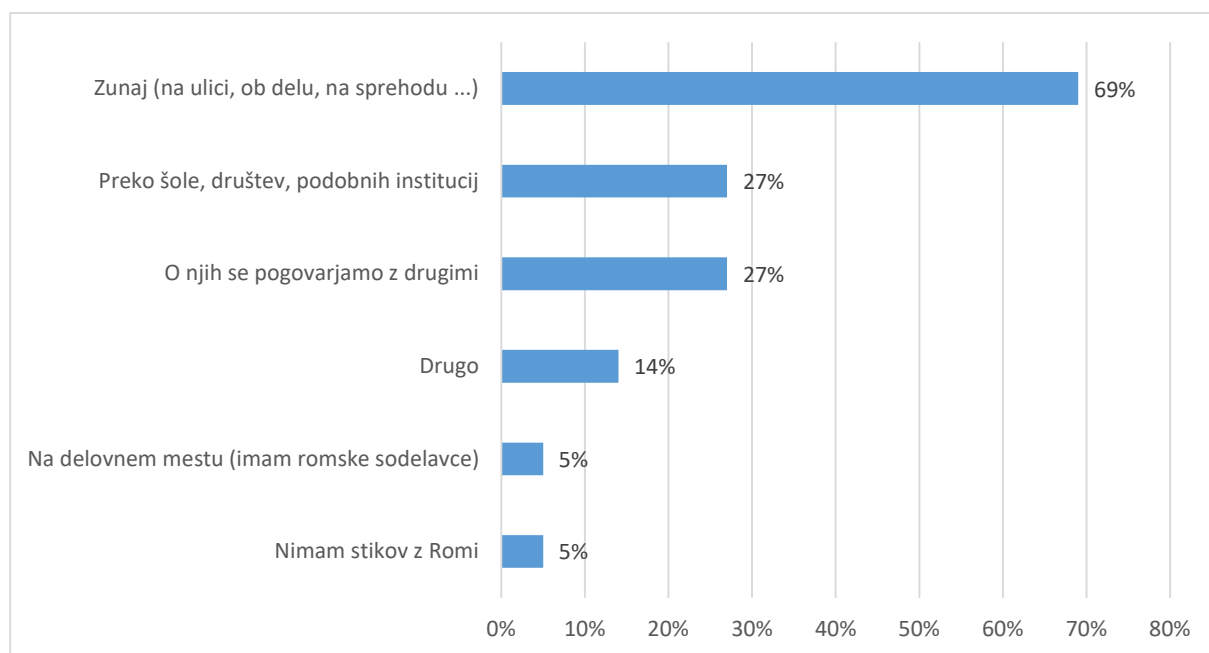
5 Osebne izkušnje krajanov KS Cerklje ob Krki

V tem razdelku nas je zanimalo, na katerih področjih imajo anketiranci stik z Romi in kakšne izkušnje imajo z njimi.

S tem razdelkom smo želeli izpolniti cilja 1 in 2, predstavljena v uvodu te raziskave.

5.1 Kje prihaja do stikov med krajanji in Romi?

Na vprašanje **Na kakšen način oz. ob katerih priložnostih se najpogosteje srečujete z Romi?** (Q3) je prispelo 154 odgovorov, pri čemer so lahko respondenti izbrali eno ali več možnosti ter v razdelku »drugo« lahko tudi dopisali svojo.

Graf 3 Vsi odgovori (n = 183).

Največ, 69 % anketirancev, srečuje Rome zunaj (na ulici, ob delu, na sprehodu,...), 27 % se z njimi srečuje preko šole, društev in podobnih institucij, prav tako se 27 % vprašanih o Romih pogovarja z drugimi, 5 % se z njimi srečuje na delovnem mestu, prav toliko (5 %) pa z Romi nima stika.

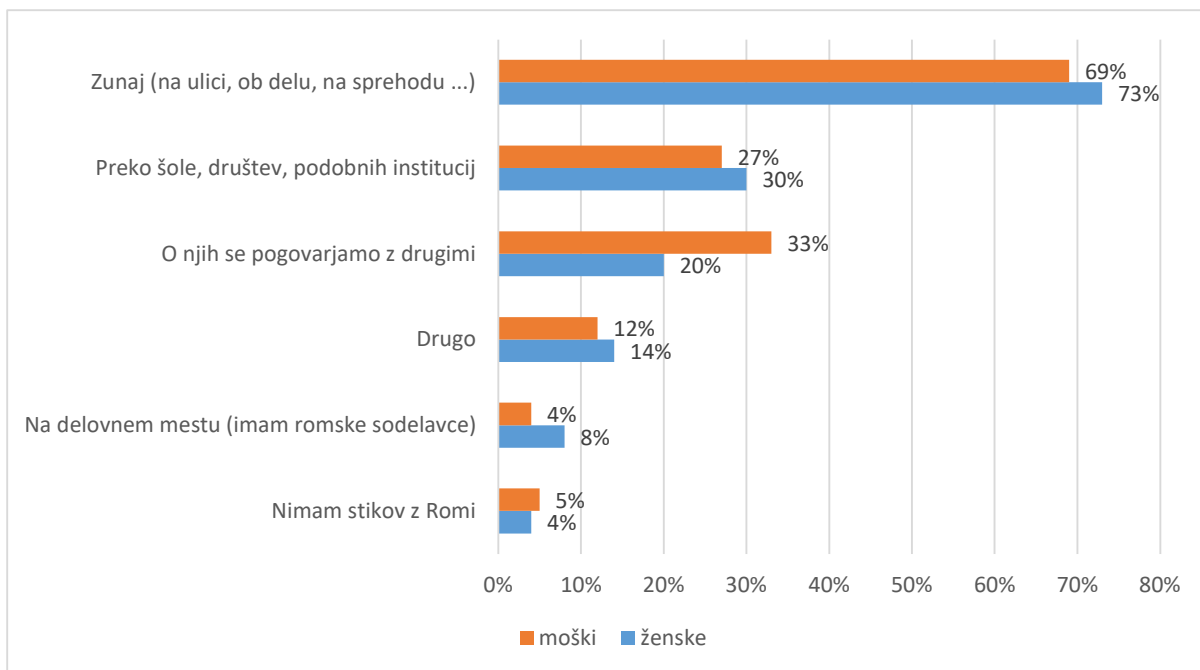
14 % anketirancev (26 oseb) se z Romi srečuje tudi drugje, in sicer smo prejeli 23 odgovorov glede konteksta srečanj:

- Največ se z njimi srečuje še **pri nakupovanju**: »v trgovini« (6 odgovorov), »Supermarket«, »v trgovini, pri nakupu – parkirišče«,
- Nekateri se z njimi srečujejo **na cestah**: »vsak dan se z neprilagojeno hitrostjo vozijo v najboljših avtomobilih mimo naše hiše«, »pretežno na cesti, kjer preizkušajo svoje dirkalne sposobnosti«, »cesta- prave kamikaze, nobenih predpisov za njih«
- Nekateri stiki so vezani **na kraj bivanja**: »sosed«, »blizu živim«, »prihajajo k nam prosit, hodijo po vasi, občasno jih obiščemo (pred korono)«

Drugi odgovori so še: »če katerega poznam, se pozdravimo, in to je vse!«, »na kopališčih ob Krki, kjer naredijo na privat zemljiščih veliko škode in imajo nemogoč odnos!«, »vsakodnevno povsod«, »kot duhovnik«, »živimo ob reki Krki«, »v vsakdanjem življenju«, »v službi kot stranke« in »v službi«.

Segmentacija odgovorov glede na spol:

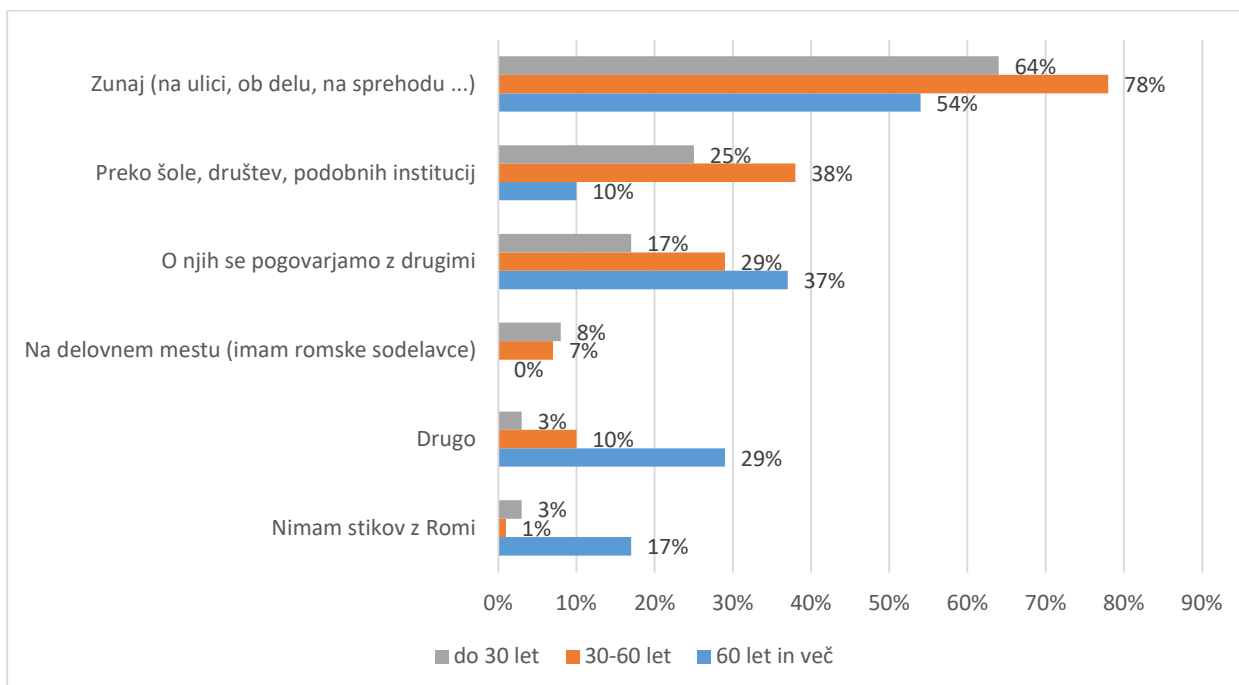

Graf 4: Segmentacija odgovorov glede na spol: ženske (n = 74) in moški (n = 100).

Iz raziskave izhaja, da imajo ženske nekoliko več neposrednih stikov z Romi kot moški. V vseh odgovorih, ki označujejo neposredne stike, je namreč njihov odstotek nekoliko (ne bistveno) višji, pri moških pa je odstotek višji pri tistih odgovorih, ki označujejo posredne stike (pogovori z drugimi, nimam stikov z Romi).

Segmentacija odgovorov glede na starost:

Graf 5: Segmentacija odgovorov glede starostno skupino: do 30 let (n = 36), 30 – 60 let (n = 97) in 60 let in več (n = 41).

Predstavniki prvega starostnega obdobja glede na povprečje najbolj odstopajo pri odgovorih, ki se tičejo zgolj posrednih stikov z Romi (o njih se pogovarjamo, nimam stikov z njimi). Predstavniki drugega starostnega obdobja jih pogosteje kot predstavniki drugih dveh obdobj srečujejo na ulici, ob

delu ali na sprehodu. O predstavnikih tretjega starostnega obdobja pa lahko sklepamo, da imajo z njimi manj stikov kot njihovi mlajši sokrajani.

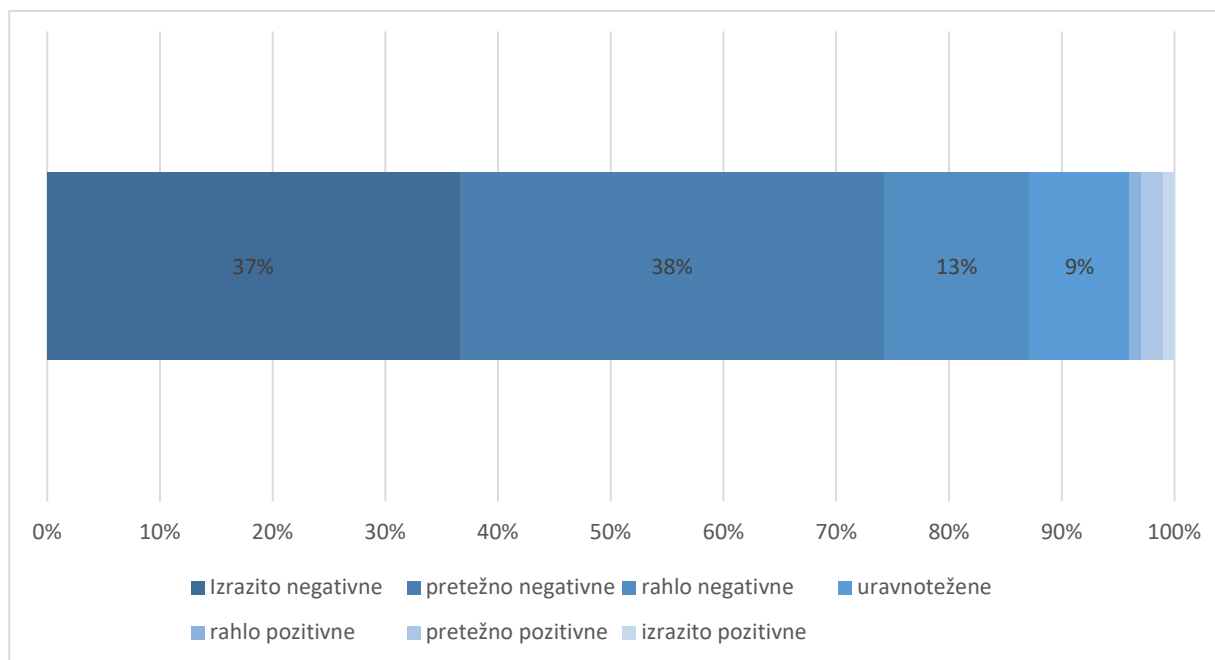
5.2 Kakšne izkušnje imajo krajani z Romi?

So vaše izkušnje z Romi pretežno negativne ali pretežno pozitivne?

Na vprašanje »So vaše izkušnje z Romi pretežno negativne ali pretežno pozitivne?« (Q4) je odgovorilo 153 oseb, in sicer so anketiranci svoje izkušnje rangirali na sedem stopenjski lestvici od izrazito negativnih prek nevtralnih do izrazito pozitivnih.

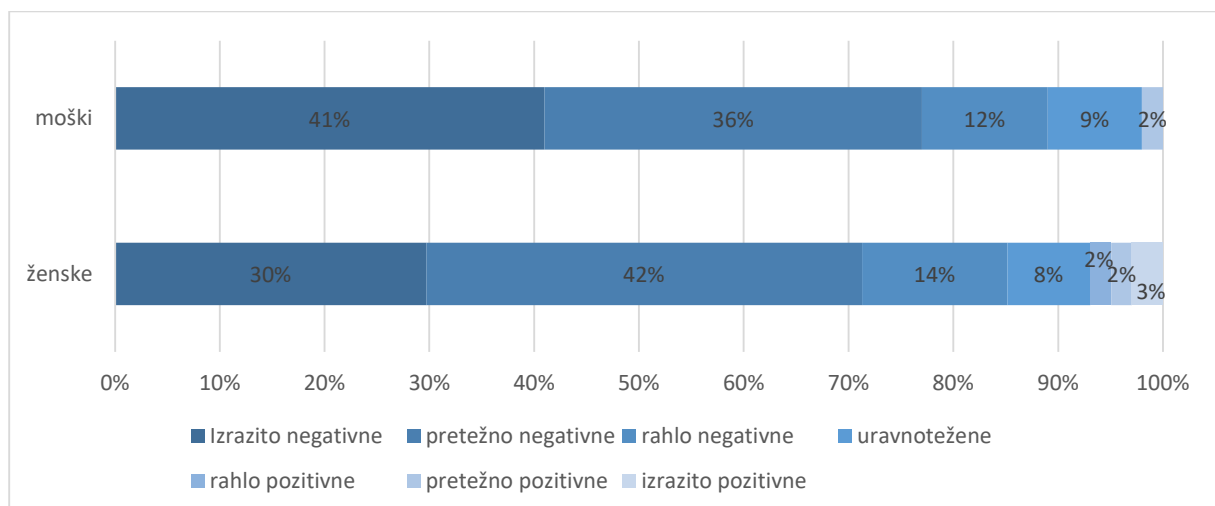
Izrazito negativne izkušnje ima 37 % vprašanih, pretežno negativne 38 %, rahlo negativne 13 %, uravnotežene 9 %, rahlo pozitivne 1 % pretežno pozitivne 2 % in izrazito pozitivne 1 %.

Kar pri 78% vprašanih torej prevladujejo negativne izkušnje, 9% jih ima uravnotežene in zgolj 4% ima pozitivne izkušnje. Delež negativnih izkušenj je torej kar pribl. 20x višji od deleža pozitivnih izkušenj.

Graf 6: So vaše izkušnje z Romi pretežno negativne ali pretežno pozitivne? (n = 153)

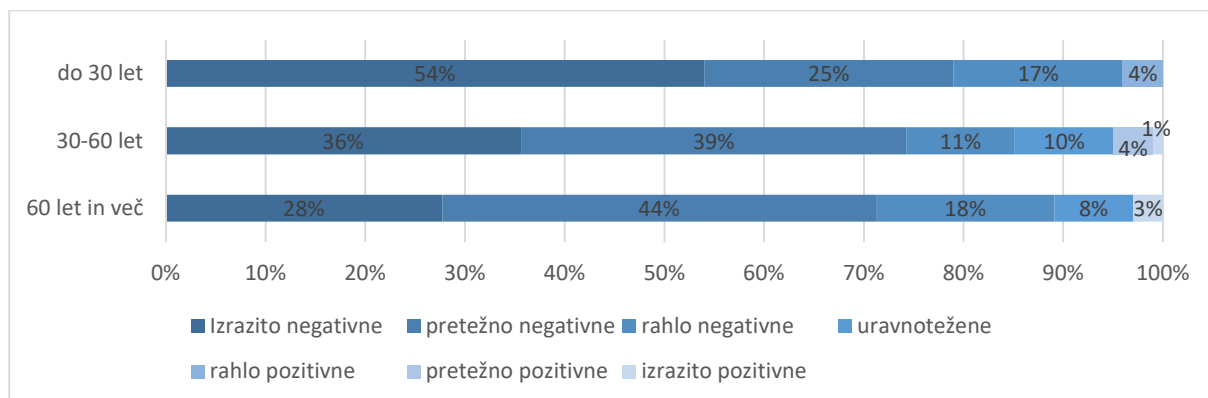
Segmentacija odgovorov glede na spol:

Graf 7: So vaše izkušnje z Romi pretežno negativne ali pretežno pozitivne? Segmentacija po spolu: moški (n = 81) in ženske (n = 74).

Izkušnje moških so bolj negativne od izkušenj žensk.

Segmentacija odgovorov glede na starost:

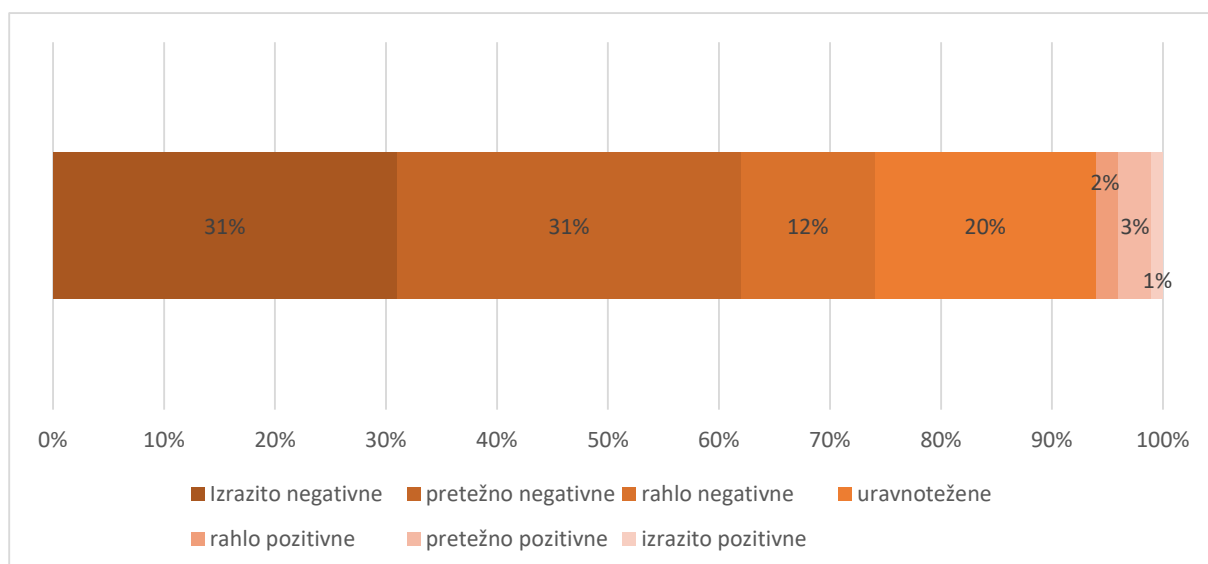
Graf 8: Segmentacija odgovorov glede na starostno skupino: do 30 let (n = 24), 30 – 60 let (n = 83) in 60 let in več (n = 39).

Predstavniki prvega življenjskega obdobja svoje izkušnje opisujejo kot najbolj negativne, predstavniki drugega so na sredini, predstavniki tretjega življenjskega obdobja pa kot relativno najmanj negativne.

Do katere mere imate z Romi tudi osebne stike?

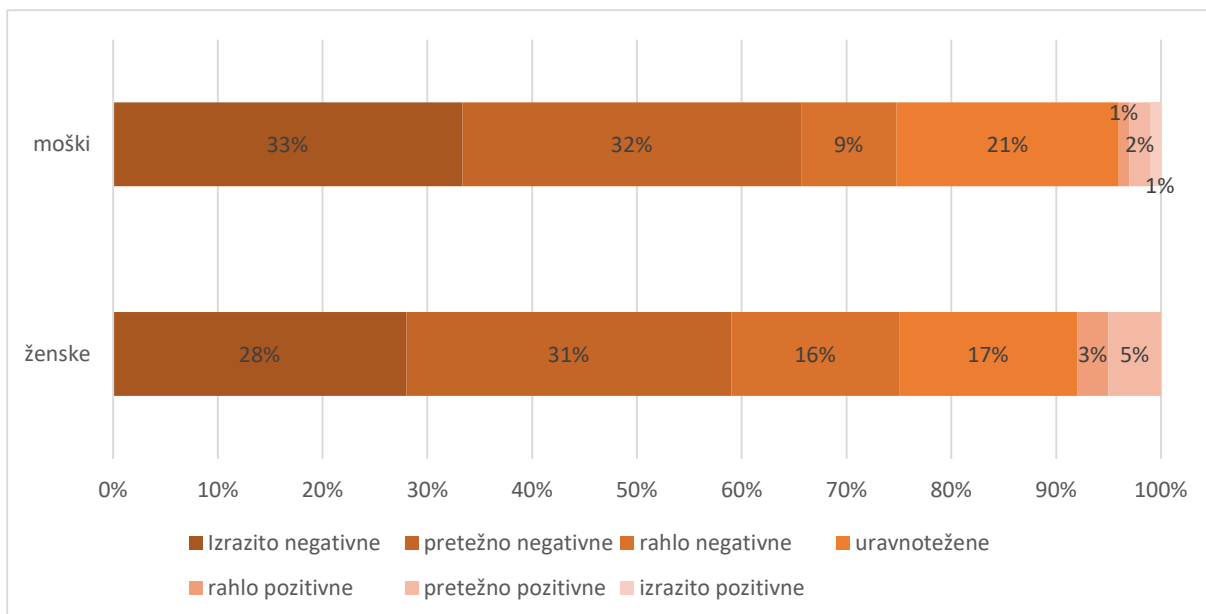
Na vprašanje »Do katere mere imate z Romi tudi osebne stike?« (Q5) smo prejeli 153 odgovorov, in sicer so anketiranci svoje izkušnje rangirali na sedem stopenjski lestvici od izrazito negativnih prek nevtralnih do izrazito pozitivnih.

Izrazito negativne izkušnje ima 32 % vprašanih, pretežno negativne, prav toliko (32 %) rahlo negativne 12 %, uravnotežene 20 %, rahlo pozitivne 2 % oseb, pretežno pozitivne 3 % in izrazito pozitivne 1 %.

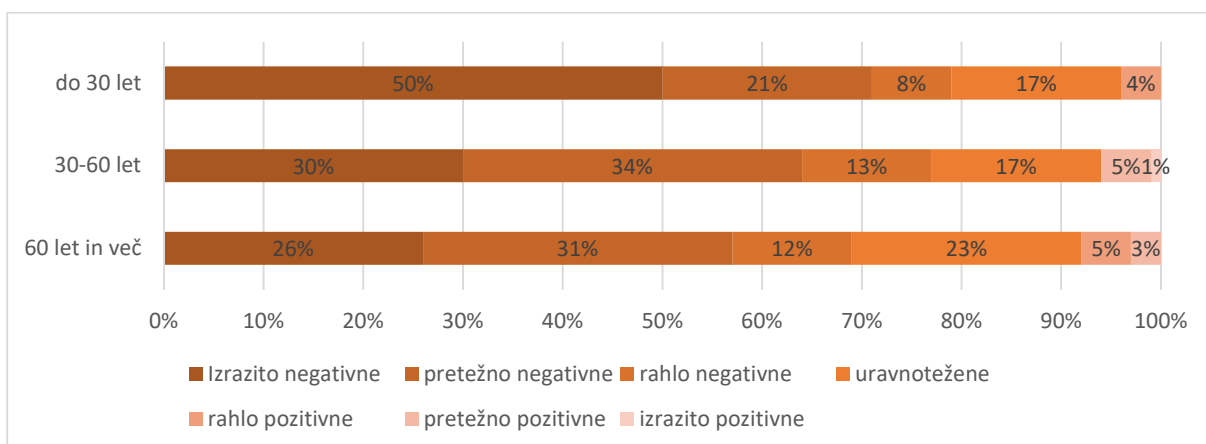
Graf 9: Do katere mere imate z Romi tudi osebne stike? (n = 153)

Segmentacija odgovorov glede na spol:

Graf 10: Do katere mere imate z Romi tudi osebne stike? Segmentacija po spolu: moški (n = 81) in ženske (n = 74).

Segmentacija odgovorov glede na starost:

Graf 11: Segmentacija odgovorov glede na starostno skupino: do 30 let (n = 24), 30 – 60 let (n = 83) in 60 let in več (n = 39).

Moški imajo bolj negativne osebne izkušnje kot ženske. Prav tako mlajši svoje izkušnje opisujejo kot bolj negativne kot starejši.

5.3 Največje težave krajanov z Romi

Vprašanje **Katere so največje težave, ki ste jih imeli vi ali člani vašega gospodinjstva v odnosu do Romov?** (Q6) je odprtega tipa, nanj pa je odgovorilo 147 respondentov.

V analizi smo odgovore ročno razvrstili glede na njihov pomen. Tako smo oblikovali 13 kategorij:

- **Ni konfliktov (14) oz. ni odgovora (6)** – skupno 20 odzivov.
- **Konflikti, ki omenjajo odtujevanje tuje lastnine** – skupno 82 odzivov, od tega se 59 odgovorov pojavlja enkrat. Večkrat se pojavljata odgovor “kraja”, in sicer 22-krat in “vlomi”, ki se pojavlja dvakrat.
- **Verbalno nasilje, ustrahovanje in neprimerno vedenje** – 64 odzivov
- **Neupoštevanje prometnih predpisov** – 23 odzivov
- **Smetenje in onesnaževanje okolja** – 20 odzivov

- **Konflikti in nasilje v šoli** – 15 odzivov
- **Glasna glasba in motenje reda in miru** – 9 odzivov
- **Nespoštovanje zasebnega zemljišča in osebne prostora** – 8 odzivov
- **Fizično nasilje** – 5 odzivov
- **Uničevanje javne in zasebne lastnine** – 4 odzivi
- **Spolno nasilje** – 4 odzivi
- **Zloraba alkohola in drog** – 3 odzivi
- **Uporaba orožja** – 2 odziva

V razdelek **Drugo** je uvrščenih 17 odgovorov, ki jih ni bilo mogoče uvrstiti v nobeno od zgornjih kategorij.

Podrobnejši pregled odgovorov z razvrstitvijo v tematike se nahaja v dodatku.

5.4 Pozitivne izkušnje krajanov z Romi

Na vprašanje **Kateri so najbolj pozitivni vidiki odnosov z Romi za vas ali člane vašega gospodinjstva (Q7)** je odgovorilo 123 respondentov.

Večina odgovorov kljub vsebini vprašanja ne govori o pozitivnih izkušnjah. 91 odgovorov omenja pomanjkanje stika, pomanjkanje pozitivnih izkušenj ali pa naštevajo negativne izkušnje.

Kategorija odgovora	Frekvenca
Ni pozitivnih izkušenj/vidikov	71
Nimam stikov/ne poznam nobenega	6
neopredeljen	2
Drugi odgovori (nerazvrščeno)	12
SKUPAJ	91

Trije odzivi niso bili vsebinsko povezani z vprašanjem, in sicer:

- mislim, da se naš župan zelo trudi. v svoj boj vlaga nadživljenjske napore. hvala vam ivan.,
- ne delam razlik, če bi se obravnavali enakovredno,
- mislim, da se nas izogibajo.

29 odgovorov opisuje pozitivne izkušnje. Lahko jih razdelimo v naslednje kategorije: prijaznost in dobri odnosi, pozitivni stik s posamezniki, pomoč pri opravih ter odvoz smeti, medkulturnost ter ostalo.

Kategorija odgovora	Frekvenca
Prijaznost, dobri odnosi	10
Pozitivni vidiki na ravni posameznikov, osebni odnosi	5
Pomoč pri delu in odvoz smeti	4
Medkulturnost in raznolikost	3
Drugi odgovori (nerazvrščeno)	7
SKUPAJ	29

Podrobnejši pregled odgovorov, razvrščenih v kategorije, se nahaja v dodatku.

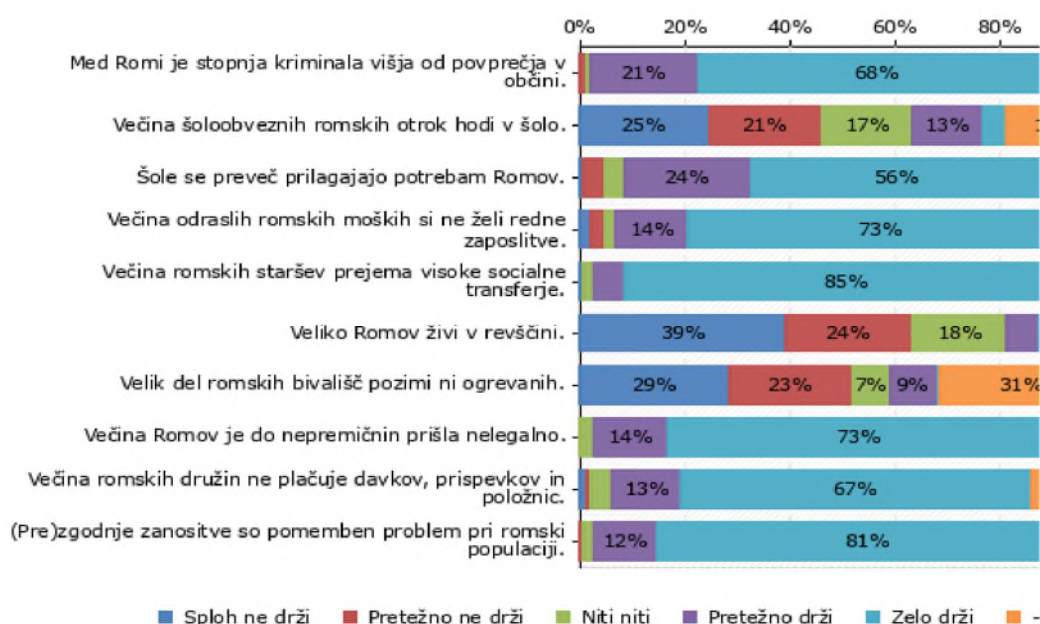
6 Poznavanje romske problematike

V tem razdelku nas je zanimalo, do katere mere prebivalci in prebivalke KS Cerklje ob Krki poznajo izzive in razmere, s katerimi se sooča Romsko prebivalstvo.

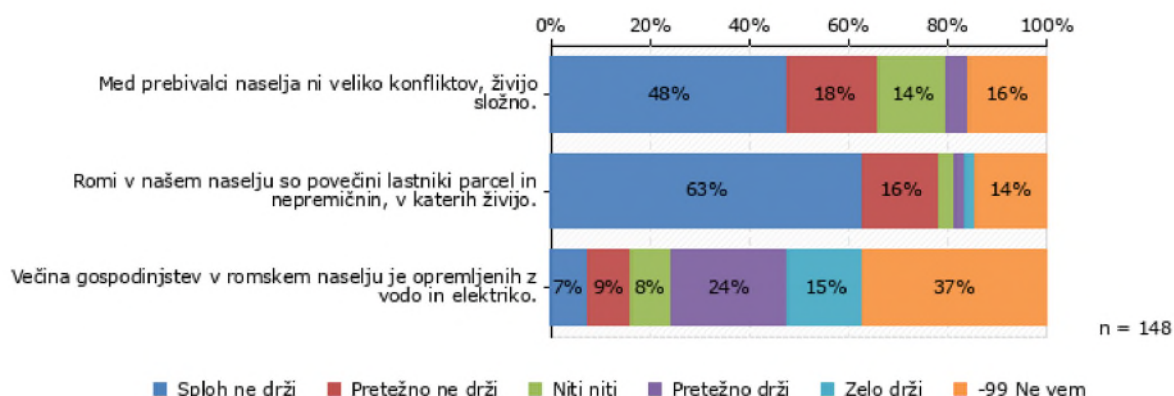
S tem razdelkom smo želeli izpolniti cilja 2 in 3, predstavljena v uvodu te raziskave.

Respondenti so odgovarjali na dva seta vprašanj s skupaj 13 trditvami, povezanimi z romsko skupnostjo. Na prvi set (Q8) smo prejeli odgovore 150-ih anketirancev, na drugi set (Q9) pa smo prejeli odgovore 148 anketirancev.

Anketirani so na petstopenjski lestvici za vsako trditev podali svoje mnenje o njeni resničnosti: ali le-ta »sploh ne drži«, »pretežno ne drži«, »niti ne drži, niti drži«, »pretežno drži« ali pa »zelo drži«. Poleg te lestvice so imeli anketiranci tudi možnost, da izberejo odgovor »ne vem«.

Graf 12: Koliko po vašem mnenju za Rome v naselju Krušče držijo ali ne držijo naslednje trditve? (n = 150)

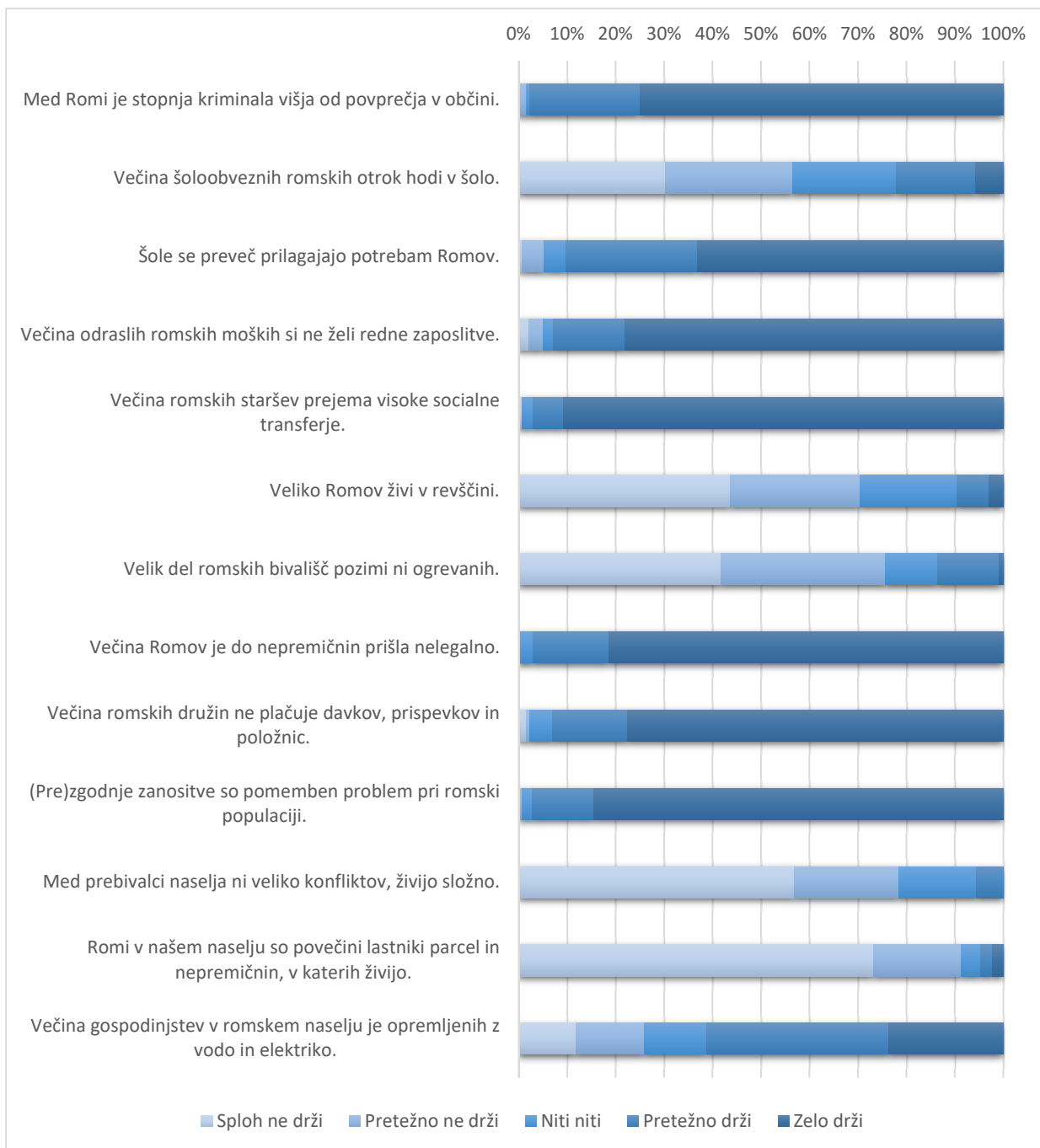

Graf 13: Koliko po vašem mnenju za Rome v naselju Krušče držijo ali ne držijo naslednje trditve? (n = 148).

Če izvzamemo odgovore »ne vem« in si ogledamo samo odgovore tistih, ki so podali svoja mnenja, dobimo podatke, ki so prikazani v nadaljevanju – v tabeli in grafu.

	Sploh ne drži	Pretežno ne drži	Niti niti	Pretežno drži	Zelo drži	Skupaj
Q8a Med Romi je stopnja kriminala višja od povprečja v občini.	0 0%	2 1%	1 1%	31 23%	102 75%	136 100%
Q8b Večina šoloobveznih romskih otrok hodi v šolo.	37 30%	32 26%	26 21%	20 16%	7 6%	122 100%
Q8c Šole se preveč prilagajajo potrebam Romov.	1 1%	6 5%	6 5%	36 27%	84 63%	133 100%
Q8d Večina odraslih romskih moških si ne želi redne zaposlitve.	3 2%	4 3%	3 2%	21 15%	110 78%	141 100%
Q8e Večina romskih staršev prejema visoke socialne transferje.	1 1%	0 0%	3 2%	9 6%	127 91%	140 100%
Q8f Veliko Romov živi v revščini.	59 44%	36 27%	27 20%	9 7%	4 3%	135 100%
Q8g Velik del romskih bivališč pozimi ni ogrevanih.	43 42%	35 34%	11 11%	13 13%	1 1%	103 100%
Q8h Večina Romov je do nepremičnin prišla nelegalno.	0 0%	0 0%	4 3%	21 16%	110 81%	135 100%
Q8i Večina romskih družin ne plačuje davkov, prispevkov in položnic.	2 2%	1 1%	6 5%	20 16%	100 78%	129 100%
Q8j (Pre)zgodnje zanositve so pomemben problem pri romski populaciji.	0 0%	1 1%	3 2%	18 13%	121 85%	143 100%
Q9a Med prebivalci naselja ni veliko konfliktov, živijo složno.	71 57%	27 22%	20 16%	7 6%	0 0%	125 100%
Q9b Romi v našem naselju so povečini lastniki parcel in nepremičnin, v katerih živijo.	93 73%	23 18%	5 4%	3 2%	3 2%	127 100%
Q9c Večina gospodinjstev v romskem naselju je opremljenih z vodo in elektriko.	11 12%	13 14%	12 13%	35 38%	22 24%	93 100%

Tabela 1: V kolikšni meri veljajo naslednje trditve? (Q8 in Q9)

Graf 14: Koliko po vašem mnenju za Rome v naselju Krušče držijo ali ne držijo naslednje trditve? (Q8 in Q9)

6.1 S katerimi trditvami se anketiranci v največji meri strinjajo?

Največji odstotek anketirancev je mnenja, da zelo držijo ali pretežno držijo naslednje trditve:

1. **Med Romi je stopnja kriminala višja od povprečja v občini (Q8a).** Kar 98 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje meni, da ta trditev ali zelo drži (75 %) ali pretežno drži (23 %). 1 % vprašanih je neopredeljen in 1 % meni (2 osebi), da trditev pretežno ne drži. Nihče ni mnenja, da trditev sploh ne drži.
2. **(Pre)zgodne zanositve so pomemben problem pri romski populaciji (Q8j).** Tudi tu slabih 98 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje meni, da ta trditev ali zelo drži (85 %) ali pretežno drži (13

%). 2 % vprašanih sta neopredeljena in slab 1 % meni (1 oseba), da trditev pretežno ne drži. Nihče ni mnenja, da trditev sploh ne drži.

3. **Večina romskih staršev prejema visoke socialne transferje (Q8e).** 97 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje trdi, da ta trditev zelo ali pretežno drži. Vendar pa kar 91 % meni, da ta trditev zelo drži, delež »pretežno drži« odgovorov pa je manjši (6 %). 2 % vprašanih sta neopredeljena in slab 1 % meni (1 oseba), da trditev sploh ne drži. Nihče ni mnenja, da trditev pretežno ne drži.
4. **Večina Romov je do nepremičnin prišla nelegalno (Q8h).** Tudi tu kar 97 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje, meni, da ta trditev ali zelo drži (81 %) ali pretežno drži (16 %). 3 % vprašanih je neopredeljenih. Nihče ni mnenja, da trditev ne drži (v katerikoli kategoriji).
5. **Večina romskih družin ne plačuje davkov, prispevkov in položnic (Q8i).** 94 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje, meni, da ta trditev ali zelo drži (78 %) ali pretežno drži (15%). 2 % vprašanih je neopredeljenih, 5 % pa jih meni, da trditev ne drži (3 % pretežno ne drži in 2 % sploh ne drži).
6. **Večina odraslih romskih moških si ne želi redne zaposlitve (Q8d).** 93 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje, meni, da ta trditev ali zelo drži (78 %) ali pretežno drži (16 %). 5 % vprašanih je neopredeljenih, 3 % pa jih meni, da trditev ne drži (1 % pretežno ne drži in 2 % sploh ne drži). Kot zanimivost gre omeniti, da gre za vprašanje z največjim številom podanih mnenj, kar pomeni, da je bil delež udeležencev, ki je odgovorilo z »ne vem« pri tej trditvi najmanjši.
7. **Šole se preveč prilagajajo potrebam Romov (Q8c).** 90 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje, meni, da ta trditev ali zelo drži (63 %) ali pretežno drži (27 %). 5 % vprašanih je neopredeljenih, 6 % pa jih meni, da trditev ne drži (5 % pretežno ne drži in 1 % sploh ne drži).
8. **Večina gospodinjestev v romskem naselju je opremljenih z vodo in elektriko (Q9c).** »Samo« 62 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje, meni, da ta trditev zelo drži (24 %) ali pretežno drži (38 %). 13 % vprašanih je neopredeljenih, 26 % pa jih meni, da trditev ne drži (12 % pretežno ne drži in 14 % sploh ne drži). Gre tudi za trditev, pri kateri je največji delež vprašanih odgovoril z »ne vem« in tako ni podal mnenja, in sicer je to storilo kar 37 % udeležencev.

6.2 S katerimi trditvami se anketiranci v največji meri ne strinjajo?

1. **Romi v našem naselju so povečini lastniki parcel in nepremičnin, v katerih živijo (Q9b).** Kar 91 % vseh, ki so izrazili svoje mnenje, se s to trditvijo ne strinja, in sicer menijo da ta trditev ali sploh ne drži (73 %) ali pretežno ne drži (18 %). 4 % vprašanih je neopredeljenih, 4 % pa jih meni, da trditev drži (2 % pretežno drži in 2 % popolnoma drži).
2. **Med prebivalci naselja ni veliko konfliktov, živijo složno (Q9a).** 79 % vseh anketirancev, ki so izrazili svoje mnenje, se s to trditvijo ne strinja, in sicer menijo da ta trditev ali sploh ne drži (57 %) ali pretežno ne drži (22 %). Kar 16 % vprašanih je neopredeljenih, 6 % pa jih meni, da trditev pretežno drži. Nihče ni mnenja, da trditev popolnoma drži.
3. **Velik del romskih prebivališč pozimi ni ogrevanih (Q8g).** Tudi pri tej trditvi se 79 % vseh anketirancev, ki so izrazili svoje mnenje, s to trditvijo ne strinja, in sicer menijo da ta trditev ali sploh ne drži (42 %) ali pretežno ne drži (34 %). 11 % vprašanih je neopredeljenih, 14 % pa jih meni, da trditev drži (13 % pretežno drži in 1 % popolnoma drži). Kot zanimivost velja omeniti, da je pri tej trditvi delež odgovorov »ne vem« precej velik (31 % vseh odzivov – več o tem v nadaljevanju).

4. **Veliko Romov živi v revščini (Q8f).** 71 % vseh udeležencev v anketi, ki so izrazili svoje mnenje, s to trditvijo ne strinja, in sicer menijo da ta trditev ali sploh ne drži (44 %) ali pretežno ne drži (27 %). Kar petina vprašanih (20 %) je neopredeljenih (kar je drugi najvišji odstotek neopredeljenih), 10 % pa jih meni, da trditev drži (7 % pretežno drži in 3 % popolnoma drži).
5. **Večina šoloobveznih romskih otrok hodi v šolo (Q8b).** Tu je odstotek udeležencev, ki so izrazili svoje mnenje in se s to trditvijo ne strinja, nekoliko nižji - 56 %. (sploh ne drži 33 % in pretežno ne drži 26 %). Več kot petina vprašanih (21 %) je neopredeljenih (kar je najvišji odstotek neopredeljenih), 22 % pa jih meni, da trditev drži (16 % pretežno drži in 6 % popolnoma drži).

6.3 Odgovor »Ne vem.« kot pokazatelj zavedanja nepoznavanja romske problematike

V odgovorih »Ne vem« se kaže na nepoznavanje nekaterih področij in razmer, v katerih živijo Romi. Kako so torej razporejeni ti?

Delež odgovorov »Ne vem« je najvišji pri dveh trditvah, ki se dotikata opremljenosti romskih bivališč. **37 % udeležencev ne ve, kašna je situacija v romskem naselju z vodo in elektriko (Q9c), 31 % pa ne ve, kako je z ogrevanjem (Q8g).**

Prav tako je nezanemarljiv delež tistih, ki so odgovor »Ne vem« označili na področju **obiskovanja šole s strani romskih otrok (19 %)** ter tistih, ki so to storili pri trditvi **o konfliktih v sami romski skupnosti (16 %).**

Nepoznavanje področja plačevanja prispevkov in davkov je označilo 14 % respondentov, prav toliko (14%) pa tudi nepoznavanje lastništva parcel in nepremičnin.

7 Prepoznavanje potencialov za boljšo vključenost in sodelovanje

V tem razdelku nas je zanimalo, do katere mere prebivalci in prebivalke KS Cerklje ob Krki prepoznavajo potenciale za boljšo vključenost Romov.

S tem razdelkom smo želeli izpolniti predvsem cilj 5, predstavljen v uvodu te raziskave.

Na odprto vprašanje »**Kaj lahko Romi doprinesejo k slovenski kulturi?**« (Q10) je odgovorilo 132 anketiranih, od tega je bilo 7 odgovorov praznih polj (oz. Označenih z »/«, ».«, »?«). Prav tako je 7 vprašanih na vprašanje odgovorilo z »ne vem«. Velika večina odzivov je bila negativna. V nadaljevanju so najprej predstavljeni pozitivni odzivi, sledijo jim negativni.

V 34 odgovorih so anketiranci dejansko naštevati doprinose. Te smo razdelili na naslednje kategorije:

- **Romska kultura in jezik:** »romsko kulturo«, »da ohranjajo svoj jezik in kulturo, z ohranjanjem svoje kulture in jezika lahko prispevajo k raznolikosti slovenske kulture«, »njihova kultura«, »svojo kulturo« (4x), »njihov jezik«, »edino, da prikažejo svojo kulturo«, »identično romsko kulturo«, »vsekakor so del naše zgodovine in imajo verjetno zanimivo ustno izročilo kakor tudi glasbo«, »bolj odprtost in predstaviti njihovo kulturo«.
- **Romska glasba in ples:** »glasba«, (3x) »romska kultura je ples in petje«, »romska glasba in ples«, »predstavijo svoj ples, pesmi, svojo narodno nošo, običaje«.
- **Romski običaji:** »svoje običaje« (2x), »tradicijo nosijo iz roda v rod«.
- **Različnosti in raznolikost:** »zgolj raznolikost kulture«, »različnost«, »raznolikost, sproščenost, nekaj "civilom" večinoma neznanega«, »veliko, k splošnemu razvoju slovenske družbe, ki jo sestavlja veliko različnih veroizpovedi, kultur, etničnih skupnosti itn.«
- **Kulinarika** (2x)
- **Vključevanje v delo in izobraževanje:** »s svojim doprinosom z lastnim delom, moški in ženske, in zaslužkom so zadovoljni in doprinesejo mir v svojo bližino.«, »izobraževanje, spoštovanje, neagresivnost itd.«, »najbolj delo, slovensko kulturo in šolanje«, »spoštovanje, da otroci začnejo obiskovati vrtec, da hodijo redno v šolo, da se starši zaposlijo.....«
- **Drugo:** »odnos do pokojnih (daljše slovo); ljubezen do družine, do otrok, več otrok, več življenja, »veščine preživetja«, »vsak kulturni človek, ne glede na poreklo, lahko doprinese h kulturi na splošno, ne delam razlik«, »veliko več kot nevzgojeni slovenski otroci ki so glede na pismenost na ravni marginaliziranih skupin kot so romi. tudi sama ne vem kaj lahko doprinesem slovenski kulturi zato se nimam za nič boljšo od njih.«

84 odzivov pa ni opisovalo doprinosov ali so imeli ti pretežno negativno konotacijo. Razdelili smo jih na spodnje kategorije:

- **Ne morejo doprinesiti ničesar:** »nič« (30x), »nič-samo sramoto« (2x), »nic, ker niso nikamor vključeni«, »popolnoma nič, od njih ni bilo še nikoli nobene koristi«, »nič. ker jih ni prida.«, »nič, ker še slovenščino slabo govorijo.«, »nič, ne slabo znajo slovenski jezik.«, »nič, ker jim je kultura tuj pojem oz. nepoznan«, »nič - oni so romi«, »v takšnem stanju kot so sedaj nič.«, »s takšnim načinom življenja, ki ga živijo – nič.«, »nič dobrega«, »ničesar.«, »čisto nič, samo probleme«, »čisto čisto nič«, »romi v kruščah ne doprinašajo k slovenski kulturi. lahko bi se zgledovali po prekmurskih romih«, »nič, saj ne razumejo besede kultura. ko jo bodo osvojili, bodo lahko začeli graditi na kulturi. tu predvsem mislim na populacijo staro do 30 let (takšne so moje izkušnje).«, »s trenutnim obnasanjem nic«, »nič razen da svoje otroke ucijo isto ziveti kot oni ne posteno«.
- **Doprinesejo lahko malo:** »malo«, »ne veliko« (3x), »bore malo.« »zelo malo«, »zelo malo oziroma skoraj nič« (2x), »ne vem če kaj«.
- **Povezanost s kriminalom:** »kako se izvršuje kriminal«, »kriminal«, »nič - razen tega da širijo kriminal.«

- **Morajo se civilizirati:** »da se civilizirajo«, »ko se bodo civilizirali, hodili v službo, plačevali državi in živeli na svojem zemljišču.«, »to da se civilizirajo«.
- **Morajo spoštovati zakone in druge:** »doslednje spoštovanje zakonodaje«, »da spoštujejo ostale državljane, ki hodijo v službe in prinašajo denar v blagajno iz katere črpajo denar.«, »njihova kultura me ne moti, spoštujejo naj večino«.
- **Potrebujejo zaposlitev:** »najprej se morajo zaposliti«, »morali bi narediti vsaj osnovno šolo, hoditi v službe tako kot mi, ne pa samo jemati in nič dajati«, »mir, naj se zaposlijo in naj jim posegajo v socialne transverje«, »delo kot vsi ljudje. ukinit socialne«.
- **Potrebujejo izobrazbo:** »da se izobražujejo, delajo, se ne ukvarjajo s kriminalom...da brez de«, »vsi morajo naredit devetletko - potem naprej študirat!? al pa iti v kakšno poklicno šolo.«.
- **Drugo:**
  - »doprinašajo edino minus k slovenski kulturi. vsi si po pisarnah mažete oči, kako se bo stanje uredilo. ne bo se uredilo! stanje je že v tako globokem dreku, da se več ne more urediti. ne vem zakaj si vsi govorite, kako bo bolje, nakladate kako jih je potrebno civilizirati, nihče od vas pa ne vidi, da če se jih ni civiliziralo v toliko letih do sedaj, se jih tudi sedaj ne bo. dobivajo ogromno socialne pomoči, medtem, ko so ljudje v celotni občini brežice, kateri so hodili v službo, pa sedaj prejemajo pokojnino nižjo od socialnih transferjev, ki jih prejemajo cigani. sramota za občino, da se to podpira in se nič ne stori na tem področju. če bi kdo od vodilnih imel "jajca" in stopil pred kamero, povedal v kakšnem sranju je stanje s cigani, bi se mogoče vsaj kaj rešilo. dokler pa vse na lep način, pa ne bo nič bolje. oprostite vsem izrazom.«,
  - »kaj lahko doprinesejo z svojo aroganco in zadržanim, pijančevanje, vandalizmom in nasiljem ki ga izvajajo po občini.?«
  - »ne vidim kaj bi lahko prinesli, ker nimajo svoje pristne kulture«
  - »isto kot ostala populacija. kdo je rom, cigan?? ali ni slovenec? cigan je slovenec kot jaz, niso tuja vrsta v sloveniji, da bi kaj doprinasala v slovenski kulturi. nesmisleno vprašanje. vsak državljan lahko isto doprinese slovenski kulturi.«
  - »naj ohranjajo svoje običaje to me ne moti, ampak da kradejo po cesti nevarno vozijo ogrožajo nas in naše otroke to pa ne bomo dovolili.«
  - »če bi v kruščah malo tišje navijali hrvaške glasbene vložke, pa tudi do 24 ure bi bilo dovolj«
  - »če bi poznali tudi dolžnosti in ne samo pravice potem bi lahko lepo živeli skupaj«
  - »slovenski kulturi težko, ker nimajo osnovnega vedenja. preveč jim gledajo čez prste v šoli, policija na cesti enako....«
  - »če bi ...«
  - »samo mlajši, šoloobvezni otroci, odrasli pa stara navada, železna srjaca«
  - »naša kultura jih ne zanima«
  - »železo«

Na vprašanje »Česa bi se morali Romi za večjo vključenost v slovensko družbo še naučiti?« (Q11) so anketiranci podali 135 odzivov. Od njih ni bilo nobenega odgovora, ki bi označevalo prazno polje (presledek, /, »ne vem« ...).

Večina odgovorov je sestavljena iz naštevanja različnih lastnosti, drž in kompetenc, zato smo v takšnih primerih tudi posamezne odgovore razdelili na segmente. Segmente smo ročno razdelili v kategorije. Te so predstavljene v spodnji tabeli.

Kategorija odgovora	Frekvenca
---------------------	-----------

Zaposlitve, dela in delovnih navad	50
(slovenske) kulture	37
Slovenskega jezika	26
izobrazba	21
Spoštovanja (splošnega, predpisov, zakonov in pravil)	14
Lepega in primerne obnašanja	13
(državljskih) dolžnosti	12
Higiene, čistosti in urejenosti	11
Poštenosti	10
Bontona	7
Ne krasti	6
Odgovornost do narave in odlaganje odpadkov	5
Reda, spoštovanje tuje lastnine	4
Odgovornosti, pismenosti (pisanja in branja), socializacije, sodelovanja, spoštljivega vedenja, civilizacije	3
Marljivosti, moralnih vrednot, ne lagati, odnosov, olike, poslušnosti/poslušanja, strpnosti, vse	2
Discipline, marsikaj, ne groziti, običajev, plačevanje davkov, politične pismenosti, prijaznosti, socializma, manir, pozdravljanja, sočutnosti, avtoritete, upoštevanja družbenih norm	1

V dodatku za vsako kategorijo navajamo nekaj primerov izjav.

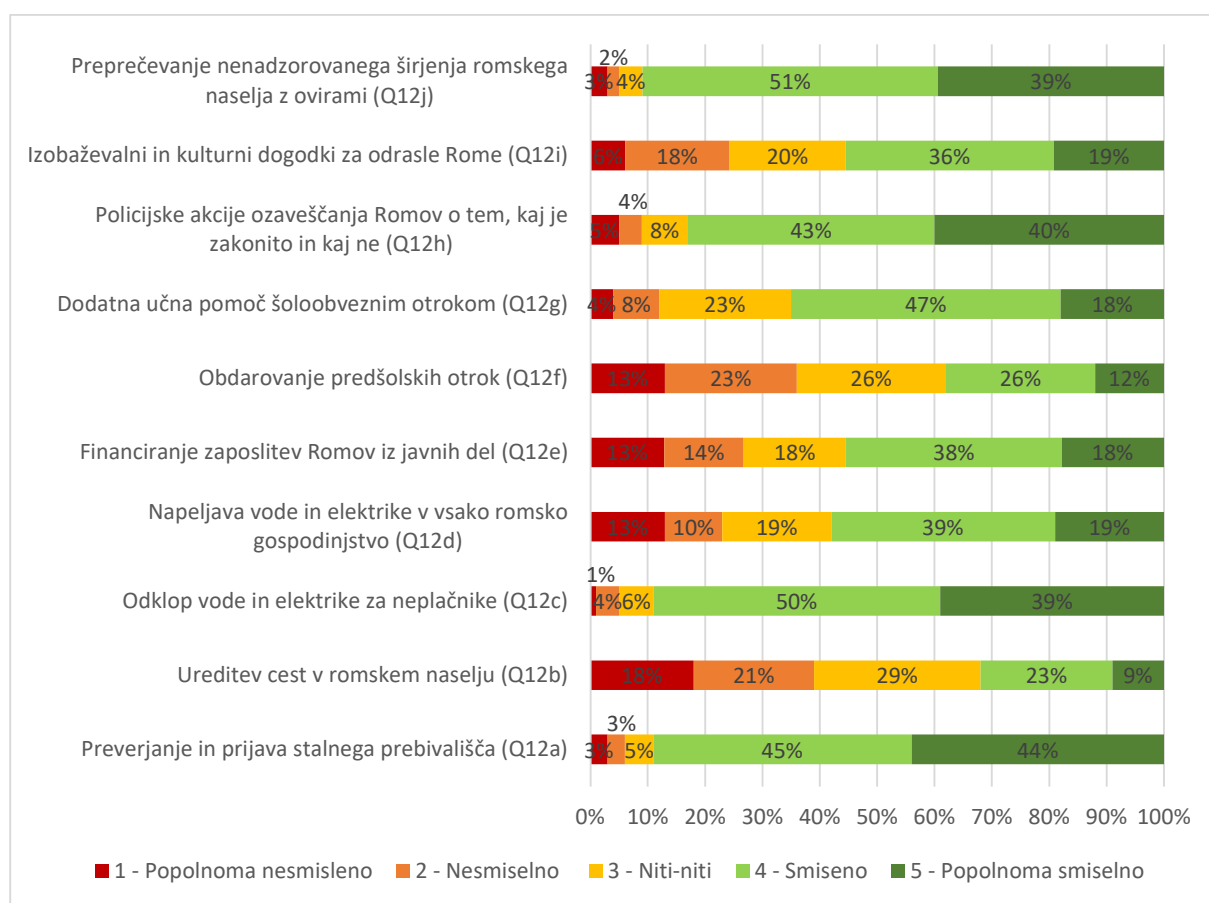
8 Ocena smiselnosti posameznih ukrepov

V tem razdelku nas je zanimalo, do katere mere prebivalci in prebivalke KS Cerklje ob Krki poznajo že veljavne ali potencialne ukrepe, povezane z Romi ter v kolikšni meri se jim zdijo posamezni ukrepi smiselni.

S tem razdelkom smo želeli izpolniti cilj 3, predstavljen v uvodu te raziskave.

Vprašanje Q12, ki meri ta odnos, je sestavljeno iz 10 ukrepov. Respondenti so imeli nalogo pri vsakem od njih označiti njegovo smiselnost na 5-stopenjski lestvici: 1 – popolnoma nesmiselno, 2 – nesmiselno, 3 – niti-niti, 4 – smiselno, 5 – popolnoma smiselno.

Rezultate prikazuje spodnji graf.

Graf 15: Z ocenami od 1 do 5 ocenite smiselnost ukrepov, ki se v naselju Krušče že, ali pa bi se lahko izvajali z namenom boljšega vključevanja Romov. (Q12)

Respondenti so kot najbolj smiselne ocenili naslednje ukrepe (glede na delež odgovorov 4 – smiselno in 5 – popolnoma smiselno):

- preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami: 90%,
- odklop vode in elektrike za neplačnike: 89%,
- preverjanje in prijava stalnega prebivališča: 89%,
- policijske akcije ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne: 83%.

Vsem naštetim ukrepom je skupno to, da naslavljajo (temeljitejše) omejevanje in/ali kaznovanje Romov.

Kot najmanj smiselna ukrepa so respondenti označili:

- ureditev cest v romskem naselju: 32% in
- obdarovanje predšolskih otrok: 38%.

Ostale ukrepe so respondenti ocenili med obema predstavljenima robovoma.

8.1 Ocena smiselnosti ukrepov glede na starost in spol udeležencev

Za ponazoritev odstopanj pri posameznih segmentih glede na starost in spol smo se odločili za izračun »povprečnih ocen«, ki so jih posamezni segmenti podali vsakemu od desetih ukrepov.

Rezultati so prikazani v spodnji tabeli:

	Vsi	Povprečna ocena glede na starost			Povprečna ocena glede na spol	
		do 30	30-60	60 in več	moški	ženske
Preverjanje in prijava stalnega prebivališča (Q12a)	4,3	3,8	4,2	4,4	4,2	4,2
Ureditev cest v romskem naselju (Q12b)	2,9	2,8	2,6	3,2	2,8	3,0
Odklop vode in elektrike za neplačnike (Q12c)	4,2	4,1	4,2	4,3	4,2	4,2
Napeljava vode in elektrike v vsako romsko gospodinjstvo (Q12d)	3,4	3,0	3,3	3,7	3,4	3,4
Financiranje zaposlitev Romov iz javnih del (Q12e)	3,3	3,2	3,1	3,8	3,3	3,3
Obdarovanje predšolskih otrok (Q12f)	3,0	2,9	2,9	3,4	3,0	3,0
Dodatna učna pomoč šoloobveznim otrokom (Q12g)	3,7	3,7	3,5	4,0	3,7	3,7
Policijske akcije ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne (Q12h)	4,1	3,9	4,0	4,3	4,0	4,1
Izobraževalni in kulturni dogodki za odrasle Rome (Q12i)	3,4	3,5	3,3	3,6	3,3	3,7
Preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami (Q12j)	4,2	3,7	4,2	4,4	4,3	4,1
Povprečna ocena segmenta	3,65	3,46	3,53	3,91	3,62	3,67

Povprečna ocena vseh odgovorov pri vseh ukrepih je **3,65**.

Največje strinjanje glede smiselnosti ukrepov ima generacija 60+, ki je podala pri skoraj vseh odgovorih najvišje povprečne ocene. Izjema je Q12h, ki ima največ podpore pri mladih (do 30 let).

Glede na spol udeležencev pa razlike med ocenami ukrepov niso tako velike kot glede na starost. Na različnost odgovorov bolj kot spol vpliva starostna skupina.

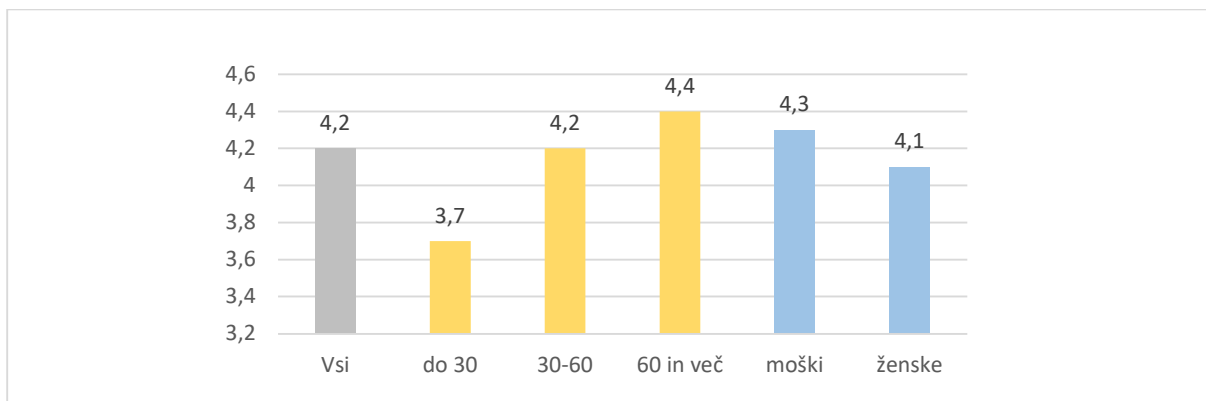
Podatki iz zgornje tabele so v nadaljevanju prikazani tudi na grafih.

8.2 Pregled ocene smiselnosti posameznih ukrepov

Preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami (Q12j).

Kot smiseln ta ukrep ocenjuje 90 % tistih, ki so podali svoje mnenje, in sicer jih 39 % meni, da gre za zelo smiseln ukrep, 51 % pa, da je smiseln. 4 % je neopredeljenih, 5 % pa se zdi ukrep nesmiseln (2 % nesmiseln in 3 % zelo nesmiseln).

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 4,2. Na spodnjem grafu pa je prikazano povprečje v posameznih segmentih populacije. Iz podatkov je razvidno, da ukrep kot najmanj smiselnega dojemajo mladi (do 30 let). Gre tudi za enega od ukrepov, pri katerem opazimo razliko pri segmentaciji glede na spol, ki pani velika.

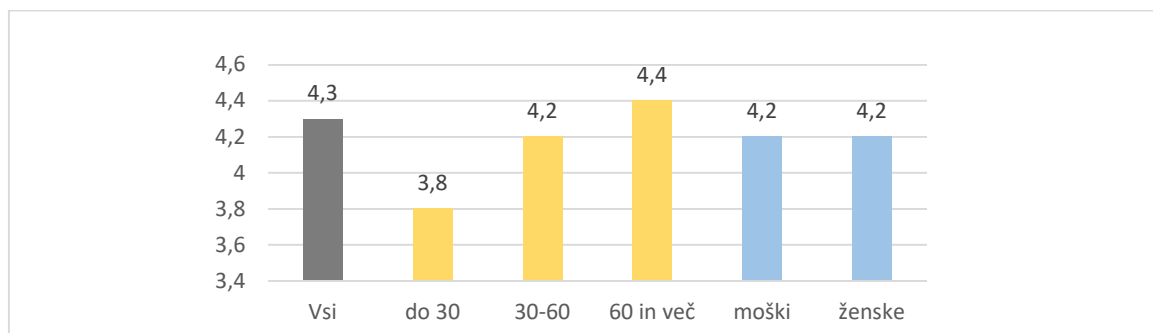

Graf 16: Preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami (Q12j).

Preverjanje in prijava stalnega prebivališča (Q12a).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 89 % tistih, ki so podali svoje mnenje, in sicer jih 44 % meni, da gre za zelo smiseln ukrep, 45 % pa, da je smiseln. 5 % je neopredeljenih, 6 % pa se zdi ukrep nesmiseln (3 % nesmiseln in 3 % zelo nesmiseln).

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 4,2. Na spodnjem grafu pa je prikazano povprečje v posameznih segmentih populacije.

Graf 17: Preverjanje in prijava stalnega prebivališča (Q12a).

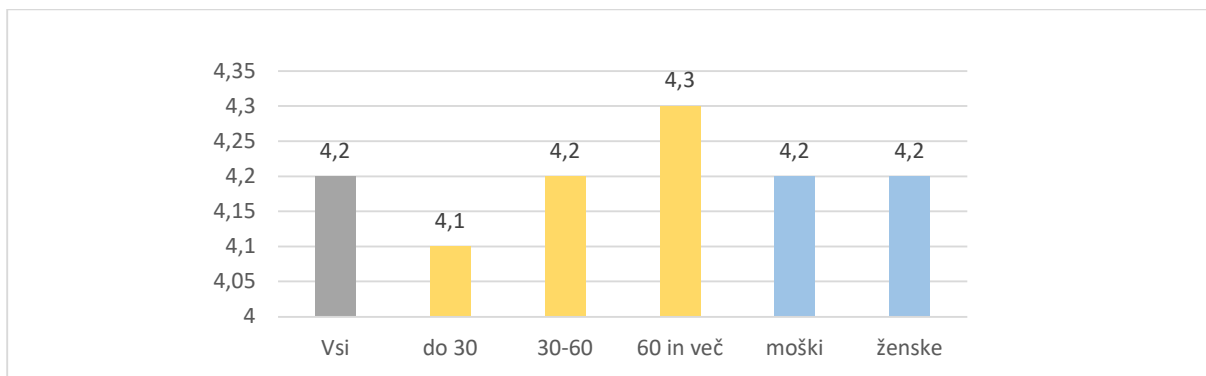
Iz podatkov je razvidno, da ukrep kot najmanj smiselnega dojemajo mladi (do 30 let) ter da spol udeležencev raziskave ne igra bistvene vloge.

Odklop vode in elektrike za neplačnike (Q12c).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 89 % tistih, ki so podali svoje mnenje, in sicer jih 39 % meni, da gre za zelo smiseln ukrep, 50 % pa, da je smiseln. 6 % je neopredeljenih, 5 % pa se zdi ukrep nesmiseln (4 % nesmiseln in 1 % zelo nesmiseln).

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 4,2. Na spodnjem grafu pa je prikazano povprečje v posameznih segmentih populacije, pri čemer vidimo, da ne prihaja do večjih odstopanj v samem (ne)strinjanju glede smiselnosti ukrepa.

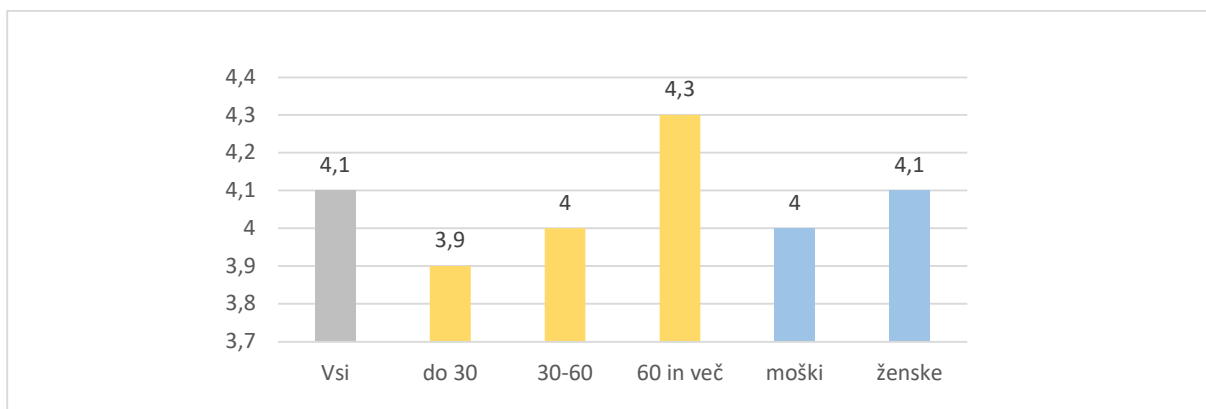

Graf 18: Odklop vode in elektrike za neplačnike (Q12c).

Policijske akcije ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne (Q12h).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 83 % tistih, ki so podali svoje mnenje, in sicer jih 40 % meni, da gre za popolnoma smiselni ukrep, 43 % pa, da je smiselni. 8 % je neopredeljenih, 9 % pa se zdi ukrep nesmiseln (4 % nesmiseln in 5 % popolnoma nesmiseln).

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 4,1. Na spodnjem grafu je prikazano povprečje v posameznih segmentih populacije, pri čemer vidimo, da prihaja do rahlih razlik pri različnih starostnih skupinah, in sicer prepričanje o smiselnosti ukrepa s starostjo narašča. Gre tudi za enega od ukrepov, pri katerem opazimo razliko pri segmentaciji glede na spol, ki pa je izredno majhna.

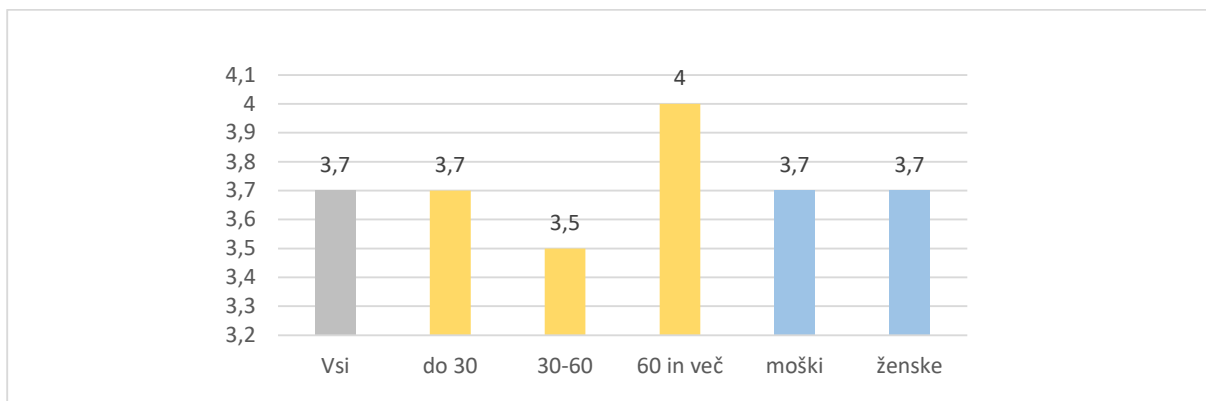
Graf 19: Policijske akcije ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne (Q12h).

Nekoliko nižjo oceno smiselnosti imajo sledeči ukrepi. Pri tem velja poudariti, da tudi pri le-teh več kot polovica prebivalstva verjame v njihovo smiselnost.

Dodatna učna pomoč šoloobveznim otrokom (Q12g).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 65 % tistih, ki so podali svoje mnenje, in sicer jih 18 % meni, da gre za popolnoma smiselni ukrep, 47 % pa, da je smiselni. 23 % je neopredeljenih, 12 % pa se zdi ukrep nesmiseln (od tega 4 % popolnoma nesmiseln).

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 3,4. Na spodnjem grafu je prikazano tudi povprečje v posameznih segmentih populacije, pri čemer vidimo, da prihaja do večjih odstopanj v samem (ne)strinjanju glede smiselnosti ukrepa pri različnih starostnih skupinah.

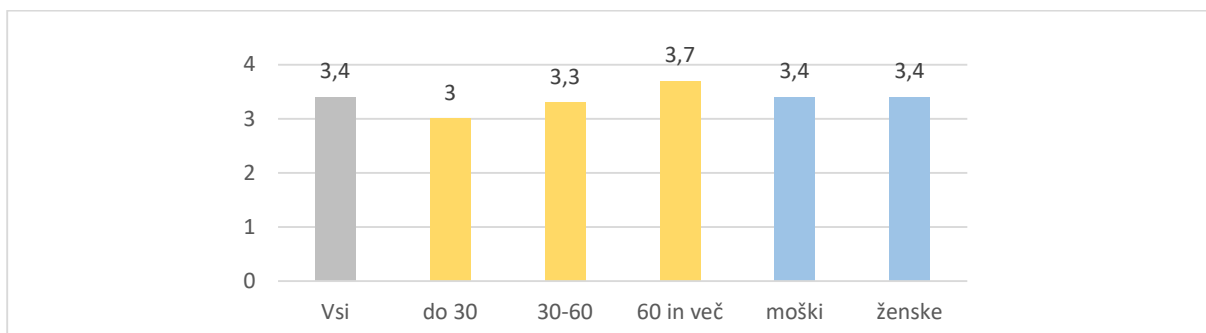

Graf 20: Dodatna učna pomoč šoloobveznim otrokom (Q12g).

Napeljava vode in elektrike v vsako romsko gospodinjstvo (Q12d).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 58 % udeležencev, ki so podali svoje mnenje, v kar je všteti tudi 19 %, ki meni, da gre za zelo smiselni ukrep. 19 % je neopredeljenih, 23 % pa se zdi ukrep nesmiseln (10 % nesmiseln in 13 % popolnoma nesmiseln).

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 3,4. Na spodnjem grafu je prikazano tudi povprečje v posameznih segmentih populacije, pri čemer vidimo, da prihaja do večjih odstopanj v samem (ne)strinjanju glede smiselnosti ukrepa pri različnih starostnih skupinah, in sicer da s starostjo udeležencev strinjanje glede smiselnosti ukrepa raste.

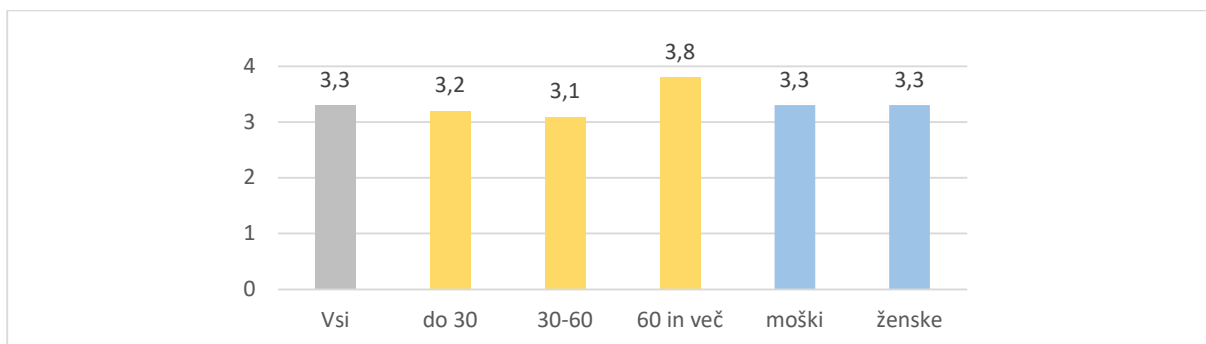
Graf 21: Napeljava vode in elektrike v vsako romsko gospodinjstvo (Q12d).

Financiranje zaposlitev Romov iz javnih del (Q12e).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 65 % tistih, ki so podali svoje mnenje, in sicer jih 18 % meni, da gre za popolnoma smiselni ukrep, 47 % pa, da je smiselni. 23 % je neopredeljenih, 12 % pa se zdi ukrep nesmiseln (od tega 4 % popolnoma nesmiseln).

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 3,3. Na spodnjem grafu je prikazano tudi povprečje v posameznih segmentih populacije, pri čemer vidimo, da prihaja do večjih odstopanj v samem

(ne)strinjanju glede smiselnosti ukrepa pri različnih starostnih skupinah, in sicer bistveno izstopa starostna skupina 60 let in več s povprečno oceno 3,8.

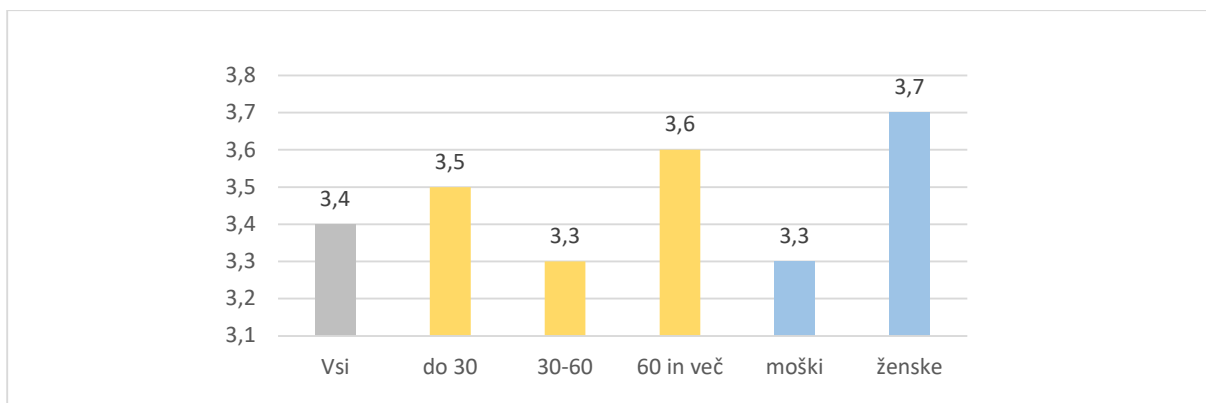

Graf 22: Financiranje zaposlitev Romov iz javnih del (Q12e).

Izobraževalni in kulturni dogodki za odrasle Rome (Q12i)

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 55 % tistih, ki so podali svoje mnenje, in sicer jih 18 % meni, da gre za zelo smiselni ukrep, 38 % pa, da je smiselni. 18 % je neopredeljenih, 27 % pa se zdi ukrep nesmiseln (14 % nesmiseln in 13 % popolnoma nesmiseln).

Kljub temu, da se s smiselnostjo ukrepa strinja manjši odstotek prebivalstva, kot s prejšnjim, je le-ta dosegel nekoliko višjo povprečno oceno 3,4. Na spodnjem grafu je prikazano tudi povprečje v posameznih segmentih populacije, pri čemer vidimo, da prihaja do manjših odstopanj v samem (ne)strinjanju glede smiselnosti ukrepa pri različnih starostnih skupinah. Gre tudi za ukrep, ki ima največje odstopanje pri povprečju glede na spol sodelujočih.

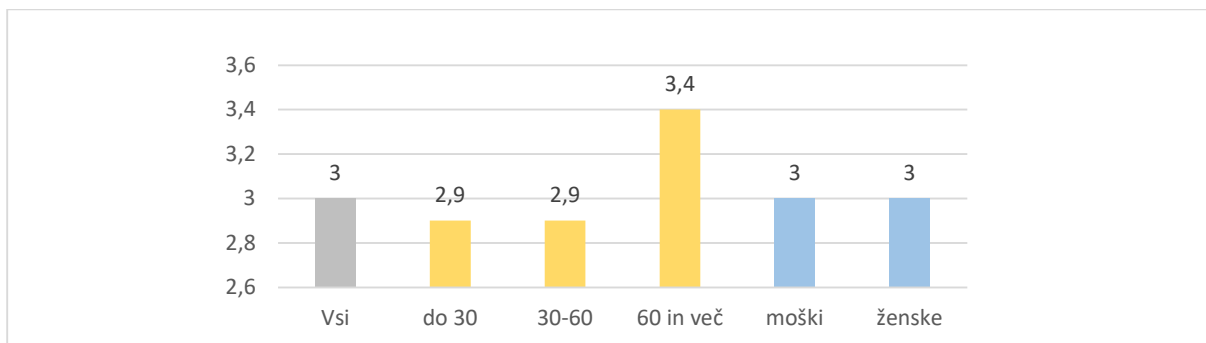
Graf 23: Izobraževalni in kulturni dogodki za odrasle Rome (Q12i).

Ukrepa, ki **najbolj delita mnenja občanov** kar se tiče njune smiselnosti, pa sta:

Obdarovanje predšolskih otrok (Q12f).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 38 % anketirancev, in sicer jih 12 % meni, da gre za popolnoma smiselni ukrep. Za nesmiseln ukrep je označilo 36 % vprašanih, ki so podali svoje mnenje, pri čemer 13 % ukrep označilo za popolnoma nesmiseln. Kar 26 % anketirancev je neopredeljenih.

Ta ukrep je dosegel povprečno oceno 3,0. Na spodnjem grafu je prikazano tudi povprečje v posameznih segmentih populacije, pri čemer vidimo, da bistveno izstopa starostna skupina 60 let in več s povprečno oceno 3,4.

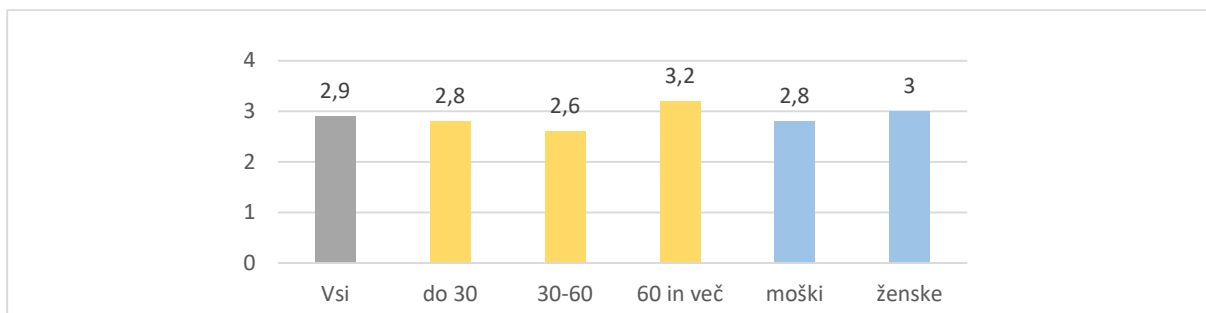

Graf 24: Obdarovanje predšolskih otrok (Q12f).

Ureditev cest v romskem naselju (Q12b).

Za smiselnega ta ukrep ocenjuje 32 % anketirancev, in sicer jih 9 % meni, da gre za popolnoma smiselni ukrep. Za nesmiseln ukrep je označilo 39 % vprašanih, ki so podali svoje mnenje, pri čemer 18 % ukrep označilo za popolnoma nesmiseln. Kar 29 % anketirancev ostaja neopredeljenih.

V povprečju je ta ukrep dosegel oceno 2,9. Na spodnjem grafu pa je prikazano povprečje v posameznih segmentih populacije, ki kaže, da ga kot najmanj smiselnega dojema generacija med 30 - 60 letom. Gre tudi za enega od ukrepov, pri katerem opazimo rahlo razliko pri segmentaciji glede na spol.

Graf 25: Ureditev cest v romskem naselju (Q12b).

8.3 Predlogi ukrepov s strani občanov

V vprašanju Q13, ki je bilo odprte narave, so bili respondenti pozvani k predlaganju ukrepov, ki bi po njihovem mnenju pripomogli k vključevanju Romov in boljšemu sobivanju z njimi.

Respondenti so posredovali 124 predlogov, pri čemer je posameznik lahko posredoval več predlogov.

Predloge smo ročno pregledali in razvrstili v podkategorije. Kjer je bilo v enem odgovoru več predlogov, smo le-te razdelili na različne podkategorije, kjer je bilo to smiselno.

Kategorija predloga	Frekvenca
Izobraževanje in zaposlovanje	41
Sankcije in nadzor	18
Zmanjšanje / ukinitvev socialnih transferjev	15
»Situacije se ne da odpraviti«	10

Razselitev Romov	10
Enaki zakoni za vse, izenačitev pravic	6
Sodelovanje institucij in KS	5
Reševanje problematike lastništva nepremičnin	4
Integracija	3
Drugi odgovori (nerazvrščeno)	12
SKUPAJ	124

Pregled odgovorov se nahaja v dodatku k raziskavi.

8.4 Kaj lahko za izboljšanje razmer storijo Romi in kaj lokalno prebivalstvo?

Na področju ukrepov smo v anketi respondentom postavili še dve odprti vprašanji: »Kaj bi lahko Romi sami storili za izboljšanje razmer?« (Q14) in »Kaj pa bi za izboljšanje razmer lahko storilo lokalno prebivalstvo?« (Q15).

Kaj bi lahko Romi sami storili za izboljšanje razmer?

Na to vprašanje se je z odgovorom odzvalo 117 anketirancev. Nekateri so našli zgolj en predlog, nekateri pa več. Takšne odgovore smo razdelili v več segmentov ter jih razdelili v kategorije.

28 vprašanih je menilo, da Romi sami ne bodo naredili ničesar. Pri tem navajajo različne razloge. 7 podanih odgovorov pa se ne nanaša neposredno na vprašanje.

V spodnji tabeli so naštetih predlogi glede pojavnosti posamezne kategorije:

Kategorija predloga	Frekvenca
Zaposlovanje in služenje denarja	25
Spoštovanje pravic in prenehanje s kriminalom	22
Spoštovanje prebivalcev in vključevanje v družbo	20
Izobraževanje	11
Prilagoditev okolju	7
Spremeniti način življenja in mišljenja	5
Skrb za red in okolje	4
Preselitev	4
Zmanjšati število rojstev	3
Drugo	7

Podrobnejši odgovori za vsako kategorijo so navedeni v dodatku.

Kaj pa bi za izboljšanje razmer lahko storilo lokalno prebivalstvo?

Na to vprašanje so se respondenti odzvali s 111 odgovori, od tega 37 odgovorov ocenjujemo kot konstruktivne. Razdelili smo jih v 5 kategorij, in sicer:

- **Razumevanje in tolerantnost:** "razumeli, da med njimi obstajajo nekateri, ki se želijo vključiti v našo družbo.", "večja tolerantnost z obeh strani", "kljub temu, da smo bili prebivalci v preteklosti že velikokrat razočarani nad (ne)reševanjem romske problematike, pokazati več strpnosti", "bilo bolj strpno do njihove kulture in jih sprejemalo v svoje vasi.", "jih sprejelo.",

"potrebna bi bila večja strpnost, ampak to je težko, po desetletjih sporov in hude krvi in sploh, ker na romski strani ni videti pripravljenosti za to, da bi spoštovali naso lastnino in zakone.", "zamenjalo odklonilen odnos za sprejemljivejšo držo.", "naj se poskusijo dat "v kožo" naših romov. vprašajmo se, kdo sploh želi zaposliti roma ...!!!", "da se poveča medsebojno zaupanje!", "strpnost"

- **Vključevanje v skupne (kulturne in druge) aktivnost:** "vključenost v skupne projekte", "da bi medse povabili tudi rome ob raznih delo. akcijah in prireditvah", "1x mesečno veselica z romi. "fešta" socializacija! sprostitvev odnosov napetosti frustracij ...", "lahko bi jih vključevali v razne dogodke in izobraževanja.", "prirediti bi bilo potrebno več prireditev na katerih bi se lahko družili vsi. mislim da ima lokalno prebivalstvo velik odpor in preveč predsodkov."
- **Prijava prekrškov policiji in večji nadzor:** "prijava ob vsakem nezakonitem dogodku (trenutno se to ne izvaja, saj ni odziva s strani pristojnih služb, katerim so prijave podane).", "vztrajno prijavljati policiji njihove izpade glede prometa, ker so zelo nevarni v prometu", "da ne toleriramo njihovih kaznivih dejanj", "da se jih bolj kontrolira. kam se porabi denar. hiše delajo namerno na drugi zemlji (gazice) in se na privatni zemlji si zgradijo hišo in rečejo to je moja zemlja in hiša.", "vsak naj prijavi krajo oz. če je bil ogrožen na policijo.", "kot nič kolikokrat do sedaj, bomo še naprej klicali na 113 in prijavljali, strelske vaje, ter vesele in predvsem glasne družabne dogodke ki se za vlečejo v zgodnje jutranje ure, ko nekateri že vstanemo za v službo.", "trda roka daleč seže"
- **Zaposlovanje:** "najti jim zaposlitev, v primeru odklonitve dela prekinitvev socialnih transferjev", "možnost in priložnost zaposlitve.", "- možnost dela na kmetijah, pri podjetnikih v socialnih in zdravstvenih ustanovah romi s.p. - lokalno prebivalstvo potrebuje pomoč pri košnji trave, obdelavi njih, ... socialno podjetništvo!!!", "v primeru, da bi romi pokazali interes za delo, vključevanje v lokalno skupnost, se jim lahko s strani lokalnega prebivalstva ponudi pomoč.", "lahko bi jim nudilo pomoč, če bi romi sami pokazali interes za delo, vključevanje v lokalne dejavnosti in prilagajanje lokalni skupnosti.", "javna dela za pridobitev kakršnih koli pravic iz naslova socialnih transferjev"
- **Sprejemanje v primeru sprembe njihovega vedenja ali zaradi pozitivnih učinkov ukrepov:** "sem prepričan, da bi lokalno prebivalstvo enakovredno sprejelo cigane v družbo, če jih nebi materialno in fizično ogrozili.", "ljudje jih bodo sprejeli, ko bodo videli, da se trudijo za spremembe na bolje, ko bodo začeli čuvati naravo (levo in desno ob cesti od cerkve do krušč je smeti še pa še), se začeli kulturno obnašati", "ko bi lokalno prebivalstvo videlo, da z njimi ni več opisanih in marsikaterih drugih težav, bi jih sprejeli kot ostale sokrajane.", "lokalno prebivalstvo jih bomo sprejemali kot kakšne sosede, če ne bodo delali nevednosti. vsak je srečen, če lahko drug drugemu zaupamo in živimo v slogi in razumevanju.", "če bodo vsi ukrepi prispevali k vidnejšim pozitivnim trendom, bo to vplivalo pozitivno na lokalno prebivalstvo.", "mogoče bolj zaupali, če bi videli, da s strani romov ni težav.", "menim, da je žogica na njihovi strani, ko bo lokalno prebivalstvo videlo izboljšanje, bo zagotovo odnos prijaznejši.", "če bi oni pošteno delali, bi jim vsestransko priskočili v pomoč. to se že vidi iz prakse."
- **Enakopravnost:** "zahtevati da se rome obravnava enako kot nas civile...", "da nebi vse rome v isti koš metalo, po domače povedano.... so v naselju ena dva ki hodita redno v službo", "da se jih nima za drugorazredne državljane; pomoč pri učenju; zavedati se je potrebno, da "getiziranje" poslabšuje položaj romov in prebivalstvo na dolgi rok. vključevanje v projekte."

Preostale odgovore bi lahko v kategorije razvrstili na naslednji način:

Kategorija predloga	Frekvenca
Ne da se storiti ničesar	31
Ne da se storiti prav veliko	4
Že sedaj smo storili veliko / preveč	16
Ne vem	4
Nekonstruktivni predlogi	10
Drugo	11

Odgovori so navedeni v dodatku.

9 Zaključne misli anketirancev

Možnost, da ob zaključku reševanja ankete podajo svoje mnenje je izkoristilo 113 respondentov, od tega so trije odgovorili z »ne«, 5 pa z »/«. Preostalih 105 odgovorov bi lahko razvrstili v naslednje skupine:

- (ponovna) omemba ukrepov, ki se respondentom zdijo smiselni,
- poziv k izenačevanju Romov pred zakonom z ostalimi prebivalci,
- (ponovna) omemba ukrepov, ki se respondentom zdijo nesmiselni,
- odzivi na anketo – pretežno pozitivni.

Pregled odgovorov se nahaja v dodatku k raziskavi.

10 Dodatek: zbirnik odgovorov na odprta vprašanja

10.1 Katere so največje težave, ki ste jih imeli vi ali člani vašega gospodinjstva v odnosu do Romov? (Q6)

Ni konfliktov (14) oz. ni odgovora (6)

- »brez težav.«
- »ne«
- »jih ni bilo.«
- »zaenkrat brez problemov«
- »nobenih«
- »jih ni težav«
- »nisem.«
- »nobenih, ker nimamo nobenih stikov«
- »ni bilo težav«
- »nisem imela težav«
- »nismo njihovi sosede«
- »osebno večjih težav z njimi nisem imel«
- »nisem imel še problemov z njimi«
- »nobenih težav«

Konflikti, ki omenjajo odtujevanje tuje lastnine (82)

- »kraja« (22x)
- »vlom« (2x)
- »dvakrat smo bili oropani s strani njih«
- »manjša kraja na dvorišču«
- »kraja orodja«
- »bogati nakupi oz. kraje v trgovini Tuš«
- »neupoštevanje lastnine«
- »nezaupanje zaradi kraje«
- »tatvine (drva, poljščine, kokoši, sadje)«
- »kraje, nestrpnost, nesramnost in grožnje«
- »2x odtujitev čolna (po posredovanju so ga vrnili). nevrátilo sposojenega orodja.«
- »vdirajo nam v vikend in s tem uničujejo nepremičnine, kradejo kjerkoli lahko ...«
- »kraja prehrambnih artiklov«
- »kraja železnih stolic, kraja drv«
- »kraja in vdor v hišo«
- »vlomili so nam že v hišo«
- »kraja v mojem domu«
- »kradejo po vasi«
- »kraja določenih stvari«
- »kraja iz njihove strani«
- »kraja na njivah«
- »kraja zajcev večkrat«
- »odtujitev lastnine«
- »kraja denarnice.«
- »kraja krme s travnika, korita za konje, akumulatorja, kraja stvari v šoli...«

- »romi so tako, zaupati jim ne smeš preveč. ko je dan si ogledujejo teren, zvečer te pa "obkradejo. meni so na hiši ukradli strešni baker, seda je vprašanje, ali so bili beli (cigani - romi) ali podimljeni? tem ljudem se reče, da so tihi kradljivci.«
- »vlom v stanovanjsko hišo, ki ni bila naseljena. odgovarjali niso nič, čeprav so bili storilci znani že po dveh dneh!«
- »kraja poljščin in predmetov z dvorišča«
- »kradli nam«
- »kraje dobrin«
- »sekanje drv v našem gozdu«
- »ko nam kradejo sezonsko zelenjavo«
- »kraja lesa«
- »tatvine poljščin, goriva«
- »tatvine stvari (rože, okrasne zunanje stvari)«
- »na delovnem mestu kraja«
- »kraja drv in kmetijskih pridelkov«
- »več vlomov v stanovanjski objekt v zadnjih letih«
- »in večkrat kraja dreves (gabrov) v gozdu«
- »kradejo. v naši hosti posekajo več dreves kot jaz«
- »kraja, pretirana hitrost pri vožnji z avtomobili«
- »kraje, nesramnost, grožnje. nesramna in agresivna vožnja z avtomobili«
- »kraja domačih živali«
- »kraje, uničevanje kmetijskih pridelkov«
- »ukradli avtoprikolico«
- »dva krat vdrl v vikend«
- »obkradli so nas«
- »na našem dvorišču so ukradli motorno žago iz delavnice, bakreni nadstrešek in cca 200l nafte«
- »tatvine na dvorišču in v gozdu«
- »kaj poškodujejo, tudi ukradejo«
- »kradejo, kradejo, kradejo ...«
- »v gozdu so mi pobrali drva«
- »kokoši so mi ponoči zmanjkale«
- »so kradlji sinovo anorak v šoli«
- »poskus vloma«
- »kraja v trgovini«
- »težave v trgovini - kraje in grožnje, da jih na izdaš ...«
- »tatvine«
- »kraje poljščin iz njive.«
- »uničevanje lastnine«

Verbalno nasilje, ustrahovanje in neprimerno vedenje (64)

- »nestrpnost, nesramnost«
- »grožnje, ustrahovanje«
- »poniževanje, obtoževanje, groženje«
- »grdo obnašanje v trgovini«
- »pljuvanje«

- »napadalen odnos do občanov«
- »Ustrahovanje« (4x)
- »grožnje in ne kulturno obnašanje«
- »grožnje, zmerjanje s strani romov«
- »nesramno obnašanje«
- »grdo obnašanje«
- i«zsiljevanje«
- »nespodobno vedenje«
- »grožnje« (4x)
- »agresivno vedenje, predrznost mladih ciganov«
- »ustrahujejo druge«
- »grožnje v službi«
- »Zmerjanje«
- »konflikti«
- »nespoštovanje pravil družbene življenja«
- »nedostojno vedenje, grožnje«
- »nesramnost, grožnje«
- »»nespoštljivo vedenje
- »»razgrajanje«
- »»kričanje«
- »če jim ne ustrežeš, kot želijo, se "revanširajo", tudi sami po vrtovih in njivah;
- »nasilno obnašanje,...«
- »soočenje z mladoletnimi "razgrajaci" v trgovini«
- »ko si na sprehodu te mladostniki nadlegujejo, zmerjajo«
- »kradejo, delajo pizdarije, kradejo, kradejo....«
- »Nasilje« (2x)
- »pri delu... nesramni«
- »verbalno nasilje na javnih površinah in cestah«
- »kričanje-nepriemerno obnašanje«
- »verbalni napad na delovnem mestu.«
- »nespodobno obnašanje«
- »nasilje nad mano in otroci iz vasi Gazice na poti v šolo in domov v otroštvu«
- »prerekanje - verbalno nasilje s strani romov v vasi Gazice in Cerklje ob Krki«
- »ustrahovanje na domačem posestvu,«
- »nekulturni, predrzni, nesramni, grozijo«
- »strah pred konflikti z njimi«
- »grožnje, da bodo delali škodo in se maščevali«
- »grožnje s smrtjo z njihove strani«
- »nespoštljivost nesramnost«
- »ko se poleti kopamo na Krki ustrahujejo, si prilaščajo obalni pas, grozijo, da vedo kje smo doma, kje imamo parkirane kamione (da jih bodo zažgali, gume prerezali...)«
- »grozijo, da nas bodo pretepli.«
- »njihovo nedostojno in neetično obnašanje na javnih krajih«
- »nekulturno obnašanje in nespoštovanje ostalih«
- »nespoštovanje ostalih državljanov«
- »socialno - vedenjske težave«

- »nesramnost, brez manir«
- »da so brezobrazni«
- »predvsem pa predrznost in nespoštovanje drugih ljudi »
- »nespoštljiva komunikacija«
- »izzivajo«
- »neprimerno vedenje«
- »glasno kričanje in izzivanje starejšega sina«

Neupoštevanje prometnih predpisov (23)

- »divjajo z avti in motorji«
- »divjanje čez vas z avtomobili, posebno v nočnem času«
- »nevarna, prehitra vožnja čez naselje, mimo otroških igrišč«
- »hitra vožnja po vasi (tudi brez registracije)«
- »agresivna vožnja z avtomobili«
- »norijo s starimi neregistriranimi vozili.«
- »norenje z avtomobili...«
- »divjanje z neregistriranim osebnimi vozili«
- »divjanje z neregistriranimi avtomobili skozi naselja ...«
- »vožnja z avtomobili kjer je prepovedano«
- »ne poznajo prometnih predpisov«
- »uničevanje posevkov z vožnjo«
- »divjanje v prometu«
- »norenje z avtomobili«
- »agresivna vožnja z avtomobili in grožnje«
- »vožnja z mobilnimi vozili! hitrost... *izsiljevanje in grožnje na cestiščih!«
- »obračajo po dvoriščih«
- »dirkanje po naselju«
- »hitra vožnja z avtomobili v naseljih«
- »nespoštovanje pravil - prometni prekrški«
- »nesramna in agresivna vožnja z avtomobili«
- »uničevanje kmetijskih pridelkov (vožnja z vozili po njivah)«
- »divjanje po cesti, ...«

Smetenje in onesnaževanje okolja (20)

- »smeti mečejo na dvorišče«
- »plastiko mečejo kar v hosto (igrače, kosti, rabljena posoda in ruvanje mejnikov)«
- »onesnaževanje« (2x)
- »odmetavajo smeti«
- »smeti - platenke, pločevinke mečejo ob cesti«
- »onesnažujejo okolje« (2x)
- »puščanje odpadkov«
- »puščanje odpadkov vsepovsod«
- »metanje smeti v potok ...«
- »metanje smeti ob cestah (pločevinke in ostali smeti med vožnjo iz avtomobila) na kopališčih ob reki Krki, v naravo.«
- »onesnaževanje gozdov s smetmi«

- »kurjenje plastike«
- »kurjenje plastike v bližini vasi in onesnaževanje zraka«
- »Kurjenje«
- »nevarno kurjenje plastike, onesnaženje okolja.«
- »smetenje okolice ...«
- »onesnaževanja vaške plaže ...«
- »smetijo«

Konflikti in nasilje v šoli (15)

- »nasilje v osnovni šoli in izzivanje«
- »neenakovredno obravnavanje romskih in neromskih otrok v šoli, romskim se večino neprimerne vedenja pripiše njihovi skupnosti in se ne sankcionira«
- »nadlegovanje otroka«
- »ko so hčerke še hodile v osnovno šolo so jih Romi vedno topli, učiteljice pa so jih zagovarjale. še posebno Slavka Šebrek in Ivanka Gramc«
- »v času obiskovanja osnovne šole smo bili velikokrat žrtev vrstniškega nasilja s strani svojih romskih sošolcev. proti koncu osnovne šole se je to nasilje umirjalo, saj so po večini naredili le prve štiri razrede. kasneje sem imela z njimi težave v prostem času, recimo ob preživljanju poletja na Krki, obisku trgovine in tako dalje.«
- »težave v šoli«
- »problemi v šoli - večji nemir med poukom, nasilje med odmori, grožnje in ustrahovanje otrok na avtobusih iz. na poti v ali iz šole....«
- »nasilje v šoli in šol. avtobusu, nemir med poukom, smrad v učilnici, če je problem higiene v družini...«
- »neprimerno/držno obnašanje mladih 13 - 17 let«
- »sošolci otrok, so prihajali v šolo neumiti in so zaudarjali. romski otroci so na igrišču agresivni do ostalih otrok.«
- »nasilje nad našimi otroci v OŠ Cerklje ob Krki«
- »nasilje v osnovni šoli in izzivanje.«
- »moja otroka so v šoli romski otroci udarili, nenehno zafrkavali, jima grozili, kradli stvari, tako da se zdaj bojita Romov, ko jih vidita.«
- »romski otroci so v šoli udarili mojega otroka, ustrahovali, žalili, zafrkavali, eden mu je grozil, da mu bo ubil očeta. romski otroci grdo ravnaajo s šolskimi potrebščinami, ki jih dobijo v šoli.«
- »nadlegovanje otrok v šoli«

Glasna glasba in motenje reda in miru (9)

- »neomajno predvajanje glasne glasbe«
- »nenehna in pozno v noč trajajoča nadležna ciganska glasba, ne glede na dan v tednu.«
- »glasna muzika tudi ponoči«
- »poleti ko imajo zabave ti je skoraj vsako soboto imajo muziko tako naglas, da se sliši v tri vasi pa jim nihče nič ne more, to traj tudi do 3h zjutraj«
- »razgrajanje okoli doma«
- »lajf glasba«
- »moteča glasna glasba«
- »kršenje jrm«
- »razgrajanje«

Nespoštovanje zasebnega zemljišča in osebnega prostora (8)

- »pridejo na dvorišče nepovabljeni in opazujejo«
- »obiski na dvorišču in spraševanje o železu, lesu ipd.«
- »hodijo okoli hiš v vaši, opazujejo kaj se dogaja (kdaj si doma...)«
- »sprehajanje in ležanje romov po privat posestvu, parkiranje avtomobilov na privat posesti,«
- »prijajajo na dvorišče iskati razne materiale in podobno.«
- »vsiljevanje, opazovanje«
- »njihovo vtikanje v moj osebni prostor«
- »motenje posesti«

Fizično nasilje (5)

- »pretepi.«
- »pri poseku dreves v našem gozdu me je udaril v glavo pričo gozdarja ki je prišel ocenit škodo. da so požgali pšenico ki je vse zgorelo oni so se pa smejali ko je gorelo.«
- »nasilje,«
- »pljuvanje po ljudeh,«
- »fizični napad romov«

Uničevanje javne in zasebne lastnine (4)

- »uničevanje vaške plaže,«
- »vandalizem,«
- »uničevanje naše lastnine,«
- »uničevanje raznih pripomočkov v okolici (na kopališču na Krki, na šolskem igrišču)«

Spolno nasilje (4)

- »neprimerno vedenje majhnih otrok romov ob reki Krki, (kazanje spolovil).«
- »grožnje in otipavanje«
- »grožnja s posilstvom hčerke.«
- »Pedofilija«

Zloraba alkohola in drog (3)

- »popivanje ob cestah ...«
- »Alkohol«
- »alkohol, droge,«

Uporaba orožja (2)

- »streljanje z pol avtomatskim in avtomatskim orožjem«
- »Streljanje«

Drugo (17)

- »brezobrazen odraz, nespoštujejo predpisov, zakonov, drugi občani se jim moramo prilagajati saj za njih veljajo druga pravila. ob njih se ne počutiš varnega.«
- »ne znajo se obnašati, pridejo na javno kopališče nas vaščane naženejo dol in lepo se sončijo kopajo nikol pa niso pokosili karkoli naredili mi vaščani ki pa delamo use pa ne morem biti nikjer ker je povno njih.«
- »nadlegovanje v trgovinah in gostilnah«

- »delajo pizdarije«
- »opravljanje družbeno koristnega dela pri nas - neučinkovito ... premalo učinkovito.
- »Smrad«
- »delajo kar hočejo, nihče jim nič ne more, dovolijo si vse, so brez strahu.«
- »kopališče ob Krki«
- »socialni transferji, ki presegajo dohodke mnogih gospodinjstev«
- »Dragi avtomobili, mobiteli«
- »ne da se opisati z nekaj besedami«
- »da ne plačajo storitev«
- »premoč starejših Romov nad mlajše prebivalce! *vprašanje - do kdaj bo še tako!
- »prosjačenje,«
- »zalaga se jih z denarjem. me zanima, če oni plačujejo davek občini za objekte oziroma zemljišč, tako kot ga moramo mi. sramota!«
- »ob Krki, ker mi je Romkinja s kombijem poškodovala avtomobil in pri prihodu policije so rekli, da jo lahko osebno tožim. če bi bilo obratno, bi ji jaz morala poravnati škodo in še plačati kazen. se pravi smo mi drugorazredni občani.«
- »pomanjkanje kulture na vseh področjih«

10.2 Česa bi se morali Romi za večjo vključenost v slovensko družbo še naučiti? (Q11)

Na vprašanje smo dobili 135 različnih odzivov. Od njih ni bilo nobenega odgovora v obliki praznega polja (npr. označeno z »/«) ali odgovora tipa »ne vem«.

Ker je bila večina odgovorov sestavljena iz naštevanja različnih lastnosti, drž in znanj, ki bi jih morali Romi pridobiti, smo odgovore »razkosali« na posamezne segmente in jih razdelili v skupine glede ter opazovali tiste, ki se pojavljajo najpogosteje.

K posamezni skupini so pripisani še nekateri odgovori, ki se-le te dotikajo. Pri tem zaradi preglednosti nismo navajali vseh odgovorov, marveč smo izpostavili zgolj tiste, ki imajo poleg osnovnega pojma še dodatno sporočilo.

V nadaljevanju predstavljamo nekaj izjav, ki so v posamezni kategoriji izstopale zaradi dodatnih komentarjev k vsebini:

Slovenskega jezika:

- »najprej slovenskega jezika (nekaj vedo a se med sabo raje pogovarjajo v romščini)«
- »naučiti lepe slovenščine«
- » jezik, da se bodo lahko bolj učinkovito šolali«

Slovenske in splošne kulture:

- »da se naučijo osnovnih manir in kulture«,
- »kulture in moralnih vrednot, mater. dobrin«
- »sprejemanja slovenske kulture in boljšega empatičnega vključevanja v družbo«
- »sprejemanja drugačnosti in spoštovanja naše kulture.«, »spoštovanje slovenske kulture...«
- »kultura življenja.«

Spoštovanje predpisov, zakonov in pravil:

- »spoštovanje slovenske kulture in običajev ker sobivajo z nami«

Spoštovanja:

- »spoštovanja. ampak se nebojo mi hodimo v službo za njih. država ljubi lenuhe«

Izobrazbe:

- »sodelovanja v vzgojno - izobraževalni o ustanovi«
- »predvsem obvezno hoditi v šolo, če ne odvzet podporo«
- »redno obiskovanje osnovne devetletke«
- »da ima vsak rom osnovno šolsko izobrazbo«
- »obvezno dokončanje šolanja vsaj do poklicne izobrazbe«
- »dokončati oš in npr. poklicno«
- »truditi bi se morali dokončanje vsaj osnovnega izobraževanja«
- »redno hoditi v šole, v nasprotnem primeru bi jim odvzela socialne prejemke in posledično, po opravljeni šoli se zapisliti. zadostna kontrola bi bila zelo pomembna«
- »izobraževanje v oš in sš - vrtec --> šola -->služba«

Zaposlitev:

- »da se izobrazijo, hodijo v službe. prekmurski romi so postali čisto civilizirani, ker je občina naredila red med njimi. žal pa pri nas tega ne bo, ker noben od pristojnih ne upa, tudi polocija in jom gleda cez prste in vedno vecji problemi bodo«
- »samozadostnosti (službe, neodvisnost od državne pomoči)«
- »spoznati, da brez službe ni blaginje. ostane le "obdružbena izolacija"«
- »obvezno bi morali se zaposlovati (če je potrebno tudi javna dela)«
- »da se zaposlijo ne da živijo na naš račun, ki prejemajo visoke socialne transfere. nakup avtov po več tisoč oz. 10tisoč evrov, potem pa otroci hodijo bosik«
- »služba - služiti kruh od 5 - 15h/40 let«

Odnosov:

- »odnosa do "civilov", ki jim z delom omogočamo mesečne prihodke. naučiti, da nisi nič drugačni od ostalih in začeti odgovarjati za vsa svoja dejanja.«

Dela in delovnih navad:

- »pomembnosti dela in prispevanju v državno blaginjo.«
- »da brez dela ni mogoče živeti. socialni transferji so največje zlo za njih in njihove otroke.«
- »dela posteno zaslužijonsvi kruh da se kriminal ne izplaca. očitno so jim politiki in glupi davki za vzor«
- »hoditi v službo, da vidijo kako delamo mi, ne pa samo dobivati transferje in koristiti ugodnosti.« »delati in zaslužiti za življenje«
- »pošteno delati«
- »delavni kot ostali ljudje. naj ne bodo "bele vrane"«
- »delati in z delom pridobiti denar, ne z socialno podporo.«
- »delavnosti, zavedanja, da je za denar treba delati«

(Državljskih) dolžnosti:

- »predvsem morajo vedeti, da obstajajo dolžnosti in ne samo pravice.«, »predvsem sprejemanje dolžnosti in ne samo pravic državljana«

- »predvsem poznati svoje dolžnosti (poznajo samo pravice)!« »prevzemati dolžnosti in ne samo pravic ...«

Ne krasti:

- »prenehati s kraji in začet hodit v službo.«

Spoštljivega vedenja:

- »obnašajo se kot da je vse njihovo in lahko delajo kar hočejo.«

(Lepega in primerne) obnašanja

- obnašanja: v trgovinah ,zdravstvenih domovih, bolnicah, na javnih prostorih

Drugi neuvrščeni odgovori:

- »kot sem že povedal. cigan je cigan! in ne mečite si peska v oči, da se bodo cigani karkoli naučili. nimajo potrebe po tem. ne potrebujejo plačevati položnic, ne hodijo v službe, živijo bolje kot marsikdo od ljudi, ki živimo "po pravilih"«
- »kaj točno so se do sedaj sploh naučili, razen odlično izkoriščati dana sredstva, ki jim jih ponujate in z cimzgodnejšim, ter čim številčnejšim zaplojevanjem potomcev povisevati svoje dohodke«
- »ne vem kaj bi se mogli cigani učiti, naši vrli poslanci, ki jih ščitijo, njih bi blo treba v prvi vrsti kaj naučiti, da bi se cigani kaj socializiral!!!!«
- »da tudi oni nosijo zaščitne maske, ker na vprašanje lastnikov trgovin za njih to ni obvezno – nočejo«
- »je že preveč razpasena navada lahkega življenja«
- »saj nimajo interesa«
- »na delavnicah in v šolah bi se morali dotakniti in se z njimi povezati tudi na emocionalni ravni. to bi za njih predstavljalo notranjo motivacijo in ne zgolj zunanje kot so ocene itd.«
- »zapustiti moje okupirano zemljišče, skrbeti za varnost in red kot ga moramo vsi in ne, da povzročajo grozno in nevarnost. skrbeti za svoje otroke in ne da razkosno živijo na njihov račun. vecina odraslih romov nima osnovnih cloveskih vrednot, ki niso povezane z socialnim statusom ampak so groznja za njihove otroke in za vse, ki sobivamo z njimi«
- »da se zavedajo velikost družine, ker so na grbi davkoplačevalcev«
- »plačevati svoje obveznosti, npr. :komunala, elektrika, ceste, položnice za kazni! naj se jim tudi socialni transfer odtegne dolg, kot se nam od pokojnin in plač!kaj je zakonito in kaj ne, pa romi vedo bolj kot mi.«
- »predvsem bi se morali naučiti, da s svojo agresivnostjo ne povzročajo družbi škode.«
- »treba jih je močneje integrirati. ponuditi jim možnost šolanja, izobraževanja. kdor noče naj ne dobi socialnih podpor! red narediti ...«
- »dokler se jim samo daje, jemljejo, če bi za njih veljali pogoji življenja in zakoni kot za nas, bi se naučili prave poti sčasoma. če pa jim bomo samo dajali, si bodo še več vzeli! to pa za navadne smrtnike, ki se moramo vsega držati, ni fer!«
- »plačevati davke kot vsi ostali, in biti vzorni državljani... ampak tega nočejo, najlažje je prejemati socialno pomoč in krasti!«
- »spoštljiv odnos z obeh strani«
- »načrtovati manjše število otrok v družini in jih primerno vzgajati, kot to delamo ostali pošteni slovinci, ne pa da na račun socialnih transferjev imajo še več otrok, kateri pa so vseeno bosji, in da mladoletni otroci nimajo že otrok (družine).«

- »prezgodnje zanositve s preveč otroki, nepismenost in obnašanje«
- »ne glede na njihovo kulturo, bi moralo tudi za njih veljati, da mladoletnice rojevajo!
- »zavedanja, da je potrebno dvigovati pošto iz sodišča, da je potrebno biti družbeno odgovoren, da morajo začititi, da se tudi njih lahko kaznuje in ne da so nedotakljivi ker se zavedajo, da se civili ne bomo z njimi tožili, ker smo v takšnem primeru ustrahovani iz njihove strani...«
- »ne pretepaj ostalih otrok v šoli.«
- »dobiti boljši stik z domačini in hkrati postati pošten državljan rep. slovenije. naučiti bi se morali še (mnogo-mnogo) dobrih stvari itd.«

10.3 Najbolj pozitivni vidiki odnosov z Romi za vas ali člane vašega gospodinjstva (Q7)

Pomanjkanje stika, pomanjkanje pozitivnih izkušenj negativne izkušnje (91)

- »Ni pozitivnih izkušenj/vidikov« (71)
- »Nimam stikov/ne poznam nobenega« (6)
- »Neopredeljen« (2)
- »najbolj pozitivni da jih ni v bližini«
- »nimamo stikov z njimi, ker se jih izogibamo ker ne želimo da potem ustrahujejo naše otroke«
- »da se izselijo! oz začnejo pošteno delati in plačevati davke kot vsi mi ostali državljani!!!!«
- »Alkohol«
- »da začnejo delat, da se naučijo delavnih navad.«
- »dejansko skoraj nimamo fizičnih stikov z njimi. pred leti so se romi za nekaj časa naselili v gozdu in za sabo pustili kup nesnage.«
- »morali bi biti v svojih naseljih, otroci v šolo, kar bi bili sposobni delati pa nekaj prispevati za občine in državo«
- »ni pozitivnih vidikov ne morejo bit usi ščitite njih nedolžni ljudje smo pa obkradeni«
- »da bi se malo počlovečili«
- »če nekaterega malo bolj poznaš, mu do neke mere zaupaš, da te ne bo obkradel. kar se tiče bi za mlade Rome uvedel vojni rok, kakor tudi za ostale Slovence do 8 mesecev. 3 mesece (obuka - vaje osnovne), potem pa prava disciplina tako kot v JNA. jaz osebno sem bil v šoli r.o. v Bileći pešadija. v 8 mesecih bi šli samo 1krat domov - edino če bi dobili 2 dni nagradnega dopusta.«
- »čim manj stikov z njimi in čim dlje od njih! pozitivnih odnosov ni!«
- »da jih je čim manj na dvorišču ali nič, ker si vse ogledajo zvečer pa odnesejo. zakaj pa imajo vsi kombije da lažje odpeljejo. če imaš podporo ne moreš imeti fini avto in graditi hišo.«

Odzivi, ki niso vsebinsko povezani z vprašanjem (3)

- »mislim, da se naš župan zelo trudi. v svoj boj vlaga nadživljenjske napore. hvala vam Ivan.«
- »ne delam razlik, če bi se obravnavali enakovredno«
- »mislim, da se nas izogibajo«

Pozitivne izkušnje (29) lahko jih razdelimo v 3 kategorije: prijaznost in dobri odnosi, pozitivni stik s posamezniki, pomoč pri opravih ter odvoz smeti, medkulturnost ter ostalo.

Prijaznost in dobri odnosi (10)

- »srečujemo se in pozdravljamo«
- »Pozdravljanje«

- »nekateri so tudi prijazni in kulturni.«
- »nekateri so tudi prijazni. hočejo pomagati.«
- »prijaznost ob srečanjih«
- »pozdravljajo, kot da smo najboljši prijatelji...«
- »sosedski odnos«
- »iskrenost, dogovori«
- »solidarnost«
- »gostoljubnost«

Pozitivni vidiki na ravni posameznikov/osebnih odnosov (5)

- »prijateljstvo z posamezniki«
- »z Romi, ki živijo zunaj naselja in imajo otroke v šoli imam pozitiven odnos.«
- »pogovor z dvema predstavnikoma te skupnosti, ki (po mojem mnenju) daleč odstopata od preostale njihove populacije.«
- »niso vsi nenormalni. nekaj se jih trudi, vsaj malo, da bi bili pozitivni.«
- »asimilacija posameznikov oz. posameznih družin (zelo redki primeri) v družbo.«

Pomoč pri delu in odvozu smeti (4)

- »odvoz odpada ...«
- »odvoz železa in kosovnih odpadkov.«
- »odpeljali so stvari ki jih nismo potrebovali ko smo se selili v hišo«
- »včasih kdo celo pomaga pri delu.«
- »prijatelj Rom, mi je pomagal pri spravilu drv.«

Medkulturnost in raznolikost (3)

- »spoznavanje drugačne kulture in toleranca drugačnosti«
- »zdi se mi, da nas lahko razlike bogatijo. tudi glede na to, da nimam pretiranih pozitivnih izkušenj (le nekaj dobrih odnosov z nekaterimi sošolci), želim, da se tudi romskim otrokom in odraslim omogoči dostop do osnovne izobrazbe, možnosti zaposlovanja itn. torej, da postanejo polnopravni člani naše skupnosti, z vsemi pravicami in dolžnostmi.«
- »raznolikost, večkulturnost«

Drugo (7)

- »podarjam svoja oblačila«
- »kupujejo lokalno«
- »ciganka je vrnila denarja, ki je izposojala od sosede«
- »krst; začetno molitev preberejo v romščini, eni se dobro pripravijo - blagoslov jedil - posamezni zelo lepo pripravijo, okrasijo,... - nekateri pogovori, tudi o težavah, ki so bili iskreni - za vero imajo nekateri zelo pozitiven čut (glede na njihovo kulturo) - pogrebi s krsto ...«
- »ljudje so! tako jih je treba tudi jemati.«
- »so redki«
- »ena sama pozitivna izkušnja!«

10.4 Kakšni pa so vaši predlogi ukrepov, ki bi pripomogli k vključevanju Romov in vašemu boljšemu sobivanju z njimi? (Q13)

V nadaljevanju so navedeni vsi odgovori.

Izobraževanje in zaposlovanje

- »izobraževanje«
- »obvezno šolanje otrok in odraslih, zaposlovanje (v primeru odklonitve ukinitve socialnih transferjev)«
- »da se jim najde delo in da so za to placani, magar smeti pobirajo.«
- »izobrazba«
- »predvsem da bi vsi šoloobvezni otroci hodili v šolo in jo tudi dokončali.«
- »šolanje romov ali drugače govorečih v posebnih šolah ,ki bi zajemale lahko dolensko in posavje«
- »šola in delo za zagotavljanje sredstev za življenje«
- »spoštovanje, izobraževanje. v naši ks ni vzornikov- romov ...«
- »vključiti v delovno obveznost«
- »odraslim bi morali vzeti ponujeno zaposlitev in otrokom zastaviti obvezno zaključeno osnovno šolo.«
- »zaposliti odrasle, šoloobvezni otroci obvezno hoditi v šolo«
- »izobraževanje otrok - dodatno izobraževanje odraslih«
- »javna dela za vse zmožne za delo , obvezno šolanje otrok, preprečevanje zanositve vsaj pred 15 letom. če odklonijo delo oz šolanje ukinitve denarnih transferjev države.«
- »delati bi morali tako kot mi, z vključno z dajatvami, ne pa samo jemati«
- »obvezno izobraževanje za šoloobvezne otroke. v primeru, da otroci ne hodijo v šolo, prekinitve socialne podpore staršem. v skrajnih primerih odvzem otroka in dodelitev le-tega v rejniško družino. obvezna osnovna izobrazba za vse državljane republike slovenije (ne glede na kulturo, etničnost, veroizpoved itn.).«
- »obvezno obiskovanje osnovnih šol, redna zaposlitev romov, kulturno obnašanje med lokalnimi prebivalci«
- »naj se civilizirajo, naj hodijo v službo in tako zakonito služijo, otroci naj hodijo redno v šolo, če se imajo za slovence naj tudi sprejmejo slovensko kulturo, če veljajo zakoni in pravila za nas naj tudi veljajo za njih«
- »naučiti jih osnovne kulture in jih zaposliti«
- »da se naučijo spoštovanja in dela ter dolžnosti«
- »da se vsi zdravi moški lahko tudi ženske vključijo v delovne akcije«
- »da se jim poišče služba glede na njihovo izobrazbo, jih zaposliti. glede na njihovo odklonitev pa znižanje oz. ukinitve socialnih transferjev, ki pa bi morali biti nižji in pa v obliki materialnih dobrin kot npr. hrane, oblek, plačila položnic, stroškov.«
- »vrtec - šola - služba obvezno! socializacija, razvijanje skrbi in odgovornosti, moralne vrednote.«
- »zdravi romi naj grede delat, otroci pa morajo iti v šolo od 1. razreda do 9. razreda. na takšen način se bo sobivanje z njimi izboljšalo z domačini in z ostalimi slov. državljani.«
- »zaposlovanje *kazni tudi za manjše tatvine (npr. v trgovini) * jasnejša slika o tem ali lahko z danimi sredstvi dostojno preživijo *skupna prijateljska srečanja. vsi smo v istem čolnu!«
- »obvezna osnovna šola - pomeni dobesedno obisk pouka * obvezna raba in osvojitve slovenskega jezika tako za otroke kot odrasle *samooskrba - pomeni kdor ni zaposlen, lahko obdeluje zemljo okoli svojega bivališča *vzpodbujanje k zaposlitvi za to sposobnih romov (teh oa je veliko!)«
- »da ne bi kradli, naj delajo!«
- »otroci morajo biti v šoli sprejeti kot vsi ostali. delo z njimi je zelo pomembno! počutiti se morajo sprejeti.«
- »zaposlitev in nikakor socialna pomoč.«

- »predlog za vključevanje romov z okolico je predvsem ta, da se jih vključi v delo (moški in ženske): komunala, gozdna dela, sortiranje odpadkov - s katerimi ima naša država velike težave. zaposlenost in odnos do dela, da si koristen, je veličina vsakega!«
- »zaposliti rome, naj delajo«
- »naj vsi odrasli delajo«
- »nadzor, kako redno otroci obiskujejo šolo in posledice, če je ne obiskujejo - na primer odvzem dela otroških dodatkov. strokovni sodelavci, ki stalno svetujejo/izobražujejo rome - preko CSD Brežice.«
- »jih zaposliti, da uživajo sadove svojega dela ne našega.«
- »obvezno šolanje otrok, enakost pred zakonom, kulturno obnašanje, raba slovenskega jezika
- več spoštljive interakcije.«
- »nujno je potrebno jih zaposlovati (tudi preko javnih del), kajti nedopustno je da je 95 % odraslih brez dela, za nedelo pa dobijo plačilo v obliki socialne pomoči. *striktno morajo upoštevati šoloobveznost otrok *za kriminalna dejanja bi morali biti kaznovani (ne z pogojnimi kaznimi)«
- »povečanje zaposlovanja *povečanje osveščenosti prebivalstva *zdravstveno varstvo žensk in otrok *obvezno šolanje«
- »obvezno dokončati osnovno šolo zaposlitev vseh. nadzor nad vsemi oblikami življenja.«
- »obvezno jih zaposliti - javna dela.«
- »redne zaposlitve in redno pošiljanje otrok v osnovne šole, ki so obvezne za vse državljane Slovenije.«
- »obvezno obiskovanje šole in pridobitev izobrazbe, vključevanje v poklicno izobraževanje tudi odrasle Rome, socialna pomoč vezana na aktivnost, jasna pristojnost in ukrepanje javnih institucij! v šoli romski pomočniki, ki so v pomoč otrokom in razrešuje jo konflikte.«

Sankcije in nadzor

- »sankcionirati krajo in prekrške«
- »policijske akcije v romskih naseljih. sojenje kriminalcem.«
- »enaki zakoni za vse ljudi. če kaj ukrade mora kazensko odgovarjati, topa se nikoli ne zgodi. kraje v trgovini so dnevne, nikoli pa ne pridejo pred sodnika«
- »kazen za vsako storjeno nelegalno delo«
- »striktno upoštevanje zakonodaje RS iz vseh področij in nemudno sankcioniranje neskladnih zadev z zakonom«
- »red in disciplina če ne sprejme pa delovno tabori!«
- »pogosteje vključevanje policije z raznimi preverjanji. imeti jih pod stalnim nadzorom«
- »bolj preverjati za kaj porabijo denar«
- »moje edino mnenje je: - obiskovanje rednega pouka, - plačevanje prispevkov, - zaposlovanje, ker je dela dovolj, - dokazovanje kupovanja nepremičnin, ki niso vezani, na socialni prihodek«
- »policija jih naj kaznuje, ko naredijo prekrške. občina naj nujno pritisne na policijo, da bodo za vse enaka pravila nas in rome«
- »finančno jih omejiti
- »da smo enakopravni da dobi on kazen če krade na pa da je oni ne dobijo enako za cestne prekrške, lažne prijave. da veljajo ista pravila za use ne da imajo in socialno pomoč in niso zaposleni. naj gredo delat v službo ali pa pac ne bodo imeli denarja socialno pomoč stran!
- »nehajte jim samo dajati , naj si zaslužijo, enako kot si moramo ostali. če bodo vse dobili na pladnju, bodo to vedno pričakovali in ne bo napredka. delati je treba na izobraževanju in

preprečevanju kriminalitete. več prisotnosti policije, v vasi, v prometu in v naseljih. in učinkovito sankcioniranje prestopkov ter zaščita prebivalcev, ki si upajo prijaviti rome«

- »dokler ne bodo kaznovani za nezakonita dejanja se ne bo spremenilo nič. naj bodo kaznovani in poravnajo dolg ali se jim uzame socialni transfer ali pa vzame avte«
- »vsesplošno večjo kontrolo nad njimi, obenem pa strokovno poučevanje o civiliziranemu življenju«
- »odgovarjati morajo za svoja dejanja. plačevanje glob za prometne prekrške in druge prekrške«
- »zmanjšanje kriminala, kraj, neprimerne vedenje«
- »ne smejo imeti več pravic kot slovenski otroci, večji nadzor in izvajanje sankcij - enako kot za ostale slovenske državljane! preverjanje izvora prihodkov, preverjanje zanemarjanja otrok, preprečevanje zgodnjih porok in s tem osip iz osnovnih šol! dati jim več odgovornosti za svoje življenje, ne da se pričakuje od države«

Zmanjšanje ali ukinitvev socialnih transferjev

- »zmanjšanje socialne pomoči in zaposlitev.«
- »najprej jim pobrati vse socialne transferje. pa naj se lenuhi smrdljivi spravijo delat. ampak to doseči bo zelo težko.«
- »ukinitvev socialnih transferjev za tiste ki ne spoštujejo zakonov in pravil.«
- »šola, delo in manj socialnih transferjev. strožji nadzor policije nad njimi in uresničitev kazni na sodiščih ...«
- »odvzem socialnih transferjev pri ponavljajočih se kriminalnih dejanjih, krajah, nespoštovanju zakonov in ob bolj pogostem neobiskovanju otrok v šolah.«
- »preverjanje dejanskega premoženja/statusa in s tem povezane socialne podpore.«
- »ukinitvev socialnih transferjev, pri kršitvah«
- »delo in ukinitvev socialne pomoči«
- »ukinitvev socialnih pomoči. za pomoč bi morali od delati vsaj 80ur.družbokosistna dela (pometanje cest, ometavanje snega barvanje črt na cesti....)«
- »zmanjšati socialno pomoč v denarju«
- »transformirati socialne transferje, da do večji del sredstev namenskih, saj se npr. sredstva za otroke porablja za druge namene. csd mora redno obiskovati naselje in vzpostaviti izboljšano komunikacijo. podobno za policijo. šoli zagotoviti ustrezen podporni kader. sodstvo mora zaključevati relevantne postopke.«
- »ukinitvev socialnih transferjev za družine, katerih otroci ne hodijo v šolo. obvezna osnovna šola tudi za dekleta 9 let šolanja (vsaj). obvezna zaposlitev z 18 letom starosti. izpit za avto le, če je zmožen vse sam narediti (pisati test, cpp, prva pomoč - isto kot civili).«
- »nič več socialnih transferjev. za vsak prekršek odvzem socialnih transferjev. kazni za ne obiskovanje šole. in delo«
- »socialne finančne transferje, bi si morali zaslužiti z različnimi družbeno koristnimi deli«
- »začetek upoštevanje družbenih norm. redne službe«
- »zaposlitev, in zmanjšati, ukiniti socialne transferje, oz. na način kot ga dobijo ostali prebivalci v sloveniji. in sicer v materialni obliki, saj se tega oni zelo zavedajo in imajo zato še več otrok, za katere jih pa ne briga kako se bojo preživeli ko bojo odrasli, ali bojo imeli izobrazbo in jih ne učijo delati, ampak otroke že od majhnega spodbujajo h kraji, nepoštenemu načinu življenja. nekateri otroci so še kar bos, umazani, drugi imajo boljše avtomobile, mobitele kot mi, ki pošteno delamo in varčujemo.«

- »ukiniti socialne transferje odraslim romom, ki so zmožni kakršnegakoli dela in tudi za otroke, ki ne hodijo v šolo«

»Situacije se ne da odpraviti«

- »pustimo jih pri miru in oni nas«
- »ne želim sobivanje s cigani«
- »sam sem mnenja, da ramo tako živijo zavestno in da nočejo sprememb. nemalokrat sem slišal kako se posmehujejo ljudem, ki hodijo v službe, saj marsikateri rom živi boljše, kot ljudje, ki delajo 8 ur na dan za minimalno plačo. kako je mogoče, da se nekdo, ki hodi v službo vozi s nekaj tisoč evrov slabšim avtomobilom, kot rom brez službe. socialni prispevki niso njihov edini vir dohodka in dokler jim bodo te stvari dopuščene bo tako kot je.«
- »ne vem če je kakšen ukrep smiseln, ogromno smo že poizkušali, vendar brez uspeha.«
- »ne želimo sobivati z njimi«
- »karkoli se bo naredilo, ne bo učinka«
- »rome z občanih ne moreš združiti niti kakor koli pomagat - to je drugih kri - druga kultura drug način življenja - da jih spremeniš ni šansa«
- »z njimi se ne da komunicirati«
- »da smo čim dlje od njih in oni od nas!«
- »dokler bodo gasilcem in policiji uničevali avtomobile in jim preprečevali njihovo delo, tudi reševalcem ne dajo dobrih izgledov, še dolgo ne bo drugače«

Razselitev Romov

- »razdelitev po vaseh. ko niso skupaj si ne upajo toliko.«
- »najbolje jih tako kot strojane preseliti nekam v Ljubljano, da tudi vodilni po pisarnah vidijo s kakšnim drevom moramo mi živeti. ampak ponovno, občina nima ne interesa, ne poguma, da bi javno in direktno brez olepševanja povedala v kakšnem nevzdržnih razmerah živimo zaradi ciganov.«
- »izselitev bande ciganske iz Krušč.«
- »samo čim dlje od nas«
- »rušitev nelegalnih romskih naselij, ter razselitev romov v prazne ali zapuščene državne objekte, kjer pa bi seveda morali plačevati vse stroške nastanitve. ob morebitnih škodljivih vplivih v novih okoljih, pa bi morali pristojni organi ravnati striktno in z ustreznimi sankcijami. ob priselitvi bi morali seznaniti lokalno prebivalstvo in po potrebi tudi kakšno predavanje s čimer bi prepričali lokalno prebivalstvo o dolgoročnih pozitivnih učinkih razseljevanja romov.«
- »razselitev in enotnega naselja (obvezno)«
- »da se preselijo drugam«
- »z romi dogovoriti (pisno v pisni obliki) in podpisati z obeh strani dogovorjene ukrepe, ki bi bili medsebojno dogovorjeni. postaviti cilje. npr. število kršitev miru reda = 0, število kršitev kraje lastnine. = 0. spremljati cilje. če cilj ni dosežen v določenem terminu sledijo sankcije!!! - poslati jih na gorenjsko, npr. v Kranjsko goro!«
- »če se nikakor ne morejo prilagoditi civilnemu prebivalstvu, naj živijo v "getu", država naj jih zaposli. naj plačujejo vse dajatve kot ostali občani in prekrške tudi.«
- »razselitev po vaseh!«

Enaki zakoni za vse, izenačitev pravic

- »izenačitev naših in njihovih dolžnosti ter pravic ...«

- »naj jih smatrajo kot nam enakim, naj delajo in plačujejo davke kot mi, naj bo čist vse isto kot za nas!!!«
- »spoštovanje vseh zakonskih določb, ki veljajo za vse enako.«
- »postaviti jih pred dejstvo, da ne more biti v nedogled država tista, ki jih financira. odgovarjati pred zakonom, kot vsi mi ostali državljani.«
- »najprej jih naučiti reda in upoštevanja pravil ter dela«
- »če imajo svoje pravice pa naj imajo še dolžnosti, kot vsak državljan Slovenije«

Sodelovanje institucij in KS

- »vključevanje institucij in zavodov v naselju.«
- »iskanje povezav in sodelovanja na vseh ravneh (institucionalnih, formalnih in zasebnih). vseobsegajoča inkluzija!«
- »redna srečanja na bazi KS in občine s predstavniki, tekoča problematika, vzor naj bo pušča. da se jim daje velika vsota za nakup nepremičnin v občini izven njihovih naselij ni skrivnost, zagotovo bo prišlo marsikaj na dan ob pravem času.«
- »vključiti predstavnike romov v dogajanjih v ks in občini«
- »vključevanje legitimnih predstavnikov romske skupnosti v delovanje lokalnih skupnosti«

Reševanje problematike lastništva nepremičnin

- »odkup celega zemljišča v vasi gazice z naših parcel, na katerih so romi, gozda, ki je naša lastnina pa podreti hiše in jih kupiti - zemljo od vaščanov katerih smo lastniki. kupiti zemljo od vasi gazice in jim prodat v last.«
- »najprej legalizirati naselje, nato urediti lastništvo«
- »odkup in legalizacija nepremičnin/bivalnih površin z soudeležbo romov,«
- »naselje ne spada v gozd. ureditev razmer.«

Integracija

- »najprej bi se nakako morali prilagajati okolici in vedeti da smo vsi ljudje dobre volje, dokler drug drugega ne ogrozamo.«
- »kakor sem omenil - nujna integracija. morajo biti zaposleni - seveda prej šolanje. več kontrole od kot jim denar, da se vozijo nekateri v luksuznih avtomobilih... a imajo še tajno trgovanje z orožjem?«
- »ne bi smeli živeti ločeno v romskih naseljih, kjer nimajo stika z drugimi«

Drugi odgovori (nerazvrščeno)

- »štetje reber na 14 dni. če bodo pridni pa samo vsakega 15 v mesecu«
- »spoštovanje tuje lastnine.«
- »da ne kradejo«
- »razredčit«
- »*red *higiena *delovne navade *spoštovanje ljudi«
- »medsebojno spoštovanje«
- »marsikaj«
- »postopna socializacija«
- »izobraziti bi bilo potrebno tudi domačine ki imajo do drugačnosti globok strah in odpor. zaradi enega incidenta posplošujejo namreč celotno romsko skupnost kar preprosto ni pošteno.«

- »zgornji ukrepi so smiselni le v primeru, če jim vse to ne \("pade iz neba"\), ampak vse te transfere (vodo, ceste, kultura, ipd.) plačajo in ne dobijo!!! ne vem, v čem so oni drugačni in s kakšno pravico oni dobijo tolikšno socialno pomoč, ki jo namenijo za luksuz (po cerkljah se vozijo samo romski otroci z električnimi skiroji), vozni park pred dušakom je avdi in bmw iz romskih družin, v avtu se jih vozi 5 in več, brez avto sedežev, ipd.... ukrepi bi torej bili - obvezno šolanje tudi poleti, ne samo pozimi, ko jih doma zebe, plačevanje vseh položnic, kot vsak navaden državljan, socialna pomoč za tiste, ki ne morejo delati in so to poizkusili, uvedba socialne pomoči v obliki bonov za namenske stvari, ipd. zanimivo je to, da ko se prodaja nepremičnina, so romi prvi, ki se pojavijo kot kupci.... od kod jim denar, ko pa ne delajo in živijo le od socialne pomoči?«
- »poštenje in neagresivnost!«
- »govorjenje v jeziku okolja, torej v slovenskem jeziku, kulturno obnašanje, kadar so posredno vključeni v lokalno skupnost«

10.5 Kaj bi lahko Romi sami storili za izboljšanje razmer? (Q14)

Zaposlovanje in služenje denarja

- »Delati« (4x)
- »iskanje zaposlitve in ne imeti čim več otrok za več socialne pomoči.«
- »manj kradli. delali.«
- »zaposlitev«
- »delat se naj spravijo«
- »si poiskali službo, se držali pravil in zakonov, plačevali davke. spoštovali tujo lastnino. se med sabo spodbujali pri učenju in delu.«
- »odšli v redne službe in sluzili lasten denar, ne pa da črpajo od države«
- »lahko bi začeli delati«
- »legalno in delovno življenje«
- »da začnejo delati tako kot mi, ne pa samo izkoriščati državo ter socialno pomoč to kar jim pripada«
- »potrudijo naj se, da se vključijo v delo, da bojo vedeli, kako se izboljšajo življenjske dobrine!«
- »postavili se na realna tla in uživati sadove svojega dela. ne našega.«
- »delajo naj«
- »Romom dati zemljo, pa naj si hrano sami pridelajo. pri tem pa nadzirati«
- »naj hodijo v službo in sami zaslužijo za življenje«
- »če bi romi sprejeli službe, se poučili, bi se čutili bolj samoodgovorni, bi s tem bolj zaživel v družinah, drugi pa jih ne bi (civilizirani) izkoriščali v svoje namene - najbolj pri krajah in volitvah.«
- »šli v službe (dobijo otr. dodatek, soc. pomoč)«
- »živel od dela svojih rok.«
- »če bi hodili vsak dan na delo, bi imeli veliko manj časa za naumnosti ...«
- »da si najdejo službo«
- »iskali zaposlitev«
- »poiskali svojim sposobnostim redno službo.«

Spoštovanje pravil in prenehanje s kriminalom

- »spoštovanje pravil in zakonov«

- »prenehali s kriminalnimi dejavnostmi«
- »spoštovanje splošno veljavnih norm«
- »se nehali ukvarjati s kriminalom, krajami, prekupčevanjem droge in orožja, ...«
- »naučiti se morajo olike in pravil, ki veljajo za vse nas. oni ne bi smeli biti izjema«
- »lahko bi marsikaj, samo nič ne bodo naredili, ker jim tako odgovarja. (socialne podpore, kraje....)«
- »upoštevanje pravil in spoštovanje vseh. neregistrirani avtomobil, brez izpita...«
- »prenehali z krajami. prenehali z uničevanjem lokalov v pijanem stanju. prenehali se pretepati.
- »upoštevali pravila«
- »predvsem morajo spoštovati zakone in moralne norme.«
- »naj prenehajo krasti (žlebe, kardane, nafto, baker) po okoliških vaseh, trgovinah, gozdovih, njivah, gradbiščih, toplicah,... spoštovati in se kulturno obnašati do krajanov (predvsem mladi romi).«
- »prenehali z kriminalom«
- »zaceli se kulturno obnašati in ne bit neki pametni pa grozit«
- »truditi bi se morali za zgoraj napisane ukrepe«
- »ropanje kontejnerja, kjer smo zbirali daner, kamenjanje novega gasilskega avtomobila, zažiganje avtomobilov in klicanje pomoči, norenje skozi vas od 21. ure dalje, ozaveščanje romov o tem kaj je zakonito in kaj ne? oni so zeloosveščeni o tem, oni točno vedo kaj je prav in kaj ne, poznajo zakone v nulo in točno vedo, kje so "luknje v zakonu"«
- »bili bolj vljudni, nehali krasti, izzivati«
- »odgovornost do vsake lastnine«
- »da ne bi povzročali škode tuji lastnini«
- »spoštovanje zakonskih predpisov«
- »spoštovali družbeni red in zakon. in se veliko veliko«
- »preprečevanje kriminalnih aktivnosti ...«
- »da bi bolj upoštevali zakone«

Spoštovanje prebivalcev in vključevanje v družbo

- »želja po vključenosti v družbo«
- »spoštovati družbo okoli sebe«
- »predvsem pogrešam večjo iniciacijo s strani romskih skupnosti iz ostalim predelov Slovenije. iz Prekmurja slišimo primere dobre prakse. sama romska skupnost lahko naredilo veliko za napredek v komunikaciji z lokalno skupnostjo, izvajanjem kulturnih dogodkov itn. pogrešam namreč iniciativno s strani ostalih predstavnikom romske skupnosti iz drugih predelov države.«
- »sami se bi morali vključiti v slovensko kulturo, saj so oni manjšina, ko se bodo vklopili bodo tudi bolj sprejeti od nas«
- »najprej se morajo zavedati, da niso sami na tem območju, da lahko počnejo kar se jim zljubi in da se bodo le s trudom in delom dokazali v doglednem času«
- »Romi bi se lahko sami začeli vključevali v lokalno skupnost, se primerno obnašali, učenje slovenskega jezika.«
- »naj se vklopijo v slovensko drzubo, naj spoštujejo zakone, naj plačujejo dajatve za vodo, elektriko in tako naprej.«
- »zakaj ne prispevajo kaj družbi, prost. delo, košnja trave obn cestah, pluženje snega, ...
- »naj sodelujejo v akcijah ks in upoštevali pravila obnašanja ...«

- »da spremenijo svoje mišljenje«
- »morali bi začeti delati na lastni socializaciji in začeti delati in se zavedati svojih obveznosti
- »kulturno obnašanje, spoštovanje neromov«
- »predvsem s tem, da bi pokazali resnični interes za sodelovanje in željo, da se sprejemajo tudi dolžnosti državljana in ne samo pravice.«
- »lahko bi se bolj spoštljivo vedli do ostalih ljudi«
- »izboljšali svoje vedenje in bili bolj spoštljivi«
- »upoštevali naša navodila in možnosti za nadaljno življenje«
- »upoštevali norme tako kot ostali občani.«
- »se vključevali v družbo s pozitivnimi dejanji - bili bolj samoiniciativni v tem.«
- »da bi se vključevali v delo v KS Cerklje«
- »vključevanje v različne dejavnosti, , primerni in spoštljivi odnosi z ostalimi prebivalci, učenje slovenskega jezika.«

Izobraževanje

- »obvezno šolanje za otroke, mladino in starejše«
- »Šolanje«
- »se izobraževali in zaposljevali«
- »izobraziti bi bilo potrebno njihove starše! jih naučiti kakšna družina je stabilna in po katerih vrednotah bi bilo potrebno živeti«
- »s šolanjem otrok«
- »otroke v vrtec - otroke v šolo - domače naloge s starši«
- »prvič - morali bi odnehati krasti - hoditi redno in strogo hoditi v šolo, to velja za mlade, enako velja tudi za starejše, nekateri se znajo samo podpisat - ime-preimek- naprej pa nič. poznam enega roma 2 razreda je menda naredil. po tem je pa enostavno prenehal iti v šolo. sprašujem se, kako oni naredijo šoferski izpit«
- »pridobitev izobrazbe«
- »vključevanje otrok k obšolskim dejavnostim«
- »pošiljali otroke redno v šolo«
- »z dobljenimi socialnimi sredstvi skrbeli za svoje otroke, jim omogočili izobraževanje (napotitev v šolo).«

Prilagoditev okolju

- »sprejemanje kulture v kateri živijo«
- »prilagoditev«
- »se prilagodili okolju, v katerem živijo. se trudili uporabljati slovenski jezik.«
- vključitev v sistem - predvsem zaposlitev ter spoštovanje zakonodaje.«
- »se prilagodili slovenskim razmeram in načinu življenja, se trudili govoriti slovensko, se zanimali za zaposlitve. hodili na roditeljske in pogovorne ure.«
- »več prilagajanja«
- »večje zaupanje lokalni skupnosti«

Spremeniti način življenja in mišljenja

- »da nujno spremenijo način življenja. sploh mišljenja«

- »da spoštujejo zakone in ne, da iščejo samo pravice. dolžnosti sploh ne poznajo, oziroma jih nočejo poznati«
- »naj se prilagodijo in živijo tako kot mi, se zjutraj zbudijo in grejo v službo,. ne pa da so cele dneve in noči z avtomobili (kombiji) na terenu in se vozijo tam ko nimajo svojih parcel, in točno veš da so to čudna posla.. ljudi se jih bojimo in nas je strah, da se bojo preselili v naše vasi, saj bo ratalo razočaranje, nezadovoljstvo in se bo povečal kriminal in še večja mržnja do romov. ugled vasi bo padel in ljudje si bomo iskali druge kraje za svoj dom brez romov. mislim, da ni pošteno do nas, da se širijo po ostalih vaseh«
- »spremenili obnašanje«
- »pripravljenost za zaposlitev, pomoč države naj se zasluži«

Skrb za red in okolje

- »naj skrbijo za red okoli svoje hiše in na cestah in naj ne mečejo smeti ob cesti in jih moramo mi ob čistilnih akcijah pobirati«
- »morali bi se naučiti olike in pospravljanja za sabo, smeti je vse polno tam kjer se zadržujejo cigani ...«
- »urejanje svoje okolice«
- »smeti naj ne puščajo v naravi(večkrat čistimo za njimi), kulturno obnašanje, ...«

Preselitev

- »naj se preselijo.«
- »da se odselijo v Ljubljano in tudi tam vidijo kakšni so ...«
- »iz romskega naselja, denar in po«
- »selitev«

Zmanjšati število rojstev

- »zmanjšati bi morali število rojstev«
- »prvo dejanje za izboljšanje razmer bi Romi sami storili za sebe je to - da njihove družine niso velike po številu otrok. imajo jih zato, da živijo na način sredstev, ki jih prejema za otroke.«
- »izobraževanje ob pomoči občine glede natalitete«

Drugi predlogi:

- »politično samoorganiziranje«
- »redna in ustrezna higiena«
- »spustili se na zemljo in začeli živeti kot mi. ne , da si vse samo vzamejo«
- »boljša razporeditev sredstev, ki jih imajo že sedaj«
- »bolj kulturno obnašanje - z ljudmi - iz avtomobilov metanje usranih plenjic - in drugega odpada ki ga v avtu ne rabi več - to se naj ne bi v sloveniji smelo dogajati pa se resnično to dogaja - opazovanje vsak dan«
- »v roke naj se primejo«
- »držati se dolžnosti, ki jih imamo ostali državljani, oni vidijo samo svoje pravice«

»Romi ne bodo storili nič«

- »sami ne bodo storili nič«
- »lahko bi storili dosti če bi hoteli. ampak njihov namen ni spremeniti nič. saj je čisto lepo živeti v državi, kjer ne rabiš delati in dobivaš podporo«

- »nič ne bodo naredili«
- »ne veliko, saj jim sistem oz. država omogoča trenutno zelo ugodno stanje, v katerem ne poznajo dožnosti, ampak le pravice«
- »njim ni interes delati in tudi ne želijo in se ne trudijo izboljšati razmer v Kruščah«
- »zavedajo se samo svojih pravic dolžnosti ne poznajo. pogled na te zadeve«
- lahko bi marsikaj, samo nič ne bodo naredili, ker jim tako odgovarja. (socialne podpore, kraje....)«
- »kaj kaj?!?!?! njim že paše tako kot je!!!!«
- »oni sami ne bodo storili nič.«
- »nič nebojo ker jim prelepo«
- »nimajo interesa, da se jim karkoli spremeni«
- »jim ni interes«
- »sami ne bodo nič storili, le za kaj bi, če imajo vse financirano s strani države, še malo pa nas bodo prevladali«
- »marsikaj, a ni pripravljenosti iz njihove strani. naj začnejo z osnovo - smeti. naj se naučijo ločevanja, naj opustijo metanje iz avtov kjerkoli se jim zaljubi, ... pošiljati otroke v vrte in šole. madona, saj je vse to plačano. naj naredijo nekaj za prihodnje rodove ...«
- »sprememba mora priti od njih od znotraj, če je nekemu udobno, zakaj bi spreminjal.«
- »nič ne bodo storili ker jim je prelepo in samo uživajo.«
- »večino lahko naredijo sami, ne da čakajo da bo država ali občina uredila za njih. pozitivna diskriminacija je sla že čez vse meje in škodi slovincem, predvsem nasim otrokom, ki ze v soli vidijo, da imajo romi bistvene privilegije in niso obravnavani enakopravno.«
- »glede na to, da jim država omogoča lagodno življenje, jim niti i v interesu kaj spremeniti - za njih ne veljajo enaki zakoni kot za nas.«
- »oni so preveč prepričani v svoje pravice«
- »nič, ker nočejo.«
- »brez prisile ne bodo storili nič.«
- »nič! saj jim država da vse na pladnju! naši vnuki, ki študirajo, delajo med počitnicami, in ko vpiše drugi letnik, ne dobi več štipendije, ker presega povprečje dohodnine za par evrov.«
- »trenutno niso motivirani, da bi kaj storili, saj imajo vse oz. več kot nekdo, ki pošteno dela. država jim nudi vse.«
- »jim ni interes«
- »ne vem! morda da začnejo živeti isto in pod istimi pogoji kot ostali državljani rs! = davko plačevalci!«
- »prenehali biti odvisni od sociale, kar pa je nemogoče, ker jim sistem to omogoča.«
- »zjutraj ob 4.30 ko vstanem in grem v službo je v ciganskem naselju čista tema. občasno srečam osebkke ki se vračajo iz "nočne" izmene z svojimi bmwji.. ne vidim zakaj bi oni karkoli spreminjali, če jim nič ne manjka.«
- »kaj bodo pa storili, če imajo večje podpore kot jaz. kmečke pokojnine ker sem plačeval 40 let delal in dal državi pšenico, živino, mleko, grozdje. oni se pa vozijo najboljših avtih in se nam smejiijo vam, meni in državi. pogledjte kako si kupujejo pivo, vino, kavo.«

Drugi razni odgovori

- »če bi se jim odvzelo nekaj socialne pomoči velja za tiste ki ne pošiljajo otrok v šolo bi se pa morda malo zamislili«
- »bolj kot sedaj romi še niso živeli, saj dajo vedeti da so zaščiteni zaradi človekovih pravic. zato imajo skoraj vsi kombije«

- »vsodbudo morajo dobiti od strokovne strani.«
- »ne vem«
- »naj sami predlagajo ukrepe katere bi naredili, da bi razmere izboljšali. ukrep po več denarja ne šteje!!!«
- »vprašati njih«
- »če bi imeli željo, marsikaj«

10.6 Kaj pa bi za izboljšanje razmer lahko storilo lokalno prebivalstvo? (Q15)

Preostali odgovori, ki niso navedeni v gradivu, so:

Ne da se storiti ničesar

- »za to lokalno prebivalstvo ne more narediti veliko, potrebno je ukrepati na nivoju občine in države.«
- »nič, ker ničesar ne sprejemajo«
- je že malo prepozno - na kratki rok se neda veliko izboljšati.
- »nič« (6x)
- »nič več, naredilo je že dosti.«
- »nič, ker ni potrebe, da bi se mi trudili za njihove razmere. kdo pa nam izboljšuje bivalne in ostale razmere? sami, s svojim delom in odrekanjem. oni pa samo čakajo na denar in vozijo avtomobile višjega razreda. je potrebno, da denar namenjen otrokom porabijo za stvari ki niso nujno potrebne za izboljšanje bivalnih razmer ???«
- »nič, sami si naj pomagajo kdo pa kaj nam pomaga za boljše razmere sami se moramo odrekati da si ustvarimo boljše razmere
- »žal nič, dokler se sami ne bodo disciplinirani, začeli spoštovati zakone, plačevati vse kot ostali, za njih ni pomoči«
- »mi nič oni morajo prilagoditi svoje obnašanje in spoštovanje nam.«
- »nič to lahko stori samo država«
- »prebivalci smo nemočni, ker kljub prijavam ni napredka, romi pa z osebnimi grožnjami uspešno ustrahujejo prebivalstvo, da si nihče večne upa zoperstaviti.... z lepo besedo žal nikamor ne prideš«
- »nič. Romi so si sami krivi zaradi svojih dejanj ...«
- »ne more nič, če Rom reče, da ne bo hodil več v šolo - reče rajši bom kral - naredil 8 otrok, bom dobival državno podporo za otroke in si kupil dober avtomobil. in tako bom užival kot muha na blatu (dreku).«
- »nič, saj imajo vse (boljše avte, otroci električne skiroje itd.)«
- »kot posamezniki nič«
- »nič več«
- »dokler imajo podporo države, oz. nič obveznosti in vse pravice, lokalno prebivalstvo ne more čisto nič.«
- »nič ker dokler se Romu ne bodo poboljšali tudi vaščani ne bodo prijazni in super z njimi
- lokalno prebivalstvo ne more nič storiti, ker jih podpira Evropa in občina ki dobiva denar za njih.«
- »lokalno prebivalstvo - nič - samo močnejši nadzor policije«
- »do zdaj je bilo vse brez koristi! samo ena stran ne more spremeniti ničesar!«
- »težko karkoli, ker se jih bojimo«

Ne da se storiti prav veliko

- »ne veliko, ker jih ne bi ubogali«
- »lokalno prebivalstvo malo, država pa veliko«
- »mislim, da posameznik težko kaj naredi, država je naredila napako in jo mora popraviti«
- »težko kaj«

Že sedaj smo storili veliko / preveč

- »več kot to, da se jih pusti pri miru in ne dreza vanje, je ta trenutek glede na njihove razmere (ker so zeli zaščiteni s strani slovenskega sistema), je več kot dovolj.«
- »težko odgovorim na to vprašanje, saj menim, da lokalno prebivalstvo že desetletja tolerira ponižanja in teror nekaterih članov romske skupnosti. res je, da so slaba jabolka tako v romski kot tudi lokalni skupnosti, a predvsem se mi zdi pomembno, da občina prisluhne »težavam lokalnega prebivalstva, ki dolgo časa tolerira obnašanja, grožnje, kraje itn.«
- »mislim da se mi že preveč prilagajamo«
- »lokalno prebivalstvo že preveč podpira rome«
- »že preveč in se moramo kar naprej mi prilagajati njim in če hočemo imeti mir pred njim se moramo obrniti stran, drugače nam grozijo«
- »lokalno prebivalstvo je storilo dovolj«
- »lokalno prebivalstvo je z romi obremenjeno in nima volje se ukvarjati še z njimi.«
- »je še preveč strpno do njih«
- »že dovolj naredijo, da prenašajo njihovo krajo po okolici«
- »lokalci smo dovolj sočutni in imao tega dovolj!! primer: na vsak poziv gasilci pridejo. tudi ce je lažni. v zahvalo pa kamen prileti.«
- »lokalno prebivalstvo nima velike izbire. že sedaj smo dosti solidarni v sobivanju in pomoči, ker vsaka usta morajo dobiti hrano. osega se romi zavedajo kdo ...«
- »dovolj trpi.«
- »že dovolj trpi zaradi romov.«
- »lokalno prebivalstvo se dost podreja.«
- »smo preveč potrpežljivi«
- »lokalno prebivalstvo je do te tematike že zdaj dovolj strpno in prilagodljivo, zato prebivalci ne morejo več izboljšati razmer - lahko sledi le še večje nezadovoljstvo zaradi občutno večjih pravic romskih priseljencev.«

Ne vem

- »Ne vem (2x)«
- »Nimam ideje«
- »ne vem. kaj so naredili Prekmurci? kakšen je bil tam proces približevanja enih in drugih? rezultati so. res pa, da je bilo tedaj tam verjetno precej represije, ki je danes absolutni tabu.«

Nekonstruktivni predlogi

- »bodečo žico.«
- »stopilo skupaj za izselitev romov iz tega območja«
- »pomoč pri štetju reber policiji, ki bi tudi pomagalo pri zmanjšanju stresa pri lokalnem prebivalstvu.«
- »ignoranca, izločitev, izselitev, kajti civilni ljudje in romi ne moremo živeti v sožitju. lahko pa to poizkusijo v Ljubljani in naj si jih tam priselijo ...«
- »da se jih izseli«

- »kaj bo naredilo prebivalstvo? če policija in socialna ne naredi svojega. občina naj se upre, da se romi naseljujejo po vaseh. primer brvi ena družina, polno drugih romov ki se vozijo čez vasi in stikajo okoli.«
- »potrebno bi jih bilo nagnati, kot so to storili v ambrusu pa naj jih imajo tisti kateri jih ščitijo.«
- »pokazati jim mal moškosti ...«
- »peticija, da se zbere podpise, za izselitev ciganov«
- odseliti romov

Drugo

- »zakaj bi karkoli mi delali za to, problemi izhajajo izključno pri njih in zaradi njih«
- »lokalno prebivalstvo vse to tolerira že vrsto let, tako da menim da je storilo do sedaj že veliko.«
- »se veliko let trudijo ampak učinka ni«
- »lokalno prebivalstvo se jih v večini boji, zato ne stori ničesar. že če bi se otresli strahu pred njimi in nastopili bolj odločno, bi se veliko spremenilo. moramo jim dati vedeti da so oni tu prišleki in da se morajo ravnati po naših pravilih.«
- »oprostilo delo da nebi imeli za njih kje vzeti denarja«
- »kdo komu dela škodo? ob tem vprašanju dobite tudi odgovor, kaj lahko stori prebivalstvo.«
- »občani imamo strah pred njimi zaradi njihovega maščevanja da so zelo škodoželjni, saj so složni«
- »zaradi groženj od romov smo prebivalci preveč popustljivi, ker se bojimo njihovega maščevanja«
- »če ni interesa in podpore lokalne politike - občine - je težko pričakovati, da bo lokalno prebivalstvo podprlo razne ukrepe.«
- »lokalno prebivalstvo je zelo razočarano nad sobivanje z romi.«
- »kaj pa naj bi storilo lokalno prebivalstvo? saj občina in država piše zakone. vsi se jih držimo. njim se ni treba! do kdaj bojo več vredni kot zgarani kmet ali delavec za plačo, ki jo dobiva? kdaj bo država tako dobra do zgaranih ljudi, ki so ustvarili s krvavimi žulji to državo, kot je do romov?!«

10.7 Nam želite še kaj sporočiti? (Q16)

(Ponovna) omemba ukrepov, ki se respondentom zdijo smiselni

- Romska problematika je velika luknja na področju celotne države. Sistemsko je potrebno z zakoni urediti to problematiko. Lokalni prebivalci smo prešibki, da bi lahko kar koli spremenili. Nedopustno je, da dekleta rodijo v starosti 13 let in imajo po 5 otrok in več ... in za to nihče ne odgovarja.
- Vzeti jim vse prihodke in naj gredo delat in si zaslužijo. Vozijo boljše avtomobile kot ostali prebivalci.
- Povezava predvsem s krškimi, ker nam je Kerinov grm zelo blizu in zelo vpliva tudi na naše prebivalstvo, predvsem Hrastje in Črešnjice. Glede na naraščaj se je potrebno zavedati, da so Romi zelo pomemben delež prebivalstva in moramo najti skupni jezik in skupno odgovornost.
- Opravljanje izpita za avto samo s končano osnovno šolo.
- Glejte primer v Nemčiji, kjer je bilo pred 50 leti tudi veliko Romov. tam so jim precej radikalno ponudili spremembe kar so morali sprejeti. šolanje, zaposlovanje, kulturno delovanje - naredili so red in mir! Hvala vam.
- Romske naselje ne spada v gozd. Naselje je treba urediti tako, da bodo Romi lastniki parcel na katerih imajo objekte.

- Urediti romsko problematiko.
- Prosim, da se naroči policiji da se v naselju Brvi kjer živi romska družina, večkrat nadzoruje ta okoliš. Sama ta družina krade les, ga prodaja, problem pa so tudi drugi Romi, ki jih obiskujejo. Če bi jih policija imela bolj pod nadzorom bi bilo več miru, bojimo se kaj bo čez 10 let če se še kakšna družina naseli. Ukrepati bi bilo potrebno na policiji ampak ne samo na lokalni ravni ...
- Romi so velik problem in nas nekega dne bojo "presegli", saj imajo oni veliko otrok, mi enega, dva, največ tri. Čedalje več imajo orožja in se na zelo krute načine spravljajo na nas, da si prisvojijo tujo lastnino. Kriminal se na račun njih veča. In to ni navaden kriminal kot včasih kraja poljščin, kur,... ampak vlomi z orožjem, napadi in ...
- Potreben bi bil večji nadzor nad porabo socialnih dodatkov, ki jih dobivajo in zakaj jih dobivajo.
- Država bi morala narediti več za preprečitev mladoletnih porok in zgodnjih nosečnosti in spodbujati mlade Rome k šolanju. Za vse državljane bi morali veljati enaki zakonski kriteriji ne glede na narodnost. Razhajanje med pravicami in dolžnostmi je v romskem prebivalstvu zaradi neustrezne državne politike še posebej zaznati.
- Izselitev ciganov iz vasi Krušče in dati nazaj zemljo lastnikom.
- Ukrepati je potrebno v kombinaciji vseh institucij, usklajeno - vrtci, šole, občina, CSD, policija, FURS, osebni zdravniki oz. zdr. dom, nevladne institucije, skratka vsi, ki imajo možnost ukrepanja... Vsako dejanje naj ima svojo posledico in nič naj ne bo zastonj!
- Da se enkrat neha razlegat močna glasba v poznih večernih urah - pa očitno nihče ne nadzira dogajanja - lahko delajo kar hočejo - ko so sezonska dela jim dajte delo. Gdor noče - denarno sredstvo vzeti!
- Samo trša finančna politika in vztrajno kontroliranje države za kaj porabijo denar in striktno izterjavo vseh plačil, ki so jih dolžni plačevati (elektrika, voda, položnice zaradi prekrškov).
- Občina ni učinkovita, ne izvaja ukrepov nacionalnega programa - neurejeno lastništvo, stan. enote niso oštevilčene, naselje je preveč zgoščeno, nima romskega svetnika. Predlagam mobilno učilnico, učenje predšolskih in šolskih otrok. Izobrazite učitelje iz vrst Romov! Preveč zgoščeno naselje ne more funkcionirati, zato predlagam razselitev tudi na štajersko stran in tako boste lahko pokazali svoje izvajanje ukrepov za izboljšanje razmer romske problematike!
- Situacija se slabša, vedno bolj so predrzni in nasilni, in to se začne pri majhnih otrocih. nujno bi jih morali začeti že zgodaj vključevati v vrtec in intenzivno delati s starši, da bodo razumeli pomen izobrazbe in spodbujali svoje otroke, da se učijo. brez izobraževanja Romov, napredka na bo. v izobrazbi je ključ za dolgoročen uspeh. kratkoročno pa je treba izvajati zakone in sankcije, enako kot za vse!
- Prej jih preselite v Lj prej bo lepše in brez ustrahovanja nas davkoplačevalcev.
- V Kruščah imajo vodo (nelegalno napeljana po hišah), elektrike na črne gradnje ne morejo dobiti (hvala bogu), sicer bi imelo naselje že 100 hiš. Najprej kupite zemljo, potem pa se igrajte na njej. Zdaj se na naši lastnini.
- Vsem vzeti podpore, jih obvezno zaposliti, zahtevati obvezno končanje vsaj osnovne šole.
- Težko jih je sprejeti, ko veš da so v avtocisterno PGD Cerklje vrgli kamenje, okradli PGD Cerklje papir, ki smo ga celotni dan pobirali, da sosedu zakoljejo ovco in policija nič ne okrene, saj če če iti v naselje more aktivirati še nekaj policajev, da so na pokopališču Cerklje ob Krki okrali ogromno vaz ...
- Da bi Romom prepovedali socialno podporo. Vzeli socialno podporo in doklade za otroke, če jih ne pošiljajo v šolo. Omogočili jim kontracepcijo. Vsak Rom ima lahko 3 otroke. Naj ne kričijo o svojih pravicah, katerih imajo več, kot mi preprosti ljudje: Jaz imam pokojnino da komaj preživim.

- Država bi Romom namesto obilnih transferjev morala pomagati v materialni obliki. Boni za hrano, drva ...
- Vse Rome zaposliti daleč od nas.
- Sporočila bi vam tole razmislek: Osaka družina bi morala imeti največ 2 otroka. Otrok zraste in v taki količini kot je sedaj je novi problem in težava za državo in okolico. To je dolžnost države, da postavi pravila in jih uzakoni! vsi mladi in zdravi civili in Romi naj delajo in zato dobijo plačilo!!!
- Prosim če cigane odstranite iz naselja.
- Samo trda vzgoja in stalen nadzor bo obrodil sadove predvsem pa jih glede financiranja kontrolirati za kaj porabijo davkoplachevalski denar in zakaj rabijo vozila višjega cenovnega razreda (za v službo najbrž ne).
- Ja. Potrebno jim je zmanjšati socialno pomoč, kajti nekdo ki dela za minimalno plačo in ima ravno tako družino dobi na mesec manj kot Romi ki prejemajo visoko socialno pomoč in otroške dodatke. Kajti so zelo pametni in jim je lažje narediti čredo otrok na katerih služijo. Poleg tega pa imajo ogromno časa za krajo in šverc.
- Če je zemlja v Kruščah last kmetov, naj ga občina odkupi, Romi pa naj potem odplačujejo vsak mesec, tako, da bodo tudi oni začutili, da morajo za sebe nekaj narediti.
- Vsi morajo hoditi v šolo do 9. razreda - najprej študirati, ali se izučiti kakšen poklic, da se bo lahko zaposlil. Je pa res, da privatniki en marajo zaposliti Rome, so pa redke izjeme, da jih kdo zaposli. Današnji Romi se imajo veliko bolje, kot njihovi predniki pred 60-100 leti. Ti so bili v šotorih nesegretih, pa še voda jim je notri kapljala. Kaj čem reči, prej so Romi živeli slabo - primorali so bili krasti, da so preživeli. Današnji Romi dobivajo podporo, nekateri imajo svoje hiše, avtomobile in sedanji Romi še bolj kradejo in se bavijo še z drugimi kaznivimi rečmi, orožja pa imajo toliko, kot cela Slov. skupaj zakopano pod zemljo!? Pošilja: Vahčič Alfonz, 8263 Cerklje ob Krki Dopisano tudi: Premladi začnejo občevati! Vsak Rom po zakonu bi moral imeti največ dva otroka - ostali denar gre za avtomobile - dobre ali nove !? Upoštevati kitajski zakon - zaradi otrok! Za otroke dobijo veliko denarja?
- Po mojem mnenju je najbolj smiselna izselitev Romov iz naselja Krušče, podreti stavbe, saj so vse nelegalno postavljene, vrnitev nepremičnin lastnikom in ureditev naselja Romov nekje drugje, saj tam kjer živijo ni gradbenih parcel. Če je zakon, naj velja za vse. Kaj bi storili z mano, če bi zgradil hišo sredi gozda v bližini reke in na tuji zemlji .... to se moramo vprašati!!!!
- Prosim vas, ustanovite javno podjetje, naj začnejo delat!!! -čiščenje ob prometnicah -čiščenje rečnih brežin -v zbirnih centrih ločevanje smeti itd, itd. Prosim vas, okrepite varnostno službo v zbirnem centru Boršt in ne dovoljajte, da cigani iz deponije odvažajo predmete.
- Potrebno je urediti naselje. Zemljo plačati lastnikom. Rome pa prisiliti, da si očistijo okolico in poberejo svojo svinjarijo daleč okrog naselja.
- Nebi se smeli naseljevati med občinstvom. Morali bi biti v svojih naseljih. Hvala za anketo.
- Cigane je potrebno spraviti v red! Sedaj je zadnji čas. Vsako leto je generacija večja in če starejši niso navajeni reda potem so slab zgled za njihov podmladek. Trn se od malega špiči pravi pregovor.

Poziv k izenačevanju Romov pred zakonom z ostalimi prebivalci

- Da vaščani ne živijo v strahu za svoje premoženje in zdravje.
- Ja... Naj začnejo plačevati račune tako, kot mi. Naj se jim odtrga od socialne pomoči ...
- Če moremo imeti vsi dovoljenje za vsako stvar gradnje naj imajo to tudi oni. Rečeno je bilo obveščeno, da mora odstraniti objekt do novembra 2021. To še ni narejeno. Naj velja za vse

enak zakon. Dopisano na drugih mestih: *ti mlajši Romi, ko pridejo v gostilno se napijejo in delajo same neumnosti in prepire da pride policija mirit. če naredi ...

- Dokler bodo cigani privilegirani ne bo bolje. Policija pri prometnih prekrških ne ukrepa velikokrat, ker jim nimajo kaj vzeti??? Pa še vprašanje: od kje Romu, ki je vse življenje na socialni 40.000 € za nakup hise na Zasapu? Pa odgovor z zbiranjem starega železa ni pravilen (pa še socialno pomoč prejema!?!?!?).
- Naredite kar je prav.
- Za otroke ki hodijo v šolo naj veljajo enaka pravila kot veljajo za vse ostale otroke.
- Romi poznajo samo svoje pravice dolžnosti pa nobene.
- Vsi socialni prejemki, ki jih dobivajo Romi, bi morali biti pogojeni z nekaznovanostjo oziroma proporcionalno zmanjšani s težo kaznovanosti.
- Da bi zakon bil isti za vse, ker sedaj ni. da bi imela policija več pooblastil, kar sedaj tega ni.
- Za vse državljane naj bodo enotna merila ne smejo biti cigani privilegirani in za njih morajo biti tudi sankcije kot za vsa nas, če naredijo kakšen prekršek voziške izpise dobijo in nobeden od njih ne hodi v avtošolo, nikoli še ni nihče videl da bi cigani vozili v avtošoli torej, kdo je tu drugorazreden??
- Če zahtevajo svoje pravice, naj upoštevajo in izpolnjujejo tudi svoje dolžnosti.
- Bodimo vsi državljani enakopravni! (ustavne pravice in dolžnosti!). Od kje Romom denar, da kupujejo cele domačije, posodijo denar oz. uredijo kredite v lokalnim prebivalcem, zidajo brez meja svoja bivališča. Kje je grad. inšp.?! živijo na zemlji domačinov = obvezno plačajte 39 lastnikom, kar jim pripada na Gazicah. - zdravstvo, šolstvo, policija, socialna služba v Krušče ...
- Upam, da se bo sistematično začelo reševati romsko problematiko in počasi začelo upoštevati tudi človekove pravice ostalih občanov, ne samo romskih človekovih pravic. Vsi imamo pravico do mirnega in poštenega življenja!
- Cigani imajo boljše avte kot vaščani, živijo pa od socialne pomoči. To ne logično. Hiše stojijo na tuji zemlji, pa nič. Mi na svojem ne smemo graditi brez vseh dovoljenj. Ukiniti privilegije, pa naj delajo.
- Mislim, da sem na kratko povedal vse. Marsikdo si ne upa povedati tako kot je ali pa olupšuje. Upam, da se zavedate na občini kakšno je stanje in nekaj premaknete. Pa ne s tem, da jim boste nudili vse, ostali, ki pa delamo, pa ne dobimo nič. Oni postavljajo in zidajo kar jim paše. Mi, pa moramo k vam po dovoljenja, da si sezidamo škarpo... katera mora biti po vaših standardih, da ni previsoka slučajno. Oni pa zidajo brez papirjev kar jim paše. Poudarjam! Preberite vse odgovorjeno in se zamislite! Prosim!
- Trenutno življenje pod istimi pogoji kot ostali del prebivalstva.
- Obravnavati jih kot vse ostale državljane, naj si poiščejo delo in ukiniti jim socialne transferje. edino invalidnim naj bodo dostopni.
- Vsi smo državljani Slovenije, ki imamo pravice in dolžnosti... Torej če imamo določene pravice, se od nas zahtev, da izpolnjujemo dolžnosti, ki so nam predpisane.
- Zelo boleče je, ko vidim Rome (lenuhe in lopove), kako se obnašajo in kako živijo v primerjavi z upokojenci in nami delavci, ki si moramo vsak euro prislužiti z lastnim delom. Sem onkološka bolnica, moja otroka sta študenta in ne dobita nič od države, pa smo enostarševska družina !!! Seveda, ker imamo prevelike dohodke, saj oba (skoraj preko svojih moči) delata preko študenta, da lahko preživimo in da si lahko vsaj kaj (kot mladostnika) tudi privoščita. Da ne govorim o revščini upokojencev. Stanje kakršno je trenutno (za posameznike in posamezne družine) je žalostno za zjokat. Ampak, tudi to nič ne pomaga, ker so apetiti pristojnih usmerjeni v druge smeri.

- Prisilit jih, da spoštujejo zakone, tako kot vsak državljan Slovenije, če ne gre drugače pa jih udariti po žepu z zniževanjem socialnih transferjev.
- Nehajte delati z njimi v rokavicah, nehajte jim dajati samo podporo in finančne dodatke. Naj delajo kot vsi mi, ki smo morali hoditi v službo 40 let pa imamo 5x manjšo pokojnino kot dobijo oni socialno podporo.
- Sredstva za preživetje si morajo zaslužiti kot vsi državljani Slovenije. Dokler bodo denar dobivali glede na število otrok se ne bo nič spremenilo.
- Zakoni in odloki naj veljajo za njih isto, kot za ostale krajanje in državljane.

(Ponovna) omemba ukrepov, ki se respondentom zdijo nesmiselni

- Zakoni o romski problematiki so tako slabi in prizanesljivi oziroma premili, zato Romi to zelo dobro izkoriščajo v svojo korist!
- Metanje denarja za dvigovanje Romskega standarda je kontraproduktivno.
- Dokler se cigane financira iz EU sredstev, se ne bo spremenilo popolnoma nič. Vsi se zavedamo problemov povezanih z cigani, vendar situacija uhaja izpod nadzora. Populacija ciganov se je drastično povečala in se eksponentno širi naprej. To je postala njihova "služba" ki je zelo dobro plačana in ne čutijo potreb po spremembi. V šolah (Šentjernej, itd.) se izvaja nasilje ciganov nad ostalimi otroki. Vse to se poskuša prikriti, ker kaže na totalni neuspeh vseh institucij ki so vpletene v ta nivo. Kaj pa lahko pričakujemo od teh ciganskih otrok ko bodo odrasli ... ?? Dokler se ob prihodu policistov, gasilcev ali reševalcev v njihova naselja dogaja "kamenjanje" interventnih vozil in se izmuznejo brez posledic, nimamo nobenega upanja da ste kot odgovorni državni organ karkoli sposobni spremeniti. Lp
- Upam, da bom doživela, da se bodo transferji za brezdelje znižali. Nepravičnost do poštenih in delovnih ljudi bo in že povzroča nestrpnost do Romov.
- Nimam več sporočil.
- Žalostno da se namenja denar za Rome, kjer ni nekega efekta. Ostali reveži v občini pa še vedno stradajo.
- Romi se bodo spremenili takrat, ko bo država od njih tudi kaj zahtevala, ne pa samo filala z davkoplačevalskim denarjem. Slaba država v kateri so Romi predebeli, vozijo se pa z boljšimi avtomobili kot prebivalci, kateri hodijo v službo in plačajo davke!
- Občina je dolžna začeti reševati romsko problematiko. Za stanje kot je danes je v zelo veliki meri odgovorna občina brežiče, zaradi zanemarjanja tako nadzora kot možnosti reševanja problematike.
- Veliko nepravilnosti se izvaja, ki za njih sami veste in mi ostali krajanje, pa se nič ne stori (socialni dodatki, obiski šol ....).
- Da ne bo is tega vse skup nič. Janezek in država ščiti svoje volivce!!!!
- Glede na njihov vozni park in glede na vse večje kupovanje nepremičnin po okoliških vaseh, naj pristojne službe preverijo ali so še vedno potrebni socialnih transferjev in od kje je ta denar, če je bil na pošten način pridobljen.
- Napisal bom eno osebno zgodbo, katera pa mislim da je bistvo vsega problema. Pred 35 leti sem dela v krškem in se vsakodnevno vozil z avtobusom. Na Gorici je prihajal tudi prebivalec iz Kerinovega Grma. Tako sva se spoznala. Delal je v podjetju v Krškem. Po delovni nesreči je bil pol leta v bolniški potem pa ni več hodil na delo. Leta 1991 sem ostal brez zaposlitve in je prišel k meni in me prosil naj mu kaj dam. Rekel sem mu, da je lenuh in noče delati in prosi mene, ki bi rad dela pa nima službe. In je dejal: Oprosti nima prav. Jaz sem hodil na šiht in sem dobil denar, oni moji pa so sedeli doma in tudi dobili denar. Zakaj bi potem delal? Mislim, da je to bistvo celega problema.

- »Jaz za svoj denar ne bom delal!« je rekel Rom pred mano v vrsti pred blagajno. seveda ne bo delal če ima "doživljenjsko rento"! že desetletja poslušam "romska problematika": nekomu so Romi pač vir zaslužka! Srečno!
- Zgroženi smo ob toliki pomoči njim, ko pa naš človek po trdem delu dobi nizko pokojnino - tudi kmet.
- V kraju Gorenja Pirošica imamo iz leta v leto več prometa čez vas, odkar se je v brveh naselila romska družina - z raznimi kombiji, osebnimi vozili, avto vlekam to so Romi, ki drvijo čez vas tudi po mraku. Smeti puščajo vsepovsod, veliko pokradenega lesa, delajo črne gradnje (zakaj ni za vse enako, tudi za nas oz. v njihovo naselje se inšpektorji ne upajo). Avti za 50.000€, 3 hiše od kje če niso nikjer zaposleni, naj dokažejo od kod jim izvor denarja. Policija bi mogla več narediti, ne da imajo na cesti prijateljski odnos, če avto ni izpraven naj se odstrani iz ceste. Zakaj za njih ne veljajo enaka pravila na cesti, prosim, da za to obvestite pristojne naj policija že začne opravljati svoje naloge ne samo pri nas ampak tudi pri Romih.

Odzivi na anketo – pretežno pozitivni

- »Obvestite me o rezultatih anket in sklepov ki jih boste sprejeli v zvezi z navedeno zadevo.
- »Hvala za anketo, ki smo jo čakal že kar nekaj časa.«
- »Upam, da ne bo ostalo samo pri besedah - čas je, da se nekaj postori. Nadaljnje stopnjevanje problematike ne bo koristilo nikomur.«
- »Upam, da bo anketa pripomogla namenu.«
- »Verjamem v vas in upam, da boste situacijo spremenili. Onesnaževanje s kurjenjem plastike, hitra vožnja čez naselja in norčevanje iz države, ki te podpira so res velik problem. In še enkrat povem, da ne gre za to da se Romi ne znajo vključiti v družbo in hoditi v službo, ampak tega nočejo. Zato so stvari še toliko težje. Lep pozdrav.«
- »Zelo dobra anketa, upam da boste sedaj videli kakšne in koliko problemov imamo s cigani v naši krajevni skupnosti.«
- »Mislim, da je ta anketa samo zavajanje za izboljšanje, ker iz tega ne bo nič, zato jim dajete denar in vi imate mir pred njimi. Čedalje več jih je, ne vem kaj bo mogoče že čez 10 ali 20 let ali bo še dovolj denarja za njih. Mi smo pa pač sužnji, ki moramo delati in dajati tistim, ki ne delajo.«
- »Ukrenite že kaj, ne samo v občini, sami ne bo uspelo, ampak tudi na državni ravni. Naj se v 40 letih kaj premakne. Se je pa bore malo. Bojim se, da bodi krajan prej ukrepali sami. Predvsem mladi.«
- »Z anketo iščete odgovore, ki so vam znani že dolga leta! Naredite z njimi kar hočete, zal že danes vem, če se cigan noče sam enakopravno vključiti v družbo se tudi ne bo če ga boste vi za rokico vabili. Tako lepo kot je danes ciganu se ni bilo nikoli!«
- »Ta anketa je pristranska, narejena na osnovi predsodkov, sugestivna in njeni rezultati bodo služili nadaljevanju politike izključevanja, ki bo zgolj poglobljala razlike in zastrupljala odnose med ljudmi.«
- »Zelo smo veseli, da smo lahko izrazili svoje poglede (vse se ne da napisati). Vsi navadni smrtniki si želimo sožitja med nami vsemi. Ni glih prav način, da Romi samo dobivajo, sami pa skrbijo za čim večje družine in tu za njih in nas ni nobene svetle prihodnosti. Treba je enkrat nekaj spremeniti. Tako kot je samo prelaganje brige na druge. srečno pri odločanju. [Opomba: izpolnjevala mož in žena skupaj.]«
- »Hvala za možnost, da sem napisala teh nekaj videnj, zgodilo se pa tako ali tako ne bo nič in mi bomo še zmeraj morali živeti z njimi (torej bomo morali svoje otroke voziti na druga

kopališča, ker oni zasedejo vsa kopališča ob Krki, kjer si naredijo svojo bazo in pustijo za sabo kot živali,... mi pa naj z njimi živimo kot ljudje ...«

- »Dobro, da ste naredili anketo.«
- »Takšne ankete so izredno dobre vendar se mi zdi da je bilo pri tej preveč sugestiranja z negativno konotacijo do romskih skupnosti. Sama vem da romska problematika ostaja resno vprašanje vendar se morate zavedati da stigmatizacija, marginalizacija in segregacija niso rešitve saj samo poglobljajo težave in nestrinjanja ter razlike!«
- »Mislim da bo iz teh odgovorov vse razvidno. Da bi se je kaj končno prijelo.«

Drugo:

- »Obstajajo seveda tudi svetle izjeme, ki pa ne morejo sobivati v romskem naselju - ne glede na to kje so.«
- »V celem življenju imam z Romi samo negativne izkušnje.«
- »Veliko strpnosti in potrpežljivosti.«
- »če občina in država RS ne bo začela reševati problemov jih bodo začeli ljudje reševati sami.«
- »Upam, da sredstva ne bodo spet porabljena le za (javno) infrastrukturo.«
- »Vodo brez klora. Vodovod Bušeča vas - Vrhovska vas je dotrajan, kar naprej popravljajo. Letos v 2 mesecih 3 popravila. Potrebna obnova, saj je star več kot 50 let.«
- »pohvala: da je romsko naselje imenovano Krušče!«
- »Zadeva je desetletja nerešena na škodo lokalnega prebivalstva vseh okoliških vasi oz. celega Posavja. Kraje, razgrajanja, ustrahovanja, neupoštevanja prometnih predpisov, ilegalno grajenih objektov, ...«
- »Da jih že enkrat spravite v red!«
- »Blazno težka tema. Morda je možno vzpostaviti neko kontinuirano, dolgoročno sodelovanje z romskimi predstavniki iz Prekmurja. Težko bomo "civilni" prepričali "cigane" kaj in kako živeti. še s pomočjo "njim podobnim" bo težka ... srečno!«
- »Velik sreče z Romim.«
- »Da so en velik problem za okoliške vasi oni in njihovi psi.«
- »Lp.«
- »Niso oni krivi kakšni so, mi smi jih naredili take.«
- »Za stanje, kot je, niso krivi Romi - ne lokalno prebivalstvo - ne lastniki zemljišča na katerem imajo zgrajene hiše ... Za stanje so krivi: *občina z županom *komisija za romsko problematiko *CSD *policija *inšpektorat *vsi tisti, ki mate škarje in platno... ??«
- »Upam da se stvari uredijo in da bomo lažje živeli v skupnosti, ampak se bodo morale stvari zelo spremeniti.«
- »K meni je prišla policistka vprašat kakšni so Romi pa se nisem upala nič pritoževati, ker sem sama v hiši in daleč od sosedov.«
- »Zavedam se, da je romska problematika zelo težka. Poznam tudi razmere v Kerinovem grmu. Potrebno bo veliko volje in načrtnega dela, da se bo kaj uredilo. Del naselja Krušče je »na privatnih parcelah in lastništvo še danes ni rešeno. Romi na veliko sekajo po bližnjem gozdu, pa se nič ne zgodi. Lastniki so raje tiho, ker se bojijo konfliktov.«

